Dumitru Popescu

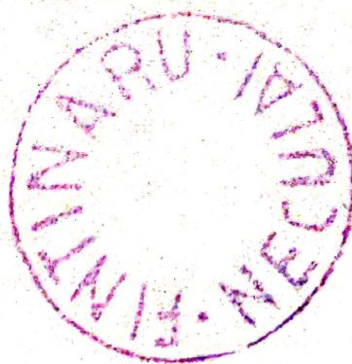

Cenuşa din ornic

roman

Editura Eminescu

Dumitru Popescu

Cenușa din ornic

Roman

Editura Eminescu
București, 1988

M-ai căutat cu privirea, nu e așa ? După ce ai înclinat capul în dreapta și în stînga, răspunzînd aplauzelor cordiale care exprimau admirație, simpatie, ceva intim, nu știu cum să spun, în nici un caz acea primire convențională a sălii cu mintea în altă parte, într-un milion de alte părți, da, după aceasta m-ai căutat cu privirea. Nu ți-a trebuit mult să mă găsești, doar cunoșteai loja, tu trimiseseși biletele, era loja voastră. Ai mai plecat o dată fruntea, imperceptibil, în direcția mea, m-a năpădit un val fierbinte din creștet pînă în tălpi, apoi te-ai întors și ai ridicat bagheta de pe pupitru. Chiar m-ai văzut ? Erai în lumină, eu în întuneric, desigur nu în beznă, pentru că rămîn aprinse cele cîteva aplice roșiatice împrăștiate ici și colo prin loji, dar oricum, ce puteai să distingi ? doar silueta. Doamne, ce prostii îmi treceau prin cap ! Îți dai seama cît de zăpăcită eram ? Cum silueta ? De unde să îmi mai știi silueta ? Puteam să fiu o sfrijită sau o balabustă, un schelet sau un butoi. De altfel, mi-ai și spus după aceea, nu mai tîrziu decît a doua zi, la lumina jupuitoare a zilei — o, mai bine aș fi primit o sută de perechi de palme decît să aud asemenea grozăvie ! — că ai fi putut trece de nu știu cîte ori pe lîngă mine fără să mă recunoști. De bună

seamă, nu m-ai văzut. Ai știut însă că sînt acolo, sau ai bănuit, nu puteai fi sigur că am venit. Ai trimis pe cineva în recunoaștere ? Uite, am omis să te întreb. Dar cîte alte omisiuni n-am făcut, dacă aș sta să număr, cel puțin un miliard de lucruri am vrut să aflu de la tine, și la momentul oportun am uitat sau am tăcut, pentru că mai puternică decît curiozitatea era simțirea, pentru că, amețită, tulburată, răscolită, rămîneam cu capul golit sau mi-l pierdeam cu desăvîrșire. N-ai trimis pe nimeni. Nu-ți stătea ție mintea la asta, poate și uitaseși de invitație, cîte bilete de favoare nu trimiseseși pînă atunci cunoștințelor, prietenilor — vezi, evit cuvîntul, mă învîrtesc în jurul cozii —... femeilor. De unde certitudinea asta la mine ? Dădusem în mintea copiilor. Ba, eram convinsă că ai observat și cum sînt îmbrăcată, că mi-ai apreciat toaleta. Altă naivitate. Nu știu să mă îmbrac pentru concert. Pot să număr pe degete de cîte ori am fost la filarmonică după ce am terminat facultatea, iar ca studentă, cine se preocupa de toaletă ? Încercasem în după-amiaza aceea un maldăr de rochii și, evident, cum se întîmplă, pînă la urmă am ales-o pe cea mai nepotrivită. Bine că nu m-ai văzut ! De altfel, crezi că îmi mai amintesc cum m-am îmbrăcat ?

Admiram fracul tău alb. Îți venea ca turnat, dar mă deranja că e alb. De ce alb ? Găseam în ținuta ta o insinuare malițioasă. Ce voiai să sugerezi ? Semănai cu un mire. Ceremonia se oficia în văzul tuturor. Pentru asta mă invitaseși ? Aiureli, nu ? Îți stătea așa frumos ! Dar mă durea, albul imaculat îmi strîngea inima. Spune și tu, la ce să mă ducă mintea ? Te revăd după cît ? cîți ani trecuseră de la întîlnirea aceea fugară pe scările unui foaier de teatru ? Te regăsesc, deci, pe scenă, în lumina reflectoarelor, în fața a sute de oameni, îmbrăcat în frac alb. Știu bine, n-a fost nimic premeditat, n-ai avut intenția de a mă șoca. De altfel, cum să prevezi o asemenea reacție ? Toată lumea știe că nu dirijezi decît în frac alb. O ciudățenie, dacă poate fi numită astfel, care nu mai uimește pe nimeni, dimpotrivă, cred că în ochii admiratorilor (vezi ce gen folosesc) întregește șarmul tău, accentuează origina-

litatea personalității, și așa evidentă. Pentru mine costumul alb avea o semnificație anume, și tu o știi, de fapt o semnificație dublă. Privit din spate erai în întregime alb, alb din creștet pînă în tălpi. Cînd îți crescuse coama aceea bogată, lungă, albă ? Știi la ce m-a dus gîndul ? la o cască de cosmonaut. Ceva nenatural, extraterestru, un nimb de lumină orbitoare, dar nu ca aceea aurie, banală, ce încinge capul sfinților pe fresce bisericești, ci flacără expurgată de roșurile focului, de nuanțele combustiei, liniștită, desprinsă de zvîrcolirile patimii. Dirijai, și brațele băteau aerul molatic, de parcă înotai prin cer. Icar obosit. Ce cîntai ? Recunosc, muzica simfonică nu e partea tare a culturii mele. Dar mi-au rămas în memorie un vaier reținut, discrete șoapte, oftaturi scoase de ființe invizibile, agonice, iar tu uneai și armonizai sunetele, le adunai și le trimiteai spre timpanele mele, făceai să-mi vibreze toate celulele. Muzica circula prin mine ca un curent electric, dîndu-mi un frison amar.

Eliza, Lizi, îmi transmitea la ureche aprecieri la adresa siluetei tale. Te găsea subțire, elastic. „A rămas ca pe vremuri." Pretindea că nu-ți displăcuseră, însă, rotunjimile ei — închipuie-ți, rotunjimi ! rotunjimi de balenă, nu sînt răutăcioasă, tupeul ei m-a umilit — și că ea știe că bărbații supli își doresc femei pline (tot în perimetrul eufemismelor, după cum vezi). Insinua că o placi, că invitarea la concert e semnul unor intenții ce depășeau indubitabil limitele convenției ; lăsa să se înțeleagă și că persoana mea avea rolul de a vă servi drept paravan. O ascultam tăcută, nemișcată, ca o mobilă. Nu îndrăzneam s-o iau peste picior, cum e în firea mea, cum am făcut toată viața cu această persoană pentru care n-am nici cea mai mică prețuire, nu mai vorbesc de încredere sau simpatie. Ceea ce spunea mi se părea, nu știu de ce, că poartă semnul unei fatalități, că numai așa poate fi și nu altfel, că exprimă un verdict abstract, de proveniență ocultă, același care îmi guvernase toată viața. Stăteam înmuiată, descompusă, singura grijă era să nu transpară prin lentilele ochelarilor ceva din ce ascundeam, să nu se strice zîmbetul îngăduitor,

absent, dezinteresat pe care, în ultimii ani, cu mare greutate, reușisem să mi-l compun. Eram persoana care-i trebuia. Ființă fără voință, fără aspirații, fără ambiții.

S-au mă înșel, exagerez ? Nu-și făcea nici o iluzie în ce te privește, brava, nici atît ? Îi atribuiam un machiavelism inexistent ? totul era produsul imaginației mele bolnave ? Ai să mă întrebi, îmbolnăvită atunci ? Nu ! bolnavă de totdeauna, încă de pe vremea..., cum să-i spun acelei vîrste ? adolescență ? nu știu, maturizarea mea se produsese brusc ; așa cum se conturase atunci, la starea de tensiune pe care o cunoști, sau n-o cunoști ? așa rămăsese pînă în clipa respectivă — mă refer la fantezie, și la a doua viață, cea tăinuită, nebănuită de nimeni. Lizi îmi vorbea de tine cu un ton posesiv, degajat, impertinent — sau așa mi se părea — dînd impresia că are un anume ascendent, sau chiar drepturi asupra ta, și mie mi se părea normal să-și dea aceste aere, și oricine în locul ei ar fi vorbit astfel nu m-ar fi mirat, în mine exista convingerea că cel din urmă om de pe acest pămînt poate să te reclame, să aibă acces la tine, să dispună de tine, cu excepția mea. În starea în care mă găseam, și nu numai atunci, să știi, oricînd în trecut, aș fi ascultat, fără să clipesc, toate enormitățile din lume, și pe jumătate le-aș fi crezut, sau aș fi zis că sînt demne de crezare. Norocul meu că nu eram singure în lojă și, observîndu-i pe vecini impacientați, Lizi s-a temperat. Doar din cînd în cînd îmi arunca un cuvînt sau două, nu despre muzică, bineînțeles, despre persoana ta. Cu același ton de mare familiaritate, de intimitate. Nu-mi era ușor să fac abstracție de vorbele ei, dar mă adaptam, reușeam să mă adaptez destul de bine ; întotdeauna a existat în capul meu un personaj — creat de mine, desigur — programat să-mi transmită informații, așa-zise informații despre tine, exact în genul în care o făcea Lizi. Lizi mă găsea obișnuită, aclimatizată. Constatam și eu, uluită, că silueta ți-a rămas aceeași, neschimbată, gesturile la fel de expresive, alcătuirea materială tot atît de, cum să spun ? cuvîntul elocventă definește bine gîndul

meu ? în realitate fascinantă, da, pentru mine fascinantă. Şi învelişul alb, de sus pînă jos...

Înţelegi cît a fost de răscolitoare coincidenţa ? Albul costumului de tenis de pe vremuri ! Vedeam mingea zburînd cruciş deasupra fileului. Jucam numai în dublu mixt şi, ca de la sine înţeles, mereu parteneri. Care or fi fost primele cuvinte pe care ni le-am adresat unul altuia ? Aş putea afla ce-a spus un ostaş antic la Salamina, dar ce ne-am spus noi în primele clipe memoria nu mă ajută să aduc la lumină. Rotocoale de fum mistuite în văzduh. În timpul partidelor de tenis nu scoteam un cuvînt. În afara scurtelor comenzi pe care mi le dădeai cu voce scăzută, nici tu nu spuneai mare lucru. Jucai atent, încordat, victoria dublului nostru în acele biete partide — mai reţii cu cine jucam ? eu nu, dacă aş face un efort mi-aş aminti, dar la ce bun ? — constituia pentru tine o chestiune de orgoliu. Greşeam frecvent, deşi cunoşteam mai bine jocul şi eram mai înclinată către sport, dar loveam la întîmplare pentru că nu mă concentram asupra mingiei, ci asupra mişcărilor tale, a puţinelor vorbe pe care mi le adresai, şi mai ales a privirilor cu care mă învredniceai, fie că nimeream, fie că nu. Dacă reuşeam să-ţi prind ochii o clipă, eram mai fericită decît dacă aş fi executat un as impecabil. Şi acum îmi răsuna în urechi zgomotul tălpilor tale de azbest frecate de zgură, în salturile făcute ca să eviţi pierderea unei mingi. Mă ruşinam de stîngăciile mele, eram conştientă că-ţi dau de furcă, şi mă întrebam cum de perseverezi, cît ai să mai rabzi ? Găseam o ascunsă satisfacţie în faptul că îmi arătai răbdare, că nu mă înlocuiai. Iar delicatele admonestări mă încîntau mai mult decît cele mai alese elogii. Da, îmi plăcea să mă cerţi, şi cînd o făceai mă hlizeam la tine — cum ? provocîndu-te ? Aş fi vrut să mă iei de umeri şi să mă zgîlţîi. Culmea emoţiei o atingeam cînd te izbeai de mine în efortul desperat de a salva o minge ratată din neatenţie sau stîngăcie. Te scuzai şi mă strîngeai de braţ, sau mă băteai uşor pe spate, camaradereşte. Atunci mă topeam pe picioare, şi acum mă mir că nu leşinam. La sfîrşitul partidei te ştergeai de transpi-

rație pe gît și pe ceafă cu prosopul, alb ca și pantalonii, ca și tricoul. Rîdeam. De ce rîdeam ? Ca să-mi ascund emoția, neliniștea, admirația ce-mi musteau în ochi ? Ca să preîntîmpin ceva, o întrebare gravă, de pildă, pe care o doream, dar de care îmi era frică ? Găseam că rîsul, cam prostesc, recunosc, era singurul mijloc de a stabili un raport de egalitate între noi ? Cine mai știe ? Ceva din toate. După ce mă lăsai la ieșirea din parc, și te depărtai cu prosopul plușat în jurul gîtului și cu racheta pe umăr, îmi pierea orice urmă de veselie, rîsul mi se sleia pe față. Treceam ca o somnambulă pe străzi, cu ultima imagine a siluetei tale în minte, și toată ființa îmi intra într-un con de umbră, într-un nor gros, întunecat.

Și acum, din nou în alb, aplecîndu-te într-o parte și în alta, mînuind în loc de rachetă, bagheta de dirijor. Pe atunci îmi dirijai mie mișcările. Acum, întors cu spatele, te ocupai de alții, și eram, da, eram invidioasă. Dovada că-ți pierduseși răbdarea cu mine — o ! demult ți-o pierduseși — și îți manifestai perseverența în altă direcție, te încăpățînai să scoți ce e mai bun din alte ființe. Ele te urmau ascultătoare, cuminți, cu adevărat demne de interesul tău, de efortul tău, nu cum fusesem eu, pe vremuri. Din cînd în cînd orchestra scotea suspine încărcate de o patimă reținută și, nu ascund, ceva dureros și ostil tresărea în mine, căci mi se păreau impudice, ca și cînd ți-ai fi dat în vileag nu știu ce suferințe intime, ai fi făcut lumea aceea, străină, părtașă la zbuciumul inimii tale. Da, muzica pe care o împrăștiai în sală mi se părea indiscretă, și vedeam în ea expresia, iartă-mă, a propriei tale concupiscențe.

În pauza dintre cele două părți ale simfoniei m-am dezmeticit. Mi s-a făcut rușine de sentimentalismul meu siropos. Mi-a apărut în minte vocea sarcastică a lui Mihai cînd ne conducea la lift : „Verificați și voi printre melomanii ăia de afară dacă biletele sînt valabile. Să nu fie din stagiunea trecută." Eram atît de confuză încît nu i-am replicat nimic. Poate și arătam caraghioase cu adevărat. Lizi, cu șuncile ei strînse în corset, sub rochia de mătase țipătoare, eu țeapănă,

stingheră, nu știu de ce vinovată, parcă mă pregăteam să comit o infracțiune, deși nu-i ascundeam lui Mihai nimic, fusesem invitate la concert de Cristian Răceanu, Mihai știa foarte bine cine e, Lizi îl numise prietenul nostru din tinerețe, iar eu îi declarasem cu diferite prilejuri — uneori anodin, alteori insinuant, cred că vreodată chiar arogant — că a fost primul meu iubit, dragostea mea din tinerețe, și nu e exclus să mai fi adăugat cîndva, cu emfază, emfază deplasată, evident, tipică femeilor în toane rele, că singura dragoste pe toată viața. Aș fi găsit acum replica potrivită, una usturătoare ; mă simțeam jignită de disprețul lui flegmatic cu nimic justificat, ce dispreț ? calomnie, așa apreciam cuvintele lui. Pe de altă parte — bizar amalgam în conștiință — mă încerca și o vagă pornire de revoltă împotriva ta, pentru că mă cocoțaseși în lojă cu pretenția să te admir, pentru că mă lăsam intimidată ca o fetișcană și răscolită precum o domnișoară bătrînă — eu, femeie matură, cu rosturi bine stabilite, cu preocupări la antipodul artei, foarte practică, modernă și prin profesiune și prin viața familială, prin întregul stil de existență.

Regretam că am venit ? Cred că da. Pentru o fracțiune de secundă gestul mi s-a părut stupid și desuet. Gratuit, melodramatic, de prost gust. Dar asta a ținut numai o clipită, tu ți-ai reluat înotul molatic, somnolent, prin stratosferă, muzica a reînceput să curgă pe epiderma mea și prin venele mele, protestul gîndului s-a domolit, revolta s-a risipit — și aceea împotriva lui Mihai, și aceea împotriva ta — și m-am ghemuit iar în colțul meu, în semiîntunericul lojii, înfrîntă de amintiri și de prezența ta vie, de fracul alb, de silueta de adolescent, de sentimentul unei irealități zdrobitoare, împotriva căreia nu mai găseam puteri să lupt. Mă lăsam cuprinsă, fără cea mai slabă împotrivire, de o veche, iremediabilă melancolie ferită grijuliu de priviri străine, redescopeream izvorul ei tainic și exultam de voluptatea tristeții.

Lucrurile nu se petreceau cum crezusem că prevăd în noaptea precedentă, cînd trebuise să hotărăsc dacă dau sau nu curs invitației. Lizi îmi telefonase pe la

prînz și, după o scurtă discuție purtată în termeni aproape glaciali, o lăsasem în suspensie. La concert ? Cristi ? Cu ce ocazie ? Pur și simplu pentru că v-ați întîlnit voi pe stradă, și n-aveați ce vorbi ? tu, Lizi, ai fost cu ideea, te cunosc, i-ai cerut bilete de favoare. De ce nu te-ai mulțumit să o faci pentru tine, de ce m-ai implicat ? N-are absolut nici un rost. După cum știi, n-am timp, și realmente nu mă atrage. Ce-ți închipui, Lizi, că mai sîntem domnișoare ? Poate tu da, eu nu. Și apoi, o invitație nu se transmite așa, printr-o terță. O terță, nu greșesc deloc, în cazul de față ești pentru mine o terță. De ce nu mi s-a adresat direct ? de ce nu mi-a expediat biletul cu cîteva rînduri, dacă era atît de important ? Întîmplarea ? de ce întîmplarea ? Asemenea lucruri nu depind de întîmplare. Gest fără semnificație. Du-te tu, pentru tine e altceva. Și, apoi, tu ai vorbit cu el ! Efectiv n-are rost. Nu. Nu știu, nu știu. Putem să mai vorbim, deși nu văd... Mda, sună-mă. Nu, nu deseară, am o întîlnire de serviciu, ajung tîrziu. Mîine. Aici, la birou. Nu de Mihai e vorba, Lizi, ești deplasată. Bineînțeles că-i spun. Nu știu de ce insiști. Nici nu sînt sigură că am să fiu liberă. Voi lăsa vorbă să-mi dea legătura. Scuză-mă, sînt chemată. La revedere !

Imediat ce-am închis telefonul am pus întîmplarea deoparte, ca pe un dosar complicat. Nu mă simțeam pregătită să-l cercetez îndeaproape. N-a fost necesar să caut cu dinadinsul preocupări compensatorii. N-am făcut decît să mă las în voia învolburatelor meandre ale zilei mele de muncă, tîrîtă, izbită, răsucită. Sigur, în cap, în timpan se instalase bîzîitul, dar celelalte zgomote îl anihilau. Mi-am prelungit programul, am ajuns acasă tîrziu, frîntă, am mîncat un măr și m-am culcat. Mihai m-a lăsat în pace, Mihai e un bărbat cu tact, înregistra cu o precizie absolută indispoziția mea. Am stins veioza, am închis ochii și am deschis încîlcitul dosar. Demult nu-ți mai făcuseși apariția în gîndurile mele nocturne. N-aș putea spune dacă asta mă mulțumea. Unele femei luptă ca să se debaraseze de obsesii, și cînd reușesc să se liniștească se bucură, își duc viața mai ușor. Eu nu luptasem, traversasem, ca

de la sine, un șir de etape, reține doar că la un moment dat începusem să te detest. Asta înseamnă răceală, ce crezi ? Nu zic ură, dar ostilitate, da. Îți devenisem ostilă. Dacă fără veste apăreai într-un concert televizat, închideam aparatul. Cînd știam dinainte, nu-l mai deschideam. În cazul cînd în cercul unde mă aflam cineva aducea vorba despre tine, mă retrăgeam. Îmi cădeau sub ochi cronici despre concerte, informații despre turneele peste graniță. Nu le citeam. Îmi parveneau discuri cu înregistrări, nu le puneam niciodată. Nu mai voiam să știu nimic de tine, și nu îmi impuneam această restricție, nu mai simțeam nevoia să asimilez informații, să urmăresc traiectoria ta. Trăiam demult în sfere diferite, între noi nu exista nici o apropiere, nici o comunicare. Îmi deveniseși străin, și știi în ce fel ? ca un om care a părăsit țara. În lumea pe care ți-o aleseseși, întorcîndu-mi mie spatele, puteai să repurtezi cele mai strălucite succese, nu mă interesa. Așa cum eu îți fusesem indiferentă cînd plecaseși, optînd pentru alții, oferindu-le lor ce aveai mai bun. Mi se părea firesc și echitabil. Poate uneori aveam revelația, de foarte scurtă durată, că astfel mă deposedam de un bun de neînlocuit, pierdeam un zăcămînt rar și prețios, îmi săråceam viața, mă lipseam și de bruma de frumusețe salvată din atîtea succesive naufragii. Dar simțul echității triumfa. Și, poate, un sentiment aspru al zădărniciei.

Iată pe ce fundal aveam să reflectez asupra incidentului produs din senin. Fraza cheie cu care am și început dezbaterea nocturnă — reluată apoi, sistematic, de zeci de ori, ca o interogație spre un auditoriu imaginar, sau ca o concluzie către mine însămi — a fost cea apărută spontan, în timpul dialogului telefonic cu Lizi : Ce rost are ? Invitația mi se părea lipsită de sens și insolentă. O încercare absurdă, grosolană, chiar cinică, de a forța ușa solidă, bine închisă a vieții mele. După o mie de ani, în care n-ai vrut să dai nici cel mai mic semn de viață, în care n-am mai existat pentru tine, nici ca un minor tribut plătit trecutului ! Nu mai spun ca ființă vie, ca semen sau, heeei !, ca persoană în care ai investit odată sentimente.

După atîtea refuzuri jignitoare — atîtea ! de acord, exagerez, în mintea mea ele s-au multiplicat — de a lua act de ieșirile mele în calea ta, de fapt respingeri arogante, de natură nu numai să-mi mutileze inima, dar să mă facă să te urăsc, după toate acestea, întîlnindu-te întîmplător cu Lizi pe stradă, scoți două bilete și spui într-o doară : „Ia-o și pe Magda și veniți poimîine seară la concert." Într-o doară. Faptul că Lizi s-a năpustit la telefon să-mi dea „marea veste" nu însemna că tu ardeai de dorința de a mă vedea. Politețuri banale, curtoazie gratuită. Sau mai rău : ceea ce mi-a trecut prin minte de cum am auzit — impertinență suverană, siguranță de sine disprețuitoare. „Ia-o și pe Magda și veniți poimîine seară la concert." Parcă Magda ar fi fost o marionetă, un manechin de carton, ea n-avea suflet, n-avea demnitate, mîndrie, îți stătea la dispoziție pînă în ultima zi a vieții. Oriunde s-ar fi aflat, orice ar fi făcut, la sunetul goarnei trebuia să tresară ca un bătrîn cal de regiment, să rupă frîul și să se năpustească nebunește spre tine. Nici măcar curiozitatea elementară, nu curiozitate, obligație, de a întreba : cu ce se ocupă, cum trăiește, are și ea o familie, soț, copii ? Nici măcar : mai trăiește Magda asta ? Nu ! Se subînțelegea că se află într-o eprubetă, în stare pură, neatinsă de nimic, nici de viață, nici de vîrstă, depozitată la loc sigur, transportabilă imediat. „Ia-o și pe Magda și veniți poimîine seară !" M-am opus pretenției tale ofensatoare, ți-am trîntit un „nu" drastic, semeț, răspicat și independent, ba și răzbunător, voit jignitor, ca o palmă răsunătoare. Am călcat în picioare, am făcut țăndări nesuferita-ți vanitate masculină, odiosul tău dispreț de totdeauna pentru mine. Ți-am dat o lecție, te-am pus la colț, ce colț ? la stîlpul infamiei. Mi-am răcorit sufletul, ți-am plătit pentru toate cu vîrf și îndesat.

Și totuși, diavolul și-a vîrît coada prin blindajul de oțel. Nu te mai văzusem demult, ultima dată cînd ? atunci cînd trecuserăm unii pe lîngă alții pe scara unui foaier de teatru, eu cu Mihai, tu cu profesoara aia fandosită. Am dat din cap, nici nu știu dacă ni s-au întîlnit privirile. N-am reținut un cuvînt din spectacol

și apoi, nopți în șir... Nu, nu-mi făcea plăcere să-mi amintesc, dar puteam să ratez ocazia ? nenorocita ocazie pe care mi-o ofereai în chip umilitor, dar poate ultima pînă la sfîrșitul vieții ? Da, se cuvenea, se impunea mai bine zis, să o ocolesc. Ce aveam de așteptat, de sperat ? Ceva similar cu jalnica revedere din librărie ? Tot așa, după ani în care mă ținuseși departe, în care mă uitaseși cu desăvîrșire, în care pentru tine fusesem ca și moartă. Mă lăsaseși să rătăcesc prin lume, să mă zbat pentru a-mi croi drum și a-mi cuceri și eu un loc sub soare. Nu țin socoteala cîți ani trecuseră, nu vreau să-i adun, nimic nu mă scîrbește mai mult decît numărătoarea anilor. Destul că ieșisem la liman, învinsesem zbătîndu-mă de una singură și, cum îți spun, eram mîndră de mine, de munca mea, de condiția mea socială, aveam un echilibru, mă țineam bine pe picioare. Asta voiam să-ți arăt, și nu cu infatuare — să mă trăznească Dumnezeu dacă mint ! —, nu grozăvindu-mă în fața ta, nu pentru a te face invidios sau gelos ci, cum să-ți spun ? ca să-ți raportez — ai să rîzi, ce e aia a raporta ? a raporta de îndeplinirea sarcinii ? nu-mi trasaseși nici o sarcină —, ca să-ți dau socoteală de ce am făcut în viață, erai singurul om de pe lume căruia doream să-i prezint bilanțul, mai mult decît unui prieten, ca unui tată dacă vrei, cu speranța că la sfîrșit am să fiu răsplătită cu un zîmbet, o strîngere de mînă, o vorbă bună. Nu altceva doream, crede-mă, sau, mai bine, nu mă crede, fără să vreau nu sînt sinceră, mă las tîrîtă de înduioșătorul sentiment care a existat în sufletul meu atunci, ți-o jur că a existat !, și fac abstracție de celelalte componente ale bucuriei de a te vedea. Au fost și altele, fără îndoială, și tu le bănuiești, dar acesta mi-a rămas în minte cel mai pregnant.

Te-am descoperit la cîțiva pași de mine, și cînd am realizat că ești tu, mi s-a tăiat răsuflarea. Da, nu mai știam nici să respir, nu mai știam să trag aer pe gură, mă înecam de emoție și de teama că n-am să apuc să ajung pînă la tine, că am să te pierd. Tot sîngele îmi năvălise în inimă, fierbințeala lui mă ardea, în

piept aveam un clocot, iar în cap vijelie. M-am năpustit spre tine, am îmbrîncit pe cîțiva, am călcat pe picioarele nu știu cui, nimic nu mă putea opri, îmi creșteau aripi, zburam. Cînd am ajuns în fața ta am constatat că nu ești singur, dar ce conta cu cine ești ? puteai să fii cu o mie, te găsisem în mod nesperat — într-adevăr, nu mai nădăjduiam să te văd, eram încredințată că ne-am pierdut, nu într-o țară, într-un oraș, ci în univers, în neant, doi meteoriți rătăciți în spațiul infinit populat de milioane, de miliarde de aștri — și deodată, miracol ! mă trezesc cu tine alături, întind mîna și te ating. Ce-o fi fost pe chipul meu ? Cît m-a frămîntat această întrebare în zilele, în anii care au urmat ! Cum arătam ? zănatică, încinsă la față, transpirată, rîzînd și plîngînd în același timp, cu ochii învăpăiați. Ce mi se întîmplase ? Îl apucasem pe Dumnezeu de un picior, văzusem deschizîndu-se cerul ? Ce-am bolborosit ? crezi că mai știu ? crezi că știam ? Îmi înfigeam privirile în ochii tăi ca pe niște harpoane, trebuia să mă agăț zdravăn, să mă priponesc, nici o furtună să nu mă mai poată smulge. Ce speram, ce așteptam ? Probabil, totul. Trăiam redeșteptarea, reînvierea nădejdilor moarte, clipa de grație în care orice devine posibil, în care visul e atît de puternic încît se întrupează singur.

Mi-ai întins mîna și mi-ai strîns-o ușor. Eu așteptam să mă iei în brațe, să mă sufoci la pieptul tău, să mă săruți pe gură, pe obraji, pe ochi. Cum m-am putut stăpîni să nu te îmbrățișez, sau măcar să nu-mi plimb palmele pe haina ta, să nu-ți mîngîi reverele ? Obrazul îți rămînea imobil. Tot așteptam să-ți văd dinții sclipind, să-ți aud rîsul, să-ți descopăr ochii strălucind de bucurie, să-ți culeg de pe buze cuvinte care să mă frigă și în același timp să mă aline. Dar gura ta rămîne strînsă sever, vorbele erau fade, lipsite de sonoritate, privirile indiferente, trupul țeapăn. Ce se întîmpla ? Nu puteam să înțeleg, și această neînțelegere se prăvălea peste mine ca un munte. Mă mai agățam de tine cu bietele mele cuvinte ca de peretele lucios al unei stînci verticale, dar de acum lunecam, lunecam. Flăcările mi se stinseseră în vene, rămăsese

numai tremurul, tremurul mîinilor, al inimii, al buzelor. Simţeam cum te desprinzi din nou şi te îndepărtezi. Mă înşelasem ? nu fuseseşi tu, sufletul meu ? Spre cine alergam ca o desperată ? Şi acum, nu mai încăpea nici o îndoială, te pierdeam pentru totdeauna. Ce-mi mai rămînea de făcut ? Ce aveam să fac ? Ce mai stătea în puterile mele ? Să te scutur, să te zgîlţii, să strig ? Trezeşte-te, sînt eu !, unde te duci ? ce faci cu mine, cu noi ? laşi să ne înghită neantul din nou ? N-am rostit nici un cuvînt din toate acestea. Am scos cîteva sunete moi, indescifrabile, neomeneşti, mi-am simţit din nou mîna o secundă în palma ta şi, apoi, nimic. Neantul, chiar neantul. Am traversat surdă şi oarbă strada, printre maşini şi tramvaie — cum de nu m-au călcat, de ce nu m-au călcat ? — vis-a-vis locuia o colegă, de altfel chiar la ea mă duceam, am intrat în apartament şi m-am prăbuşit pe un scaun. Am plîns în hohote, nu puteam să dau nici o explicaţie, nu mai ştiam nici să vorbesc, mă transformasem într-o vietate necuvîntătoare. M-a readus pe jumătate la realitate, într-un tîrziu, o întrebare repetată insistent : „S-a întîmplat ceva cu soţul tău ?" Soţul meu ? Doamne, uitasem de totul, de toate ! Soţ ! Ce să fac eu cu soţul acela ? Nimeni nu putea realiza ce catastrofă se produsese în viaţa mea. Catastrofă repetată a doua oară — în alte împrejurări, dar cu aceleaşi efecte devastatoare.

Da, pentru a doua oară lumea se năruia în jurul meu, pentru a doua oară rămîneam singură pe pămînt, pentru a doua oară te înghiţea hăul — se deschisese chiar lîngă picioarele mele şi te înghiţise. După prima nenorocire mă ridicasem din ţărînă, numai eu ştiu cum făcusem primii paşi, şi apoi următorii, cum învăţasem să merg, să intru în ritmul vieţii, cum mă apropiasem de oameni, sau lăsasem oamenii să se apropie de mine, cum fusesem tîrîtă şi apoi începusem să mărşăluiesc, cum îmi silisem mintea să funcţioneze, să uite şi să funcţioneze. Şi acum se impunea să mă ridic şi să merg. De bine de rău aveam experienţă, viaţa mă învăţase cîte ceva, mă învăţase destul de mult. Ştiam, de pildă, cum se acoperă şi se izo-

lează o rană adîncă. Așa cum secretă brazii rășină, îngrămădind peste spărtura din tulpină un cocoloș lipicios care se întărește cu timpul și se usucă, se cimentează. Dar nu despre asta am să-ți vorbesc. Am vrut numai să evoc scena readusă în minte, în solilocviul meu nocturn, de invitația la concert. Memoria ținea să mă ajute, memoria mă avertiza : Iată la ce poți să te aștepți ! Dar deja în roca voinței începuse să se strecoare slăbiciunea, în limpiditatea minții, un vălătuc nebulos, în revoltă, împăcarea, în înțelepciune, rătăcirea. Cele cîteva cuvinte înfiripate la început : aveam eu dreptul să ratez această ocazie, se umflau fără încetare și dislocau, acopereau, înăbușeau, nu mai lăsau loc pentru nimic, îi închideau rațiunii orice cale de acces. Deși mă prefăceam că mai ezit, cîntăresc, judec pro și contra, hotărîrea fusese luată.

Trebuie să știi, nu am venit la concert entuziasmată, nici măcar bucuroasă, am venit cu inima îndoită, strînsă, plină de presimțiri negre. M-am lăsat furată de imaginea ta, de muzică, dar îndoiala din suflet nu se risipea, iar în pauza dintre cele două părți ale simfoniei mi-am făcut un rechizitoriu neiertător. Ce căutam în sală ? De ce alergasem ? Și nu protesta numai orgoliul rănit, eram supărată pe mine fiindcă simțeam că vreau să-mi fac rău cu propria mînă. Ce putea să-mi aducă apropierea de tine ? În viața mea exista o fatalitate. Ce doream ? să se împlinească pînă la capăt ? Ascultînd mai departe concertul m-am îmblînzit și m-am cumințit, m-am lăsat înfrîntă de o emoție molcomă, atotstăpînitoare — estetică, afectivă, nu știu. Renunțam să mă mai zbat, mă abandonam melancoliei și fatalității. La plecare a trebuit să bravez puțin, am făcut-o cu dexteritate și detașare. Proasta de Lizi tot întreba dacă n-o să ne aștepți în hol, la ieșire, dacă nu trebuie să te așteptăm noi, sau să-ți transmitem felicitări. Am cravașat-o cu sete, iar despre tine am vorbit rece, nepăsătoare. Un concert ca oricare altul, virtuozități cunoscute, nedepășite, și nu în întregime pe gustul meu. Sentimentalismul, dacă am suferit vreodată de această maladie — poate în tinerețe — s-a estompat demult. Sînt o femeie cu pi-

cioarele pe pămînt, genul practic prin excelență. Arta excesiv de interiorizată mă plictisește. Prefer vivacitatea, sau o notă cerebrală, ironică, umoristică la urma urmei. Lui Lizi îi era teamă că ai ieșit după noi și nu ne-ai găsit ; am liniștit-o sarcastic, spunîndu-i că așa ceva nu intră în obiceiul tău, și că de fapt nici n-ar fi fost de bonton. Am uimit-o cu aerele mele dezinvolte, cu insensibilitatea de femeie modernă pînă în vîrful unghiilor.

Mihai, afișîndu-și tactul nedezmințit, nu m-a întrebat nimic, și nici eu n-am catadicsit să scot vreun cuvînt. Am pretextat că trebuie să mă scol devreme, că mă așteaptă o zi grea, și m-am culcat. Am stins lumina și m-am afundat în spațiul din creier de unde m-am obișnuit să contemplu secvențele de film sau spectacolele de teatru în care eu însămi sînt protagonista, jucînd rolurile propriei vieți. Aveam de dezlegat o șaradă și îmi lipseau cele mai elementare puncte de reper. De ce mă invitaseși ? Cerșise Lizi biletele ? O știam în stare, în raporturile cu bărbații nu-și face scrupule. O descususem pe toate părțile. Recunoscuse că te-a întrebat din politețe, cum se obișnuiește, pretindea ea, dacă în principiu ați putea comunica în vreun fel. Să vă telefonați, să vă vedeți. Dar se jura că inițiativa în privința concertului tu o avuseseși. „Vino cu Magda poimîine seară la concert." Să zisem că așa a fost, dar de ce cu Magda, de ce nu v-ați rezumat, firesc, la voi doi ? Îți sugerase ea ? Mă îndoiesc. Ai pronunțat tu, din senin, numele meu ? Dar de unde știai că Lizi poate să mă găsească, și că eu am să fiu disponibilă, că n-am să am altceva mai bun de făcut, că sînt în țară – e drept, nu-mi cunoșteai profesiunea, faptul că în virtutea obligațiilor de serviciu călătoream mult – și, în ultimă instanță, că m-ar interesa concertul, că-mi face plăcere să merg, că vreau să dau curs demersului tău. Un atare gen de invitație, convenisem cu mine, n-ar fi făcut decît să denote doza ta de dispreț suveran, de aceea m-am și revoltat, ca apoi, mă rog, să mă resemnez. Peste acest aspect am trecut, nu el mă preocupa. Mă interesa altceva, de ce ? de ce cu Magda ? Ce ți-a venit ? Dor de mine ? Haida,

de ! După lunga amnezie ? Curiozitate ? Ce fel ? Să vezi ce s-a ales din mine, ce-a mai rămas ? De unde o astfel de curiozitate ? Bănuiai că ocolisem metodic și programatic activitatea ta artistică publică, mai mult, că o ignoram ? Lipseam din registrul admiratorilor, văzuseși un loc gol în sălile arhipline ? Aiurea, ce loc ? ce loc gol ? De unde să știi tu dacă îți frecventam sau nu concertele ? Și ce importanță ar fi prezentat ? Un mic trofeu lipsă pe vasta panoplie a gloriei. Copilării. Nu, n-aveam nici o cheie pentru șaradă, mă depășea. Va rămîne nedezlegată pînă la sfîrșitul sfîrșitului. Aici urma să ne oprim ? Atunci de ce mă dusesem ? Doar mi-am spus, cu toată maturitatea gîndirii, cu toată seriozitatea, că n-am nimic de așteptat.

Pe aceleași temeiuri invocate mai sus, trebuie să recunosc deschis că nu putusem să mă abțin, să mă împotrivesc, să nu răspund la apel. Mi-e clar ca lumina zilei că oricînd, în orice situație, n-aș fi putut să nu dau curs chemării. Nu mă rușinez să o afirm răspicat. La drept vorbind, inversul ar fi fost un nonsens. Cum să nu mă duc dacă mă chemi, cînd asta am dorit și am așteptat toată viața ? Cum să rezist tentației de a te întîlni ? Am evitat să intru la concerte ca spectator anonim, ca o prezență de care nu puteai să iei act, ca un contur neidentificabil în semiîntunericul sălii. Dar cînd știi că mă aflu acolo, la cîțiva metri de tine, că respir și palpit, că mă înec de emoție cînd întorci capul spre loja unde stau, și chiar dacă nu-mi distingi trăsăturile, îmi ghicești silueta, și mai și pleci ușor fruntea și pleoapele în semn de omagiu, cum fac toreadorii către adoratele lor din tribune ? Atunci cum să mai șovăi, cum să mai am rezerve ? Aș face asta în fiecare seară, fără întrerupere, toată viața. Da, aș face-o — îmi ziceam — dacă tu mi-ai cere-o, dar n-o să mi-o ceri niciodată, cum nu mi-ai cerut-o pînă acum. Eu am trăit doar cu fantoma ta, nici cu fantoma, doar cu înscrisul, cu hîrtioara primită în schimbul inimii lăsate amanet. De atunci, de pe cînd mă împleticeam pe terenul de tenis, alergînd după o minge pe care nici nu o vedeam, alergînd doar ca să

mă ciocnesc de tine, să-ți aud vocea dojenitoare, dar blîndă, mîngîioasă, simulacru de dojană, mai mult sunet melodios venit din adîncul unde se plămădea sentimentul de care eram avidă ca de aer și de apă.

Cînd ni s-au întîlnit nouă privirile prima dată, îți mai amintești ? Cred că mai mult putem să ne imaginăm decît să ne amintim cu adevărat. Moment învăluit în emoție, în straturi succesive de emoție. Probabil ne încrucișam drumurile prin oraș și, dînd cu ochii unul de celălalt, ne-au podidit pe amîndoi uimirea, vraja, dorința, slăbiciunea, nevoia de a ne revedea. Acela a fost momentul determinant ? Sau cel în care m-ai ales ca parteneră într-o partidă de dublu mixt și am schimbat primele cuvinte cu contur tremurat, incert, ca niște scame de nori în bătaia vîntului ? Sau amurgul tîrziu, cînd ultimele reflexe solare se stingeau în furișarea grăbită a umbrelor serii, și cînd noi, rămași ultimii pe terenul de tenis, ieșind pe poarta de sîrmă, ne-am apropiat și ne-am unit buzele ? Care a fost momentul ? Toate la un loc, împreună cu cele ce au urmat. Cu scurtele întîlniri în asfințit, cînd formele lucrurilor se estompau, cînd chipurile noastre se încărcau de mister, un mister de care ne îmbătam, dar ne era și frică, pentru că nu știam de unde vine. Cu săruturile frenetice. Cu strîngerile de mîini nervoase, ca o nevoie de a ne încătușa, ca o teamă instinctivă de despărțire, de parcă am fi presimțit că cineva sta la pîndă, gata să ne smulgă din îmbrățișare și să ne azvîrle pe fiecare spre alt tărîm. Cu rîsul meu crispat, născut din aceeași nelămurită și apăsătoare frică, din aceeași presimțire că o primejdie ne dă tîrcoale. Tristețea ta mă subjuga. De unde învățasem să recunosc semnul tristeții ? Cum știam că această tristețe trebuie iubită, adorată ? Învățam din cîntecele tale stranii, cu sonorități împrumutate din altă lume, unde tristețea părea a fi singura bucurie, fericirea însăși ? Cîntecele ! Se învîrteau în mintea mea ca un nor sonor.

Nu știu cînd am adormit, nu m-am uitat la ceas, n-am luat nici un somnifer, mă îngropam în noapte ca într-o baie moleșitoare, n-aș fi vrut să se mai ter-

mine niciodată, noapte fără sfîrșit, iar eu, peștișor luminos, să cad, să cad... M-am trezit devreme, odihnită, cu o senzație de eliberare, de reintrare în posesia tuturor facultăților, în carcasa personalității bine cunoscute, familiare, așa cum reușisem să mi-o modelez, să mi-o ajustez, da, de eliberare, dar zadarnică, nefolositoare nimănui. I-am pregătit lui Mihai micul dejun, i-am călcat o cămașă albă, mi-am făcut dușul și, condusă cu ceremonia obișnuită de foarte manieratul meu bărbat, m-am grăbit spre slujbă. Aveam treburi urgente la minister, am întîrziat acolo vreo două ore, am ajuns la birou pe la zece și jumătate. După ce m-a pus la curent cu treburile imediate, nu ceva deosebit, chestiuni de rutină, Smaranda, secretara, colega-prietenă, mama Smaranda, cozonacul meu moldovenesc de o sută de kilograme, a adăugat că tovarășa Lizi mă sunase de două ori și lăsase un număr la care poate fi găsită, cu specificația că e urgent. Mi-a făcut legătura și, Lizi izmenindu-se în rol de Moș Gerilă copil, care ascunde la spate cadoul și zice întruna „ghici, ce e" și apoi „ghici în ce pumn e", mi-a adus la cunoștință că ea și cu Cristi ar dori să treacă pe la mine și că, dacă timpul îmi permite și n-am nimic împotrivă, calculînd cît ar face Cristi pînă la ea și apoi drumul spre instituție – mai venise de cîteva ori –, într-o oră vă voi avea plocon. Dar cînd ? dar cum ? în ce fel ? – am bălmăjit, perplexă, cu sentimentul că sînt victima unei farse de cel mai prost gust. Cristi în biroul meu peste o oră ? ce vorbă e asta ? Lizi întrece orice măsură, își permite mult prea mult, și nici nu sîntem cine știe ce prietene. Cu aceeași parcimonie misterioasă, Lizi mi-a declarat că e nevoită să închidă telefonul întrucît, conform înțelegerii, exact peste un minut Cristi o va suna din nou. Deci : da sau ba ? Intimidată, umilită de această somație, am bîiguit un „da" evaziv, gata să fie retractat în secunda următoare, însă nuanța n-a rămas decît în capul meu, Lizi a și trîntit receptorul. Ieșită de sub incidența vocii ironice, insinuante, abia camuflat poruncitoare, vocea marilor șantajiști, cred, în tăcerea biroului, unde totul mi se supunea, mi-am

revenit. M-am calmat, rămînînd doar cu o senzație de nemulțumire de sine. Nu așa mă descurc eu în împrejurări neprevăzute, ieșite din comun, chiar în fața celor mai șocante surprize. De ce de cîteva zile pațachina asta, pe care nu dau doi bani, mă domină ? Mă are la mînă cu ceva ? Cu ce ? Cu Cristi ? De unde și pînă unde ? Și ce-am să fac pînă vin ei ? Să mă zgîiesc pe fereastră la fierberea străzii ? Să răsfoiesc reviste străine ? Nu, n-am să mă gîndesc la ce va fi peste o oră. Am să-mi scot povestea asta cu desăvîrșire din cap. Știu remediul. Voi chema pe unul, pe altul, voi ataca subiecte acute, îmi voi forța mintea să lucreze, să producă întrebări, răspunsuri, soluții.

Am prevenit-o pe Smaranda despre vizită și mi-am adus, pe rînd, colaboratorii cei mai dificili, cu problemele cele mai grele, unele insolubile. Contractul cu Olanda, de pildă, cel mai trenant, handicapat de noi din „n" motive, manevrat de ei cu o dibăcie superioară, deocamdată fără perspective, deși nimeni nu ne absolvă, dimpotrivă... Și altele, și altele. Lapidar, concentrat, în termeni radicali. Deși, nu acesta e genul meu, mie îmi cam place să perorez. Stratagema îmi reușea, creierul se supunea docil și eficient. Doar mîinile îmi tremurau și, dîndu-mi seama, le ascundeam, iar un ghem de nu știu ce mi se lipise pe peretele stomacului, un dumicat rînced, indigest, rece, o șopîrlă înghițită cu piele cu tot. Pînă ce trupul mare, alb, puhav al Smarandei a intrat pe ușă, pînă ce capul ei a executat mișcarea binecunoscută, însemnînd că biroul trebuie evacuat în clipa aceea, deoarece în dosul ușii se află delegația de comercianți străini așteptată. Pînă ce, deci, ultimul interlocutor s-a ridicat și a dispărut, iar în canatul ușii unde cu o secundă înainte fusese Smaranda, a apărut Lizi, numai sfere în rochia ei prea decoltată, și în spatele ei, la o jumătate de metru, tu, Cristi.

Cum eram ? cum ți-am rămas în minte, știu ce reprezintă prima impresie, mă vedeai cu adevărat întîia oară după ani și ani — cu o seară înainte, în semiobscuritatea sălii, nu fusesem pentru tine decît o pată, o mogîldeață, o formă oarecare. De altfel,

mi-ai și spus-o. Mi-a rămas în minte descrierea făcută într-o scrisoare de mai tîrziu :

„Aveai un coc de spanioloaică, Magda, prins la ceafă cu două ace mari de argint. Părul negru, în tinerețe nu fusese așa negru, arunca umbre moi, catifelate pe chipul în formă de triunghi isoscel cu vîrful în jos, dar cu unghiurile rotunjite, îndulcite. Rama neagră, subțire a ochelarilor se suprapunea sprîncenelor arcuite, lungi, încondeiate cu mînă sigură, iar lentilele fumurii, ovale, acopereau jumătate din obraz. Nu ți se vedeau decît vîrful nasului, buzele pline, palide și bărbia exprimînd o energie uitată, îmblînzită. Jerseul cu anchior îți făcea gîtul mai lung decît în realitate, iar ceafa dezgolită avea ceva somnolent, de coloană de marmură înecată. Mi s-a părut că ești foarte înaltă, probabil din pricina sandalelor cu toc subțire și a fustei plisate, în carouri maron. Cred că ți-am spus, nu-mi mai aduc bine aminte, oricum am gîndit-o, că dacă aş fi trecut pe lîngă tine pe stradă nu te-aş fi recunoscut. Păreai preocupată de altceva decît întîlnirea noastră, de conținutul unei vieți trăite pe alt tărîm, ochii mă priveau sever, rece, pe buze nu flutura nici un surîs. Străină, străină, străină. O femeie pe care n-o mai văzusem niciodată. Ce să recunosc ? Altă culoare a părului, altă pieptănătură, trăsături impasibile, urma unor griji dintr-o sferă indescifrabilă, gura lipsită de viață, bărbia ca un vîrf de paloș tocit și jumătate din obraz acoperită de sticla întunecată, un paravan, parbrizul parasolar al unei limuzine sobre, blindate. De ce să nu fiu cinstit ? prima impresie n-a fost favorabilă. Simțeam nevoia să stau cît mai aproape de Lizi, să-i cer protecția, să mă ascund după ea, să facem corp comun împotriva ta. Mă și gîndeam la plecare, speram că va interveni ceva care să ne scurteze vizita, mă certam în gînd că făcusem această imprudență, că mă azvîrlisem, dintr-un impuls imatur, fără o elementară chibzuință, fără nici un simț de

prevedere, într-o aventură lipsită totalmente de sens. Am încercat o decepție usturătoare, demoralizantă, Magda. Mă consideram un gafeur superficial și ridicol. Ne-ai dat bineţe într-un mod şters, convenţional, mă primeai ca pe un om de afaceri – pe drum Lizi îmi dăduse informaţii despre îndeletnicirile tale – şi te arătai foarte precaută, nu manifestai nici o iniţiativă, mă tatonai, mă sondai, sau pur şi simplu tratativele nu prezentau interes, îmi consacrai un sfert de oră ca să respecţi convenienţele internaţionale ale breslei. Mi-ai arătat un fotoliu ; Lizi s-a aşezat pe altul, tu te-ai plasat între noi pe canapea, de fapt pe marginea canapelei, într-o poziție de om grăbit sau apatic, absent."

Absent ? Sub sticlele cu umbrar, ochilor mei nu le scăpau nimic, te urmăream ca din camera de luat vederi, îţi filmam fără încetare întreaga făptură, orice mişcare, cele mai mici detalii. Îţi dai seama ce sarcină aveau ei ? Să te confrunte cu imaginea întipărită pe retină în blestemata aceea de librărie, imagine rămasă în memoria mea ca o mască a indiferenţei opace, arogante. În al doilea rînd, să verifice impresia pe care mi-o făcusem despre tine – mi-o sedimentasem mai bine-zis în conştiinţă –, de om realizat, biruitor pe toate planurile, fericit, satisfăcut de sine, suficient sieşi, situat deasupra semenilor, deasupra mea. Şi, nu în ultimul rînd, să încerce să deducă rostul prezenţei tale în acel birou, să ghicească de ce m-ai chemat la concert, de ce ai făcut drumul pînă la mine, de ce mă cauţi, de ce vrei să mă vezi. Ochii tăi aveau o sclipire neliniştită, temătoare. Mulţumire de sine ? Tihna fericită a împlinirii ? Nu, nu, altceva, o arşiţă, o o sete, ceva tulbure, pătrunzător, aproape agresiv. Tu, astfel ? Victoriosul, protejatul zeilor, dispreţuitorul, impasibilul ? Nu-mi venea să cred, nu credeam. O derută a mea de moment, o defecţiune a antenelor, a teleobiectivului, a blitzului, developare vicioasă, alterată, a

clișeelor ! Dezorientată, știam acum mai puțin ca oricînd de ce ai venit și stăteam, cum ai spus, pe marginea canapelei, la pîndă, gata să mă apăr. Am schimbat cîteva fraze insipide despre aglomerația de pe stradă, despre zăpușeala din ziua aceea. Între timp, Smaranda a adus cafelele, coniacul, paharele cu apă minerală. Lizi a scos cîteva exclamații de plăcere, s-a fript nerăbdătoare cu cafeaua și a rîs, a mirosit coniacul, a întrebat ce marcă e, și-a amintit că băuse cîndva la mine altă marcă, m-a informat, nu știu, la întîmplare sau avizată, că tu nu bei nici cafea, nici coniac, și a făcut un gest posesiv spre ceașca și paharul tău. Am realizat, stînjenită, că noi două monopolizasem conversația, parcă excluzîndu-te dinadins, uitîndu-te. Știam că vina e a mea pentru că, vorbind, vorbindu-ți, o putere mai mare ca mine mă făcea să-mi întorc privirile spre Lizi, nu îndrăzneam să mă uit în ochii tăi, nu știam ce am să găsesc acolo. Cum să se întîlnească ochii noștri în văzul tuturor, al Lizei vreau să spun, oricum o persoană străină, asistență publică nedorită ? Ca și cînd întîlnirea lor ar fi fost o îmbrățișare. Cînd mi-am luat inima în dinți și m-am uitat la tine mi s-a părut că zăresc un surîs sarcastic, sau mai degrabă dezaprobator, și nu m-am înșelat, căci ai vorbit în sensul acesta. „De ce nu-ți scoți ochelarii ? Mai zărești sper, cît de cît, fețele oamenilor și fără ei !" M-am fîstîcit, ce să răspund ? că, într-adevăr, la distanța aceea mă pot dispensa foarte bine de ochelari ? Supusă, i-am scos și i-am așezat grijulie, alături, pe canapea. „Ei, așa mai merge", ai glăsuit conciliant, și fără să îmi mai lași timp să mă dezmeticesc, mi-ai prins ochii în menghina privirilor tale. „Acum da, ai murmurat, acum ești de recunoscut." M-au bucurat așa de mult aceste cuvinte ! Pur și simplu m-au descătușat. Mi-am lăsat ochii în voia privirilor tale ca să-ți facilitez recunoașterea pînă la capăt. Un timp sonorul filmului s-a rupt pentru mine, cred că s-a vorbit de vîrstele noastre. Lizi a povestit ceva din viața ei, dacă nu mă înșel a și lăcrimat, am remarcat cum simulai că o asculți, apoi la capătul unor fraze despre partidele de tenis de odinioară, a rostit

o propoziţiune care m-a făcut să tresar : Magda spunea că tu sărutai cel mai bine. Am observat că şi tu tresari şi te mohorăşti şi am roşit, înciudată pe limbuţia prostească a lui Lizi, şi apoi, deodată, în zăpăceala aceea, a răsunat din gura ei numele lui Fărcaşu, şi am înlemnit. Mi-am adunat puterile, Dumnezeu ştie cum, şi am început să fac haz, străduindu-mă să-mi controlez vocea care-mi tremura, să-mi compun o figură destinsă, flegmatică. Am bravat, am pronunţat şi eu numele primului meu soţ, dar în glumă, ca şi cînd căsătoria ar fi fost o farsă pusă la cale de mine şi de prietenele mele, printre care şi Lizi, acolo de faţă, în măsură să certifice, să adevereze. Îmi dădeam seama pe ce pantă facilă, reprobabilă, alunec, dar nu mă mai opream, iar Lizi, perfidă, mă încuraja, mă împingea înainte cît putea mai mult. Îţi ocoleam iarăşi privirea, căci auzeam că rîsul meu sună fals şi că vorbele mele sînt uşuratice, şi vocea îmi devenea batjocoritoare şi eram conştientă că tu reprezinţi ţinta involuntară a batjocurii şi, drept să-ţi spun, jocul acesta stupid începea să mă tenteze, aşa cum e cînd dai o palmă în glumă unui copil şi suferinţa sau, dimpotrivă, răbdarea lui te enervează şi te trezeşti că-l baţi de-a binelea, găsind plăcere în acest joc degradant.

Şi, deodată, ai izbucnit ! Dumnezeule, ce ton, ce priviri, ce gesturi, ce cuvinte ! Ca într-un tribunal, condamnînd sperjurii, nu de acum, ci de totdeauna, şirul tuturor Iuda. Doamne, să te fi văzut ! Chip devastat de suferinţă – sufereai nu doar pentru tine, ci pentru toţi semenii înşelaţi, umiliţi, înjosiţi, pentru toate trădările omului de către om –, schimonosit de mînie, de asprime, de sete de răzbunare, o răzbunare nu a ta personală, ci a speţei. Invocai tot timpul suprema instanţă a justiţiei imanente, a dreptăţii universale. Mai ştii ce-ai spus ? „Toate trădările se plătesc. Cum ai fi putut să-ţi închipui că scapi, că te strecori neobservată ? Ai plătit, şi aşa era drept. Şi eu, crezi că pe mine m-a scutit cineva ? Şi ea, uită-te la semne !" Gura ţi se arcuia, privirile mă împroşcau, mă ciuruiau. De ce te bucurai că am plătit, de unde ştiai cum şi cît am plătit ? Te-am întrebat de ce te bucuri. Dar nu,

nu era bucurie, ci durere aspră, abia stăpînită, de fapt nemaistăpînită, mustrare încărcată de obidă, nevoia de a pedepsi, de a trezi în mine deznădejdea. Așa arătai, deci, în realitate ? Acesta era chipul tău adevărat ? Nu cel de înger impasibil, incapabil să înțeleagă patima omenească, plînsul și slăbiciunea, nevoia de ocrotire, de mîngîiere, de iubire pămînteană nevindecabilă, adică nu cel gravat în mintea mea ? Te găseam de o mie de ori mai frumos, așa vulnerabil. Te simțeam aproape ! Ceva îmi spunea că acum aș putea să mi te însușesc — da, atît de tîrziu, la capătul drumului, în ciuda tuturor obstacolelor și a prăpastiilor săpate între noi. Ce citeam pe chipul tău ? Cum se numea asta ? Nu dragoste ? Iată, dădusem formă cuvîntului, îl gîndisem. Eram uluită, amețită, nu-mi fusese destul ce-mi spuseseși, aș fi vrut să-ți aud vocea bubuind, ca a profetului Eremia, proorocind ce va să vie.

„Nu știu ce mă apucase. Un acces brusc, necontrolat de brutalitate. M-am simțit puțin ridicol. O explozie de sinceritate, dar furioasă, vindicativă. Cu ce drept mă lansasem în bombasticul rechizitoriu ? Mă găseam deplasat. Aș fi vrut să ies din penibila situație și nu știam cum. Tu m-ai scos. Arătai blîndă, învinsă, moleșită și, uimitor, surîzătoare. Nu mă luai în serios ? Mă tratai cu îngăduință, ca pe un puști exaltat ? Sau acceptai ipostaza pe care ți-o sugerasem. Respectiv, acceptai resemnată rolul de victimă. Ca miaua de paști, care ți se uită în ochi și behăie încetișor, cu botul umed și cu firul de iarbă între dinți, urmînd ca el să înghețe o dată cu ochii limpezi, plini de lumina soarelui ? În această ordine de idei ai săvîrșit gesturile după care te-am recunoscut din nou și cu adevărat, și pentru totdeauna. Sau n-avea nici o legătură una cu alta ? Te-ai ridicat încet — și nu se mai termina această mișcare, de parcă te înălțai la ceruri — cu ochii tăi căprui migdalați larg deschiși, despicați

dinăuntru, în mijloc, orizontal, de un vîrf de lance sau de un colț de cremene întunecat, ai plutit un timp prin aer, te-ai aplecat și mi-ai depus pe buze o sărutare scurtă, ușoară, aproape imperceptibilă, după care ți-ai ridicat din nou capul, încă întors spre mine, și te-ai îndepărtat. Nu ți-ai luat privirile de la mine pînă nu te-ai așezat din nou, și pe chipul tău citeam îngîndurare, meditație concentrată, un semn de întrebare apăsat, un început de hotărîre. Ce-a fost ? mă întrebam. Ciudat, parcă nu mă implicai în gestul tău neobișnuit, de neprevăzut. Nici urmă de langoare sau măcar de cochetărie pe fața ta. M-ai dezorientat total, parcă nu eu primeam sărutul, ci altcineva, pe care nu reușeam să-l identific. Iar dacă fusesem eu, de ce-o făcuseși ? Îți reluaseși aerul distrat, aproape absent. Te jucaseși cu mine ? Totuși, simțurile nu mă înșelau, nu fusese șolticărie, ci embrionul unui sărut adevărat. Încercarea unei femei de a trezi unui bărbat, pe cale senzorială, anume amintiri despre ea ? Un nemaipomenit curaj de a-i spune, în felul acesta reținut, aproape distant, fără nici o emoție, că a fost iubita lui ?

De asemenea, în timp ce profețeam ca Eremia, cum spui tu, și blestemam păcatul și vînzarea, și aruncam cu piatra sau exultam că piatra altora a izbit ținta, ți-ai aplecat deodată bustul și ți-ai întins gîtul pînă ce fruntea mi-a atins genunchii. Buzele dezveleau dinții albi, sclipitori, de data asta chiar era șagă pe chipul tău, dar ochii implorau. Din nou lăsai impresia că te joci, că te alinți, sau mă alinți pe mine în chip ironic. De data asta nu m-am mai lăsat înșelat pe de-a-ntregul. Ți-ai întins stînga, mi-ai apucat dreapta, ne-am strîns ușor mîinile. Le-am privit neîncrezător ca pe lucruri străine, cu o voință independentă, nesubordonate nouă. Mi-a trecut însă prin minte : nu cumva pot să înrîurească voințele noastre ? să ne tîrască după ele ? Mîna ta mi s-a părut mai vînjoasă, mai aspră, și asta mi-a strecurat în suflet un sentiment de bucurie și admirație. Știam că-mi plac palmele moi, degetele subțiri, șlefuite, strîngerile diafane, fără participarea oaselor, și acum mă impresiona palma tare, muscu-

loasă ce cu siguranță ridicase și ținuse greutăți, se luptase cu lucrurile și le făcuse mai docile, mai folositoare."

Numai atîtea au fost ? Numai aceste semne ? De cel din urmă nu spui nimic ?

„De sărutul de la plecare, după ce îmi întinseseși obrazul ? La el te referi ?"

Bineînțeles. Pînă atunci orbecăiam. Deodată am recunoscut totul. M-am revăzut lîngă portița de sîrmă a terenului de tenis. Toate pe care le pierdusem și le căutasem fără speranță le-am regăsit, aceleași ca în prima zi.

Mă întreb, ce ar zice Lizi dacă ar lua cunoștință de termenii în care eu, și influențat de mine, și tu, am trecut în revistă împrejurarea la care a fost părtașă ? Nu cumva exaltarea tonului ar face de nerecunoscut momentul ? Cînd s-au întîmplat toate astea ? s-ar cruci ea. La urma urmei n-a fost decît o revedere convențională, debutînd greoi, crispat, desfășurîndu-se cu stîngăcie. E drept, ne-am impuns cîte puțin, dar în glumă, persiflîndu-i pe cei ce-am fost odinioară. Am schițat și unele gesturi amicale, cu o vagă tentă de tandrețe, înduioșătoare resurecții ale memoriei afective... Dar nimic altceva. Despărțiți de pe vremea tinereții, cu desaga vieții trăite pe alte meleaguri, în alte constelații, opriți o secundă din drum pentru a ne privi mirați, oleacă întristați... deși n-a fost chiar tristețe, am rîs, am glumit, ne-a părut bine că fiecare e sănătos. De unde scoateți voi revelații, trăiri halu-

cinante, presimțiri ce fac să ți se zbîrlească pielea ? Cam așa ar fi gîndit și ar fi vorbit Lizi, dacă ar fi stat și ne-ar fi ascultat. Nu ?

„Da, așa, și pe deplin îndreptățită. Peste tremurul interior — pe dinăuntru tremuram amîndoi — așezasem, se așezase de la sine, nu-mi dau seama, o pojghiță de veselie rece, flegmatică, aș zice un pic îndîrjită. Reacție de apărare, poate. Dar ce apăram ? Secretul schimbului de emoții ce avea loc subteran, fără voia noastră, și la care luam parte uluiți și neputincioși ? Ne puteam sustrage în vreun fel stării ce pusese stăpînire pe noi, fenomenului pe care îl trăiam ? Nu, nu puteam decît să-l ascundem, fabricînd la repezeală coaja aspră, cenușie, menită să înșele atenția. Nu-ți amintești că la sfîrșit, dezamăgită de temperatura scăzută a reîntîlnirii, plictisită și nemulțumită de tonul nostru pe alocuri arțăgos, al meu oarecum revendicativ și, de ce nu ?, ostil, la sfîrșit Lizi a făcut propunerea, pe jumătate amicală, pe jumătate malițioasă — mie mi s-a părut, să fiu drept, vulgară, mai ales prin încăpățînarea cu care și-a susținut-o — să ne sărutăm ? Eu stăteam în picioare rigid, tot atît de încăpățînat ca și ea în rezistența contrariată, dar tu, după un timp de ezitare — de ce ezitai ? te deranjase și pe tine clipirea din ochii lui Lizi, dornică să vadă o scenă picantă, sau mă studiai, așteptai un gest, o inițiativă, și ți-ai dat seama că voi rata momentul ? — te-ai apropiat și mi-ai întins cu semeție provocatoare obrazul. Ce vreau să spun ? Că o păcălisem, că nu văzuse și nu pricepuse nimic. Ăștia au rămas bățoși ca pe vremuri, și-o fi zis, nu se potriveau, era fatal să se înțimple ce s-a întîmplat, nu e nimic de regretat. Ia să încerc totuși, se mai poate scoate o scînteie din ei ? sau nu sînt decît zgură rece ? Aaaa, păi se poate să vă despărțiți așa ? Sărutați-vă ! Tu, Cristi, ce naiba, te știam altfel, se poate ? Doar nu crezi că vorbele ei m-au ambiționat ? Putea să-mi cadă în genunchi, nu

obținea nimic de la mine, cu atît mai mult cu cît vedeam ce o animă. Tu i-ai venit însă în întîmpinare, ai acceptat jocul, te-ai conformat. Te-ai înfipt pe picioare în fața mea cu aerul că mă pui la încercare : «hai, să vedem, ai curaj ?» dar pe chipul ridicat ostentativ nu era vechea ta sfidare băiețoasă, și cu atît mai puțin trufie nouă, ci o negrăită spaimă. Mă întreb, n-a atîrnat totul de această desperată îndrăzneală ? Fără asta, întîlnirea ar fi putut rămîne simplă amintire, poate nici atît. Așa gîndesc. Ce am văzut, atunci ? Îndoială, nesiguranță, teamă, și un curaj disperat. Acest semn nu mai ținea exclusiv de trecut. În legătură cu celelalte, mai puteau exista dubii — un sărut fugar, o privire îngîndurată, capul întors spre mine, de fapt spre trecut, o strîngere de mînă, verificare a materialității aceluiași timp, întinderea calină a gîtului pentru a-mi atinge genunchiul cu fruntea, atingerea unei relicve. A ! și uitam, invitația de a bea din paharul tău, pe asta nici nu știu unde s-o plasez, noi nu băuserăm niciodată din același pahar.

Și a mai fost ceva, cum omisesem ? De fapt, asta m-a impresionat cel mai mult, nu mi-am dat seama pe loc de ce, mai tîrziu și-a dobîndit întreaga semnificație. Ai spus la un moment dat, din senin — cît de superficială e Lizi asta, cum dracu nu i-a sărit în ochi, ce voia ? mură în gură ? unele chiar mură în gură au fost — ai spus : abia aștept să iasă Cristi la pensie ca să mă plimb cu el pe stradă. Îți amintești ? E posibil să nici nu știi, oi fi gîndit cu voce tare. Dar și asta parcă tot spre trecut ducea. Dorința unei continuări, unei reluări, nu ne-am plimbat destul, noi doi, la timpul nostru, și eu am rămas cu această insatisfacție, cu nostalgia trecerilor pe stradă, împreună, pe înserat, cînd ne întorceam grăbiți din escapada în afara orașului. Dar de ce așteptai să ies eu la pensie? Aveai să aștepți mai mult pînă să ieși tu, de ce te excludeai pe tine, femeie măritată, cu o funcție de răspundere, mult mai tînără. Va să zică pentru tine nu exista nici un impediment să ieși la plimbare pe stradă cu mine, de mine depindea, de eliberarea mea din

postul de dirijor şef al unei orchestre simfonice ? Sau altul era înţelesul ? Să îmbătrînesc, să am nevoie de sprijinul tău, de braţul tău, ca să pot străbate un bulevard bucureştean. Ofertă caritabilă de însoţitoare, de soră-îngrijitoare pe lîngă un infirm. Şi tu cu ce te alegeai ? Recompensă tardivă... Una aproape nefolositoare. Strict decorativă. Amară. Să ţii grijulie cotul unui bătrîn cu picioarele slabe, şi să murmuri : Cristi, îţi mai aduci aminte... De ce ne-am plimbat noi atunci atît de puţin ? Doamne Dumnezeule, Doamne Dumnezeule ! cîtă frustrare în acea exclamaţie, în resemnarea de a stoarce bucurie din chiar sîngele resemnării !

Dar am divagat. Vorbeam de ultimul semn, de ceea ce eu numesc proba decisivă, actul aparţinînd prezentului, care le-a potenţat şi pe celelalte. Te-am sărutat, bineînţeles nu pe obrazul dintr-o dată împurpurat, unde îmi arătai tu, şi nu aerian, să verific nu ştiu ce fior de odinioară, cu capul întors în memorie, ci ca să sparg crusta de pe tine, pe cea fabricată ad-hoc pentru camuflarea vălmăşagurilor neprevăzute, dar şi pe cea groasă, depusă în decursul timpului, crusta despărţitoare, ca un zid chinezesc, a vieţilor noastre. Ei, ai să mă întrebi, ce ai găsit sub crustă ? Care crustă ? am să-ţi răspund. Nu era nici o crustă, crusta exista în capul meu. Idee preconcepută. Buzele tale de totdeauna, inconfundabile, neschimbate. Cu oarecare greutate, ţi-am desprins capul de al meu, a trebuit să-l smulg, aveam nevoie să fotografiez expresia clipei, te-ai împotrivit, abia ţi-am înfrînt dîrzenia grumazului. De ce te opuneai ? Intuiai ce am să surprind ? sau habar n-aveai, şi tocmai asta te speria, că nu ştiai ce dai la iveală, ce e pe faţa ta, ce-a ieşit, ce iese la suprafaţă ? Aveai dreptate, ai intuit bine. Luminoşii tăi ochi căprui se cocliseră de tot, ca o tingire veche de aramă nespoită de mult, ca vedrele ţigăneşti ale lui Petraşcu. Obrazul ţi se întunecase, parcă nu sînge circula sub piele, ci plumb topit. Iar buzele, frumoasele tale buze se încovoiaseră, căzuseră. Sorbiseşi o cupă de otravă ? Cam asta spunea faţa ta. Şi încă ceva : n-am ce să ascund, n-am cum să ascund, aşa

ceva nu se ascunde. E bine că știi. N-am să fac nimic să acopăr, de altfel ar fi zadarnic.

Încet, încet, grimasa s-a estompat și, la o replică dată lui Lizi, spre care te-ai răsucit brusc, ai început să rîzi. Rîdeai ? Pînă și pe Lizi a frapat-o rîsul, probabil a dezamăgit-o, nu s-o fi așteptat să te topești în brațele mele, dar nici să te amuzi. Ți-a și pus o întrebare acră, la care ai răspuns nonșalant, aproape pe același ton : ei, doar n-oi fi vrînd să plîng. Și m-ai urmat spre ușă."

Mi-ai spus că aveam o mască de femeie care a blestemat cîndva, și nu mai poate să uite, sau nu mai reușește să scape de propriul ei blestem, căci el se reîntoarce ca un bumerang sau ca un ecou – nu mai țin minte exact cum ai spus. Blestem ? nu înțelegeam la ce te referi. Mă mir ce-ai văzut, m-am gîndit mult la momentul acela. Revelația ar fi trebuit să fie luminoasă ? Ai fi vrut să sar într-un picior : m-a sărutat Cristi, ce bine-mi pare ! Cum să fie lumină pe chipul meu ? Gustul scrumului îl avusesem și înainte, dar îl atenua obișnuința, hărțuiala vieții și altele, și altele... Viața, mai bună, mai rea, în general nu mă plîng, eu singură mi-am făcut-o, cum m-a dus capul, am trăit-o permanent cu gustul, chiar dacă disimulat, combinat, estompat, al cenușei.

După ce ai plecat, am rămas într-o stare de derută. Visasem ? avusesem vedenii ? Pe mescioară se aflau pahare, cești, dovezi materiale. O, dar de cîte ori nu fuseseră ele acolo ! M-am învîrtit un timp prin birou. Mi-am adus aminte că e sîmbătă. Ce noroc ! zi scurtă. Mi-am burdușit mapa cu materiale și am plecat. Păcat că n-aveam nimic organizat, de obicei la sfîrșitul săptămînii Mihai aranja o ieșire. M-aș fi luat cu plecatul, cu prietenii, cu gesturile mecanice și discuțiile stereotipe ale excursiilor, sindrofiilor. De așa ceva aveam nevoie. Să-mi umplu existența cu lest, cît mai mult lest, să nu mă pot ridica, să mă tîrăsc aproape

de pămînt. Am fost cît pe ce să-i telefonez lui Mihai să încerce să încropească ceva. Nu era, totuși, în firea mea, distracțiile le acceptam pasiv, nu le solicitam, nu le provocam. Am luat ceva în gură, mi-am așezat materialele pe masa de lucru, ca să mă găsească Mihai ocupată, și m-am întins pe pat. Nu ! întinsul pe pat se anunța o capcană periculoasă, mă dădeam pradă imaginației flămînde. Am sărit ca arsă. N-aveam să stau toată noaptea, singură, cu gîndurile mele ? Și nopțile ce urmau ? Devenise clar că viața îmi intra pe o nouă orbită. N-aveam de unde să știu ce va fi, știam ce-aș fi dorit să fie, dar ajunsesem la o intersecție, ba o și cotisem, se deschisese altă perspectivă...

2

Ciudat ! De ce am memorat amîndoi așa bine cele petrecute în prima zi, încît putem relua cu încetinitorul orice secvență vrem, și de cîte ori vrem, ca la banda de lucru a studiourilor cinematografice, iar din celelalte cîteva filme, imediat următoare, abia am mai salvat cîte o imagine, două. O porțiune de timp de cîteva săptămîni s-a învăluit în ceață. Cum se explică ? A fost fiecare mai absorbit de ce se petrecea înlăuntrul lui, și mai puțin atent la desfășurarea acțiunii, la fapte, la cuvinte ? Hai să spunem că fapte n-au prea fost, dar cuvinte ? nici cuvinte ? În realitate, am vorbit amîndoi destul de mult, de ce-am uitat ce ne-am spus ? Cînd ai revenit luni, pardon, luni am avut o zi încărcată, n-am dispus de nici un moment liber, o mulțime de acțiuni fuseseră programate, altele s-au inserat prin forță majoră, în meseria noastră cel puțin jumătate din activitate se consacra chestiunilor inopinate, deci cînd ai revenit... Dar nu, nu pot trece peste lunea aceea. Așa cum am dedus din cele ce mi-ai spus, de fapt n-am dedus, ai fost

destul de direct, lunca aceea putea să ne fie fatală, să-mi fie fatală.

„Te-am sunat la birou fiindcă așa ne înțelesesem, îmi dăduseși telefonul cu mențiunea că, oricînd... Poate nu te-ai așteptat să revin așa repede, deși mi se părea subînțeles, cum se spune, la mintea cocoșului. Ce mai aveam de așteptat ? Un termen de grație, un minimum de abținere seniorială, cum presupun că se cerea în viața salonardă a Franței de odinioară ? Crezusem că nu se mai termină duminica, mai lungă decît toate zilele vieții mele. Și... Sînt, într-adevăr, lucruri pe care le înțeleg greu. De pildă, că toți comersanții străini trebuia să fie primiți neapărat de tine, neapărat luni, fără nici o pauză, și așa mai departe. Tot insistînd, moale, intimidat, chiar complexat — trebuie să recunoști că am fost la locul meu, rezonabil, pacient — mi-a trecut prin minte că bat la o poartă ferecată și că în dosul ei nu mă așteaptă nimeni, nu e nimeni. Mîinile mi s-au răcit și au înțepenit brusc — modul meu de a mă goli de elan, de a realiza deșertăciunea, parcă mă lovește cineva cu o vergea peste degete, îți dai seama, să izbești cu bagheta degetele unui dirijor ! — și nu m-a despărțit decît o fracțiune de secundă de aruncarea pîlniei în furcă. Exact ca în seara de bal, cînd ai scos din punguța de mătase inelul de logodnă și mi l-ai arătat. Ca acum... cîți ani ? O sută ? E o cifră rotundă, sună mai frumos și, nu ți se pare ? ascunde nestatornicia timpului, galopul vieții, relativitatea reprezentărilor noastre în raport cu mișcarea ce ne fură pămîntul de sub picioare. Aveai scuza că nu ești de față, că nu mă vezi, deși nu mă așteptam la o intuiție atît de leneșă, la o memorie atît de scurtă, iartă-mă, memoria e o funcție fiziologică, exact cum sînt vederea sau auzul, nimeni nu te învinuiește că ești miop, că ai auzul slab. De fapt sînt nedrept, în «era nouă» a fost singura dată cînd «n-ai știut», cînd ai trecut, iarăși, ca o oarbă, pe lîngă prăpastie ! după

aceea, de cîte ori ai greșit, te-ai azvîrlit înaintea secundei fatale, ca înaintea trenului, și ai oprit-o. Reflexul condiționat s-a format, din păcate nu preventiv."

Ai fost cît pe ce să pui receptorul în furcă ? Și ce te-a oprit ? Mai multă înțelepciune, un plus de răbdare, mai puțină încredere în reflexe ? Înțelegere, bunătate ? Ezitarea... nu este ea miezul omenescului ? Faptul că ai șovăit, nu arată cît de mult te schimbaseși ? Eu m-am ridicat pînă la această înălțime ? Vei avea prilejul să o spui, vei avea multe prilejuri. Așadar, cînd ai revenit marți, marți sau miercuri ? Oricum, a fost cînd ai hotărît tu... dar ce voiam să spun ? Tocmai asta, că aveam ce spune. Zumzăiam ca un stup de albine. Deși tot rezervată, îndoită, și cu inima grea te-am întîmpinat. Avusesem destul timp să reflectez. Tot ce pînă atunci prezentase o anumită importanță se eclipsase. Dar drumul spre tine mi se părea plin de obstacole, unele cît munții. Nu vedeam nici o rază dinspre tine, numai vălătuci de întuneric. Mă mai voiai ? Nu mă mai voiai ? În ce mă privește, nu existau opreliști. În sensul acesta ți-am și scris, nu în ziua aceea, în următoarele. Ce mă mîhnea era presimțirea că tu nu privești departe, că nu cunoști noțiunea de „pentru totdeauna". Dar să las faptele, puținele pe care le mai păstrez din perioada de început — vezi, îmi recunosc defectele, le pun pe seama unei uzuri premature a memoriei, n-am reușit să-ți explic ce a determinat-o, nici eu nu știu prea bine — să le las, prin urmare, să vorbească, în măsura în care eu, și tu desigur, le-am prins înțelesul.

Ai venit. Cum arătam ? Chip inexpresiv ? Probabil. Trebuia să-mi ascund, într-un fel, tumultul. Și tu tot indescifrabil, ghiceam însă că te bîntuie o mulțime de gînduri. N-am zîmbit nici unul, ne-am strîns mîinile în tăcere, sobru. Reveneam la punctul de plecare ? ce dobîndisem nu se acumulase, se risipise ? Cum

aveam să discutăm cu aerul acela prudent ? Ne-am aşezat, eu pe canapea, tu pe fotoliu, la distanţa protocolară din prima clipă a întîlnirii precedente, poate una mai mare căci eu mă trăsesem chiar în margine. Ai aşteptat pînă mi-am îndreptat privirile spre tine şi, cu o voce caldă de tot, m-ai întrebat : Cum e, Magda, eşti fericită ? Ho, ho, am rîs fără veselie, afişînd tot sarcasmul de care eram în stare, ce vorbe ! Fericire ? Ce-o fi asta ! Într-adevăr, voiai să facem melodramă ? Nu aveam deloc starea de spirit propice, şi aş fi reacţionat şi mai aspru, aş fi trecut la atac, dacă replica n-ar fi căzut spontan : Perfect, vorbe mari, de-aceeaşi părere, să renunţăm, nu cunoşteam vocabularul tău. Dar mulţumită, da ? Mulţumită cu ce ? m-am prefăcut nedumerită. Cu toate ! Serviciul, familia... Chiar aşa, direct în miezul lucrurilor ? Ai devenit serios. Dar de ce îţi închipui că am venit, să analizăm buletinul meteorologic ? Franchețea aproape brutală m-a adus cu picioarele pe pămînt. Aveai dreptate, deveneam ridicolă cu pretinsele mele reticenţe. Ai început cu familia. Îl iubeşti ? Nu ! şi nu ştiu dacă mi-am înăbuşit deajuns stridenţa vocii.

Aşa a început discuţia lămuritoare. Ai aflat că nu-l iubesc, că am o căsnicie de faţadă — ca atîtea altele —, că şi acest cămin a fost un eşec, de primul ştiai, bineînţeles, din punct de vedere sentimental, pentru că în rest nu suferea comparaţie, eram acţionară la o instituţie matrimonială prosperă, solidă, civilizată, cu adevărat civilizată. Te-a surprins că am insistat asupra ultimului atribut. De altfel ai făcut din el cal de bătaie, multă vreme a rămas obiectul ironiei tale. Am simţit nevoia să-ţi dau explicaţii. Civilizată, în sensul că bazată pe o foarte bună apreciere reciprocă — ah ! cu ce priviri caustice mă învredniceai ! —, permiţînd fiecăruia să beneficieze de libertatea de a fi el însuşi — mă scrutai amuzat, ca pe un personaj de comedie —, animată de un autentic spirit de întrajutorare. Şi aşa mai departe. Dar de ce fără sentiment ? ai revenit. Pentru că n-a fost de la început. Atunci care a fost mobilul ? Mobilul ? Intrarea în rîndul lumii. După prima experienţă nefastă, după ani

de recluziune, nu era natural ? Ieşirea dintr-o condiţie considerată îndoielnică, fuga de singurătate, da, şi pînă la urmă asta, intrarea în rîndul lumii. Te întreabă cineva de sentiment ? Te întreabă de starea civilă. O femeie singură în societate... aşa şi pe dincolo, aşa şi pe dincolo... Ţi-am ţinut o adevărată prelegere, nu ? Despre viaţa publică ce să spun, funcţia de directoare adjunctă a unei întreprinderi de comerţ exterior mă recomanda de la sine. În rest, ce-a mai fost ? Te-am rugat să-mi vorbeşti de mama ta şi am fost bucuroasă că doamna Răceanu, la o vîrstă foarte înaintată, e sănătoasă. În sfîrşit, tema mea centrală : de ce nu te-ai însurat, de ce nu te însori ? Ai renunţat pentru totdeauna ? Cum se explică faptul că acea legătură mai veche, profesoara de estetică, alături de care te-am văzut cîndva în foaierul unui teatru, nu s-a materializat în... ? Nici nu există intenţia ca... ? Am ascultat încordată răspunsurile scurte, clare, categorice. Eşti satisfăcut, desigur, de succese, de gloria artistică ! Ai urcat mereu, sînt la curent cu nivelul cotării la bursa impresariatelor străine, voiajezi, ai o viaţă bogată, trepidantă. N-ai manifestat nici un entuziasm, ai pretins că resimţi un profund gol existenţial. Să fiu sinceră, n-am crezut, fasoane de intelectual ! În general mi-ai lăsat impresia că faci exces de falsă modestie, că practici o demagogie a nemulţumirii de sine, dornic să fii căinat, să recoltezi compătimire. De unde insatisfacţii ? Eşti un om realizat, o personalitate, iar în ce priveşte viaţa intimă, nu-mi fac griji, se fabulează atîta despre inimile pe care le-ai frînt, unii nu ezită să te considere frivol, încît mina de năpăstuit al soartei nu ţi se potriveşte deloc. Dacă nu te-ai căsătorit, oi fi avînd motivele tale, inima însă nu cred că a dus lipsă de emoţii, chiar din cele mai tensionate — cîte pasiuni n-oi fi trăit în lumea voastră atît de inflamabilă ? Ai rîs de raţionamentele mele prezumţioase, ai deplîns aşa-zisul meu cinism. Mă tratai cu îngăduinţă, de sus, din nimbul putregăit al unei blazări iremediabile, şi susţineai că ai dus şi duci o viaţă aproape ascetică, istovitoare şi sălcie. Apoi discuţia a alunecat inevitabil şi vertiginos spre trecut.

Nu e așa ? Acolo a cantonat pînă spre sfîrșit. Am repetat amîndoi o parte din afirmațiile anterioare, am reluat și am amplificat acuzațiile reciproce, cu mai mult calm, desigur, și din această cauză mai dureros. Țin minte că la un moment dat ochii tăi se înnouraseră, sau mi s-a părut ?, de altfel, imediat ai început să glumești.

„Atît de mult a plătit în amintirea ta această a doua întrevedere ? De altfel știam, știu, pot să anticipez atîtea alte situații ulterioare, estompate pe trei sferturi de strania ta memorie, adevărată mașină de măcinat, concasor cerebral. Nu mai vorbim de trecutul îndepărtat, din care nu rețineai nici măcar o întîmplare, o imagine, un moment. Toată mica noastră agoniseală de amintiri, cu o cît de cîtă concretețe, se datorește exclusiv efortului meu de reconstituire. Vorbeai, într-adevăr, cu o locvacitate inepuizabilă, chiar cu emfază, despre un mare sentiment, dar el părea alcătuit din abur, n-avea chip, nu conținea zile, nopți, date, istorie, nu se întrupase în nimic. Memorie uzată ? Nu cred. Am fost tentat, de la început, să te suspectez de viclenie, am bănuit că fuga de fapte e o stratagemă, faptele au o înlănțuire logică, mistificarea celui mai neînsemnat dă peste cap întregul eșafodaj al minciunii. Îmi ziceam că le eviți pentru că ascunzi ceva, ți-e teamă să nu te dea de gol, ai pățit-o vreodată, ai văzut ce capacitate misterioasă au ele de a dezvălui neadevărul, cum se ajută, cum își transmit una alteia ștafeta, identificînd și eliminînd falsul, și te-ai lecuit. Altfel, rămînea ipoteza că nu acorzi însemnătate întîmplărilor — în această categorie includ, alături de fapte, gesturi, vorbe, dialogul, conflictul de opinii, contrazicerile, confesiunile, certurile, dezvăluirile memorabile ale simțămintelor, stărilor de spirit, crizelor. Înainte de a ne despărți, după această a doua convorbire, cu o exemplară limpiditate — deși nu ești, cum pretinzi, prin excelență spirit practic, de aia nici

nu reţii ce e concret, în mintea ta visul e mai abundent, mai fecund, mai neliniştit decît realitatea şi o copleşeşte, o asimilează, realul dispare o dată cu visul — cum spuneam, ai tras linie, ai adunat şi ai rezumat următorul bilanţ : astăzi, ai conchis, mi-ai spus cîteva cuvinte care m-au făcut fericită, ştii care ? că m-ai iubit cu adevărat în tinereţe (deşi ai continuat să te îndoieşti, şi ai să te îndoieşti pînă la sfîrşitul zilelor) şi că profesoara aceea nu ocupă în inima ta locul pe care-l credeam, de care mă temeam. Ai rămas cu această concluzie, nu numai concluzie, bucurie, uşurare, iluminare, în fond premisa hotărîrii comunicate la revederea următoare.

Au mai fost evocările, dar nu reeditînd prima altercaţie, ci încercînd o radiografiere, cea dintîi, a nenorocitei seri cînd ne-am despărţit. S-au conturat, cît de cît coerent şi plauzibil, două variante ale incidentului, de fapt două motivaţii diferite ale atitudinii noastre. Am filmat cu încetinitorul, secvenţă cu secvenţă, rolul ce mi-a revenit în piesă — ce-am fost noi ? autori ? actori ? şi una şi alta ? —, am sonorizat replicile, şi cele interioare, şi cele rostite şi nereţinute de urechea ta. Simplificai împrejurarea pînă la leitmotivul elementar : m-ai părăsit. Uitaseşi şi că mi-ai arătat verigheta de logodnă. Aproape. Ai fost dispusă, şi eşti încă, să minimalizezi obiectul respectiv pînă la anulare. Verighetă ? O jucărie, podoabă pentru păpuşi, cerculeţ din fir de aramă etc., etc. Nu aveam de-a face cu mintea femeii mature, trecute prin forja vieţii, cum spui, călită, încercată, la activ cu excursii prin iad — aşa pretinzi, nu ? uneori am motive să cred că e adevărat, cel puţin pe jumătate. Mă reîntîlneam cu mintea ta din tinereţe. Deşi greşesc ! atunci judecai mai matur, numai că te aflai în faţa alegerii — vezi, pentru prima dată avansez această ipoteză, pînă acum pretindeam că alegerea fusese făcută, că te opriseşi ferm la omul cu verigheta. Negai şi susţineai vehement că eu fusesem alesul, acum eram înclinat să accept că adevărul e la mijloc, încă nu te hotărîseşi, de inima ta trăgeau în sensuri opuse doi cai, te zbuciumai, înţelegeai că momentul e hotărîtor şi ceva în glasul meu

sau pe chipul meu te-a decis să-l alegi pe celălalt. Trădarea nu se produsese, sau mai bine zis nu fusese desăvîrșită, s-a finalizat atunci, în clipa aceea, sub ochii mei. Fusesem avertizat despre logodnă, că a fost, că va fi, nu reținusem. Îl cunoșteam pe individ din vedere. Un bucureștean. Apărea, dispărea, pînă la urmă s-a aciuit în urbe, prospera, frecventa cercul restrîns al celibatarilor cu stare. Odraslă de fost negustor bogat, probabil mai rămăseseră cu ceva, baza o constituiau însă afacerile proprii, nu se știa exact ce învîrtește, de bună seamă speculă. Blond, spălăcit, de statură mijlocie, spre gras, buhăit, cu o paloare fantomatică, lăsa impresia că atunci a ieșit dintr-o celulă subterană unde stătuse ani de zile.

Mi s-a spus că am să te găsesc la bal și am să aflu știri din gura ta. Într-un fel, mi se părea frumos că vrei să-mi transmiți vestea personal, n-ar fi avut nimeni de ce să te acuze dacă n-ai fi făcut-o, nu ne văzusem de mai bine de un an, într-un an cîte nu se întîmplă ! În condițiile de atunci, în vînzoleala ce cuprinsese lumea, nimic nu te mira. De ce n-ai fi fost și tu prinsă de vîrtej, amețită, deviată, atrasă de cine știe ce alt, sau ce alți centri magnetici ? În mod normal, ce auzisem ar fi trebuit să mă contrarieze, puțin spus ! să mă scandalizeze, să mă rănească. N-am fost gelos, nu te-am învinovățit. Te-am văzut îndepărtîndu-te, ca atunci cînd derulezi un film, în plină viteză, de la coadă spre cap. Am venit, totuși, animat de o ușoară admirație pentru gestul tău oarecum aristocratic, desigur, nu era atunci timp pentru frumuseți gratuite, dar tocmai de aceea m-a impresionat. Cum aș fi putut să răsplătesc printr-un refuz grațiosul anacronism ? Am venit. Te schimbaseși mult, arătai slabă și înaltă, sub rochia ușoară, văratică, de batist, trupul abia se ghicea, efilat, fără forme feminine, încă prizonier adolescenței, cînd trăiește vîrsta îngerilor. În schimb, chipul mi s-a părut famelic — de ce famelic ? un început de foame senzorială ? Chip mistuit de o pasiune uimită ? N-am înțeles ce s-a petrecut cu tine, n-am stat să reflectez. N-aveam răbdare ? nu mai prezenta interes ? îmi deveniseși atît de străină ? N-am

fost zguduit cînd ai vîrît degetele în punguța de mătase — o aveai de la mama ? relicvă a balurilor de odinioară ? — și ai scos, parcă îmi amintesc de un tremur ușor al mîinii, verigheta. Indiferența privirii mele, surîsul absent, condescendent — ele te-au hotărît, nu ? Mai oscilaseși, întîlnirea nocturnă, nu chiar ca în «Mînăstirea din Parma» sau în «Regina Margot», dar cu același substrat, avea rolul de a te ajuta să iei o hotărîre. Ți-am oferit, iute, dezlegarea. Nu ? Te-ai considerat liberă de orice jurămînt — nu juraseși —, de orice angajament — nu te angajaseși la nimic —, de orice datorie. Liberă și de sentimentul tău ? Nu știu. Nici tu nu știi. Ai uitat. A trebuit să reclădesc cu tine această seară ca pe un mozaic deteriorat, adunînd și lipind pietricică lîngă pietricică. Așteptam rezemat de perete, îmi lipeam palmele de varul asudat, cleios, inhalam aerul cald, umed, îmbîcsit de fum de țigare, de parfumuri ieftine, de transpirație încinsă. Perechile se răsuceau halucinant prin fața mea și dispăreau într-o apă vîscoasă, muzica îmi zgîria timpanul, respiram anevoie, ochii începuseră să mi se injecteze.

Te-am văzut abia cînd ajunseseși la cîțiva pași, cu un simulacru de zîmbet, mai mult schimonoseala buzelor uscate și palide, cu pielea obrazului de o albeață nesănătoasă. Ai dat din cap, gîtlejul refuza să emită sunete, cred că primul cuvînt ți l-am adresat eu. Ți-ai stăpînit emoția și ai arborat o mască amical-tandru-ironică, îmi închipui că ți-o pregătiseși minuțios, atitudine de prietenă veche, flegmatică, de soră mai mare. Te-ai interesat discret-îngăduitor-scormonitoare de soarta mea, cu aerul că știi ce pezevenghi sînt, dar îmi treci cu vederea, rămîne între noi. Ce mai faci ? Ce-ai mai făcut ? Mă îndemnai să mă confesez, ca între amici. Nu mi-ai făcut cumva și cu ochiul ? Hai, șmechere, mie poți să-mi spui, dă-i drumul, am să-ți ofer sfaturi pe gratis, ca să te feresc de vreo prostie, la vîrsta voastră le faceți boacăne, dacă n-aveți pe cineva apropiat, cu doxă și experiență, dați în bară. Mă sîcîiau pretențiile tale de mentor, îndrăzneala de a mă persifla, absolut nelalocul ei în împrejurarea dată. Ai deschis discuția despre logodnă în aceeași

ordine de idei, fără nici o solemnitate, fără chiar o schimbare de ton, astfel încît ce spuneai despre tine părea un fel de recunoaștere că, în pofida judecății coapte, a spiritului lucid, ai și tu punctele tale vulnerabile, ești capabilă să le faci uneori, ca și mine, de oaie. La un moment dat ai desfăcut baierele punguței și mi-ai arătat verigheta. Să ne înțelegem, pe-atunci n-o minimalizai, dimpotrivă, în raport cu aiurelile debitate — nu uit, bineînțeles că jucai teatru, că repetai o partitură pregătită anume — acesta era, în sfîrșit, un lucru serios. Ai scos-o cu două degete, încetișor, grijuliu, ca pe ceva de preț și deja drag inimii tale. Respectai obiectul sau valoarea lui de simbol ? nu-mi dădeam seama, dar zeflemeaua se retrăgea, băiețoaica zurbagie se cumințea. Iată ! aveai, totuși, ceva sfînt. Mi-o arătai ca să mă pătrund și eu, să înțeleg că năzdrăvăniile au o limită, că ceva ne vine pînă la urmă de hac și ne supune, ne vîră în rînduri, ne face oameni. Voiai să mă înfior de o taină ; deocamdată numai a ta, mai tîrziu, inevitabil... nu era și o sugestie ? asta te așteaptă și pe tine, prietene, să-ți aduci aminte că te-am inițiat, de aia sîntem amici, ne împărtășim intimitățile.

Ideea că a fost o jucărioară, un inel de păpușă, un belciugaș de aramă acum ai scornit-o, și, crede-mă, nu e nici o bravură, nici o vitejie, după atîta timp e ușor să iei în derîdere «lucrul magic». Pe vremea aceea te înfiorai însă, regret că numai eu păstrez în memorie acel fior, frumos în sine, indiferent cine a fost de partea cealaltă, cine a purtat perechea inelului, veriga lanțului scurt, îngrozitor de scurt, cel mai scurt cu putință, lanțul cu două belciuge. După ce l-ai vîrît înapoi în punguță — de ce nu-l purtai ? te intimida încă ? nu te simțeai de-ajuns de pregătită ? mai aveai de reglat mici conturi ? conturile cu mine ? sau bunul-simț te-a îndemnat să nu vii la mine cu mîna împodobită, ci să-mi arăți obiectul ca pe ceva încă neatașat făpturii tale, deși o fi fost, cine știe ? Oricum, îți sînt recunoscător pentru delicatețe, o înțeleg abia acum, atunci a trecut neobservată — după ce ai vîrît inelul la loc, mai reții ce ai făcut ? M-ai invitat la

dans. Da, m-ai apucat de mînă și ai dat să mă atragi spre mijlocul sălii. M-am opus, nu împotrivindu-mă, ci lăsîndu-mă greu, tot mai greu. Poate în primele momente n-ai realizat ce e cu greutatea aceea a mea neobişnuită, aveai prea mult elan, prea multă voință şi energie, şi credeai că ți se supune orice, că poți tîrî şi un meteorit, o bucată cît toate zilele de gaură neagră din univers (zic și eu așa, pe-atunci nu știam nici unul ce e o gaură neagră din care un centimetru pătrat cîntărește cît planeta noastră, poate exagerez, nu sînt tare la astrofizică). Dar te-ai edificat. Brațele vînjoase de tenismenă neobosită, dîrză, s-au înmuiat și au căzut. Ți-au reapărut grimasa de la început, privirea goală. Jocul luase sfîrșit, spectatorii plecaseră, sala rămăsese pustie. Ai înclinat capul, ai mișcat buzele, sau mi s-a părut mie, n-ai scos nici un sunet, te-ai îndepărtat. Nu știu unde te-ai dus, n-am privit după tine, îmi devenise indiferent ce faci. Fusese atît de puternic șocul veștii primite cu o zi înainte ? Suferiseși o depreciere atît de mare în ochii mei, din cauza condiției joase a negustorului cu buzunarele doldora de hîrtii de bancă noi și de cocoșei ? Vocea colportoare de știri știuse să dizolve atît de bine imaginea ta ? Veștile o luaseră înaintea redeșteptării dorului de tine ? Nu știu. Ciudat, de ce mă înduioșează acum ? Ca și cînd înainte de a intra în sala de bal, inima îmi fusese pusă la frigider — nu existau frigidere pe-atunci, nici nu știam ce e aia — și acum cineva a scos-o, a dezghețat-o și mi-a implantat-o din nou în piept. Trăiesc cu mare întîrziere regretul, sau nostalgia, sau spaima, nici eu nu știu ce, și de cîte ori mă gîndesc la seara aceea îmi vine să-mi plec capul pe un pervaz și să plîng. Știi ce-am făcut ? Întîlnind-o pe Lizi, lucind toată de transpirație și strălucind de bucuria balului, am invitat-o la dans. Nici n-am pomenit de tine, ca și cînd n-ai fi existat. Am dat cîteva ocoluri sălii. Și nici măcar din răzbunare, din vreo oarecare pornire crudă. Pur și simplu te uitasem.

Ți-am spus toate acestea la reîntîlnirea noastră. Evident, nu cu aceleași cuvinte, iar uneori cuvintele sînt totul, înlocuiești o expresie și sensul se

schimbă sută la sută, de altfel, una și aceeași întîmplare poate fi redată în culori diferite — ai văzut fațada catedralei din Rouen zugrăvită de Monet la diferite ore ale luminii ? s-a realizat nu numai o simplă variație cromatică, ci, efectiv, alte imagini, provocînd, implicit, altă gamă de emoții. Iată de ce nu știu dacă ce spun acum concordă cu ce am spus atunci, deși în esență e vorba de același lucru. Și chestiunea nu se reduce doar la faptul că mă exprim diferit. Mintea însăși abordează faptele de fiecare dată altfel, le interpretează schimbat, nu numai în funcție de dispoziție, de ora zilei sau a nopții, de nuanțele luminii sau întunericului, ci și de unghiul inedit pe care ni-l deschide memoria, atît cea mecanică, banda de înregistrare, cît și cea afectivă, mai labilă, mai influențabilă."

Da, de fiecare dată spui altfel. Acum te-ai apropiat de adevărul intuit de mine la început. N-ai să găsești nici o variație în exprimarea, prin gura mea, a acestui adevăr. Nu neg, poate și eu în lucrurile mărunte oscilez, dar în chestiunile fundamentale, ai avut posibilitatea să-ți dai seama, și verifică-mă cum vrei și cînd vrei, sînt inflexibilă ca un automat, înțeleg prin asta că de o precizie a consecvenței... Nu m-ai iubit. Asta ți-am spus și la prima și la a doua întîlnire și îți repet din nou. Nu din superficialitate n-am reluat momentul respectiv, ci din oboseală. Am sleit subiectul prin repetare, repetarea lui m-a sleit pe mine. Se schimbă unghiurile ? Pe mine mă prezinți totdeauna din același unghi. Să admitem ca noutate ideea că atunci mă hotăram. O, ce concesie ! Îmi lăsasem o portiță deschisă, nu e așa ? Urma să decid definitiv în ultima secundă, în funcție de ce aveai să-mi spui. Nu vezi cît e de șubred raționamentul ?

Verigheta a fost o joacă. De unde să știu că ai să o iei în serios ? Într-adevăr, negustorul mă plăcea. Ei și ? Tuturor tinerelor li se face curte. Ce mă interesa

pe mine ? Poate lansase și o cerere în căsătorie. Eram prima fată cerută de nevastă ? Abia cînd am aflat că ai revenit — nu mai știam nimic de tine, nu-mi mai dăduseși semne de viață de mai bine de un an și, realmente, după lunga și zdrobitoarea dovadă de dezinteres aș fi fost îndreptățită să fac orice —, abia atunci insistențele negustorului s-au conturat în mintea mea ca o realitate. M-am hotărît să te înfrunt. Nu știam pe atunci poker, din instinct am recurs la cacialma, ce-mi mai rămăsese de făcut ? am plusat, deodată, nebunește, fără nimic în mînă. Speram fie să te sperii, și atunci aș fi cîștigat pe toată linia, fie să plătești ca să-ți arăt cartea. Nu luasem în calcul eventualitatea că te retragi de tot, că dai din umeri și pleci. Cartea pe care te lăsasem să înțelegi că o am în mînă, ca să te ațîț, — îți lipsea patima jucătorului, nu gustai plăcerea trîntei cu hazardul — a fost cel mai bun pretext ca să abandonezi. Ai carte mare ? Treaba ta, rămîi sănătoasă, fă cu ea ce vrei, adio ! Am avut impresia, n-o să mă părăsească niciodată — rîzi de carențele memoriei mele, am uitat un gest, un cuvînt, deși, cum ți-am dovedit, și vorbe am memorat mai multe decît tine, am să ajung și la asta, din esențial însă n-am uitat nimic —, voi avea totdeauna certitudinea că abia așteptai acest pretext, orice pretext, ca să ieși din joc total și definitiv. Ai respirat ușurat, scăpai de balast, devenisem balastul tău, ce mă poate convinge că n-a fost așa ? Fusesem un dublu mixt efemer pe un teren de tenis, o vară sau două, de unde o scot că două ? nici una întreagă. Vina mea. Singură îmi umplusem capul cu gărgăuni. Nu m-ai înșelat, m-am autoînșelat. Ce să fac ? Imaginație bolnavă.

Întîmplarea mi te-a scos în cale la vîrsta cînd Făt Frumos devine ideal sentimental. Ochii împăienjeniți de supranaturalul poveștii deveniseră atenți și curioși, căutau eroul în viață, printre muritorii de rînd. De unde încredințarea că va coborî anume pentru mine, și că într-o bună zi privirea îl va desluși, și voi ști că e trimisul, și el mă va recunoaște ? De unde ? Și cum de s-au potrivit toate după gîndul meu ? N-aveai plete de aur, nu călăreai pe Ducipal. Pășeai

leneş pe trotuar, şi cu toate astea te-am recunoscut. Ce mai poţi să faci cu o fată care şi-a băgat în cap năstruşnica idee că l-a găsit pe Făt Frumos ? Poţi s-o tai, s-o spînzuri, la această stranie convingere nu va mai renunţa niciodată. Niciodată n-am încetat să cred că miracolul mi s-a întîmplat aievea. Şi nu e nenorocire mai mare decît să afli că acest Făt Frumos nu ţi-a fost, totuşi, hărăzit ţie, că nu eşti pe măsura lui, că el întoarce, a şi întors faţa de la tine, te-a dat uitării. Şi încă nenorocirea e mai mică dacă te dezmeticeşti la timp. Suferi ce suferi, şi-ţi iei gîndul. E încă nebuloasă în mintea ta, îţi spui că ai confundat basmul cu viaţa şi te resemnezi, rămîne o iluzie, asemenea iluzii dau aura vîrstei, sînt comoara cu care pleci în viaţă. Dar cînd te-a ţinut în braţe ? cînd ţi-a dat să înţelegi că eşti aleasa ? cînd i-ai ţinut mîinile în ale tale şi i le-ai strîns de parcă cineva ar fi vrut să ţi le fure ? cînd ai învăţat să fredonezi melodiile scrise anume pentru tine ? cînd ai hoinărit cu el — din păcate prea puţin, prea puţin — cînd, prin urmare, ai dobîndit convingerea că e al tău şi, deodată, n-a mai fost ? Realizezi dezastrul din viaţa fetei aceleia ? Ai să spui că sînt melodramatică. Folosesc un limbaj vetust, de pe vremea cînd era bunica fată. Ştiu, de necrezut. De necrezut, în primul rînd, în raport cu amintirile tale. Pentru tine eram un băieţoi, o trăznită. Eram şi aşa, sau îmi alesesem masca respectivă pentru a ascunde fondul fragil, romantic. De necrezut, totodată, dacă judeci prin prisma a ce mi-a fost dat să trăiesc. După lupta grea pentru formare şi afirmare, după tot ce presupune construirea şi reconstruirea existenţei intime, cu greşeli, eşecuri, decepţii — prozaice, prozaice ! nu ca decepţia la care m-am referit — cum e posibil să te smiorcăi astfel, să pretinzi că ai fost şi ai rămas Albă ca Zăpada adormită printre cei şapte pitici ?

Şi în plus mă şi contrazic, nu ? Pe de o parte susţin sus şi tare că n-ai ţinut la mine — sau că nu destul, ceea ce e tot aia — şi aduc în sprijinul meu tot felul de dovezi, iar pe de altă parte declar că, revăzîndu-ne, simpla afirmaţie că ţi-am fost dragă, m-a făcut

fericită. Simplă afirmaţie ? Tocmai asta e, n-a fost simplă. Cu toate că şi una simplă, cea mai simplă cu putinţă, m-ar fi fericit. Nu aşteptam, n-am aşteptat niciodată altceva decît să mă contrazici, să-mi infirmi, să-mi dărîmi convingerea. Dar, repet, n-a fost simplă, cînd ai rostit aceste cuvinte ochii ţi se voalaseră şi vocea îţi tremura. Cum să nu te cred ? Cum să nu-mi înalţ capul ca o prigorie după stropul răcoritor ? Dar crezi că m-am agăţat de afirmaţia ta doar în numele trecutului ? Oricît de mult umplea golul anilor, oricît mă recompensa pentru ce crezusem că n-am avut, nu m-ar fi răscolit atît dacă în cuvintele tale n-aş fi găsit o încurajare pentru prezent. De o mie de ori mă interesa mai mult prezentul. Doar n-am murit încă, mai sînt pe această lume, mai am zile de trăit. Pe mine mă interesau aceste zile, cîte ar fi fost, începînd chiar cu ziua aceea. Nu-mi făcuseşi o declaraţie de dragoste. Nici nu aşteptasem, nu puteam să-ţi cer. Dar ai mărturisit că inima ta a bătut pentru mine. De ce ai fi făcut-o, dacă acum inima ţi-ar fi fost rece, dacă din vechiul sentiment n-ar mai fi rămas decît scrum ? Şi totuşi, nesiguranţa, îndoiala mă apăsau dureros. În mine, sub o pojghiţă subţire, topită imediat, găsisem dogoare mare, vîlvătăi. În tine ce era ? Ce gînduri, ce dorinţe, cîtă nevoie de mine, ce sentiment, ce voinţă ? Iată ce mă frămînta.

În ciuda aşteptărilor, m-am dus acasă mai amărîtă ca niciodată. În preajma lui Mihai, îndatoritor ca întotdeauna, dispus să se dea şi peste cap ca să-mi intre în voie, alegîndu-se din aceasta cu un zîmbet convenţional, cu o replică-două, am constatat că privesc fără să văd. El, obiectele binecunoscute, tot interiorul îşi pierduseră materialitatea, se transformaseră în pete mişcătoare. Din toate ungherele fiinţei susurau izvoarele unui entuziasm nou, dar ceva îl reteza, îl împiedica să se amplifice, un stăvilar îmi oprea bucuria. După ce am luat masa, m-am retras în dormitorul meu — ţi-am spus că dormeam în odăi separate — invocînd lucrări urgente de birou. Mihai se obişnuise cu extinderea activităţii profesionale în viaţa particulară, în special în timpul nopţii. M-am aşezat să-ţi

scriu. Ce mi-a venit ? Trebuia să-mi limpezesc propriile gînduri, dar nu numai atît, venise momentul să comunic cu tine serios, nu aveam încredere în dialogul verbal, nu mă mai bizuiam pe viul grai, numai prin intermediul hîrtiei mă puteam descătușa. Ce ți-am scris ? Că destinul ne-a îmbrîncit față în față pentru a treia oară. Am greșit la socoteală ; era a patra, exclusesem punctul de plecare. Ți-am mărturisit cît sînt de răscolită, ce zguduită e întreaga mea făptură, cum totul se năruie în jur. Mi-am mărturisit zbuciumul. Această nouă reîntîlnire, te întrebam, prevestește ceva ? arată voința soartei ? Îmi plăcea să cred că aveam de-a face cu toate acestea la un loc. Te scormoneam : tu ce gîndești ? ești pătruns ca și mine de solemnitatea, de fatalitatea momentului ? sau... sau pentru tine e un accident oarecare, un prilej de dulce reverie ? Mi-am dat în vileag zbaterea între speranță și deznădejde, ți-am cerut un verdict și am anticipat, am anticipat sumbru neputința ta. Ce fel de neputință ? Muntele de timp ridicat între noi, subînțelegeam că ridicat de tine, muntele de trăiri străine mie, opuse mie, de iubiri, de împlinire, de fericire. Continuam să te văd suspendat deasupra mea, încastrat organic, de nedesprins, în altă lume. Mă intimidau, mă speriau arta ta și a celor asemeni ție, cercurile de rafinați, de rafinate, unde te învîrteai. Cum să lupt cu această Himalaie inaccesibilă, indiferentă, ostilă mie, ignorîndu-mă ? Cum să trec peste ea pentru a te cuceri, pentru a te smulge, pentru a mi te însuși, eu, o biată vo-iajoare, bună să mă tocmesc, să scot un preț bun pe marfă, hîrșindu-mă cu negustorașii marelui Occident ? Am rămas opacă, pregătită să îndur deznădejdea în muțenie. N-am făcut literatură, nu mă pricep, n-am mimat sentimente, n-am inventat nimic. Ești încredințat de asta.

„Nu știu, poate n-ai mimat, dar coloratura sumbră a scrisorii nu corespundea, cred, adevăratei tale stări

sufletești. Răzbătea, la fiecare rînd, interogația și apoi porunca de a infirma fatalitatea. Am întrezărit pe undeva zvîcnetul talentului literar. În laconismul ei cioplit în piatră, scrisoarea rostogolea cuvinte grele, cu rezonanțe subterane. Știi ce am remarcat, cu uimire ? și bănuiesc că acest amănunt — dacă poate fi socotit astfel — l-ai uitat : împărțirea egală, prima și ultima oară de cînd ne-am reîntîlnit, a vinei. O pasiune sfărîmată năpraznic — scriai — de care dintre noi mai mult ? amară și inutilă dilemă. Ți-am reprodus într-o zi fraza și ai respins-o, ai negat-o, nu ți-ai mai recunoscut-o. Ți-a scăpat în fuga condeiului, în ritmul retoricii ? sau în acel moment ai reușit să fii obiectivă ? faptele îți erau mai proaspete în memorie în verșiunea lor autentică și mîna s-a opus subiectivității deformatoare. Nu te betonaseși încă în rolul de victimă, nu bănuiai cît de mare preț aveai să pui pe tema «abandonării». E cel mai mare, poate singurul adevăr rostit sau scris de tine în legătură cu trecutul nostru — adevăr de care te-ai dezis, cum ai făcut și cu altele mai neînsemnate, inclusiv cu fragmente de adevăr ce refuzau să se înscrie în viitorul scenariu. Cînd mi-ai înmînat-o, am rămas surprins. O scrisoare ? Am împăturit-o, n-avea plic, am dat s-o vîr în buzunar. Mă gîndeam că scrisoarea conține ceva ce nu poți să-mi spui în față. Am fost mișcat. Ca atunci cînd rîseseși. Rîsul luminos, tineresc, nu se alterase, viața nu reușise să te modifice, minunată această viață care te-a apărat, te-a conservat, te-a adus pînă la mine fără să-ți clintească personalitatea, atributele ei frumoase ce-mi plăcuseră cel mai mult. Dar m-ai oprit. Nu citești ? Am așternut cîteva gînduri despre noi. Da ? Mi s-a trezit bănuiala că e o bucată literară. Un poem în proză, o pagină de jurnal, ceva elaborat, șlefuit în solitudinea nopții, simțăminte îmbrăcate în haină festivă — n-ai vrut să se piardă spontaneitatea, aroma, frumusețea născută într-o clipă de inspirație. Sînt obișnuit cu corespondența sentimentală, dar de alt fel, cea a apelurilor, a strigătelor emise în absență, pentru că nu poți vorbi, și nu ți se poate răspunde. Ți-a fost frică să nu uiți, să nu te bîlbîi, te-ai temut că n-o să

mai spui la fel de plastic, de coerent, de logic ? Tocmai acesta e farmecul dialogului : căutarea expresiei cînd gîndul se deapănă și simțămîntul se adună din spuma fierberii sufletești, cînd descoperi ceea ce n-ai fost prevenit că există, cînd te descoperi pe tine însuți ! Incîntare pentru tine. Surpriză și încîntare pentru celălalt.

În fine, mi-am aruncat ochii pe scrisoare, am reținut cîteva fraze, în principal interogațiile, pentru a le recepta pe ele mi-o dăduseși și ținuseși s-o citesc pe loc. Pregătire psihologică pentru ce aveam să aud ? pentru ce așteptai de la mine să spun ? Nu te-a mulțumit lectura rapidă, citeam pe fața ta o anumită deziluzie, o vagă acuzație. Dar mă grăbeam, mi se părea nonsens să pierd puținul timp avut la dispoziție, cu lectura, în timp ce te aflai vie înaintea mea, și ardeam de nerăbdare să răscolesc în tine. Așteptai să comentăm scrisoarea, chiar ai intenționat să-mi ceri părerea, gata să-mi lămurești eventuale pasagii neclare, dar am plonjat total în imediat și te-ai resemnat, sau dialogul te-a prins și ai uitat de scrisoare.

Arătai altfel, mai stăpînă pe tine, mai hotărîtă. Stăteai în același colț de canapea și ochii tăi cafenii iradiau o voință abia domolită, mă înfășurai în plasa acelei voințe ca pe un animal sălbatic proaspăt capturat, cu care începi un program de îmblînzire și dresare. Descifram atît de precis sensul privirii tale ? Mă laud. Rulînd pelicula, revăzînd imaginea încep să-l dezleg. Ținuta vestimentară îmi impunea. Reflecta o anumită ostentație. Prima oară, te găsisem îmbrăcată cam șters : fustă plisată, bluză cu ancheur flaușată, lucruri de gata, confecție de serie din vest. A doua oară, cum ? Ceva de gală, mătăsuri naturale, te pregătiseși să participi la o recepție de afaceri, parcă așa mi-ai spus anulînd cu un gest disprețuitor eleganța toaletei. Acum afișai designul pentru decorație scumpă, rafinată. Mătăsuri verzi, cordon de piele lat, pantofi din piele de șarpe. De data aceasta recepția avea loc chiar acolo, în birou, noi eram participanții, noi doi, în cinstea noastră te gătiseși. Nu orice femeie știe să onoreze astfel bărbatul, cele mai multe se împopoțo-

nează cu ce au mai bun ca să epateze în public — publicul restrîns, cercul frecventat cu ocazii protocolare, sau publicul larg, de local sau de săli de spectacol, necunoscut, și la aprecierea căruia țin în virtutea unei vanități ce și-a pierdut demult explicația. În schimb, în cinstea bărbatului — iubit, amant, soț, prieten —, se îmbracă, în cel mai fericit caz, cu veșminte mediocre. O fațetă a defeminizării, a aplatizării simțului propriei valori estetice, ca și a tandreței și respectului pentru bărbat. Și se mai miră, cîte una, că bărbatul o ignoră, e indiferent, apatic, grosolan și, la rîndul său, șleampăt. Anumite consoarte arborează oribila «robe de chambre», capotul lucios, de obicei roșu, cu flori cît palma, lung de se împiedică în poale, scoțînd în relief forme dizgrațioase, rezultat al șederii, al lăcomiei. Cîte știu că marca de eleganță se dezvăluie în intimitate, că distincția rezidă nu în recoltarea cîtorva priviri admirative sau invidioase ale străinilor, ci în farmecul pe care îl împrăștie în propriul ei cuib, în emoția estetică — de aici și sentimentală — pe care o trezește bărbatului, cu care își vrăjește partenerul, împrospătîndu-i mereu bucuria de a se afla în preajma ei. Dar de ce m-am lansat în această dizertație ? N-am vrut să spun decît că m-a impresionat semnificația dată întîlnirii noastre, de mică serată, de împrejurare festivă, cînd fiecare podoabă e pusă să vorbească, în limbajul ei galant, de unicitatea momentului. Recunosc, încă de atunci m-a frapat puțin neplăcut croiala sobră, aproape desuetă, a toaletelor tale și, mai ales, cromatica lor. Cine îți alesese culorile acelea terne, tonurile mohorîte de «grande dame», de mare văduvă de război care nu se mai poate consola toată viața de pierderea, pe cîmpul de luptă, a viteazului ei general ? cine te convinsese să cobori lungimea fustelor de tafta pînă aproape de glezne ?

De unde pornisem ? De la anumite indicii că în dosul frunții tale s-a copt o hotărîre. Mi-ai luat un mic interogatoriu despre viața particulară. Întrebări suplimentare cu privire la așa-zisa problemă existențială. Cariera muzicală încununată de glorie nu mă satisface ? Ba da, mă răsplătește cu o mulțime de bucurii, dar

mai rămîne un gol. De ce m-am lăsat tîrît de succesul răsunător, dar de suprafaţă, al profesiunii de dirijor, şi am neglijat compoziţia, pentru care eram făcut, pentru care dovedisem talent ? Dovedisem ? cui dovedisem ? poate ţie ? am rîs. Mie ! ai confirmat cu seriozitate. Neîndestulător, Magda, crede-mă ! Nu neg, aveam oarecare chemare. Şi am tînjit după vremurile cînd compuneam, dar n-am mai avut timp, nici putere, dirijoratul te absoarbe, te stoarce, e o muncă dură, cere să i te consacri total, bineînţeles dacă vrei să realizezi ceva, să te impui. Şi profesoara ? ţi-ai continuat ancheta. Prietenie. A fost şi dragoste, dar cu timpul s-a accentuat latura camaraderească — mai tîrziu aveam să-ţi fac zeci de radiografii, în toate etapele, în toate fazele evolutive şi involutive ale sentimentului. A avut vreun rol în cariera mea muzicală ? Am confirmat. Nu cumva ea m-a deturnat de la creaţia muzicală ? Am dat din umeri. De ce ar fi făcut-o ? Poate ! am exclamat, totuşi. Dar în alt sens. Nu că m-ar fi îndepărtat în mod expres, dar m-a vrut mare dirijor. Ţi-am explicat atunci, pe larg, sensul în care m-a influenţat, stimulîndu-mi ambiţia, cultivîndu-mi puterea de muncă. Discuţia lîncezea. Ascultai îngîndurată confesiunea monotonă. Privirea ta exprima tristeţe şi căldură compătimitoare. Deodată ai respirat profund, ca pentru un plonjon de pe trambulină şi, cu o mare duioşie, ascunsă însă, nu ştiu de ce, sub o pojghiţă de sarcasm, folosind un ton oarecum imperativ, dar dulce, abia camuflînd teama, emoţia, ai rostit : Cristi ! Să nu mai fim proşti, am ajuns oameni în toată firea. Hai să hotărîm acum, pe loc, să ne întîlnim măcar o dată pe săptămînă. N-am scos un cuvînt, fascinat de voinţa ce iradia din privirile tale. Ce să fi făcut ? Să mă fi grăbit să scutur din cap entuziasmat ? să te fi aprobat cu o voce convinsă ? să fi adus argumente şi să fi concretizat propunerea ? Am fost surprins, şocat ? Intr-un fel, dar nu de ideea în sine. Se înţelege, ea îmi umblase şi mie prin cap, nu într-o formă atît de închegată, de precisă, rezumată în ecuaţia cea mai simplă, ci ca aspiraţie difuză, nesecundată încă de îndrăzneală. M-a frapat expresia : să nu

mai fim proști. Nu înțelegeam, ceea ce voiai tu să facem, și doream și eu, era o chestie de deșteptăciune ? Din prostie se curmase idila noastră în tinerețe ? Din prostie nu ne mai regăsiserăm ? La atîta se rezuma totul ? Nu scoseseși un cuvînt despre sentiment. De altfel, nici eu. N-ar fi fost firesc să scrutăm întîi în inimile noastre ? Care era stimulul întîlnirilor proiectate ?

Și cum adică să fim deștepți ? Respectiv să tragem clapa cuiva ? de presupus cui, tu soțului, eu profesoarei, să-i păcălim. Ce era ? joc de societate ? baba oarba ? Cum ai putut să săvîrșești o asemenea stîngăcie ? Ai dres-o după aceea, ai dres-o foarte bine, dar pe loc m-ai amuțit. Să nu mai fim proști ? Ce-ai înțeles prin asta ? Să ne răzbunăm pe trecut, să ne recompensăm pentru pierderile suferite ? Dar oricum ?

Și ar mai fi fost o întrebare, mărturisesc, nu mi-am pus-o pe loc. Care era starea raportului tău matrimonial ? Într-adevăr, aflasem că nu-l iubești, dar asta încă nu spunea nimic. Atîtea perechi duc o existență normală fără iubire, această lipsă nu-i împiedică să-și aparțină, să procreeze, și așa mai departe. Cum am putut omite acest aspect al perspectivei ? Ai strecurat în afirmațiile făcute mai înainte precizarea că aș fi fost la curent cu faptul că dormeați în odăi separate. Nu-mi amintesc. De altfel, un context favorabil pentru avansarea unei atari informații nu se ivise. Dimpotrivă, dacă în privința lipsei sentimentului fuseseși categorică, trimiterile la Mihai al tău abundaseră pînă atunci, mai ales în prima zi, de față cu Lizi, în aprecieri dintre cele mai bune, chiar excelente, adevărate elogii. Capacitate profesională, «l'usage du monde» — un fel de vedetă a micilor voastre saloane —, fire deschisă, sinceră, comunicativă, mai lipsea să spui că dacă l-aș cunoaște m-aș îndrăgosti de el, iar ca soț, ce să mai vorbim ! galanteria întruchipată, partenerul ideal pentru o viață încărcată, dar comodă, grea, dar îndulcită de o solicitudine maximă. În aceste condiții, lipsa sentimentului este pe deplin compensată, în cel mai rău caz poate fi resimțită accidental, în rare momente de criză romantică — am înțeles că ocupațiile

nu-ţi prea dădeau răgaz pentru aşa ceva —, sau menţionată cu sinceritate mondenă la un interviu, sau cînd vrei să impresionezi un bărbat demodat, sau ţii să atragi atenţia că într-o sală aglomerată, o lojă a rămas, totuşi, vacantă. De ce nu mi-am pus întrebarea ? N-am înţeles exact sensul cuvintelor ? Mă fîstîcisem, mă intimidasem ? Sau în clipa aceea — vorba vine clipă, întrevederea a durat vreo două ore — îmi ieşise din cap cu desăvîrşire Mihai al tău ? Înclin să mă opresc la această ipoteză. Te simţeam atît de plină de mine, pînă la refuz, în exclusivitate, încît prezenţa altui bărbat în viaţa ta îmi devenise de neconceput. De la sine înţeles că acceptam, nu ? Cu bucurie, curiozitate, nerăbdare, ca un copil căruia, între patru ochi, învăluindu-l într-o privire enigmatică, îi aduci la cunoştinţă că începînd de a doua zi va participa, împreună cu tine, la înconjurul globului. Cu ochii dilataţi, gata să-i plesnească, îi mai arde de întrebări ? Mintea se dăruie unei unice preocupări : minunile drumului.

Venise timpul să-mi citeşti gîndurile, nu ? Ce-ai citit cînd, fără veste, mi-ai apucat mîna şi te-ai ghemuit la picioarele mele ? M-am fîstîcit din nou şi m-am comportat stupid. Te-ai prefăcut că nu observi, în locul tău nu ştiu dacă aş fi fost atît de îngăduitor. Am încercat să te ridic şi mi-ai părut grea, un dirijor nu e un atlet, iar eu am rămas la fel de subţire ca în tinereţe. Ai rîs cu voioşie şi seninătate. Ca să mă decomplexezi, nu ? pricepuseşi că sînt derutat, că reacţionez anapoda. Ai rămas un timp în aceeaşi poziţie, pătrunzîndu-mă cu parfumul trupului, apoi te-ai ridicat uşoară, aeriană şi mi te-ai aşezat pe genunchi. Pentru prima dată ţi-am simţit, prin învelişul spumos al mătăsurilor, trupul de femeie — eu avînd încă în memorie fata de odinioară — pietros, puternic, voluptos, dinam organic potolit, silenţios, dar trădînd încărcătura de înaltă tensiune. N-am mai cunoscut femei ? Doamne fereşte ! Ce m-a uimit şi m-a impresionat ? Forţa lipsită de lubricitate. Profundă, cuminte, ocrotitoare, aproape maternă. Ai dobîndit toate atributele femeii, fără pierderea castităţii ? Da, îmi tre-

ceau prin minte astfel de ciudățenii. Carnea ta nu era încinsă, ci răcoroasă. Nici o fierbințeală provocatoare, doar putere generoasă, bogăție calmă, gingașă. Și sărutul, teribil de posesiv, l-am găsit blajin, mîngîietor, încărcat de candoare. Mă copleșea senzația, devenită apoi un timp obsesivă, că întruchipezi o feminitate superconcentrată, dar virginală. Posedînd totul, putînd totul, cunoscînd totul, promițînd totul, însă neîntinată de nimic. M-ai luat în stăpînire și m-ai mîngîiat duios : toate acestea n-au nimic comun cu ce cunoști tu. Ai cochetat : ți-am zbîrlit părul ? și chiar mi-l zburleai, și eu mă apăram instinctiv, îmi vîram degetele în el ca să mi-l netezesc la loc, iar tu rîdeai și stricai ce dregeam. Îmi arătai — involuntar sau cu intenție ? — că nu ții la armonii exterioare, la nici o ordine formală, că frumusețea și armonia sînt pentru tine altele, că în ochii tăi poza mea de bărbat îngrijit n-are prea mare valoare, sub ea cauți partenerul de tenis de altă dată, nădușit, nepăsător la aspectul exterior. Mă încerca simțămîntul, puțin umilitor, că nu mă vezi ca bărbat, nici nu cauți în mine bărbatul, că ai fi vrut să te joci, să ne jucăm, și chiar o făceai, nu te lăsai înșelată de aparențe, nu puneai preț pe înfățișarea mea, pe coama mea albă, mîinile tale neastîmpărate, îmbrățișările și sărutările, tonul puțin ironic al vocii, de fapt nu ironic, ci amical, complice, mă supuneau unei anumite magii absolut necunoscute. Aceea a întineririi ! Ștergeai anii ca pe un colb, și scoteai la iveală cealaltă vîrstă, a noastră, cea considerată moartă.

La plecare m-ai dus la fereastră să-mi arăți nu știu ce și m-ai consultat cu voioșie dezinvoltă : Cristi, nu e mai bine că ne-am regăsit abia acum ? Cine știe, ne-am fi plictisit unul de altul. Din nou m-ai luat prin surprindere. Te-am privit lung. Înțelepciune, cinism, realism, pragmatism negustoresc, intuiție fină, desensibilizare, brutalitate ? N-am știut ce să răspund, am revenit altă dată asupra ipotezei, de mai multe ori. Cred, totuși, că de fiecare dată am trecut superficial peste acest moment. Acum găsesc intervenției tale o rațiune mai profundă — nu știu dacă ai fost con-

ştientă sau nu, niciodată nu deosebesc ce e elaborat de ce e spontan la tine – ştii care ? Ai vrut să demitizezi trecutul, ai simţit nevoia să ne aşezi pe solul prezentului, să consacri ziua aceea ca zi de început. N-ai găsit ecou, din contră ! ai văzut mîhnirea mea şi ai dat înapoi. Mai tîrziu mi-ai dat dreptate că ar fi fost exclus să ne plictisim, deşi, cine ştie, judecăţile mele puteau fi greşite, cel mai greu e să ghiceşti trecutul, şi s-a dovedit că n-am fost în stare să-l intuiesc – sau prea încet, şi cu mare greutate. Dacă am fi fost împreună, nu te-aş fi lăsat să te faci dirijor. Suna ca un avertisment, în sensul că te-ai fi implicat foarte adînc în viaţa mea, ai fi dispus de ea, ai fi orientat-o în baza altor raţionamente – şi, negreşit, să încep să mă aştept la asta, fiindcă aşa ai să procedezi de-acum încolo. M-a încîntat severitatea şi exclusivismul spiritului tău posesiv. Mă găseai, într-un fel, pregătit, mă pregătise rugămintea imperativă de a ne întîlni cel puţin o dată pe săptămînă. Ambele motivaţii ale intransigenţei mă măguleau : că n-ai fi conceput să părăsesc compoziţia, şi că nu m-ai fi lăsat să mă extenuez, păstrîndu-mă mai mult pentru tine."

3

Am luat cina mai tîrziu decît de obicei. Mîncam în tăcere, propriu-zis Mihai, eu uitam să mai mestec. Gîndul îmi zbura, în troznetul măselelor lui Mihai, harnice ca întotdeauna, spre tărîmul nou unde se extindea și se mistuia viața mea. Cînd Mihai s-a ridicat să deschidă televizorul, am răsuflat ușurată, nu mai trebuia să mimez plicticoasa îndeletnicire. Am început să strîng masa, dar aruncîndu-mi ochii pe micul ecran am dat de silueta ta la pupitrul orchestrei. Cristi ! am exclamat fără voie, și m-am așezat din nou pe scaun. Mihai s-a făcut că nu aude și a ezitat în fața aparatului. Ghiceam dilema : să bage o casetă și să recunoască astfel două lucruri compromițătoare : că îl agasează muzica simfonică și că îi repugnă să te privească pe tine, sau să se arate interesat de emisiune și să înghită eventuale, chiar certe, comentarii ale mele despre persoana ta. Pînă la urmă a învins snobismul, cum de altfel mă așteptam, fiindcă nu pentru prima dată eram martora șovăielilor lui în dificila opțiune. Aaa, Cristian Răceanu, s-a dumirit, și s-a așezat. Auzisem că nu mai dirijează. Am rîs scurt. Unde se spunea asta ? În străinătate e la cea mai înaltă cotă. Și am continuat să turui. Nu vreau să fac paradă de curajul de a vorbi despre tine și de a te lăuda în fața lui

Mihai. Niciodată, înainte, n-am mai făcut-o cu atîta vervă. Ce știa despre tine ? Că ai fost prima mea dragoste și partenerul de tenis din adolescență. Fantezia făcuse din «dublul nostru» deținătorul unui campionat județean. Mai știa că-mi dedicaseși madrigaluri, că ne-am mai întîlnit de cîteva ori de-a lungul anilor și că am rămas prieteni. Asta e ce-aș putea spune că se acumulase, cu timpul, din intervențiile mele, în momentele cînd ni te aducea în casă televizorul și radio-ul, sau îți pomenea cineva, întîmplător, numele. Da, din intervenții scurte, exclamații, răspunsuri la întrebările celor intrigați de familiaritatea cu care vorbeam despre tine. Niciodată nu mi-am propus să-l fac gelos, nici să epatez amicii. Doar că nu mă puteam stăpîni să nu zic ceva. De multe ori o făceam cu tristețe, cu ciudă, abia stăpînite, dar și cu o undă de bucurie copilărească. Acum, dacă Mihai ar fi fost cît de cît psiholog, ar fi dedus ușor că sentimentele ce ți le port treceau printr-o fază nouă. Mihai m-a scos întotdeauna din sărite prin capacitatea lui fenomenală de a se stăpîni. Pentru un temperament ca al meu, e lucrul cel mai greu de suportat. Părea că n-aude sau nu pricepe ce spun, și asta mă făcea să ridic vocea și să trădez infinit mai mult decît aș fi dorit. M-am trezit afirmînd, pentru prima dată într-un mod atît de ritos și pătimaș, poate o mai făcusem, dar în glumă, că ești singurul bărbat pe care l-am iubit, și pe care am să-l iubesc pînă la sfîrșitul vieții. În timp ce se prefăcea absorbit de muzică, mă întrebam ce-o fi în capul lui ? Își închipuie că am o criză de nervi, și că am găsit pretextul de a mă descărca. De obicei, bagateliza pretinsa noastră prietenie, și o făcea cu abilitate, încît sfîrșeam prin a mă simți prost. Visuri infantile ! Tendințe de mitomanie ! Destul, nu ? Acum mă vedea îndîrjită și se abținea de la replică. Mă lăsa să mă potolesc. Momentul a venit de la sine. Emisiunea muzicală s-a terminat, motivul perorației a dispărut, el a pus o casetă de la un festival de muzică ușoară, și-a turnat un pahar de coniac și s-a instalat să asculte, în cea mai bună dispoziție. Am rămas și eu, profund nemulțumită de mine însămi.

Niciodată n-am avut conștiința dezastrului căsniciei mele ca în clipele acelea. În clarobscurul sufrageriei, privirile alunecau obosite pe formele cunoscute ale lucrurilor. Ba, străpungeau și zidurile, pătrundeau în celelalte odăi, treceau prin ușile șifonierelor, prin pielea groasă a geamantanelor, prin tăblia congelatorului, a barului. Ce era casa noastră ? depozit de bunuri sortate și evaluate meticulos, puse la păstrare pentru ce ? pentru cînd ? Echivalentul material al unor ani de sîrguință, de acumulări, de chiverniseală. Doamne ! Cine îmi luase mințile ? Ce făcusem din viața mea ? De ce o închinasem acestui țel absurd, deplorabil ? Mă lăudasem în fața ta cu solida mea instituție matrimonială, cu căsnicia mea civilizată, construită în întregime pe cerebralitate, pe calcul lucid, și de aceea înfloritoare, prosperă, echilibrată, satisfăcătoare pentru ambele părți. El da, el era, el fusese întotdeauna satisfăcut. Dispunea de tot ce-și dorise, nu mai aspira la nimic. Cum ajunsesem și eu să cred că am tot ce-mi trebuie ? Cum mă adaptasem la orizontul și parametrii sociali, la ambițiile și sistemul de valori morale ale celor în preajma cărora mă mișcam, gîndeam, trăiam ? A fost necesar să te reîntîlnesc pe tine ca să înțeleg că totul e fals, că m-am zbătut în van, că am trăit, că trăiesc în gol, că marea mea reușită e un eșec. Să te reîntîlnesc, am spus ? Nu ! vreau să fiu sinceră, să te întîlnesc, Cristi. Mi-ai deschis perspectiva altei lumi, în care întrezăream bogăție de spirit, frumuseți lăuntrice, experiența omului în cunoașterea de sine. Eu îmi cultivasem puterea și dibăcia de a aduna, mă experimentasem în clădirea automulțumirii materiale. Fusesem predestinată acestei curse istovitoare și stupide ? Am simțit deodată cît sînt de obosită, de singură, de săracă și deznădăjduită. De ce nu venisem mai devreme, de ce nu venisem de la început, la concertele tale ? Pretindeam că din mîndrie, din ambiție. Nu ! Pentru că mă acaparaseră total micile țeluri, pentru că începusem să disprețuiesc sau să ignor ce nu se convertea în valoare materială, pentru că ajunsesem o rîmă infatuată. De cînd nu mai citisem o carte ? De ani și ani. Cărțile grele mă plictiseau, și îmi intrase

în cap că îmi fură timpul — mă distrăgeau de la viața de sindrofii și escapade, de la videocasetofon, singurul mod de existență onorabil, după mentalitatea lui Mihai, a cercului nostru de prieteni, a mea. În rest, un spectacol pe an, preferabil de estradă sau operetă. De cît timp nu mai intrasem într-o sală de concert? Din perioada solitudinii, și atunci din an în paști, în răgazurile permise de profesie. Ce ne preocupa pe noi, ce subiecte preferate aveam în discuțiile de cerc? Mărcile aparatelor electrice de uz casnic, calitatea serviciului la restaurantele de clasa întîi, rutele turistice spre cele mai bune hoteluri și cabane, autoservisurile la care aveam relații sigure, rețeta unui nou sort de cocteil și, bineînțeles, arta grătarului. Nu mai vorbesc de estimarea depozitelor personale: mașina, ultima bijuterie veritabilă, libretul de CEC, contul valutar în bancă. Cui i-a trăznit prin cap vreodată să-l întrebe pe celălalt dacă e fericit, dacă și-a împlinit visele din tinerețe! Eu treceam drept mai originală, dar nu pentru vreo idee ieșită din comun, nu pentru că aș fi contrastat în reperele sociale și morale, ci pentru că mă îmbrăcam mai extravagant, deși ție ți s-a părut că tern și bătrînicios, și pentru că starea noastră materială era mai solidă, din care pricină devenisem trufașă. Am simțit o nevoie copleșitoare să-ți împărtășesc toate acestea, și am luat hotărîrea ca în ziua următoare să-ți vorbesc despre Mihai, despre mine și Mihai, să-mi descarc sufletul, să-ți dezvălui falsitatea existenței mele poleite pe dinafară, a cărei anormalitate strigătoare la cer n-o sesizam pînă atunci ca atare.

Te-am căutat a doua zi, te-am vizitat, pretextînd că sînt în trecere, dar în loc să fac ce hotărîsem, te-am descusut din nou despre raporturile prezente cu profesoara aceea de estetică. Manifestări benigne ale vechii amiciții? Bun. În ce constau ele? Schimburi de opinii artistice, controverse intelectuale. Și fără ele nu se poate? Pentru convorbiri profesionale n-ai amici, colegi, cunoștințe de sex masculin? Întîlniri amicale și așa-zise confruntări de specialitate cu o femeie cu care ai făcut dragoste ani și ani? Memoria vă e încărcată cu mii de imagini, milioane de exclamații și

cuvinte, există apoi o memorie a simțurilor – în aceste condiții orice „intelectualism" este o perfidie, praf în ochii proștilor. Am presat, te-ai edificat cît știu să presez, poate aceasta este singura, sau una din puținele mele arte, să presez nimicitor, irezistibil. Aș fi tentată să explic cum m-a format viața în această direcție, cum m-a perfecționat, dar am convingerea că perspicacitatea ta se poate dispensa de explicații, atîtea lucruri, din cele mai complicate, le-ai dedus, le-ai înțeles singur. Ai promis, e drept, împins de la spate, că în chiar ziua următoare veți avea o ultimă întîlnire lămuritoare, după care drumurile voastre se vor despărți pe veci. Dar tu ? m-ai întrebat spre sfîrșit, oarecum stînjenit. Venise, așadar, rîndul meu. În dosul frunții, în apropierea coardelor vocale, stăteau cuvinte gata să țîșnească, să se reverse, să mă elibereze. Ce-a intervenit în ultima clipă ? Rutina, vanitatea, anemia spiritului dezobișnuit să se privească în față ? Teama de interpretări neprevăzute, sinuoase, de neînțelegerea ta, de disprețul tău ? M-am ridicat în picioare, te-am îmbrățișat și, cu voce joasă – din clipa cînd mi-a fost limpede că n-am „să vorbesc" am devenit liniștită și lucidă –, în aparență frămîntată, ți-am spus : nu mai trăiesc cu el de ani de zile. Ai făcut o figură consternată. Daaa ? De ceee ? Am vorbit ca o fetiță constrînsă de medic să dea date intime despre un anume eveniment. S-a întîmplat o porcărie cîndva, într-o excursie cu grupul, la o cabană... Ceva cu ospătărița... te rog, nu-mi cere mai mult, nu-mi face plăcere să-mi amintesc... Esențial e că ne-am separat, am rămas împreună pentru că investisem amîndoi și aveam interese comune, pentru că nu-i mai surîdea nici unuia singurătatea, pentru că nu constituiam primul cămin în care se descoperă o porcărie, pentru că... pentru că... De reținut, deci, un singur lucru, că de multă vreme nu mai e nimic între noi, asta voiai să afli, ești mulțumit ? Pierdusem ultimul prilej de a mă descărca, de a mă spăla de ceea ce convenisem cu o seară înainte că e murdărie, de a mă desolidariza de trecutul urît, și a porni alături de tine, cu inima ușoară, ca la început.

Taina a rămas îngropată. Ce naivă sînt! De cîte ori n-ai dat ocol adevărului! În repetate rînduri ai sugerat, pe jumătate, pe sfert, conturul, schița lui în embrion. Mihai a suferit o operație care l-a făcut inapt. Sînt înclinată să cred că ai ghicit și asta, dar pentru că ar fi singurul adevăr extras de tine din încîlceala vieții mele, pe care nu l-ai numit, simt de datoria mea s-o fac. Evident, nu aici ar fi fost locul, dar n-am mai avut răbdare să-l duc pînă unde i-ar fi venit rîndul în cronologia faptelor.

A doua zi dimineață te-am căutat la telefon ca să te întreb de întîlnirea cu profesoara de estetică. O instrumentistă cu o voce încărcată de suspiciuni a precizat, după tot felul de interpelări, că la ora aceea ești inabordabil. A chemat-o, e cu ea! mi-am zis. Nu știu de ce, întîlnirea a căpătat deodată în mintea mea proporții fabuloase. Am revenit peste o jumătate de oră. Ghinionul meu să dau peste aceeași voce. Și mai suspicioasă – mă recunoscuse –, și-a propus să mă demobilizeze, te-a plasat în convorbiri cu impresari străini. Convinsă că e instruită să te păzească, mi-am divulgat numele și am rugat-o să intre o secundă pentru a-ți transmite că te caut într-o chestiune ce nu suferă amînare. A pretextat că te-ai retras cu impresarii străini, special ca să nu fii deranjat, în altă clădire. Am cerut numărul de telefon al clădirii respective, nu-l deținea. Ce se petrecea în atmosfera aceea dubioasă, în dosul ușii biroului de șef de orchestră? Nu ceda „ea"? Îți pierduseși tu curajul, te răzgîndiseși? Am intrat într-o cabină publică și am făcut numărul secretarei directorului. Telefonez din oraș, stimată tovarășă, fiți amabilă și chemați-l pe tovarășul Răceanu, am să-i aduc la cunoștință ceva important și presant, nu pot să aștept, voi suna din nou peste cinci minute. Secretara a fost amabilă, mi-a promis că mă va servi. Am blocat cabina, au încercat cinci-șase trecători să intre, au așteptat ce-au așteptat și s-au lăsat păgubași, și-au luat tălpășița. Am sunat din nou. Ocupat. Am sunat de douăzeci de ori, mereu ocupat. În sfîrșit, secretara răspunde dar... ai intrat în repetiție. Puteți fi amabilă să pătrundeți pentru o clipă și să... Regret, este inter-

zis, numai în pauză. I-am dat numărul locuinței cu rugămintea ca în pauză... M-am dus acasă și-am așteptat. Știam că nu e repetiție, că nu sînt impresari străini, că respectivele inventau. Întrevederea cu profesoara de estetică dura de trei sau patru ore. Se hotăra soarta mea și eu așteptam neputincioasă, cu brațele încrucișate. O presimțire rea îmi spunea că toate speranțele se duc de rîpă. Profesoara învinsese, mă învinsese. Legăturile vechi, otgoanele împletite în atîția ani nu se rupeau, deveniseră indestructibile. De ce fusesem atît de neprevăzătoare, de credulă, altfel trebuia pregătită despărțirea, mă pripisem, singură te aruncasem în brațele ei. Am sunat iar la secretara directorului. Tovarășul Răceanu nu mai ieșise în pauză, iar după știința ei, repetiția s-a sfîrșit, să aștept un minut să vadă. Minutul cît am stat cu receptorul la ureche mi s-a părut o oră. Unde Dumnezeu umbla nebuna aia, toată lumea se coalizase împotriva mea ? Secretara mă informează, mi se pare mie ?, malițios, că primul dirijor a plecat la masă. La masă ? Fără să... ? Dar i s-a spus că eu... ? Rîdea batjocoritor și am închis. Va să zică s-au dus să ia masa împreună, să ude cu șampanie pactul, poate reînnoit cu noi clauze, cu angajamentul solemn de a pecetlui vechiul amor la ofițerul stării civile ! Doamne, cum să mă interpun ? Cum să zădărnicesc complotul în care s-au implicat toți ? Dar dacă s-au dus să prînzească împreună cu doamna Răceanu, s-o pună la curent, să proiecteze în familie evenimentul ? Îmi dăduseși numărul de acasă, am sunat, nu răspundea nimeni, am perseverat, într-un tîrziu am auzit vocea încă bine timbrată a doamnei Răceanu. I-am dat la repezeală unele elemente de recunoaștere, nu cred să fi folosit la ceva, doamna Răceanu mi-a vorbit totuși îndatoritor — alt piron în cap, doamna Răceanu e obișnuită cu asemenea telefoane, cu asemenea voci, demult nu mai face efortul să le deosebească, le tratează pe toate la fel, cu bunăvoință, pentru dînsa sînt una dintre ele — da, și a confirmat că, într-adevăr, fiul ei anunțase că vine la masă, dar s-a răzgîndit, a comunicat că o să întîrzie, va trece întîi pe la frizer. Știi pînă unde

am ajuns ? S-o rog să nu se supere, dar întrucît e vorba de ceva foarte urgent, îndrăznesc s-o întreb, nu cunoaște întîmplător la ce frizerie obișnuiește să se tundă fiul ? Miracol ! Doamna Răceanu era la curent ! De obicei se tunde aici, lîngă noi, în piața Dorobanți. Încă de tînăr, și asta datorită faptului că primul studio de televiziune fusese instalat la capătul străzii (n-am înțeles numele) și înainte de concert... Mi se rupea inima, dar nu mai puteam continua conversația. Îngrozită că o ofensez, am pus capăt, cu mii de scuze, binevoitoarei locvacități. Cartea de telefon. Unitățile „Higiena". Piața Dorobanți. Am sunat, un frizer amabil te-a adus la capătul firului. Tremuram toată, cum suna vocea mea ? Răgușită, istovită, angoasată, vocea unui desperat care trimite cablogramă spre un transatlantic, în largul oceanului, să întrebe dacă pe punte nu s-a găsit un bagaj pe numele cutare, în care se afla o cutie sau un pachet cu speranțe. Uimit, îngrijorat, poate și agasat, știu eu ?, agasat cînd ai auzit întrebarea pe care nu o mai puteam reține în gîtlejul crispat, m-ai încunoștințat, calm, că n-a fost nici o întrevedere, că persoana lipsește pentru un timp din oraș, că nu e nici o grabă, că, de bună seamă, înțelegerea rămîne valabilă. În timp ce discutai cu mine lîngă casieriță — acolo e instalat telefonul frizeriei — cu prosopul la gît, poate cu jumătate de obraz săpunită, mi s-au înmuiat picioarele, ca și cînd cu un minut înainte ar fi trecut trenul la un milimetru de trupul meu. Fără să țin seama de cine ascultă lîngă tine, ți-am spus cît de mult te iubesc și că, dacă ai de gînd să mă părăsești, am să-mi pun capăt zilelor. A fost prima dată cînd am ridicat în fața ta această amenințare, primul enunț a ceea ce aveai să numești șantaj sentimental.

A doua zi dimineața, glonț la Paula. Mă codisem destul. Îmi era clar că altă soluție nu există. Îmi trebuia un om de încredere și, la această cerință, numai Paula răspundea. Dezavantajele, și nu erau puține, treceau pe planul al doilea. Rușinea. Da, rușine, fusese secretara mea, confidenta mea, rămăsese în minte cu imaginea femeii incoruptibile și intolerante,

a femeii fără simțuri, fără fiziologie, spaima donjuanilor, a șefilor cu brațul prea lung, cu palma neastîmpărată. Cum să-i spun Paulei că am luat foc, mă perpelesc, am înnebunit, mor dacă nu mă întîlnesc cu un bărbat ? Foarte bine, așa cum se spune. N-o să mă poticnesc în șapte-opt cuvinte. O să holbeze ochii ? Și-așa sînt destul de holbați. O să-mi facă morală ? Să îndrăznească. Al doilea, incomoditatea. Mă gîndeam cu groază la apartamentul labirintic, igrasios, dintr-o curte de mahala cu chiriași de toată mîna. Norocul meu că nu încetasem s-o frecventez, rămăsesem o figură cunoscută pe acolo – nu băteam la ochi. Ce aveai să spui tu de acel interior sărăcăcios, insalubru, aproape promiscuu ? Ce să zici, dacă mă iubești, n-o să zici nimic. Se mai punea, desigur, și chestiunea sincronizării vizitelor cu diferitele ore cînd membrii familiei lipseau de-acasă. Om vedea, nimic nu e ușor pe lume. Dar cînd ceva trebuie făcut, nu există piedică insurmontabilă. Cel puțin pentru mine, ai avut posibilitatea să te edifici. Negociind cu Paula, m-am convins încă o dată, dacă mai era nevoie, că atunci cînd vrei ceva cu ardoarea cu care voiam eu să mă întîlnesc cu tine, nimic nu-ți poate sta în cale. Nu mi-a fost rușine, i-o fi fost ei, mie nu. Nici să caut argumente nu m-am obosit. De ce argumente să mai ai nevoie după ce ai țipat odată ca o zăludă : Paula, tu nu înțelegi ce înseamnă să-ți pună Dumnezeu mîna în cap ? O dată în viață ți se întîmplă. O dată ? poți să trăiești o sută de vieți și să n-ai șansa. Dacă nu mă primești tu, mă duc în iad, chiar mai jos de iad, bagă-ți în cap și nu mă sîcîi. Și-a băgat în cap, ce să facă ? Din clipa aceea nici n-a trebuit să-mi mai storc creierii pentru amănunte, și i-a stors ea. Înțelegi cum devine cazul ? În privința aceasta ai fi avut mult de învățat, mă tem că n-ai învățat nimic.

Ți-am dat adresa, am convenit asupra zilei și orei, la timpul potrivit m-am dus să te aștept. Știu ce-a însemnat pentru tine ziua aceea. Dacă ai uitat, au să-ți reamintească propriile tale pagini. Vreau să afli însă și ce a însemnat pentru mine. Am venit pe jos cîțiva kilometri pe o căldură de cuptor. Aveam nevoie

să fiu singură, să gîndesc în ritmul pașilor repezi, să mă întăresc într-un mers istovitor – căci îmi era frică, frică de muream. Nu ți-am spus niciodată, oi fi scăpat din neatenție un cuvînt sau două, dar nu m-am trădat, Din scrisoare rezultă că și tu treceai prin felurite emoții, eu am trăit însă o adevărată panică. Dădeam cu tine cel mai greu examen din viața mea. Pe de o parte, îți cunoșteam sau îți bănuiam palmaresul. Pe de altă parte, mă cunoșteam pe mine, și în timp ce mergeam îmi răsunau în urechi aluzii deloc măgulitoare rostite de voci bărbătești. Îmi treceau pe dinaintea ochilor imagini vechi. Dacă n-am să-ți plac ? dacă n-am să fiu la înălțime ? dacă ai să rămîi decepționat ? deși, Dumnezeule, tot sufletul și toată carnea mea le simțeam îmbibate de dragoste, de dorință, da, de dorință. Tremuram ca varga.

N-am apucat să mă dezmeticesc, nici măcar să-mi trag sufletul, ai intrat. Nu știam ce să fac cu mine, nu știam ce să fac cu tine, mai bine aș fi intrat în pămînt. Slobozeam cuvinte seci, la întîmplare, așteptam pierită să văd ce ai să faci tu, ce am să fac eu, în secunda următoare. Știi cînd m-am trezit ? vreau să spun cînd m-am trezit la viață ? cînd ți-am văzut trupul. Am mai spus, cred, niciodată nu ți-am deslușit cu ochii minții mai mult decît chipul. Nu m-am gîndit la trupul tău, fantezia nu mi-a servit niciodată imaginea făpturii tale bărbătești. Știi cum erai ? Cum mi-am dorit totdeauna un bărbat. Nu era destul că te iubeam, că te iubeam oricum ai fi fost ? Mai trebuia să-mi și placi, să fii genul meu, prototipul meu ideal de bărbat? M-au trecut fiorii, Cristi. Doamne, cum mă rătăcisem de tine ? cum putusem să te am și să nu fiu în stare să te păstrez ? Căutasem mereu ceva ce nu puteam găsi, pentru că acel ceva erai tu.

Mi se zbătea pieptul de plîns. Aș fi vrut să-ți spun tot, să-ți strig tot, dar n-am reușit decît să exclam în neștire : Cristi, Cristi, Cristi ! Cruntă acuză adusă Dumnezeului cîinos ce mi te luase, și mulțumire umilă, închinată aceluiași, pentru că mi te-a regăsit și redat. M-am încărcat de ciudă și împotriva ta, în fond tu fuseseși Dumnezeul cîinos, singur te rătăciseși de

mine, te lăsaseși smuls și furat, tîrît în vîltori. Am izbucnit : de ce nu te gonesc toți, de ce nu te alungă lumea ? Nu pricepeai, mă priveai uimit.

Ne-am sărutat, dar ca „atunci". Da, întocmai ca „atunci", și cînd am gîndit asta, m-am speriat. Te-am strîns în brațe. M-ai strîns și tu, dar tot ca „atunci". Am înțeles că nimic altceva nu-ți trece prin cap. Mi-a venit să te zgîlțîi, să-ți șoptesc, să-ți strig : Cristi, nu pricepi pe ce lume te afli ? Ce aveam să fac cu tine ? Nu puteai să treci un prag, nu îndrăzneai să faci un gest, ostatic înlănțuit al propriei himere. Între noi se găsea fantoma castității pe care acceptaseși să mi-o respecți, și pe care, nebun, continuai să o crezi reală și în prezent. Pe de o parte, mă mișca și mă măgulea acest straniu complex sufletesc, unic poate, pe de altă parte mă umilea și mă revolta. Nu realizai că sînt femeie, că te doresc ? de ce te chemasem în bojdeuca Paulei, de ce făcusem patul ? — văzuseși cu ochii tăi — de ce ne întinsesem unul lîngă altul ? Știai că am fost căsătorită, că am avut doi bărbați. Trebuia să-mi asum greaua sarcină de a te scoate din imobilismul tău cerebral, și am făcut-o cum m-am priceput, cu stîngăcie, timorată de vedeniile tale. Scrii că ne-am iubit fără vîlvătăi, că ai fost mîhnit, descurajat. O, ce naiv ! Vîlvătăi ? Am ieșit din impas, ăsta a fost principalul. Nu înseamnă, bineînțeles, că paginile tale nu m-au răscolit. Totul îmi apărea neobișnuit, atîta intensitate a trăirii, atîta sensibilitate, un neîntrerupt zigzag de nuanțe, ceva fantasmagoric în care cu greu reușeam să mă regăsesc, să mă identific. Pentru mine, în întregime nou și fascinant !

„Tentativă de recapitulare ! În primul rînd, a împărțirii timpului pe etape — deși asta numai în parte e recapitulare, în esență o temerară caracterizare a fracțiunilor fluviului o dată cu care am curs, a secvențelor șarjei de metal în mijlocul căreia alunecam.

Faza emoțională — cînd inima, excedată, își uitase funcțiile : să împingă sau să primească sînge, să ga-

lopeze sau să se oprească ? Spectatoare ? implicată ? adversară ? complice ? Buna, credincioasa mea inimă se zăpăcise. Nu că ar fi vrut să-mi facă vreun rău, ne cunoaștem bine, dar primea semnale că eu însumi nu știam ce va fi, și participa la stările succesive de elan și recul, de euforie și deprimare, de dorință și opus al ei.

Pășeam prin uși deschise, într-un spațiu mut — golit de viață —, înaintam ca în deșert, nu mă oprea nimic, dar nici nu mă chema, teritoriul nimănui, drum greșit, fundătură. Și, deodată, EA ! Ca prin apă, avînd contururi indecise, întoarsă cu spatele, absorbită de ceva, de altceva, prezentă nu pentru mine, ci în sine, indiferentă la înaintarea mea anevoioasă, de moluscă unduitoare. Ce căutam ? nu mă aștepta nimeni ? nu mă primea nimeni ? Se cerea să mă descurc singur, să-mi cuceresc un spațiu, un drept de cetate, să-mi găsesc un rost. Cînd am pus mîna pe clanță speram că, de cealaltă parte, pe bucata de fier, e mîna ei. Cînd am vîrît capul pe ușă, speram că mă voi lovi de capul ei. Așa se cuvenea, să nu ne despartă decît tăblia de lemn, două trupuri strivind între ele un obstacol, chiar primul obstacol, escaladat fulgerător și...

Nu, nu avea entuziasm, nu era bucuroasă. Parcă mirată, puțin încurcată ; mizase pe faptul că, totuși, poate nu voi ajunge pînă la acel șir de încăperi goale, că ceva mă va împiedica, propria îndoială, propria lipsă de convingere. N-a fost așa ? Esențial e că așa lăsa impresia. Poate de vină erau ușile, odăile, simțul ei practic exagerat, lipsa de lirism, de exaltare, de nebunie. Purtam după mine — nu se vedea în jurul capului ? — trena unui fum de hașiș și undeva, nu știu exact unde, un mugure de nebunie.

Altă etapă — mulțime de gesturi stîngace, traversarea odăilor fără rost, du-te-vino, suita unor mișcări de neînțeles și interminabile. Inversare de roluri. Nu noi eram subiecții, doar oficianți. Pentru cine acționam ? în slujba cui ? Cînd ne-am întors spre noi, în sfîrșit, cînd am luat act de prezența noastră — ce s-a întîmplat atunci ? ceva ne-a ajutat să ne dezmeticim, poate muzica ? Doamne, de ce plîngea ? Plînsul trebuie să

fie eliberare, extaz, chiot de durere și bucurie (evident mut, evident !). Sigur, plînsul ei era întretăiat de zîmbete, de cascada rîsului, se poate rîde și cu lacrimi, plînsul și rîsul țîșnesc din același izvor. Cum să iubești fără să plîngi ? de emoție, de melancolie, de regret, de speranță, de bucurie, și iar de... și iar de... Sufletul devine mimoză senzitivă, feriga aceea subțire care se chircește cînd îndrepți degetul spre ea, nu mai vorbim cînd o atingi — parcă ar avea ochi —, de frică, frică pînă și de mîngîiere.

Dacă în ce o privește bîjbîi, despre mine știu. Ochii mi se umezesc de fericire. Cuvîntul e bombastic, demagogic, dar ca stare fulgurantă, de o secundă, l-aș accepta. Clipa de bucurie că exist, de recunoștință că exist. Nu am la îndemînă, nici nu poate fi găsită, altă modalitate de a-i mulțumi, «Ei» pentru mistuirea în flacăra unei exaltări potolite, duioase, în care totul e sfîșietor — și durerea, și umilința, și mîndria, și nepăsarea de moarte, ba chiar dorința, timida dorință de moarte.

Tot atît de mult, chiar mai mult, îmi place rîsul ei — dinainte de plîns, sau de după plîns. Rîsul fraged, ștrengăresc, ironic, buzele întinse pe dinții frumoși, de marmură lustruită, ochii luminoși, scăpărători, tineri, fața înflorită. Cînd rîde, rigiditatea și asprimea trăsăturilor, expresia de neîncredere, însingurare, izolare, duritatea suspicioasă, blazată dispar ca prin farmec. Se transfigurează, redevine sută la sută haimanaua dragă, cel mai bun prieten cu care bați orașul, te ții de șotii și înfrunți urmările cu inima ușoară. Ce m-aș face dacă aș fi pus să aleg între rîs și plîns, să mă mulțumesc doar cu unul din ele ?

Dar m-am îndepărtat ! Dialog : ți-e rușine de mine ? Sigur ! Nu trebuia, draga mea. Această rușine a scăzut temperatura sîngelui. Înfometații, marii înfometați se rușinează să-și astîmpere convulsiile stomacului ? Se rușinau antropofagii ? Nu te mira, iubirea e un pic și antropofagie. Ai spus : «nesătulule de lacrimi». Doar de lacrimi ? Și de ce rușine ? Recunoașterea m-a contrariat și m-a mîhnit. Ineditul situației ? Era numai formal inedită ; nu se derulase ea, de atî-

tea ori, în cealaltă realitate, a imaginației, cu nimic mai puțin reală decît asta, materială ? Lunga înstrăinare ? Da, dar tocmai această împrejurare ne cerea să fim viteji. N-am fost la înălțime, nici unul. Credeai că mă absolv pe mine ? Eu sînt și mai rău. Și ca să fim corecți, vom recunoaște că tu ai fost, totuși, cea mai vitează. În comparație cu mine, ceea ce nu e mare scofală. Teamă ? De ce mi-am băgat în cap că ești puternică și curajoasă ? Sau și atleții au mica lor lașitate ? (În ce mă privește, te-am avertizat din primul moment, sînt un mototol. Nu s-a adeverit ?) Mă gîndesc cu o enormă înțelegere și tandrețe la teama ta. Ea mi te apropie și mai mult. Căci exprimă delicatețe sufletească, timiditate, da, și timiditate (cu totul altceva decît inhibiția, despre inhibiție o să vorbim mai tîrziu) și o iubire, deși puternică, sfioasă. Într-un anumit fel de iubire, sfiiciunea face casă bună chiar și cu nerușinarea. O ! inconștienta nerușinare a îndrăgostiților !

Eram timizi amîndoi. Și neîndemînatici. Nu știam cum să ne luăm în posesie. Capeți un lucru foarte mult rîvnit, și nu mai știi de ce l-ai vrut, ce să faci cu el. Mai ales, e greu să te obișnuiești cu ideea că îți aparține. «El» e aproape complet lipsit de simțul proprietății, crede că nu i-a aparținut niciodată nimic, s-a mulțumit cu uzufructul vieții, un anumit uzufruct, cel ce-ți condiționează existența. Dar să posezi un suflet ? Dacă sufletul se răzgîndește în ultimul moment ? se poate răzgîndi de mii de ori. Dacă atingi teritoriul inalienabil, tabu, al sufletului ? Pipăia ca orbul, milimetru cu milimetru, îngrozit să nu dea de un obstacol, de un șanț de apărare. Asta să fi fost ? Poate mai elementar : pur și simplu nu putea să intre în pielea posesorului ; nu știa să-și aproprie ceea ce i se oferea. Îi lipsea febrilitatea apucătorului, avarului.

Mai e o ipoteză. Amintirea — fosilizată în mintea lui — a cuvintelor spuse de o fată, pe rambleul unei căi ferate, cu mii de ani în urmă, vocea ei caldă, convingătoare, mîna ei îndepărtînd, cu o infinită blîndețe, mîna lui... Nu e exclus ! Există oameni atît de nătîngi... Chit că fata aceea, după un an sau doi,

și-a pierdut în modul cel mai stupid și revoltător ceea ce își apărase cu atîta mișcătoare candoare. Da, el vedea și acum mîna prohibitivă, deși fierbinte, nervoasă, încărcată de promisiuni, parcă mai generoasă luînd, decît dacă ar fi dat...

Aceeași mînă, avînd poate și ea memoria ei, și simțind nevoia răscumpărării vinei, și-a asumat curajul... sau, dacă n-ar fi impropriu, și-a luat inima în dinți. Cît de emoționantă, pentru el, apropierea acestor momente în timp ! Ce simetrii răscolitoare ! Cum sfidează viața timpul ! Noi, însă, nu putem rămîne egali cu noi înșine, sîntem friabili, și sufletele noastre plîng pe propriile ruine. Fata aceea sfioasă avusese o mare libertate a gesturilor.

Am ajuns și la inhibiție. Libertatea nu se rezumă la sfera socială sau civică, este și un atribut psihic, și unul senzorial. În cazul nostru : a fi liber față de celălalt ca față de tine însuți. Dar cît de liber ești față de tine ? Nu știu cît de liber e fiecare din noi față de sine, dar față de celălalt... Vom trece această punte îngustă ? Poate tonul meu are o gravitate hamletiană. Pentru astfel de cazuri tu ai un antidot infailibil, expresia aceea delicioasă : asta e situația, dacă-ți convine bine, dacă nu...

Dar să revenim. «El» se gîndea că «Ea» nu poate lua parte la sărbătoarea lui. Dai o chermeză, ești numai suflet, bucurie. Inevitabile, pierderea stăpînirii de sine, alunecarea în entuziasm. «Ea», prezentă, de față, nu-și poate însuși exaltarea, sentimentul naiv, primar. Poate să surîdă cu îngăduință, dar nu se poate integra. Nu-și rupe frîul. Ce se întîmplă cu «El» ? Primește un duș rece ? sau continuă să valseze de unul singur, călcîndu-și umbra, strecurîndu-se sub ea ?

O, a fi spectator, implică neapărat exercitarea simțului critic. Nu-ți scapă nici un amănunt din arta actorilor. Ei își dau sufletul ca să pătrundă în măruntaiele personajului, și spectatorul ricanează. Interpretul într-un puseu de malarie ! Brrr ! Uită-te la ăsta, ce l-o fi apucat ? așa se joacă rolul ? Nu convinge, sare peste cal. Sau invers, n-are nerv, e palid. Iar bietul

actor, văzîndu-te că-ți ferești ochii, îți pleci capul, caști, devii apatic, se dă de ceasul morții.

Așa și-a spus și «El» : N-am aprins scînteia. Și, în cazul nostru nu e vorba de spectator, ci de propriul partener de joc. Dai colegului de pe scenă o replică aiurea, îi deviezi emoția, îi anulezi tirada. Apare conștiința vinovăției : «din cauza mea, din cauza mea !» Ce trebuia să fiu eu ? combustibil ! Combustie fără combustibil, s-a mai pomenit ? Cărbune inferior, fără putere calorică. Săraca instalație ! se opintește, icnește, dar țevile nu se încălzesc, soluțiile nu circulă, rămîn reci. Oricîtă bunăvoință ar arăta — și arată, arată ! arată o bunăvoință nemărginită — se dovedește neputincioasă. Numai cu sufletul nu realizezi nimic. Mai e și materia, nu putem face abstracție de materie ! Nu s-a produs scînteia. Cu ce să se aprindă ? nici cărbune ca lumea, nici brichetă — și un actor incapabil să se încingă pînă la gradul la care partenerul poate intra în rol. Va putea să se corecteze, să facă o nouă lectură a textului, să ia altă notă, și mai ales să ducă la capăt toată partitura în cheia corespunzătoare ? În cazuri din astea, orice optimism radical e riscant și ușuratic. O să încerce, o să se străduiască, succesul depinde de talent — iar talent ai sau n-ai, nu poți să cumperi, să împrumuți — și de puterea de a rupe băierile, de a-și înfrînge inhibiția, de a se elibera pînă în ultima celulă. Niciodată omul nostru n-a fost — pe acest plan — cu adevărat liber. Dacă pierde și această șansă, indiscutabil ultima, a trăit degeaba, nu va fi niciodată el însuși.

Mai există o ipoteză — nu neapărat ca alternativă, planurile se pot suprapune, se pot desfășura paralel. Ca ea să se fi smerit. Să nu fi cutezat să tulbure ritualul, cum nu cutezi să tulburi ruga dreptcredinciosului, adîncirea lui în reculegere. Cum asta ? Da, da, era în ea ceva ce aducea a smerenie față de păcătosul care face penitențe, își zdrelește genunchii și bate mătănii.

A fost, apoi, etapa duioșiei. Candoare a senzualității ? — nu știam de așa ceva. Ce s-a întîmplat ? Castitatea își lua revanșa ? Poate scînteia nu s-a produs

pentru că ei au vocația albului, nu a roșului, a imaculării, nu a păcatului. Sau invers ! fusese bucuria împlinirii — așa șchioapă, cvasiratată — o jubilație tîrzie pentru lipirea emisferelor rătăcite. Bucurie a celulei — semn că acolo, totuși, a început desfacerea mugurilor înghețați. Dacă numai la asta s-ar fi redus, s-ar reduce totul, și încă ar putea aduce mulțumiri cerului.

Dar de ce — pentru că în mintea lui trebuie să scurme, totuși, un demon — de ce el pleca bătînd din aripi ca un fluture colorat (total netipică această veselie), iar ea se rostogolea într-o placiditate prozaică de natură... ce natură ? una casnică, pare-se. Nici măcar un oftat. Prelungea doar clipele de adio cu o moliciune obosită (nu plictisită ? — scurmă mai departe demonul). Ce ar fi trebuit să facă ? Să detoneze o nouă dinamită sentimentală ? Dar el a detonat ? — ușor să ceri altuia.

Nu, nu cer ! Nu fac decît să schițez etapele. Unde pleca el ? se întorcea în lumea pe care ea o implora să-l alunge de la sînul ei. Cea mai tulburătoare declarație de dragoste ! Ea are asemenea izbucniri — cărora le pune surdină — pentru care ar păli de invidie și cel mai bun personaj shakespearian. Să-l gonească lumea cu pietre — a confirmat că-l vrea proscris — pentru ca ea să-i mîngîie rănile, să-l aline.

Altă etapă ! Etapa nocturnelor. Ședințele de magie în care se reconstituie mișcările, gesturile, cuvintele — repetate și amplificate atît de mult, încît devin delirante. Palma ei plimbată ușor pe piele, de pildă. Senzația inițială se derulează cu încetinitorul, se dilată, se ramifică, emoția crește prin presimțiri — ca și cînd gestul nu ține de trecut, ci acum s-ar săvîrși —, prin întrebări : încotro o va lua ? ce traiectorie va străbate ? Mintea se preface că nu știe, vrea să ghicească pentru ca să se înfioare și mai mult. Spiritul s-a viclenit, preferă întunericul în care fantezia scapă de opreliști, o ia razna, se afundă în spații fără dimensiuni. Noaptea țipătul unei păsări, zgomotul unor pași, o umbră ne biciuie nervii de o mie de ori mai mult decît ziua, capătă semnificații misterioase, ne sperie, ne domină.

În cazul de față, spiritul și-a ales noaptea pentru a-și administra șocuri dirijate, supunîndu-se de bunăvoie, chiar cu ardoare, istovitoarelor emoții."

Înainte de a fi citit, trecusem faptele și prin mintea și inima mea de femeie. Tu ieșiseși slăbit, eu întărită. Am citit palpitînd de emoție, dar cînd ne-am revăzut ți-am luat capul în palme, l-am strîns și l-am sărutat duios. Faci din țînțar armăsar, ți-am spus, mai rău, nu deosebești binele de rău, victoria de înfrîngere. Dacă nu mă înșel, la plecarea de la Paula, îți atrăsesem atenția : astăzi am făcut un foarte mare pas înainte. Ți-a intrat pe o ureche și ți-a ieșit pe alta. Ai plecat cu complexele tale, le-ai așternut pe hîrtie și mi le-ai trimis ca să mă amărăști. Numai că eu sînt mai realistă și am un simț al viitorului mai dezvoltat. N-ai observat ? Tu trăiești în trecut și încerci să mă tîrăști și pe mine în excursia asta, eu invers, stau cu fața spre viitor și mă lupt din răsputeri s-o întorc și pe a ta. Aceasta a fost, și a continuat să rămînă, lupta ce ne-a încleștat. Scrisoarea nu m-a demoralizat, ba m-a ambiționat să-ți dovedesc contrariul. Ceea ce s-a și întîmplat. Nu renegi ce ai scris acolo ? Nu-ți apare astăzi fals, caduc, lipsit de adevăr și de perspectivă ? Fii cinstit. Orice te poți încăpățîna să pui sub semnul îndoielii, dar că noi doi am ajuns să mîncăm jăratic, nu ! Cu siguranță nu. Știi cît de greu m-am decis să părăsesc locuința Paulei ? Stăteam pe pat, netezeam cearceaful și nu mă înduram să ies din stratul de aer ce învăluia acel colț de odaie, să mă desprind din atmosfera saturată de prezența ta. Să părăsesc cuibul în care abia mă născusem ? O invidiam pe Paula, pe ai ei, deși pentru ei nu însemna nimic.

Atunci mi-a încolțit în minte ideea să te aduc, măcar o dată, acasă la mine, să-mi impregnezi lucrurile pe care le ating în fiecare zi, și aerul pe care-l respir clipă de clipă, cu ființa ta. Înainte de a-ți vorbi de casa Paulei, fluturasem în treacăt, ca pe o virtualitate abstractă, sugestia întîlnirilor în locuința mea. Te-ai

scuturat cu o grimasă de dezgust și ai rostit o negație scurtă, categorică. M-am grăbit să te asigur că și pentru mine ar fi dezagreabil. Știam că am să mă izbesc, iarăși, de împotrivirea ta, ghiceam că perspectiva de a călca acolo îți produce repulsie, dar numai o dată, o singură dată ? Te chemam „la mine". „Noi" nu exista. Pătrundeai într-o locuință lipsită de miasmele cuplului, asexuată, aseptică. Așa te-am și pregătit, descriindu-ți, cu cît umor am putut, specificul vieții locatarilor în comun : grija intrată în sînge de a nu se deranja, programe de muncă diferite, ore de masă așișderi, respectul reciproc al habitudinilor, ținîndu-și unul altuia companie o oră la sfîrșitul zilei, petrecîndu-și week-end-ul împreună în grupuri mari, unde fac mai lesne priză cu străinii. Te invitam să-mi vezi mobilierul de epocă, diferitele colecții de cristal, porțelanurile aduse din străinătate, să-ți arăt albumele cu fotografii, ele avînd rolul să-ți ușureze înțelegerea a ceea ce numeam viața mea anostă, de decepții și muncă istovitoare. Și-o fi spus cuvîntul curiozitatea pentru albume ? Evident, am așteptat momentul deplasării lui Mihai în provincie pentru o perioadă mai lungă. În ziua respectivă nu m-am dus la slujbă, invocînd un început de viroză. N-am mințit prea mult. Chiar am intrat într-o stare de febrilitate vecină cu turmentația virotică. Transpiram, amețeam, pulsul se ridicase peste 100, bîjbîiam după lucruri ca și cînd le-aș fi văzut cu contururi duble. Cînd ți-am telefonat, mi s-a părut că oscilezi, că nu dai un răspuns ferm. M-am impacientat, am ridicat vocea, am fost pe punctul să izbucnesc în plîns, te-am avertizat că nu admit nici o eschivă, că e ceva hotărîtor, ceva de viață și de moarte. Încă puțin și o luam razna, dacă n-o și luasem. În realitate nu te eschivai, nu te răzgîndiseși, te arătai numai surprins de presingul meu anormal, de amenințările disproporționate. Dar pricepe ! făceam o criză de viroză sentimentală. Virușii cuprinseseră scoarța, pătrunseseră în aortă. Am lăsat ușa întredeschisă. În fine, ai intrat. Cum eram îmbrăcată ? Probabil că într-un capot roșu, lung pînă la călcîie, cum spui tu că-și primesc femeile proaste amanții. La alt-

ceva nu mă pot aștepta de la mine în starea în care mă găseam.

Ce-am făcut ? te-am invitat pe un scaun, pe canapea ? ți-am turnat ceva într-un pahar ? mi-am adus aminte că n-am scos gheață și tu ai declarat că nu bei nimic ? Ai cerut albumele, am adus unul cu poze selectate dinainte. Portrete de ale mele, un portret al lui Mihai, imagini decupate din instantanee de grup. L-ai frunzărit, îmi era teamă că ai să ceri altele, m-am grăbit să-ți dau explicații detaliate despre fiecare imagine. Aici, pe vremea lui Fărcașu, uită-te și tu ce figură aveam ! Îmi supravegheam strict tonul comentariilor, ceva între ironie detașată, umor negru și melodramatism reținut. Ipostaze ale unei fete vlăguite, dezabuzate, un fel de clientă a casei de alienați, cu ochi goi, surîs tîmp, brațe căzute în poală. Portrete făcute în momente grele ale vieții mele. Strașnice. Te-au prins. Am văzut cum te răvășesc, te revoltă. După cîteva poze intermediare, nesemnificative, neinspirat alese de mine, am trecut la decupaje — imagini recente, din ultimii ani, numai una și una, mă miram și eu de expresivitatea lor dramatică. Pe alt plan, tot o pensionară a clinicii de psihiatrie. Trăsături obosite, imobile, priviri absente, zîmbete silite. Poftim ! Mostre ale fericirii ! Cine alcătuiau grupurile ? Am dat din umeri, colegi, amici de familie, „Cercul". N-ai și poze mai vesele ? Mai vesele ? Uite aici, cu tata, la o onomastică, masa plină, sticle de vin, guri căscate. Comesenii cîntă înveseliți. Dar tu nu cînți, tu nu ești veselă. Ce motiv aveam ? M-ai privit pătrunzător. Ești o fire optimistă, robustă. Ce tot îți ploua și-ți ningea ? Cînd o să-mi cunoști viața cu de-amănuntul, n-o să te mai mire. Mi-ai înapoiat albumul. Ți-am oferit cîteva fotografii. Ia-le, dacă prezintă vreun interes pentru tine. Mi le dai și pe-astea ? Portretul lui Mihai la 20 de ani și soțul meu, tot tînăr, într-un interior, la o agapă. Scuză-mă, am vrut să-ți faci o idee. De la 20 de ani ? Chiar, ce fusese în capul meu ? Am socotit că silueta diformă m-ar compromite, ar trăda gusturile mele proaste, alegerea precară ? Am vrut să-l reabilitez, să mă reabilitez pe mine ? Uite cum arăta în tinerețe !

Într-adevăr, ridicol. Mă lăudam cu o prospețime pe care n-o cunoscusem. Dar am și eu orgoliul meu. Nu-mi place să fiu compătimită. Ar părea că intențiile mele se băteau cap în cap. Doar mă expusesem în situații demne de plîns. Da, dar una e să mă vezi pe mine dezolată, sortită să nu mai găsesc mîngîiere în nimic, să nu mai iubesc – ăsta era esențialul, să te conving că n-am mai putut iubi, indiferent cîți și ce bărbați mi-au așternut sentimentele lor la picioare –, și alta, ca bărbații, acceptați totuși, să fie exemplare de duzină.

Evident, nu numai pentru poze te invitasem acasă la mine, trecînd peste orice considerente morale. Hm, să fim serioși, nu în sfidarea moralei consta bravura, ci în înfrîngerea unui complex : în primul rînd, n-aveam de unde să știu cum ai să reacționezi, ce impresie îți va produce interiorul unde, de bine, de rău, îmi împărțisem viața cu alt bărbat, în al doilea rînd, îmi asumam un risc, niciodată nu ești scutit de surprize în asemenea cazuri, nu poți să fii sigur sută la sută că totul merge strună. Să ne înțelegem, nu-mi păsa de ce riscam față de Mihai, ci de ce riscam față de tine. Te-am prins ușurel de mînă și te-am tras în dormitor. În ciuda „virozei". Ți-am spus : acesta este patul meu nupțial, acesta este giulgiul meu de mireasă, acestea sînt lucrurile ce vor mîngîia și vor legăna trupul meu, aici te voi găsi pe tine, îmi voi petrece nopțile cu capul lînpă capul tău.

Prima zi cu adevărat fericită din viața mea ! Avea să fie succedată de multe altele – ca și de zile întunecate –, dar aceea mi-a schimbat radical cursul existenței. Dobîndisem o avere neprețuită și o așezasem, invizibilă pentru alți ochi, în chiar culcușul meu. Urma trupului ți se săpase în cearceaf, conturul capului rămăsese întipărit pe pernă. Sărutam perna, strîngeam noaptea cearceaful și-mi îngropam fața în el, te aspiram, îmi pătrundeai în plămîni, în sînge, în creier. Dormitorul se transforma într-o feerie. Obezul sforăia dincolo, căzut în catalepsia digestiei, eu mă mistuiam în bucurii neînchipuite. Abia cînd lenjeria a căpătat o culoare dubioasă am realizat ridicolul si-

tuației. Ne-am distrat amîndoi copios pe tema „pînzuielii imaculate". Dar tot nu mă hotăram să dau la spălat lenjeria. Există ridicol în dragoste ? Susțin cu toată tăria că nu ! Așa cum nu încap în dragoste pudoare, rușine, reținere de nici un fel. Dragostea este cel mai mare și mai feroce stomac din cîte s-au pomenit, ea digeră prejudecățile, fățărniciile, tabuurile, principii, norme, idei, religii, mituri, toți idolii din lume adunați la un loc.

La plecare, m-ai pus în mare încurcătură. Fără să mă privești, potrivindu-ți nodul cravatei, ai întrebat : întîmplător ai omis să mi-l arăți pe Fărcașu ? Nu mai păstrez nimic de la Fărcașu ! De altfel e de înțeles, ce femeie se duce într-o nouă căsnicie cu relicvele vechii vieți matrimoniale ? Nu te-am convins. N-ai ripostat, dar periodic, atunci cînd mă așteptam mai puțin, ai continuat să ceri poza lui Fărcașu.

Voi reproduce mai jos notațiile tale pe marginea a trei fotografii, cele alese anume ca să te obișnuiască încet-încet cu priveliștea unui trecut demn de compătimire. Una dintre ele ți-a trezit reflecții ce nu concordau cu dorința mea, celelalte mi-au slujit de minune la creionarea tipului de femeie în care îmi plăcea să mă zidesc, retrospectiv, pentru tine.

„Prima imagine ! Nu cunosc anul, nu cunosc împrejurarea, nu știu în ce spațiu a fost făcută, de către cine, alături de cine. Știu doar cine suferă acolo în tăcere, într-o reculegere stranie, toată în stăpînirea demonilor, abstrasă și din bucuria, și din indiferența, și din convenționalul lumii exterioare, oferind eternității — nu știa că pînă la urmă, mie — masca celei ce băuse cucuta singurătății absolute. Încredințai aparatului — de ce ? — expresia de groază neputincioasă, de chin și scîrbă, scîrbă chiar să te împotrivești, de supunere — dar neînțeleasă, neînțeleasă — la un supliciu pentru care nu fuseseși pregătită, nu fuseseși făcută, trimis, parcă, de un cer hain, murdar, dușmănos. Începînd să te deschizi, pentru a te elibera de parfu-

murile și culorile ce atunci se năşteau în tine, ai primit din senin o ploaie rece, acidă. Ai rămas încremenită — nu știu cît timp —, ai vrut să te împotrivești — nu știu cu ce putere, cu ce îndrăzneală, cu ce desperare —, te-ai răsucit și ai întins brațele — nu știu cu cîtă hotărîre și pasiune, — dar n-ai găsit nici o mînă omenească de care să te agăți. Peste tot orbire, nepăsare, gîndire și simțire mărunte sau bolnave. Neînțelegere, neînțelegere... Ba chiar degete ce te împingeau înapoi. Cine nu știe că trăznetele, blestemele cad pe nevinovați, că răul se înfruptă cu cea mai mare plăcere din fructul inocenței ! Ai fost tîrîtă la abator ! Și nici măcar nu te-au ucis, te-ar fi izbăvit, ar fi rămas doar amintirea nevinovăției tale imaculate și blînde. O, miel nefericit ! De ce n-ai scos coarne, într-o încordare supremă, de ce n-ai împuns, n-ai sfîșiat ? de ce nu ți-ai inventat colți ca să muști, să te aperi ? de ce n-ai urlat ca o lupoaică pentru a te auzi surzii, obtuzii, opacii ? De ce nu te-ai făcut fiară sălbatică ? de ce n-ai zgîriat, n-ai lovit, nu te-ai bătut ? Ce trădează fotografia ? Resemnare în oroare. Tortura celui neputincios să se opună cînd i se mușcă din trup, din suflet, ambele prezentînd deja caverne mari, lăsînd să se vadă, cu o nepăsare deznădăjduită, locurile mutilate, și scîrba nemărginită de a trăi.

Cutremurătoare poză ! Mărturia cea mai acuzatoare a vinovăției mele. De ce n-am văzut-o la timp ? De ce nu mi-ai trimis-o atunci ? Fără nici un cuvînt, fără nici o explicație. Ca act mut de acuzare, și nici atît, ca un îndemn la confruntare cu mine însumi, sau și mai puțin, ca un semn că vrei să știu și eu, că vrei să-mi deschizi ochii, că vrei să cunosc adevărul pe care nu-l percepusem. Aș fi lăsat totul și aș fi venit. Atunci, în seara aceea, în al patrulea an de la căsătorie, n-am citit pe fața ta ceea ce se vede în fotografie. Poate învățaseși să ascunzi, sau suferința se mai ogoise, obosiseși, sau intraseși într-un oarecare normal, nemulțumitor, dezolant, dar suportabil. De ce nu mi-ai arătat adevăratul tău chip, cel macerat ? De ce n-ai plîns ? Atît să fi făcut, măcar, să fi plîns, și soarta noastră ar fi fost alta. Să-ți fi deschis o clipă inima, să văd urma

fierului roșu. Ceea ce s-a întîmplat la despărțire, după scurta întîlnire, incidentul dezagreabil – și care în mine a căpătat o rezonanță asurzitoare – n-ar mai fi avut nici o importanță. Spun asta ca să regreți ? să te învinovățești ? să mă dezvinovățesc ? Nu, nu ! Chiar și așa trebuia să văd, să înțeleg. Din nou orb ! Vezi cum sînt ? Să-mi fi băgat degetele în ochi. Așa cum ai făcut acum, și ai văzut ce-a ieșit. Această poză ar trebui s-o măresc, s-o pun în ramă, s-o așez deasupra patului. Agățasem dinainte un chip trist de fată cu părul lung, legat la ceafă, cum fuseseși în urîta zi de vară. De ce tocmai pe el ? Cînd l-am pus, n-aș fi știut să-ți răspund, acum știu. Nu aveam nevoie de uitare, de absolvirea vinei, de împăcare cu mine însumi, ci de neuitare și ispășire.

A doua imagine ! Zgura amărăciunii din tinerețe s-a dus, s-a spălat. Pecetea celor ce au văzut Hadesul, semnul lor de recunoaștere s-au șters. Altă femeie ! Luminoasă, purificată, semnalizînd involuntar toate disponibilitățile pentru viață. Așteptînd, sperînd. Ce ? În primul rînd, realizarea civică. Seriozitate, voința de a se consacra... de a fi folositoare, apreciată. Firesc, tipic oamenilor de ispravă. Și mai ce ? O viață personală normală, respectabilă. În rîndul lumii. Un cuplu bazat pe egalitate și independență. Anii ? Nu știu. Nici o violentare a personalității, raporturi bazate pe alegere liberă. Cuminței. Angrenare calmă în ore. Nopți tihnite ! Chiar tihnite ? Neîndoios, și agitate. Vîrsta își spunea cuvîntul, energia vitală, simțurile își cereau dreptul, și-l luau singure, nimic nu le putea pune opreliște. Ani de echilibru. Amintirile urîte se estompează. Experiențele sînt bare de rezistență în noua personalitate. Și, în sfîrșit, momentul de încîntare. «A fost o încîntare», spuneai referindu-te la prima etapă a căsniciei cu Margulis. Ce înțelegi prin acest cuvînt ? Sîntem doar victimele unor neconcordanțe semantice ? M-ar mira. E un termen uzual, oricum, cu o accepțiune clară. Starea de încîntare e sinonimă stării de fericire. Deci așa a fost ? fericire ? Deci n-a fost deșert ? N-au fost nopți de veghe, n-a fost amintirea arzătoare... n-a fost visul. A fost realitatea. Și încîntarea

ar fi ținut pînă în zilele noastre dacă... dacă «încîntătorul» nu s-ar fi dovedit infidel. Apoi ? Decît o nouă deziluzie, mai bine ce ? Liniște «civilizată», comoditate stearpă. Se păstrează valabilitatea contractului, deși nimic nu te mai obliga să accepți compromisul, nimic pe lume nu te mai îndreptățea să capitulezi. Ce-a fost ? Obișnuință a capitulării ? Transformarea unei experiențe abominabile, într-o practică liber consimțită. E răutate în ce spun ? Nu ! Oricît te-aș iubi, nu pot să trec peste greșeala ta (a cîta ?). De ce umilința noii capitulări ? Cînd stăteai pe picioarele tale, îți cîștigai singură existența, nu depindeai de nimeni, nici de cel ce-ți generase starea de «încîntare». Nu e înjositor să-ți împarți viața cu un om care te-a batjocorit ? Fie el și «erudit» ? bucurîndu-se de înalta ta «apreciere» ? Calitățile profesionale țin loc de onestitate ? Se vede treaba că în concepția ta, da.

Iată cum te poate induce în eroare un chip luminos, echilibrat, nemaiamintind prin nimic de coșmar. Nu, nu iubesc acest chip, rămîn la icoana suferinței în fața căreia mă plec — și a cărei dureroasă mustrare mă va urmări pînă în cea din urmă zi.

A treia imagine ! Îmblînzită. Docilă. Oboseala vieții, cu gustul ei de migdală amară. Obișnuința ? — ea tocește lent, cum apa, apa chioară lustruiește și macină roca. Ne adaptăm, ne adaptăm la orice condiție, la orice regim. Ce avem altceva de făcut ? Am fost vulturi ? Putem poposi și pe un gard, ca cioara. Am fost linx ? putem toarce ca o pisică lîngă sobă. Poate chiar ne place, ne întindem cu o bucurie leneșă, molcomă. Forme rotunjite, geometria armoniei. Bucălată, fruntea s-a netezit (de altfel, metamorfoza e vizibilă încă din a doua imagine), zîmbet cumințit. Doar umerii puțin aduși, puțin gîrboviți, o ghemuire, mîinile ascunse în buzunarele bluzonului ca atunci cînd ți-e frig, sau ești singur, sau pleci, te desparți, vagabondezi. Cum își bate viața joc de noi ! cum ne schimonosește și apoi ne îmbracă într-o înșelătoare peliculă roz. De ochii lumii, totul de ochii lumii. Dar și sufletul se sleiește, își pierde puterea de a dori.

Mă uit la ochii aproape închiși sub ochelarii largi și simt un aer de sfîrșit de octombrie vibrînd în jurul chipului. Parcă ți-ai înfipt un iatagan în pîntece și, golită de sînge, începi să visezi și să surîzi visului. Ai transformat deziluziile și golul în clemență ? Spuneai că urăști oamenii. Vai, ce minciună ! Spuneai că urăști de moarte un om. Nu te cred. N-ai fi fost în stare să împingi dedublarea pînă la acest prag. Și apoi merită cineva să fie urît ? chiar dacă ne-a făcut rău, chiar dacă ne-a împiedicat să trăim. Ar însemna să-l răsplătim cu un gînd întreg, mereu treaz, în centrul căruia să troneze. Nu, mai bine consacrăm și acea parte a sufletului, care ar trebui să lucreze pentru el, celor pe care îi iubim. Aceasta e răzbunarea.

Se vede, se vede în această poză tăcerea nopților albe și somnul în zori. Nu mai sînt nopți zbuciumate, doar prea lungi și prea tăcute și prea reci. Dar ce rafinat ascunzi totul în zîmbetul chiar sincer, chiar nefăcut, aproape cordial. Eu n-am învățat această artă și în general n-am ajuns la sublimarea tristeții.

Cum ar arăta o a patra imagine ? Luată azi ? Nu ești curioasă ? Ce-ar fi să te duci într-o zi la fotograf ? Să te vedem în noua etapă. Să-ți citesc în poză ca în ghioc. Chiar și trecutul am să ți-l ghicesc mai bine. Îmi trebuie neapărat acest element de comparație, acest episod al serialului, pentru a scrie scenariul pînă la... da, chiar pînă la capăt."

„Cînd am făcut însemnările pe care le-ai reprodus, în capul meu exista încă nebuloasă. Prinsesem ceva, bănuiam ceva, dar blitzul nu se declanșase. Altfel cum s-ar explica tonul blînd despre fotografia de mijloc ? Altceva îmi displace. Inserarea naivităților bombastice, inspirate de prima imagine, nejustificate decît de miopia mea, de o fantezie neroadă, și de care mă voi rușina întotdeauna. Indiferent de starea ta sufletească din clipa imortalizării pe celuloid, nu-mi era permis să debitez inepții lacrimogene. Gîndul că poate ți-ai

rîs în barbă îmi face insuportabilă lectura. Sînt dezolat că ai ținut să le utilizezi. Nu aveai nevoie de ele. Dar pentru că ai făcut-o, mă simt constrîns să retușez impresia penibilă pe care textul incriminat o poate lăsa despre mintea și spiritul meu. Am să-ți servesc cîteva reflecții care au succedat penibila lectură a primei fotografii aleasă de tine cu o intenție anume, pe care, de altfel, ai explicitat-o, pentru a-ți reaminti că nici o clipă n-am crezut cu adevărat că mariajul cu Fărcașu ți-a fost impus, că l-ai acceptat de nevoie, cu dezgust, și că nu el ar fi provocat «căderea în copcă»."

„Azi-noapte, trezindu-mă din somn, am intrat direct în sala tribunalului unde ți se judeca procesul. Mi s-au distribuit imediat roluri, chiar cele principale, în realitate cvasitotalitatea rolurilor. Martor, reclamant, complice, pîrît, pledant (pro și contra), procuror, auditoriu, inclusiv curtea cu juri. Pe masa de lucru, pe mesele de lucru, dosare voluminoase cu probe acuzatoare. Cînd s-au adunat? Cine le-a adunat? Ce personal a avut grijă să le organizeze într-o ordine ireproșabilă, tendențioasă aș zice, așa cum se cere, dealtminteri, în orice proces? Un creier electronic, în colaborare cu întîmplarea și cu fățarnicul neiertător care este sentimentul. Drept cap de acuzare, fișa ta redactată în maniera literară «Octav Dessila» («Elevul Dima dintr-a șaptea»). Cît de exact exprimă adevărul cuvîntul aruncat la întîmplare, fără perceperea sensului exact, atît de compromițător, «am capitulat». Da, ai capitulat, te-ai predat oștirilor străine, le-ai deschis poarta cetății asediate, fără un foc de armă, ai întins covorul sărbătoresc sub picioarele cailor. Ai capitulat, lăsînd oștile să pătrundă în sanctuar, să tropăie cu tălpile murdare pe paviment și să scuipe delicata statuetă, s-o răstoarne, s-o calce în picioare, s-o facă țăndări.

Ai capitulat nu după întîlnirea noastră de la bal, ci înainte. Fraternizaseși cu străinul, mie ai venit să-mi

aduci, doar, în maniera ta ștrengărească, știrea, și să te lauzi, să te lauzi, să mă strivești sub greutatea alianței — nu numai alianță, ci și închinare, deocamdată, mărturisită, închinarea din partea lui, dar, tăinuită, și închinarea ta către el.

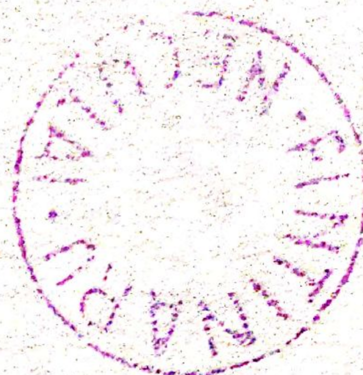
Că vinderea cetății și intrarea în slujba năvălitorului nu ți-au adus fericirea, era de așteptat. Orice minte mai coaptă, orice inimă mai puțin ispitită de false străluciri, ar fi prevăzut. Cunoști vorba : «Cine se dă cu străinii/mînca-i-ar inima cîinii». Nu e nici o compătimire aici, e o judecată aspră, dreaptă. Și, venind să-mi aduci vestea, te așteptai să găsești «simțire» ? Cîtă orbire ! orbire nevindecată nici pînă acum. Și măruntaiele mi se răciseră, tot sîngele înghețase în mine. Te vedeam cum vii și te disprețuiam din tot sufletul, căci știam ce ai să-mi spui, și-mi era rușine că fusesem îndrăgostit de tine. Te-am ascultat ca o stană de piatră, în ochii mei nu vedeai decît deșert. Mă vînduseși și veneai să mă săruți pe obraz (vorba vine, mi-ai strîns doar mîna, o mînă de mort). Nu puteai să te duci la nuntă fără binecuvîntarea mea ? (Doamne, ce similitudine, îți debitai ororile rîzînd, cu frumoasele tale buze întinse pe dinții strălucitori, întocmai cum faci acum cînd îți avertizezi partenerul, cu voioșie șugubeață, că-l părăsești !) Eu n-aveam buzunarele burdușite cu bancnote, nu mă tolăneam în birjă — și mi-e rușine să enumăr tot ce-mi lipsea mie și doreai tu. Averea mea se reducea la cîteva foi de hîrtie înnegrite de note, prin buzunare, dar astea nu erau bune să hrănească decît visuri. Deveniseși nedemnă de «taina mea rece ca bruma». O fată de provincie nerăbdătoare să se căpătuiască. Nu mai aveam nimic comun. Iar cînd mi-a ajuns la ureche «întîmplarea cu copca», am fost sigur că apăruse o încurcătură cu negustorașul. Mizaseși prea mult pe el, investiseși prea mult în iluzia că ești «regina balului» (o ! balurile de provincie !) ca să poți supraviețui unui eșec. Ce-ar fi zis urbea, asupra căreia aruncaseși priviri princiare ? Și totuși, în timp ce un ochi mi se învinețea de obidă, celălalt se scălda în lacrimi. O

floare ? ce floare ? la căpătiiul cui ? Doar eu murisem. Și, o dată cu mine, îngerul — îngerul meu și al tău — cel care ne ferise de mlaștini, de grote, ce nu ne lăsase să ne rostogolim în prăpastie, acolo unde nu există nici inspirație, nici fior, nici lumina surîsului, ci tot felul de tentații joase.

Ce explicație monstruoasă mi-ai dat în ziua revederii noastre : A fost un pact cu caracter tranzitoriu. Către ce ? Să te asfixiezi ani și ani într-o enormă masă de gunoi, pentru a mă reîntîlni in grădina părăsită ? Rătăcire a minții ! Pentru ultima dată îți mai pomenesc de acest vis urît, și nimic pe lume nu mă va face să-mi schimb părerea. Verdictul a fost dat în lungul, chinuitorul proces din noaptea trecută.

La celelalte «vederi», cum știi, nici un îndemn nu m-a împins spre tine. Eram obosit, îngrețoșat, iar pe fața ta nu citeam nici căință, nici ispășire. Nu erai pregătită, degeaba mă mai căutai. Peste tot se vedeau urmele vieții greșite, și nu erai conștientă. Nu voiai, nu știai să-ți recunoști vina.

Abia cînd te-am văzut în acest început de vară m-am convins că ai plătit — în ce chip nu știam — și că, sub obrazul trist, e gata să renască fata dinainte de amăgire și trădare. Nu m-am înșelat, în mare măsură nu m-am înșelat. Deși, în procesul de azi-noapte s-au furnizat și probe contrarii. S-a spus că, din cînd în cînd, pari înclinată nu numai să uiți răul, dar să-l și colorezi în roz și, cel mai stupefiant, să-i idilizezi pe vinovați. Asta nu se poate, așa ceva nu ți se mai iartă. Ți-ai regăsit splendoarea, atît de mult timp absentă, desprinzîndu-te de abjecție, jupuind de pe tine straturile ei, o dată cu pielea dacă altfel nu s-a putut. Te-ai înfrînat, ți-ai interzis cu o sublimă voință, nu doar consumul abjecției, ci consumul vieții înseși. Te-ai mortificat — aici ne-am întîlnit noi, în opoziția față de o existență care ne-a jefuit. De unde înverșunarea de a recupera un trecut derizoriu, și de a-i înnobila pe mizerii lui temniceri ? Îi sulemenești, închipuindu-ți că astfel înfrumusețezi imaginea ta dinainte ? Din nou orbire ? Uneori pari atît de pătrunsă de eroarea săvîrșită ! Atunci ?"

4

N-ai umblat cu mănuși, m-ai șfichiuit, dar nu m-am supărat. Strigăt de durere... Din păcate, tardiv și în gol. De ce nu ai scrîșnit din dinți atunci ? Dacă m-ai fi iubit, cum lași să se creadă, cum îți închipui, așa ai fi făcut, și altul ar fi fost destinul nostru. Bineînțeles, scrisoarea e plină de acuzații neîntemeiate, dar așa vezi tu lucrurile. N-am fost o gîsculiță, o femeiușcă, o arivistă, cum mă schițezi în fuga condeiului. Nu am trădat. Am fost părăsită. În timp ce pentru mine erai totul, pentru tine am fost o jucărie. Știi cînd m-am convins definitiv că nu m-ai iubit ? La bal. Evident, am greșit atunci, dar orice aș fi făcut, rezultatul era același. M-am convins, dar nu m-am lecuit. Altfel nu te-aș fi căutat, cînd mi s-a oferit posibilitatea, la cîțiva ani după căsătorie. Așa procedează o femeie măritată din dragoste ? Cum reușește să dispună de puțină libertate de mișcare, pune în joc toate mijloacele, și erau atît de modeste ! ca să dea de cel care a părăsit-o ? Cu nemărturisita speranță că el îi va întinde mîna și o va scoate din detenția odioasă. Și îi va îndulci zilele cu un strop de dragoste. N-ar fi fost un strop, ar fi fost un ocean. Spui că nu trebuia să te mai caut. Și totuși, ai venit, din străfunduri te-ai smuls și ai venit. Desperata „aventură" pe care am pus-o la

cale cu atîta curaj și ardoare — experiența îmi lipsea cu desăvîrșire — a eșuat. Eșecul meu, umilința mea. De unde să bănui că Fărcașu îmi adulmecă urmele ? el, care nu ieșea zile și nopți de-a rîndul din tripourile clandestine. De unde să-mi imaginez că ne așteaptă la poarta clădirii unde găsisem un cuib ? Și de unde să știu ce s-a petrecut între voi, cînd nu mi-a spus un cuvînt, iar tu n-ai mai dat nici un semn de viață ? La fel ca și prima dată. Și pentru totdeauna, dacă întîmplarea nu mi te scotea în cale în librăria aceea unde m-ai privit de la un milion de kilometri distanță.

Dar am divagat amîndoi prea mult — de vină a fost plăcerea de a-ți reciti rîndurile. Vorbeam de orele petrecute în dormitorul meu. Ți-ai dat seama că poți să treci peste „obsesia castității". Foarte mult, dar și foarte puțin. Bănuiam ce medii feminine rafinate ai frecventat. Niciodată nu mi-au apărut atît de clare, adunate la un loc, propriile goluri. Lîngă tine, în contrast cu cele dinaintea mea, îmi săreau în ochi. M-am descoperit geloasă. Fărcașu m-a înșelat de cum m-a luat. Aventurile lui mă lăsau rece. Pare patologic, dar cu cît se afunda mai mult în mlaștină, cu atît mă simțeam mai liniștită, mai mulțumită. Se rarefia aerul în jurul meu, deveneam mai singură, deci mai liberă. Nu doream altceva. Nu uitam că trebuie să-mi fac o profesie. Fărcașu avusese, poate, menirea să mă scoată din sufocantul oraș de provincie, unde viitorul rezervat de tatăl meu nu depășea condiția de mică funcționară cu diplomă de bacalaureat. Socoteala de acasă nu se potrivește cu cea din tîrg. La rîndul meu, nu fusesem pentru Fărcașu decît o ambiție de chefliu. Cine știe cu cine pariase că nu întinde decît mîna pentru a mă înhăța și pune la butonieră. Asta am și fost, floare la butonieră — reproduc vorbele lui. Eu m-am înșelat. Stație de tranziție, dar spre nimic. Fărcașu nici nu vrea să audă de profesie, de studii. Treceau anii și țelul meu se îndepărta. Făceam tot ce puteam ca să-l îmbrîncesc în vicii, să mă marginalizez, să fiu o nevastă ignorată. Zilele și nopțile cînd lipsea de acasă mă pregăteam pentru admitere la Academia de științe economice.

Apoi am reușit să-mi iau un mic servici, mai mult pentru a masca frecventarea cursurilor serale.

Margulis m-a înșelat, și el, tot la puțin timp după căsătorie. L-am pedepsit, dar n-am fost geloasă. Nu l-am repudiat, l-am lăsat să mai încerce, să se convingă singur că nu mai e nimic de făcut. Ca să-l umilesc. Răzbunare, dacă vrei. Cu acest prilej mi s-a relevat o latură egoistă a caracterului meu.

Și, deodată, gelozia erupe ca o scarlatină. Ți-am spus prin ce traumatism am trecut în ziua cînd credeam că tratezi despărțirea de profesoara de estetică. N-a fost nici o despărțire, nici atunci, nici mai tîrziu — în sensul cerut de mine, radical și definitiv —, de pe post de iubită ai trecut-o pe post de prietenă, sursa geloziei n-a dispărut. Telefonul continua să funcționeze, poarta și ușile de la sediul filarmonicii rămîneau deschise pentru ea, cum fuseseră ani de zile. Tu credeai că v-ați răcit, eu nu, eu cunosc mai bine femeile, și, fără falsă modestie, susțin că pot pătrunde gîndurile, simțămintele și intențiile unei femei care te iubește. Te caută ca să schimbați impresii despre evenimentele muzicale curente, ca să vă informați despre noile apariții editoriale ? Mă exaspera credulitatea ta. Pentru asta crezi că aleargă după tine, naivule ? Aș fi vrut s-o înlocuiesc și în rolul de confident artistic, dar luciditatea și bunul-simț mă împiedicau să exprim asemenea pretenții. Asta îmi adîncea suferința. Aveam uneori impresia că o cauți în mine. Odată, mîngîindu-mi părul, mi-ai sugerat să-l platinez. Al profesoarei e platinat ? Verificasem că negrul pune cel mai bine în valoare ochii mei căprui. M-a durut sfatul, fantoma ei îți umbla în minte. Altă dată te-ai uitat cu oarecare compătimire la sînii mei relativ mici, buni să încapă fiecare într-o palmă, în concordanță cu canoanele manechinelor, și cînd m-am interesat, ca din întîmplare, de ai ei, ai rîs cu nostalgie și ai divulgat că sînt îmbelșugați. O, Cristi, Cristi ! cît mi-ai otrăvit sufletul cu sinceritatea ta de o inconștiență sălbatică, iresponsabilă în cruzimea ei fără margini.

Într-o zi, nu știu ce mi-a venit ! m-am interesat de corespondența purtată cu profesoara. Ce scrisori ți-a

scris ? Nu scrie scrisori, ține un jurnal, mai mult filozofic decît sentimental. Am o colecție de cronici pe marginea concertelor și compozițiilor mele, nepublicate, bineînțeles, prin ele se mai strecoară și cîte un cuvînt tandru. Și tu nu i-ai scris ? Nu, n-aveam o corespondență de conținut. Misive scurte, funcționale. Și altceva nimic ? A, dacă are vreo semnificație, i-am dedicat cîteva bucăți muzicale. Simfonice ? Nu chiar, cîntece cu text. Ca alea scrise pentru mine pe vremuri ? Ceva mai evoluate. Și, păstrezi originalele ? Da. Atunci mi-am ieșit pentru prima dată din pepeni. Amestec de durere și furie. Ești putred pînă în măduva oaselor ! am strigat, și m-am prăbușit pe pat plîngînd. M-am speriat de mine însămi, de ce zace în adîncul meu. Mi-am înfundat capul în pernă, mi-am acoperit urechile să nu te aud și m-am lăsat pradă unei deznădejdi fără margini. Ai încercat să mă mîngîi, m-am zbătut, aș fi vrut să nu mai exiști, preferam să te știu mort decît să mă sfidezi cu trecutul tău, monument al corupției — nu știu de ce îmi intrase în cap că ești corupt și că nu se mai poate face nimic cu tine. De unde îmi venea senzația de nenorocire ireparabilă, de dezastru, de sfîrșit de lume ? Dintr-un fanatic sentiment de proprietate. Mintea încerca să găsească dezlegare la întrebarea : ce mă fac cu tine ? Nu te puteam curăța decît ucigîndu-te, și chiar nu vedeam altă ieșire, și încercam să mă obișnuiesc cu gîndul că am să te omor. Bărbatul predestinat ! Înțelegi ce înseamnă asta ? Nu-mi păsa că te pierdusem pentru un timp. Te-ai rătăcit, ai apucat alt drum, eu așișderea. Nu e nimic, important e că ne-am regăsit. Chiar de ne-ar mai fi rămas numai un an de trăit, tot era bine, unde stă scris că trebuie să fii fericit o viață întreagă ? unii, cei mai mulți, nu cunosc fericirea dragostei nici o clipită. Dar iată, cînd să dau chiot și să mulțumesc cerului, găsesc bubele tale. Nu era numai deznădejdea dezvăluirii corupției bărbatului predestinat. Te judecam și cu dragoste și cu asprime. Ce-ai făcut din tine ? N-am putut să te supraveghez, am fost plecată, îmi fuseseși luat, dar am avut încredere, am fost sigură că o să mergi pe drumul drept și cînd

te voi regăsi mă voi mîndri cu tine. Judecată de om nebun ? Ia-o cum vrei. Așa gîndeam. Și acest monstruos sentiment de proprietate nu m-a părăsit, n-a fost un accident, e crucea mea, calvarul meu.

M-am dus în baia Paulei să fac un duș rece, să-mi vin în fire. Baia, plină de rufe murdare. Robinetul defect. Am deschis chiuveta și mi-am băgat ceafa sub jet. Pe fundul chiuvetei se adunase un ghemotoc de păr galben, lung — șuvițele vopsite ale Paulei. Am renunțat, îmi venea să vomit. M-am uitat în jur. Igrasie, ruină, murdărie. Știam că locuința Paulei e în planul de demolare, dar niciodată nu văzusem cu atîta limpezime bîrlogul sordid în care te adusesem. Pe pat pusesem lenjeria mea, dar sub ea ? dar alături ? Jucării vechi, scîlciate, aparținînd nepotului Paulei, rochii uzate și desuuri decolorate, aruncate pe spătarele scaunelor, o tavă cu carafă de sticlă și cîteva pahare desperecheate, preșuri tocite. Le vedeai, ca și mine, în lumina puțină, strecurată prin jaluzelele prost îmbucate ? Și dacă le vedeai, nu te deranjau ? Pe dinăuntru arătai la fel, mă gîndeam. Mă induseseși în eroare cu înfățișarea ta aleasă, cu vorba ta elevată. M-am așezat turcește pe pat și am început să te mustru tăios, fără milă, să simți și în măduva aia putredă a oaselor. Ți-am ținut o predică fără sfîrșit, după care te-am iertat. Dar ce-am făcut de-atunci mereu — ca și pînă atunci — decît să te iert ?

„În primele minute, după ce am intrat pe ușă, ți-am vorbit de toamnă, zîmbindu-ți dezarmat și trist. Apucasem întîia zi de toamnă departe de lume, lîngă o apă, singur. Mă contaminasem. Venisem în întîmpinarea ei cu febrilitate, anticipînd ceremonialul devastator. Gîndurile către tine și-au tocit muchiile dure, s-au șlefuit, au căpătat rotunjimile alunecoase ale sferelor, ale lamelor de apă ce curg îndoite, pe praguri. M-a cuprins o duioșie amară. Iată, mi-am zis,

cum ne încleștăm — și în aceasta se afla și nevoie vitală (amintește-ți, ai spus odată, «cînd ai să simți și tu nevoia vitală de mine ?»), dar și revoltă, neîncredere, imputație, dacă nu ură. Ne înstrăinasem, doar, pînă la uitare. Ce ținuturi am străbătut ? cu cine ? ce-am văzut, ce-am gîndit, ce-am simțit ? Încercăm să ne aducem aminte pe unde am peregrinat. Ne ascultăm tăcuți, încremeniți, neîncrezători. Și din cînd în cînd răbufnesc în noi năduful, acuzația. Ai dat paharul cu suc pe gît și l-ai izbit de lemn. Stătuseși o fracțiune de secundă la cumpănă, dacă să nu-l înfigi în tîmpla mea sau în a ta. Cîtă ură nedomolită ! Ascultaseși un fragment din acea călătorie făcută în sens invers. Ai spus că sînt putred pînă în măduva oaselor.

Dar ziua de toamnă îmi oblojise rana, îmi anesteziase durerea, mă golise de orice resentiment. Te-am înțeles, ființă omenească zbuciumată, și strigătul tău întărîtat mi-a răsunat în urechi altfel, tînguitor, suferind, adică omenesc, profund omenesc. Am avut revelația că niciodată arsura enormă, din mijlocul căreia au renăscut sentimentele noastre, nu se va alina. Ne vom iubi și ne vom lovi mereu, ne vom îmbrățișa, dar un gînd insidios ne va îndemna să ne înjunghiem. Am vrut să-ți vorbesc despre toate astea cu sinceritate, cu duioșie, cu căldură, căldura sfîșietor de lucidă, bolnavă a toamnei. M-ai întrerupt, nu te interesa, ți s-a părut că ai prins un capăt de fir, o premisă, și m-ai întrebat uscat, ostil : «și concluzia ? care e concluzia ?» Ce concluzie ? Spui că toamna te doboară și pe tine. Dar parcă sîntem comisii de anchetă, de expertiză. Ți-am surîs umil, aproape implorator. N-ai observat, nu ți-ai schimbat dispoziția, ai continuat la fel de sec, de impersonal, cu același ton nerăbdător. Mă suspectai, mă bănuiai de cele mai rele intenții, îmi răsuceai cuvintele pe toate fețele și te opreai la sensul cel mai infamant.

Așa ai făcut și la telefon. Mă năpădise dorul. Mă simțeam sleit și singur, și voiam să-ți aud glasul, sa-l pun pe frunte ca pe o palmă mîngîietoare. Ți-am vorbit iarăși de toamnă, tărăgănat și tulbure, cum îmi era sufletul. Te plîngeai de o treabă încîlcită cu niște gea-

muri. Da, geamuri, tocmai asta doream, să-mi arunc o privire prin geamuri. Mă sufocam între cei patru pereți, între pereții interiori. I-ai dat înainte cu fabrica, cu cutremurul, cu cooperativa. M-am plîns că vezi totul prea concret, sînt clipe cînd am oroare de acest concret. Voiam să ne ridicăm deasupra prozaismului tiranic al vieții de fiecare zi. Îți vorbeam de clipocitul frunzișului plopilor. Gratuitate! De acord, dar eram însetat de acest gen de gratuitate, atît de prețioasă în existența noastră efemeră, nedrept și inutil crispată pentru țeluri imediate, pentru ambiții minore, de moment. Nu voiai gratuitate, aveai un obiectiv precis. Te-ai dezlănțuit, iar cînd te dezlănțui nu ai răbdare să asculți. De la primele cuvinte îți închipui că știi ce va urma și tai, retezi, acoperi. O, doamne, n-ai răbdare! Îmi pierd șirul, mă las păgubaș. Aș vrea să-ți spun cuvinte frumoase, dar mi se pare că nu mai au rost, nici valoare. În vacarmul făcut de tine, totul se demonetiza. Erai prizoniera unei puzderii de fapte pe care țineai să le relatezi metodic, amănunțit, neuitînd nimic! Iar pe mine nu mă interesau faptele, ci vibrația sufletului. Voiam să știu cum vezi tu frunzele tremurînd de boarea toamnei, de presimțirea sfîrșitului. Nu-ți ceream să facem poezie, doar să ne împărtășim emoțiile. Nu puteam ocoli prozaicul, fără îndoială, deși grozav mi-ar fi plăcut. Să-i fi dat însă un loc cît mai mic. Pe mine mă ardea nevoia de a ne atinge sufletele, și tu te lăsai mînată, gonită de prozaic, și în iureșul lui nu mai auzeai, nu mai vedeai. Nu suportai ritmul lent al conversației, te speriau pauzele, pauzele dintre cuvinte, pauzele în sine. Și ești atît de frumoasă cînd asculți cu ochii îngîndurați, cu trăsăturile feții îmblînzite, concentrată în tine — fără preocuparea de a te apăra sau de a ataca! În această ultimă convorbire la telefon ai stricat totul, m-ai atras într-un hățiș unde n-aveam nici o intenție, absolut nici o intenție să intru, și m-am îngrozit văzîndu-mă acolo. Aproape m-ai făcut să și uit de ce te-am sunat, să mă rușinez pentru subiectul ce ți-l propusesem. Mi-ai inculcat sentimentul zădărniciei. Vorbeai de spirit conciliant, dar erai mereu cu degetul pe trăgaci, cu spada

ridicată. Te-am rugat, lasă fierul să putrezească, lasă gestul să amorțească, destinde-te ! destinde-te, destinde-te ! Să vorbim ca în vis, să ne ascultăm ca în vis. Dragostea are o gamă infinită de nuanțe, de tonuri, să încercăm toate clapele. Hai să ne preocupăm mai mult de emoțiile pe care ni le inspirăm unul altuia. Hărțuindu-ne, ne înăcrim, devenim răi și urîți. Nu exclud demonismul. Să ne lăsăm stăpîniți de demoni, dar spirituali, rafinați și foarte, foarte sinceri, capabili să rîdă în hohote de ei înșiși, de propriul lor demonism. Nu uita că ești extrem de tînără, fiindcă nu ți-ai consumat candoarea, gingășia — ce mult m-a emoționat stîngăcia (de la mîna stîngă) cu care mînuiai foarfecele, în hăinuța ta zmeurie. Nu uita că ești și băiețoasă, șmecheră, pusă pe pozne, aruncă zăbranicul, dă-i foc, lasă-te să cazi, nepăsătoare, în ceea ce ți s-a părut pînă acum impropriu deplasat, nepotrivit cu ambițiile tale. Ți-am ținut o adevărată prelegere. Cum se face că ai uitat-o ?"

Asta îmi reamintește de unde am plecat. De la golurile mele. M-am surprins neîndemînatică, monotonă. Nu știu cît a durat etapa respectivă, mi s-a părut că o veșnicie. Am făcut eforturi supraomenești să mă autodepășesc. Nu prea aveam cu ce să mă mîndresc, la început. Te amuzai, dar rămîneai obiectiv. Ai fost un profesor cumsecade, m-ai încurajat, m-ai învățat. Voiam să-ți dau tot ce a putut da vreodată o femeie unui bărbat, dar constatam uluită, înfricoșată și fericită, că tu îmi dai infinit mai mult. De ce ? Pentru că erai, pentru că ești mai bogat decît mine ? Poate, dar mai ales pentru că ești mai generos. Nu mi-am imaginat că un bărbat poate să se dăruie cu atîta uitare de sine. M-am surprins mică pe lîngă tine. Îmi propuneam să te strivesc sub noianı de daruri, și mă trezeam dornică să primesc. Am eu cu adevărat fire de zgîrcit ? Odată ai opiniat că Margulis m-ar fi înrîurit în această direcție. Mi-a venit pe limbă să spun :

n-am avut cui să mă dărui. Acum aveam, rămîneam totuşi mereu în urmă. Însemna că tu mă iubeai mai mult ? În ruptul capului, nu ! Deci, firesc ar fi fost ca eu să fiu mai mărinimoasă, termen impropriu !, mai impetuoasă. De ce mă copleşeai, şi de ce preferam să mă las copleşită ? Înseamnă că nu sentimentul e determinant ? Că temperamentul hotărăşte în raportul de forţe dintre bărbat şi femeie ? Ipoteza cea mai spinoasă pentru mine. Nu fiindcă aş fi invidioasă, că mi-ar fi ciudă pe natură. Aici se ridică spectrul unei alternative insuportabile. Dacă aşa eşti tu clădit, înseamnă că ai fost cu toate la fel. De ce au beneficiat femeile înşirate — cîte cunosc eu — în trecutul tău ? Subiect de meditaţie ? Nu, coşmar !

Aşadar, am constatat că ai vocaţia dăruirii şi că nu cîntăreşti cît primeşti în schimb, te risipeşti fără calcul, fără senzaţia inechităţii. Odată mi-ai spus, şi am simţit că mă cufund în nimicnicie : „Iasă, nu te preocupa, îmi iau eu singur, cît găsesc". Ce jalnică mi s-a părut că sînt ! M-a uimit că pe această cale ţi-am provocat „necesitatea vitală" pe care o invocasem, şi care mi se păruse la un moment dat totul. Ce straniu se răsucesc lucrurile ! Nevoia mea vitală de tine, în alte direcţii se manifesta pe atunci. Planul erotic nu era cel principal. În timp ce tu, iată, aici cantonaseşi. Nu prevăzusem. O nouă dovadă că nu mă iubeai cît aş fi dorit ? Totuşi, se crease o legătură trainică, un fel de dependenţă, după cîte am înţeles din scrisoare :

„Sînt foarte nefericit, mai nefericit ca înainte. Flămînzesc, fac crize de lipotimie, nu mă gîndesc decît la un singur lucru, îl întorc pe toate feţele, mintea ţipă, ţipă toate celulele, e un infern. Nu suferearn de foame, atît cît ciuguleam îmi era, relativ, de ajuns. Aveam, bineînţeles, simptomele malnutriţiei cronice, dar asta e altceva. Aşa se explică scăderea apetitului. Mă plictisea să şi mestec, să şi înghit. Nu, nu ştiam ce e foamea acută, şi lipsa mijloacelor de a ţi-o astîmpăra,

sărăcia. Totuși, ai să spui, capeți o anumită doză, doza de întreținere, alții ar duce-o chiar binișor cu ea, oricum, nu cred că ești în situația să faci crize repetate, cum te plîngi. Eroare! Încearcă experiența cu un animal carnivor. Un ghepard, de exemplu. Scoate-l din junglă, unde poate sfîșia cînd vrea și cît vrea, pune-l un timp la regim vegetal — nutrețuri combinate —, apoi arată-i halca sîngerie de gazelă, arată-i-o în fiecare zi și dă-i doza de întreținere o dată la săptămînă. După ce-l îndopi bine — sînt de acord să-l hrănești pînă nu mai poate înghiți —, și după ce se termină digestia, îi va apărea în cap «halca». Privește-l cu atenție, de aproape, te vei îngrozi. Ce legătură are ghepardul cu povestea noastră? Doar pofta, atît! Pofta de gazelă, pofta de junglă, de goană, de libertate... Evident, spre deosebire de ghepard, omul dispune de instrumente de autocontrol, se adaptează condițiilor, acceptă conștient o stare de fapt nesatisfăcătoare, își amînă împlinirea dorințelor etc., etc. Exact! Așa și fac. Dar asta e tocmai nefericirea de care pomeneam. Performanțele omului pot fi și mai mari, el se poate înfrîna, schingiui, zdrobi pe dinăuntru. E în stare să facă din creierul său o «roată», roată de tortură; își poate frînge tot ce are omenesc pe roata propriului creier. Mi-ai declarat odată simplu: Nu mi-e suficient. Iar eu ți-am dat un răspuns de cretin: să te scoli nemîncat de la masă... ce rafinament! Presupuneam că tu, biata de tine, poți să te așezi la masă cînd vrei. Ori și tu ești supusă aceluiași regim de înfometare «rațională». Nu te-ai mai plîns de atunci de mărimea porției. Te-oi fi mirat și tu cît de neghiob pot fi, te-oi fi resemnat. Resemnat? Eu nu sînt în stare. Ori așa, ori așa. Totul sau nimic. Mintea nu mai rezistă, nervii nu mai rezistă, răbdarea s-a sfîrșit. Ți-am mai spus: imaginează-ți drogatul la dezintoxicare, trecînd succesiv de la apatia bovină, de la prostrație, la surescitare. Și reține, e vorba de dezintoxicare temporară, urmînd ca după aceea să ia viciul de la început. Inimaginabil! Să te dezintoxici pentru cîteva zile! De o mie de ori mai ușor să renunți pentru totdeauna. Pui în funcțiune «roata» propriului creier...

Mi-e foarte greu. Sînt conştient că ceea ce-ţi spun e de natură să-ţi strice echilibrul psihic, numai Dumnezeu ştie cu ce eforturi realizat. Dar cui să mă plîng ? Vezi, mie nu mi-e ruşine să recunosc, mă plîng, mă lamentez. Uite unde iese la iveală slăbiciunea ! Într-o clipă de înmuiere – asemenea clipe alternează cu altele, de încordare maximă – am să lepăd povara. Tu cum faci, cum rezişti ? Eşti mai tare ca mine, aici e tot secretul. Nu mă luai în serios cînd îţi spuneam. Am intuit din prima clipă. E ,ti mai călită, ai trecut şi prin iadurile mele. Dar prin astea de-acum, nu ! Eu nu afirm : «mi-e insuficient». Ce vorbe sînt astea ? Mie îmi lipseşte aproape totul. Şi nu simt, nu simt mîna ta ! Cum să trec singur prin deşert ? Vezi ce-ai făcut ?"

De necrezut. M-am umflat în pene. Nu eram destul de subtilă ca să pătrund în meandrele sufletului tău şi am apucat pe un drum greşit. A trebuit să aibă loc, într-o zi, un incident cutremurător, ca să-mi dau seama. Cînd m-am dezmeticit, încă înainte de dezmeticire, în stare de beţie, am deschis ochii şi te-am văzut în genunchi la picioarele mele. Lăcrimai. N-am putut să mă clintesc, ca hipnotizată. Cărei femei i-a mai fost dat să vadă aşa ceva ? Ce se întîmpla ? Mai tîrziu am cunoscut şi alte revărsări de emoţie ale tale şi am început să pricep cîte ceva. În măsura în care ai vorbit. Atunci eram speriată, şi fermecată în acelaşi timp. Nu îndrăzneam să întreb nimic, nici măcar să mă mişc. Ce eram eu ? îmi pierdusem orice urmă de sensibilitate ? În ce consta mult trîmbiţata mea iubire ? Te mai văzusem cu ochii înnouraţi, şi imaginea acestei slăbiciuni mă mişca. Cîndva, cu ani în urmă, îi spusesem unei femei care povestea cu o notă de dispreţ că l-a surprins pe bărbatul ei plîngînd : eşti o neroadă. Cum i-aş sorbi eu lacrimile ! am adăugat, spre uimirea ei dezaprobatoare. În seara aceea, se rupseseră zăgazurile. N-am îndrăznit să te întreb nimic. Greşisem

față de tine din neputința sărmanei mele minți de a-ți citi în suflet.

Am încercat să dau vina pe egoismul meu. Ai clătinat capul. Nu ! Mi-ai destăinuit, cu o ciudat de mare dificultate, găsind greu cuvintele, făcînd pauze, parcă monologînd, limpezindu-ți ție gîndul, că întrezăriseși primejdia, nu primejdia, chiar începutul reducerii sentimentului la plăcere fiziologică. Unde sînt tinerii care am fost, să ne vadă ? ai șoptit, și un fior rece mi-a trecut prin șira spinării. Ai reamintit gingășia cu care ți-am îndepărtat mîna, și duioșia din oprelistea, nu ! mai mult din ruga mea. M-am simțit umilită, săracă sufletește... Nedemnă de tine. Zel prostesc, de neofită. Mi-am dat seama că numai în suflet ne putem contopi și m-am schimbat, nu e așa că m-am schimbat ? N-am făcut nimic altceva decît să mă las în voia sentimentului. El s-a dovedit mai generos decît simțurile și, atotputernic, nu s-a mai lăsat în coada lor, le-a tras după sine. Cea mai mare laudă pe care mi-ai adus-o vreodată, a fost că senzualitatea s-a transfigurat. Ne-am făcut una, nemaiștiind cine dăruie și cine primește, și darurile, oricît de multe, le-am împărțit frățește, bucurîndu-ne deopotrivă de bunătatea și frumusețea lor. Dar n-am ajuns dintr-o dată acolo, a mai curs apă pe Dunăre, numai că nu ne-am mai zbătut să înaintăm după capul nostru, ne-am lăsat în voia curentului și am alunecat tot mai departe, tot mai departe, pînă la limanul care nici el nu stă pe loc, și curge, și ne poartă...

„Așa-zisul tău egoism, cred că e mai mult avariție. Tu vrei de la mine tot, asta e ! Pentru uzul, pentru folosința mea nu concepi să lași nimic. De alții nu mai vorbim, orice aspirație a altora la persoana mea se exclude de la sine. Într-un fel, te înțeleg, am lăsat prea mult acestor altora — și nu întotdeauna de bunăvoie, sînt oameni care nu așteaptă să le oferi, nici un te întreabă dacă îți face plăcere să împarți cu ei, pur

şi simplu întind mîna şi iau ca din moşia proprie. Oricum, ai dreptate, de cîte ori mi s-a luat cîte ceva, s-a făcut totuşi cu voia mea, n-am fost chiar siluit, nu mi s-a smuls cu forţa. De aceea, poţi să mă taxezi ca risipitor, să-mi ridici dreptul de înstrăinare, să mă pui sub consiliul judiciar. Dar nu despre alţii e vorba, ci despre mine. Nici pentru păstrare nu te lasă inima să-mi încredinţezi ceva. Totul la tine, în hambarele tale. A ieşit mai repede şi mai pregnant în relief avariţia senzorială, aici a fost mai facil din punct de vedere practic să înhaţi şi să aduni. Pentru spirit e nevoie de mai mult timp, noi n-am prea dispus de timp, şi apoi zona aceasta e mai vastă, mai întortocheată, înaintarea în hăţişurile ei se face anevoios. Nu înseamnă că nu eşti tot atît de avidă, dar nu ştii prea bine de unde să apuci, eziţi, bîjbîi sau, dimpotrivă, te pripeşti, te repezi fără chibzuinţă. Ascunzişurile trupului sînt mai puţine şi mai simplu de dibuit. Nu înseamnă că trupul nu e bogat, că nu închide surprize. Dar e mai accesibil. Comunicarea între trupuri se face mai rapid decît între suflete. Iată de ce te-ai năpustit în această direcţie. Şi eu am fost mai obişnuit să cedez din pomenitele resurse, şi prin temperament, dar şi fiindcă altele nu se lasă smulse cu una cu două, cer o cheie potrivită, ori asemenea chei n-am întîlnit.

M-ai onorat cu epitetul de generos. Nu, e altceva, nevoia mea vitală de a fi însuşit în întregime. Deşi, cum ziceam, în sfera asta am fost mai receptiv, am lăsat cu bună-ştiinţă să fiu jefuit, zăcămintele erau departe de a fi exploatate prădalnic, ori eu, are să te mire, prădalnic mi-ar fi plăcut. A fost atît de mult şi de împovărător ! E trist să nu fii de folos pe măsura posibilităţilor. Mie îmi trebuia o mînă ca a ta, de avar, care să nu lase să se irosească nici o picătură. Aceasta a fost marea revelaţie în ce te priveşte. Ceea ce nu-mi iert, e că n-am intuit de la începutul începutului rapacitatea ta sentimentală, teribilul simţ de proprietate pe care ţi-l dă dragostea, bucuria cu care iei în posesie tot şi, implicit, bucuria stîrnită celuilalt de lăcomia ta, de preţul mare pe care îl acorzi fiecărui miligram. Există plăcerea de a te simţi supt, golit, uşu-

rat — pentru natura mea această senzaţie e copleşitoare. Am fost solicitat, dar mi s-a părut că anemic, fără pofta pantagruelică ce mă ridică în propriii mei ochi, fără a fi savurat pînă la ultimul strop. Ţine seama şi de faptul că orice zăcămînt viu e regenerabil. De unde iei, izvorăşte, se umple la loc. Dacă nu extragi totul, ceea ce rămîne cloceşte, îşi pierde prospeţimea. Or, trebuie să te înnoieşti. Iată dar, ceea ce ţi s-a părut a fi la mine dărnicie, generozitate, e tot un fel de egoism. «Plăcerea mea» — cum se spune în limbajul vostru sclifosit. M-a neliniştit însă, profund, faptul că excavezi doar în acest sol şi, ocupată cu el, absorbită pînă peste cap, uiţi de lumea fabuloasă a sufletului, riscînd să crezi că dragostea se poate hrăni numai din bunuri trupeşti.

Vorbeam de avariţia ta, şi spuneam că are o rază de manifestare nelimitată. Am să mai evoc, aş face-o la infinit, atît de mult m-a impresionat, începutul senzaţional — acela a fost debutul propriu-zis al dragostei noastre — cînd ai gemut : de ce nu te gonesc toţi ? N-a fost inspiraţie de moment, simplă exclamaţie onomatopeică. E leit-motivul tuturor revendicărilor tale, de cînd ne-am reintîlnit. Cîte variante pe aceeaşi temă ! De ce n-am riduri ? Ar trebui să fii tăbăcit, boţit ! E neruşinată sclipirea tinerească din ochii tăi ! Îmbătrîneşte, îmbătrîneşte mai repede ! Noroc că am părul alb. Nu numai reminiscenţele de tinereţe voiai să le iei în primire, să ţi le însuşeşti, ci şi, şi în primul rînd, bătrîneţea. Îmi cereai să îmbătrînesc mai iute ca să fiu integral al tău. Avarul, dacă nu-şi poate tăinui comoara, o deghizează, o mînjeşte cu ceva ca s-o urîţească, aruncă peste aur tot felul de zdrenţe, de gunoaie. Se potriveşte perfect. Nu m-ai tachinat mereu că mă îmbrac prea îngrijit, că am un croitor prea bun, că mă schimb prea des ? Optimul vestimentar pentru persoana mea ar fi nişte zdrenţe de cerşetor, nu ? Sau măcar a salopetă jegoasă. Ţi-a trăznit prin cap că aş avea o figură interesantă. Ţi-ai exprimat teama că nici bătrîneţea n-o să rezolve pe de-a întregul problema. Ai făcut o seamă de socoteli,

și ai stabilit că și la o sută de ani o să-l am pe vino-ncoace. Pentru cine, frate ? pentru clientela azilelor de bătrîne ? M-ai străfulgerat cu privirea. Nu glumești în chestii de-astea. Soluția nu era să îmbătrînesc pur și simplu, soluția era să mă urîțesc, să devin dezagreabil, nesuferit, un cioroi jigărit, fără pene, cu pliscul tocit și murdar. Nu e așa ? Dar să mergem mai departe, să intrăm în social. Nu prea stimezi profesia mea. După tine, ar putea s-o facă oricine. Eu trebuie să mă dedic compoziției. Ai avea grijă să nu-mi lipsească nimic pentru a compune de dimineața pînă seara. Iar ca succesul muncii de creație să fie asigurat, s-ar impune să părăsesc și Capitala. Într-un oraș liniștit, de provincie, ai fi de acord să mai dirijez din cînd în cînd, numai să ies din viesparul ăsta, din lumea care m-a stors, m-a posedat, m-a înfeudat, dintre atîția ochi indiscreți, indecenți, dintre spiritele prea acaparatoare care mă cred lucrul lor, obiectul lor, instrumentul lor muzical, pînă la sfîrșitul vieții. Acuzi publicul că e animat de un arogant și vulgar spirit de proprietate, și chiar dacă acest titlu are un caracter eminamente abstract, reprezintă o concurență. O detești.

Cîte n-ai detestat și nu detești la mine ! Că am avut glorie artistică. Glorie într-o profesie atît de facilă ? La îndemîna oricui ? Ți-ai trădat vocația. Ai alunecat în parvenitism. Parvenitism ? cunoști exact sensul cuvîntului ? N-are importanță sensul, e cum îți spun. Ai detestat și detești turneele în străinătate, considerîndu-le o formă de vedetism. În ciuda faptului că nu te-au frustrat cu nimic. Ba te-au frustrat, susții, fiindcă m-au ținut departe, mi-au dat o aură ce te intimida și te oprea să mă cauți. Prin asta te-au lezat, de aceea merită dezaprobarea, ura ta. Chiar ai fi venit la mine dacă eu... ? Dacă aia, dacă ailaltă... dacă n-ai fi ridicat toate zidurile din lume între noi, și nu te-ai fi cocoțat pe piedestalul unei glorii superficiale, nu la valoarea ta, sigur că... Ai făcut eroarea de calcul de

a mă considera inaccesibil, dar în loc să ți-o impuți, o pui în cîrca mea.

La ce defecte sau goluri ale tale te mai gîndești ?"

La așa-zisele ifose mic-burgheze ? Vezi ? așa-zise ! încă nu mi-am însușit pe deplin critica. Ai constatat la mine amprenta urîciunilor unui mediu de arivişti căpătuiţi, de semidocţi snobi. Ai spus că în anumite circumstanțe, cele apropiate modului meu de viață cu Margulis, devin infatuată, formalistă, afișînd insemnele unei civilizații derizorii. Că devin uscată, chiar față de tine. Ba și arțăgoasă, agresivă, rea. Mă supravegheam, poate nu destul de atent, și nu reușeam să mă văd aparținînd prețioaselor ridicole. Cu o anumită ocazie, cînd m-ai invitat să ne petrecem week-endul într-o vilă de la marginea Bucureștiului – împrejurare tipică, după părerea ta, genului meu de petrecere în „cerc" –, ai scris cîteva file de jurnal la persoana a treia, unde m-ai portretizat în sensul arătat mai sus, șarjînd. Pagini conținînd, nu neg, un anumit adevăr.

–

„Nu văzuse lama de lumină strecurată pe sub oblonul de la fereastră. Sau dacă o văzuse nu recunoscuse în ea zorile, ziua. A întins leneş mîna spre ceas – consult de rutină, să vadă cît a mai trecut, cît mai rămîne pentru somn, pentru somnul în care, cine știe, încă mai spera. Trecuse de șase, trecuse bine de șase, «venise timpul», noaptea se scursese, veşnicia luase sfîrşit, nisipul din clepsidră se terminase, se prefirau ultimele fire. Abia atunci mi-am dat seama cîte mai aveam de făcut, cîte mai aveam de spus. Așa trebuie să fie cînd survine moartea subită a celuilalt, o moarte la care nu te-ai gîndit niciodată sau dacă ai făcut-o, ți-ai reprezentat-o imaterial, eteric, într-un viitor șters, neplauzibil. Dar nici n-am apucat să trăim ! Ne-am

spus doar cîteva cuvinte, și alea palide, comune ! Unde să te caut ? unde să te găsesc ? Am să-ți pun un milion de întrebări, ceea ce e mai important nu am aflat de la tine. Și nu numai întrebări, viața nu e făcută numai din întrebări și răspunsuri, înțelegi ce vreau să spun ! Tăcerile tale îmi trebuie, de asemenea. Cît poate ascunde o tăcere ! tăcerea duioasă, tristă, tăcerea plină de dulceață sau de otravă, de dulceață otrăvită, de otravă dulce. Și nu numai tăceri, mai sînt și alte componente, alte straturi ale vieții, o puzderie. De-acum nu va mai fi nimic ? nimic nu se va mai naște ? totul va rămîne încremenit în pîntecul timpului, devenit deodată sterp ? Dacă voi coborî sub pămînt, după tine, mă vei auzi ? vei veni în întîmpinarea mea ? vom fi iar împreună ?

Cam așa îmi imaginez că ar delira supraviețuitorul rămas singur după căderea din senin a celuilalt. Așa eram eu. Liniștea, înșelătoarea liniște a siguranței (cum ne înșelăm că cei pe care îi iubim sînt veșnici !), îmi lenevea cugetul, simțurile, mă anestezia, mă îndepărta de o operație mereu amînată. Ceasul arăta însă trecut de șase, începuse o nouă zi. Îmi închipuisem că noaptea e fără sfîrșit ? aceeași naivă credință în veșnicie !

Cum e posibil ca o astfel de noapte să fie anulată de ziua ce-o succede ? Cum e cu putință ca agoniseala unei nopți întregi să fie mistuită de lumina zorilor ? Am intrat în panică. Ce să mai îngrămădești la repezeală în minutele rămase ? Afli că peste o jumătate de oră vin apele, vine cutremurul, casa se va nărui, nu va mai rămîne piatră de piatră. Încerci să salvezi ceva, te repezi, iei un braț de lucruri, dar altele sînt mai de preț și te răsucești locului indecis, zăpăcit, incapabil să adopți o hotărîre, pînă cînd înțelegi că agitația e zadarnică și te resemnezi. Amara, perfida, nimicitoarea resemnare !

Dacă ar fi fost o alarmă falsă ! Dacă alt ceas ne-ar fi adus la cunoștință că nu e decît o defecțiune astronomică, sau o simplă confuzie, sau o șotie, și că mai sînt cîteva ore bune ! Ce s-ar fi întîmplat ? Am fi știut să prețuim altfel timpul ? Am fi devenit conștienți

de valoarea fiecărei secunde, trimițîndu-le pe toate în eternitate încărcate ochi de ce e mai bun în noi, șiruri lungi de șlepuri pline cu tezaure, afundate pînă la buză în fluviul memoriei ? Sau le-am fi pierdut la fel din priviri, nepăsători la ce iau și la ce duc — și mai ales inconștienți că pe unele le burdușim cu lest, cu steril, cu prostie, răutate, cu instinctul primitiv de a lovi, cu vorbe colțuroase și grele ca pietrele ?

În noaptea aceea, mi-am dat seama că ce e în afara ritualului intim al dragostei o deprimă și o sălbăticește. În ce privește relațiile noastre. Nu ne lega decît sentimentul activ, fierbinte, sentimentul în stare de erupție. Dar oamenii nu pot trăi zgîlțîiți de seisme ; oricît de lung, cutremurul se potolește fatalmente. Ce îi urmează ? În cazul nostru neputința impactului, degenerînd în ostilitate, în încăierare. Vechea aversiune mărturisită ? Ochii pîndeau locul unde să se înfigă pliscul de oțel. Lovește pînă face carne vie, pînă sapă o cavernă, puțin păsîndu-i dacă obiectul furiei se va mai regenera vreodată. Nu aș regreta — mi-a spus la un moment dat — dacă ți-ai zbura creierii. Comentarii ? Doar atît, că mi-a adus în minte o replică spontană, de un calm lugubru, despre Margulis aflat într-o anumită situație : Ce-aș fi făcut ? L-aș fi îngropat. Pe mine mă vedea răsturnat de pe piedestalul «prețuirii și respectului» ei. Prețuire, respect ? ce sînt astea ? sentimente de uz public ? Evident, dragostea se confundă cu admirația. Nu există idolatrie mai mare decît iubirea dintre bărbat și femeie. Cît ești iubit, ești un fel de Dumnezeu. Dar respect ? „Respectele mele, domnul meu !» Sau prețuire ? «Vă bucurați de toată prețuirea mea !» Aș fi vrut să-i spun să-și păstreze onorabilele epitete pentru cercul convivilor, cultivat cu o atît de meritorie osîrdie. Contezi pe evenimente potrivnice — m-a acuzat. Contez ? Această aserțiune n-a fost explicitată, dar nu e timpul trecut, poate deocamdată nu-i e prea clar sensul. În sfîrșit, am devenit și «burghez», un burghez înspăimîntat de «lodenul» din memoria ei.

Luaseră cina împreună, doi bieți singuratici legați, legați cu adevărat ? printr-o credință nu în viața de

apoi, ci în resturile vieţilor lor deteriorate, dar din cioturile cărora, uite ! mai dau lăstari, mai ies muguri, se mai aud foşnind seve. De ce n-a fost o cină simplă, foarte apropiată, eliberată de convenţional – ca aceea a studenţilor îndrăgostiţi ? Pentru că ea nu şi-a trăit studenţia studenţeşte ? Nu ! pentru că a intrat imediat, fără să-şi dea seama, în pielea doamnei obligată, autoobligată ?, să orneze sindrofiile «cercului». Dar nu erau nici icre moi, nici morun, nici fazan. Nimeni nu încinsese grătarul, veselă de duzină, şerveţele de hîrtie etc., etc. Cum să se simtă bine ? Cum să nu arboreze acea expresie trufaş-dispreţuitoare, sau patetic-absentă, din care, totuşi, răzbăteau distinct, ce să-i faci ? obişnuinţa ! mult invidiatele (şi admiratele, depinde de sex) accente languroase ? Pe acest fond nu e de mirare că au ieşit la suprafaţă sentinţele pronunţate cu un rictus de nespusă scîrbă iertătoare : laş, comod, egoist etc. Şi, în final (vorba vine final, în încheierea cinei), declaraţia făcută cu o voce moale, impersonală (ca şi cînd ar fi mulţumit, din bună creştere, gazdei, înainte de plecare) : Nu te voi mai căuta niciodată. Gazda se înşelase, deci. Nu-i fusese dat să asculte nici măcar o banalitate binevoitoare, cum ar fi lăsat-o să creadă poza mondenă a doamnei. Atît de execrabilă fusese recepţia ?

Las în suspensie acest moment şi deschid o paranteză. Nu cumva serata s-a prăbuşit şi din cauza cotillon-ului, din cauza partenerului la cotillon ? Acea încercare neizbutită, penibilă, caricatura de dans ? De ce a făcut marea dansatoare acest compromis ? Fusese avertizată. Ca să-şi umilească partenerul ? să-l facă să-i simtă superioritatea, să se convingă de diferenţa de categorie ? Lăsa impresia că dinadins îi îngreuna situaţia, îi încurca paşii, o femeie cînd vrea poate face să se mişte, cu o aparenţă de armonie, şi un bulumac. Sau altceva urmărea ? Să-i arate cum trăieşte ea dansul, cu ce fervoare, pasiune, aderenţă. Chiar fusese vorba, înainte, de modurile lor deosebite de a se confunda cu muzica, şi ea susţinuse că numai în dans poţi să-ţi exteriorizezi patimile (numai cele inspirate de muzică ?). Arzi în flăcări şi te consumi

pînă la epuizare, închizi ochii și te destrami — de durere, de plăcere. Deci, a vrut să sugereze paroxismul pe care-l putea atinge ea în acest «joc de societate», practicat în cercurile «civilizate», pe care le frecventa. Nu e oare și forma «sui generis» sub care se dăruia dragostei, «indiferent de chip» — vreau să spun în brațele unor parteneri nu importă cu ce chip ? «Civilizația» îți oferă, într-adevăr, nebănuite posibilități. Nu e oare apanajul civilizației posibilitatea ca, în timpul dansului, cînd vibrezi de... și de... și de... partenerul să-ți strîngă deodată mîna ca în cleşte și să-ți lipească bustul de al lui și... Și asta fără să fii obligată să ripostezi în vreun fel ? fără să te simți jignită, fără să trebuiască să întrerupi raporturile «civilizate». Nu tot aceeași civilizație îți oferă prilejul să primești telefoane ambigue, dacă nu chiar lipsite de echivoc, în absența, de notorietate publică, a «tovarășului apropiat», fără să fii nevoită să te formalizezi, pentru a nu strica bunele relații ? Iată unde mă duce «fantezia bolnavă», și instinctul îmi spune că foarte aproape de realitate.

Atunci unde este neconcesiva ? Femeia mîndră, scandalizată de cele mai mici aluzii sau gesturi faunești, îngrețoșată că poate fi obiectul unor dorințe vulgare, neconsolata preoteasă a dragostei pure, care mai bine moare decît să se întineze, nu numai în fapt, ci și în gînd, în intenții ? Unde este inaccesibila împlătoșată în onoare și demnitate, pe care o înjosea și o privire cît de cît insolentă ? Unde este aricioaica, unde sînt țepii, unde este lovitura neiertătoare peste mîna superiorilor cînd tindeau să devină mai îndrăzneți, uitînd deviza scrisă pe fruntea curată, luminoasă ? Toate acestea, «civilizația» le-a pilit încet-încet, le-a netezit, făcînd-o flexibilă, glisantă, «adaptabilă» ? Din ce-a fost, n-a mai rămas decît un singur reflex ? acela de a-mi interzice mie, ritos, apelativul «fetițo», țîșnit pe de o parte, din admirație pentru tinerețea ei eclatantă din momentul acela, iar pe de alta, dintr-o mișcătoare confuzie a timpilor, dintr-o conștiință «retro», dintr-o intimitate venită chiar din perioada «fetiței». Eu m-aș fi înfiorat de bucurie dacă buzele ei m-ar fi chemat simplu, dar atît de evocator : «băiete !»

Această insipidă, despersonalizantă și aproape amorală «civilizație» a fost însușită la școala clanului «tovarășului apropiat». Nu i-a unit această punte? Nu aceeași punte a unit-o și cu primul soț? Și invers — aversiunea ce mi-a purtat-o, pe care inima îmi spune că mi-o poartă încă, nu-și are sorgintea tot în considerente de grup? A invoca acest criteriu într-un asemenea context mi se pare incalificabil. Dar cine a avut inspirația să-l strecoare între noi, cine a spus întîi, în loc de tu și eu, «voi» și «noi»?

Deziluzie? De ce nu? Altceva a visat, altceva a sperat. În tinerețe nu părusem a fi laș, comod și egoist. Sau îi lipsise ei perspicacitatea. Capul matur altfel pătrunde, altfel cîntărește și judecă. Iar «civilizația» lasă urme de neșters. Îmi făcea concesii! Cît de silnică era concesia o dovedește exclamația scăpată întîmplător: N-aș fi conceput să urc pe ușa din dos. Ce ușă din dos? Există uși din dos ale sufletului? Și ora matinală o dezgusta și o revolta. Orele de fabrică fuseseră date uitării, acel cinci din zori... Cîtă incurabilă iritare în jurul orei! Chiar acum te-aș părăsi, chiar acum aș pleca, deși nu cunosc drumul și n-am nici un mijloc de locomoție. Nu e nevoie ca ea să trăiască tot timpul starea de spirit ce a generat funesta afirmație. E destul din cînd în cînd, e destul o dată. Hotărîrile ireparabile astfel se iau, spontan, imprevizibil, în prăbușiri fulgerătoare. Ireparabile, pentru că boala mea este neputința de a uita. Așa cum i-am mai spus, sînt lucruri cărora sentimentul meu nu le poate supraviețui. Odată, instinctul a ajutat-o să mă scoată din înlemnire. După ce-mi replicase, tot așa, arogantă, că nu trebuie să-mi spună cînd vehiculează o taină comună, secrete aparținîndu-ne deopotrivă. La prima despărțire, cea de demult, avusesem mîini de cîrpă. Acum buze de cîrpă. Dacă degetele ei n-ar fi început să-mi deschidă nasturii de la cămașă... Acum însă instinctul n-a mai funcționat, nu și-a dat seama că o parte a sufletului a rămas înțepenită.

Ce se face cu cei ce abjură? Nu știu, nu e dreptul meu să pedepsesc. Sufletele sînt libere, libere chiar

să se lepede de dragoste — dacă ea nu le mai satisface, dacă nu e pe măsura nevoii, a puterii și înălțimii lor. Dacă voi vedea că apare saturația, plictiseala, sila, voi putea trăi fără s-o văd, s-o aud ? Strîng din măsele și spun, da. Cînd am să deslușesc în vocea ei indiferentă, politețe agasată, sunetul de iască al «civilizației», o voi dezlega. De ce-mi revine mereu în minte acel gen de civilizație în care-i place să se tolănească ? Pentru că aceasta i-a tocit bucuria nudă, sprinteneala și mobilitatea în aventură, ușurința de a trece dintr-o condiție în alta, în sus și în jos, ca veverița pe toate crăcile. Pentru că aceasta i-a dat ștrengăriței băiețoase, neatinse de rigori și conveniențe, gravitatea solemnă, ipocrită, a doamnei de lume — cu limite rigide. Cît am să mă mai umilesc pentru un adăpost ? se întreba. Înțelegi umilința mea ? adăuga. Ai spus ora șapte ? Nu mă interesează, nu mă interesează motivele. Nu este o oră onorabilă, mă simt ofensată. Acestea sînt motive de ofensă pentru o burgheză cu pretenții de aristocrată, nu pentru ființa ei tînără, neconformistă, mustind de umor și ironie. Astea sînt raționamente și reacții însușite, adoptate, sînt rezultatul unei contaminări de la mediu. Cît de recalcitrantă este la ideea blugilor, a cămășilor, a veșmintelor tinerești, cît de greu îi vine să renunțe la bluzele sobre, deși n-au nimic, dar absolut nimic comun cu ființa ei fragedă, cu zîmbetul adolescentin.

Vrea mărturisirea păcatelor mele. Dar nu le-am mărturisit ? N-am recunoscut că am fost vanitos și superficial ? și mai presus de toate, orb ? Nu vede cu cîtă sete de suferință mă apropii de trecutul nostru, cum țîșnește durerea de cîte ori îl ating, și cum beau veninul cu mîini tremurînde, ca un alcoolic ? Nu vede desperarea cu care, în pofida oricărei rațiuni, mă întorc cu fața înapoi, și ard de dorința de a-mi lua viața de la început ? Cît de greu îmi vine să nu vorbesc de tinerețea noastră, să nu răscolesc în cenușa ei fierbinte, chit că-mi frig mereu degetele, degetele și sufletul ? și iată, silindu-mă din răsputeri, am reușit și am vorbit fără întrerupere doar despre ziua de azi.

Cum să ne retrăim trecutul ? cel în care am fost despărțiți ? Răspunde-mi, cum ? a țipat exasperată. Acum nu mai știu nici eu, am uitat, gîndurile mi s-au învălmășit. Poate am crezut într-o minune ! Să smulgem din noi ce e străin, ce-am primit de aiurea, «civilizațiile» (parcă eu n-am una — și cu cît e mai bună decît a ei ?). Dar e posibil ? Cîte nopți ne-ar trebui ca să sfîrșim spovedania reciprocă ? N-am stat încă în genunchi, unul în fața celuilalt, pentru a ne ierta. Ne vom ierta vreodată ? Sîngerăm, dar nu ne iertăm, păcătoși și neghiobi ce sîntem !

Cîtă injustiție o fi și în ce-am scris acum ! O fi tot duhul rău al vendetei ? Tu crezi că mi-a rămas o amintire urîtă de la cină ? Cum ? cînd te conduceam de braț, ca pe o convalescentă surîzătoare ? Cînd te-ai trezit din amețeala legănătoare, din somnul ce nu apucase să atingă decît obrazul, mai avidă de dragoste, dar nu dezlănțuită, ci moale, ca o apă foarte adîncă și călduță.

Și despărțirea... Rămăseseși în ochii mei, nu te vedeam decît pe tine, suită nesfîrșită de imagini palpabile, te mutai dintr-un loc într-altul, oriunde mă duceam apăreai la o palmă, la un centimetru de fața mea. Și în urechi, și în piele. Toată ziua am umblat împreună. Te-am sunat, mi-a părut rău că te-am trezit, dar ce să fac ? cel puțin tu ai alunecat în somn, ai pus ceva între noi, o distanță, o temporară uitare. Am pus și eu mii de kilometri, dar degeaba."

Nu primisem pînă atunci o lecție atît de usturătoare. Grație „grijii" tale, cu timpul m-am obișnuit. Și eu, care îți spusesem că am trecut prin atîtea încît nimic nu mă mai poate răpune, nici clinti ! Cînd ai auzit sforăitoarea mea frază ai făcut ochii mari, apoi ai zîmbit cu o ironie îngăduitoare. Nu mă cunoști, era să adaug, dar mi s-a părut de prisos. Aveai să te convingi ! Cum nu se poate mai bine !

Într-adevăr, în ziua următoare ai plecat în turneu și ai pus între noi mii de kilometri. Am fost tare necăjită. Îmi închipuisem că o să petrecem împreună duminica. Îmi luasem o valijoară cu schimburi. Pe Margulis îl anunțasem că sînt invitata unei prietene din copilărie, regăsită recent. Cum manierele nu-l părăsesc pe Margulis în nici o împrejurare, se oferise să mă ducă și să mă aducă personal. Am luat un taximetru. Abia după cîteva ore, întîmplător, și mai mu't ca să mă alint, te-am întrebat cît ai de gînd să mă ții sechestrată în suburbiile Bucureștilor. Nu mi-am crezut urechilor cînd mi-ai spus, cu aerul că-mi dai luna de pe cer, că pînă la șapte dimineața. Nu mai conta că nu mă puteam duce acasă, că n-aveam unde să mă aciuesc în zi de sărbătoare cu noaptea în cap, nici că încă nu-mi spuseseși cu ce să ajung în oraș. Dar numai atît aveai tu nevoie de mine? În loc să-ți bați capul cum să mă reții mai mult, mă expediai cînd se crăpa de ziuă, ca pe o profesionistă de ocazie? N-am reținut explicațiile. Mă jigniseși, și nici nu-ți dădeai seama. Matinalul meu cinci de fabrică! Ce legătură avea fabrica din tinerețe cu mult visatul nostru week-end? Și totuși, m-ai făcut să uit vexația, în zece minute am uitat-o. Ce ești tu, vrăjitor? Natural, la cina luată în sufrageria solemnă a vilei, după ce mi-ai dat să beau – ai văzut ce se întîmplă cu mine cînd beau mai mult decît trebuie? – mi-am adus aminte de afront, și nu numai de cel recent, de toate afronturile. Ai încercat din nou să-mi dai explicații cu privire la oră, n-am ascultat. Nu mă interesau motivele. De altfel, am trecut repede peste șaptele înjositor, îmi fixaseși ore și mai mici, ora zero mi-o fixaseși altă dată, oră în afara timpului. M-am apucat sîrguincios să-ți achit polițele. Însăși atmosfera sfidătoare a sufrageriei mă incita. Mă gîndeam că prin asemenea sufragerii te-ai perindat încă de cînd eu plecam din viul nopții la fabrică. Mă culcam cu găinile ca să pontez la timp cartotecile muncitorilor. Mai tîrziu, ca să înscriu în registre primele manipulări de materiale ale noului schimb. Nu te interesa viața mea pe atunci, uitaseși și că exist. Ai remarcat bine, mă

stăpînea nevoia de a te învinovăţi şi condamna. Da, tu aparţinuseşi unui „voi" şi eu unui „noi" — acestea fiind nu grupuri, ci lumi diferite. „Voi". eraţi elita înfumurată, ruptă de truditorii de rînd, petrecîndu-şi viaţa nu într-un „turn de fildeş", ci în săli de concert şi apoi în saloane, cu haine de seară, vorbind din vîrful buzelor, pufăind neologisme, dispreţuind ce nu era artă, flirtînd şi, apoi, suferind de spleen, de angoasă. „Noi". eram locatarii cămăruţelor din apartamentele „în comun", nevăruite de două decenii, în cel mai bun caz ai unor garsoniere de bloc, „noi" eram tinere la dispoziţia oricărui ştăbuleţ, măritate cum dăduse dumnezeu, cum se nimerise, pentru că n-avuseseră de unde să aleagă, unele chiar cu cîte un stricat, altele fugite de la cîte un stricat şi rămase de izbelişte, în pragul altor prostii, altor împerecheri la voia întîmplării. „Noi" ne sculam în întuneric şi în frig, ne încălzeam laptele şi dădeam buzna în tramvaiele rîncede, supraaglomerate, care ne vărsau la porţile întreprinderilor şi instituţiilor, unde nimeni nu ne făcea complimente, şi unde trăgeam pentru o mie cinci sute de lei pe lună pînă ne ieşeau ochii din cap. „Noi" n-aveam cu ce să fim seducătoare, nu dispuneam de toalete, nu ne coafam la „Athénée Palace", ne tăiam singure unghiile cu foarfeca, din carne, eram slăbănoage, ciolănoase şi trudite, om fi avut şi noi şarmul nostru, dar el era inobservabil pentru intelectuali obişnuiţi cu capete de păpuşi, iar cînd se întîmpla să ne întîlnim cu fostul iubit ajuns „inginer al sufletelor omeneşti", cum se spunea pe atunci, acesta privea prin noi ca prin sticlă, şi îşi lua adio, întinzîndu-ne două degete. Cam asta înţelegeam prin „noi" şi „voi", gîndindu-mă la trecutul ambilor, în timp ce luam cina în somptuoasa sufragerie a amicului tău, mai avînd la dispoziţie doar cîteva ceasuri pînă la venirea „Aro"-ului, cu care binevoiseşi să mă înştiinţezi că urma să mă fac nevăzută în ceaţa tulbure a dimineţii. Nu ştiu cîte răutăţi or fi ieşit din gura mea, în timp ce mă îmbiai cu puiul rece, de care îmi era silă să mă ating. Gafa ta ! Cine te-a pus să introduci în programul primei noastre nopţi, o cină într-o sufragerie de vilă. Cînd

ți-a venit mintea la cap, și m-ai dus în cuib, mi-am uitat supărările. Mi s-a împrăștiat, cît ai clipi, și fumul alcoolului, am redevenit sclava cea de toate zilele — în realitate de o singură zi pe săptămînă — și de o singură noapte, pînă atunci.

Abia dimineața am reținut că survenise, inopinat, un turneu în Vest, și că peste cîteva ore aveai să decolezi, că-ți aduseseși bagajele pentru a o zbughi direct la aeroport. Sigur că am regretat furia nejustificată, și răutățile pe care ți le-am spus. Deschid aici o paranteză. N-ai ajuns încă să știi ce sînt răutățile femeii. Pentru că n-ai fost însurat, îmi închipui. Cînd te avertizez — îmi iau măsuri serioase de precauție — c-am să-ți servesc una, nu arăți prin nimic că te pregătești să intri în joc. Ascultîndu-mă, încrunți sprîncenele, ca și cînd ai fi în fața unei instanțe penale. Abil și suplu în jocul de societate, rămîi dezarmat la „divertismentul" feminin. Pui la inimă tot ce auzi. Iei toate malițiozitățile drept literă de evanghelie. Reține : femeile nu cred nici un sfert din invectivele adresate bărbaților. Ce dumnezeu, parcă ai în cap o bandă de telegraf, totul ți se imprimă. O, cîte nu sînt baloane de săpun ! Eu nu văd cum mă umflu ? Mi se face și lehamite. Poți să pui capăt avalanșei cu o mîngîiere. Un gest tandru împrăștie vorbele rele ca pe muște. Nu le lăsa nici să se așeze pe tine, necum să-ți mai intre în cap. Vezi ? îți dau sfaturi. N-a avut cine să te învețe. Închid paranteza, cum spun conferențiarii.

Mi-a părut rău, deși nu realizam că sărisem peste cal, și deși în „Aro"-ul ăla hodorogit, cu un burtos neras și indiscret la volan, ducîndu-mă la Paula, pe care știam că am s-o găsesc dormind, nu dispuneam de cele mai propice condiții pentru mustrări de conștiință. M-a impresionat telefonul — în treacăt fie spus, a ridicat toată casa în picioare —, l-am primit ca pe un gest de mare delicatețe, ca pe un semn că ai fost alături de mine în timp ce străbăteam orașul în hurducăturile mașinii de teren, și că vei rămîne și în timpul survolării Europei. Fii încredințat că din ce-ți spusesem la cină nu mai rămăsese nici urmă în mintea mea.

În lipsă, ți-am scris o misivă, poate cea mai exaltată dintre toate polilogiile puse pe hîrtie, din nevoia de a te face martor, chiar „a posteriori", al convulsiilor mele sufletești. Nu-mi mai amintesc ce bazaconii ți-am înșirat, respect, și în bună măsură împărtășesc, părerea ta proastă despre scrisorile mele de dragoste. Te urmăream cu ochii minții pas cu pas, număram zilele și orele pînă la întoarcere, îți cronometram mișcările de la aeroport spre casă, îți ieșeam în prag și-ți uram „bine ai venit", dragul meu !" Așteptam cu sufletul la gură telefonul, făceam socoteala cam în ce zi ne vom întîlni, și încercam să te influențez telepatic să hotărăști să ne vedem chiar în ziua următoare. Cînd, deodată, scrisoarea ! Îmi ieșiseră toate din minte. Am citit și am înmărmurit. M-am frămîntat întreaga noapte, n-am închis un ochi. Îți amintești de telefonul de la șapte dimineața ? Am așteptat să plece Margulis și te-am sunat, pentru prima dată, acasă. La început nici nu înțelegeai ce spun, plîngeam. Credeam că a venit sfîrșitul lumii. Compari răutățile mele, uitate în minutul următor, cu piroanele pe care tu mi le-ai bătut în cap, prin scrisori ? Ai propus din nou soluția cea mai simplă, să nu-mi mai scrii. Cum îți închipui că aș mai putea trăi fără scrisori, te-am întrebat ? Te-ai oferit iarăși să pui surdină, să extirpi vorbele mari. Și ce-ar mai rămîne ? m-am mirat. Pînă la urmă am convenit că e bine cum este. Plînsul se potolește, lacrimile se usucă, sperieturile trec. Rămînea averea mea, și ea creștea mereu. Nu degeaba mă făceai avară.

5

Gheara demolării se strîngea milimetru cu milimetru. Venind spre Paula treceam printre ruine, mormane de moloz, gropi de fundație. Restul familiei se și mutase, provizoriu. Paula își strînsese lucrurile în camera de la stradă, cea mai încăpătoare. Paturi, mese, dulapuri, baloturi, boccele, damigene, veselă, boarfe azvîrlite de-a valma. Acoperise ferestrele cu ziare vechi. Stăteam amîndoi în semiîntunericul odăii și sorbeam pe rînd din același pahar, cînd m-am trezit fredonînd o veche melodie de-a ta. Repede mi-au venit pe limbă și cuvintele. Minune, nu ? Nu-ți venea să crezi. „Taina mea rece ca bruma." Cum e posibil ? ai exclamat, ce memorie ai tu, de elefant ? Tu nu ți-l amintești ? Nici un sunet, nici o silabă. Cîte fleacuri scriam pe-atunci ! Fleacuri ? Te jucai, deci ? Eu, uite, mi le grefam pe creier. Ce demonstrează asta ? recunoaște ! N-ai recunoscut nimic, dar te emoționasem. Inexplicabil ? Au făcut parte din a doua mea viață, cea secretă, paralelă. Nu mi-ai ieșit niciodată din inimă. M-ai persiflat : nici cînd te desfătai în brațele lui Fărcașu ? În cazuri de acestea preferam s-o fac pe surda. Nu susțineam că dragostea veche hălăduise în voie prin viața mea. Se strînsese și se îngropase în suflet, precum un chist. Se întîmpla să uit de el, dar la un gest

sau altul mă fulgera. Nu poţi să crezi ? Clătinai din cap. Ce chist ? Poveşti ! Cîntecul te-a pus, însă, pe gînduri. Te înmuiase. Şi dacă o fi ? M-ai rugat să-l repet de cîteva ori, ţi-ai însemnat notele, cuvintele, ai descoperit contribuţii involuntare ale memoriei mele nu de tot fidele. Cu greu mi-am regăsit vocea de demult, coardele vocale nu vibrau, cîntam în surdină. Ai preluat melodia cu vocea ta de bariton şi mi-ai dat curaj. Ai făcut corecturile de rigoare, dar n-am mai fost capabilă să mi le însuşesc. Te-ai lăsat păgubaş, l-ai adoptat aşa, modificat, deşi te deranjau asonanţele, micile falsificări. Am fost mîndră. Parcă ţi-aş fi pus în braţe un tezaur încredinţat mie spre păstrare şi uitat. Ţi-l restitui ! S-au scîlciat cîteva piese, condiţiile de păstrare n-au fost optime, în mare e însă intact. Rîdeam, străduindu-mă să rămîn modestă, mişcată de privirile tale pline de încîntare mirată.

Săptămîna următoare ai scos din mapă cîteva partituri. Ce sînt astea ? odele închinate profesoarei de estetică ? Nu uitasem. Îmi stăteau ca un ghimpe în inimă. Ori de cîte ori deschideam discuţia, schimbai vorba. Aş fi vrut să le aud, deşi mă temeam. De ce le păstrai ? Cu ce semnificaţie ? Nu le puseseşi în circulaţie, nu le făcuseşi publice, lucrări de taină deci, de cîte ori le răsfoiai te încărcai de emoţiile ce le generase. Poeme muzicale inspirate de tine ! — ai rostit cu o anume solemnitate. Cîntece noi ? Am ascultat înfiorată. Nu semănau cu cele vechi, melancolice. Sunau altfel. Despre noi era vorba, nu încăpea îndoială. Exclamaţii sonore violente, adevărate imprecaţii, şi o mare amărăciune, o tristeţe fatalistă. În scrisori nu găsisem acest ton sumbru, în scrisori te arătaseşi altfel, înclinat către analiză, către prea multă analiză, spre dezamăgirea mea. Mi-ar fi plăcut mai mult entuziasm sentimental, deschideri sufleteşti mai adînci. În scrisori eşti parcimonios — evident, îţi etalezi şi în ele sentimentele, dar nu ca un îndrăgostit, ci ca un om de ştiinţă, parcă vorbeşti de altcineva, nu de tine, nu contest că şi acolo e dramatism, dar venind din raţiune, nu din inimă. Aceasta era diferenţa. Muzica şi textul ţişneau din suflet, mă tulburau, ascultam amuţită, spe-

riată de gravitatea tumultului. Am început să fredonez frînturi. Aș fi vrut să le învăț pe loc, să le cînt da capo al fine corect, frumos. N-am o voce grozavă, dar nu mai conta calitatea vocii. Vezi, ce curios ? nu mă identificam cu tragismul exprimării — în adîncul sufletului mă revoltam împotriva cruzimii tale, te socoteam nedrept — dar mă răscolea, și ceva îmi spunea că, totuși, acesta e adevărul, că intuiția ta nu se înșeală. Am luat partiturile, dar nu mai știu să citesc notele, cu atît mai puțin să cînt după note. Învățam pe bucăți, nu se legau într-un tot, nici pînă acum n-am ajuns să cînt un cîntec de la început pînă la sfîrșit. Melodiile sînt mult mai grele, mai complicate ca înainte, cer o ureche formată și eu n-o am. Mă mulțumeam să reproduc fragmente, capul mi s-a umplut de ele, nu le cîntam cu voce tare decît rar, de obicei cu tine, în rest le fredonam în gînd. Mi se învîrteau în minte de parcă ar fi fost discuri de patefon. La slujbă, acasă, pe stradă, seara în pat, chiar și în somn. Obsesii muzicale la mine ? Textele le-am învățat însă pe dinafară și uneori le recit ca pe poezii *.

În perioada aceea ți-am scris numeroase și lungi scrisori. Ce voiam ? Să mă opun agresivității, vehemenței cu care mă judecai prin perspectiva trecutului. Să contest aura de mare trădat în care te învăluiai în cîntece. Săvîrșeai, după mine, un fals, suprapuneai cele două trecuturi individuale și plăsmuiai o simbioză îngrozitoare, apăsînd dureros și desperant asupra prezentului. Încercam să te conving de contrariu. Nu avusesem un trecut comun. Trăisem pe orbite diferite, tu pe una largă, strălucitoare, ca un astru, eu pe alta obscură, îngustă, un fel de manej unde trăsesem, ca o mîrțoagă, tot felul de cotigi, jupuindu-mi spinarea, rănindu-mi gura cu zăbalele, nevăzînd altceva decît glodul, pietrișul de sub copite, opintindu-mă în tăcere, neavînd ca răsplată decît traista cu ovăz, unul

---

* Pentru a nu întrerupe cursul narațiunii, ne-am luat permisiunea de a extrage de aici textele liedurilor citate de Magda, și de a le oferi cititorului grupate separat, la sfîrșit.

uscat, rînced. Mă străduiam să te conving că adevăratul nostru timp comun este cel prezent, și în loc să-l lași să se deruleze luminos și fericit, îl împovărai cu strigoi și anateme. Îți descriam viața mea, mai mult trăsăturile ei generale, degeaba m-aș fi oprit la un moment sau altul, la un fapt sau altul, toate fuseseră la fel, trăisem fără dragoste și fără fericire, resimțisem lipsa lor crunt. Aceasta fusese tragedie — existența mea ternă. De ce să amesteci lucrurile ? De ce să împletești trecuturi deosebite, să faci din ele un singur destin ? Să ne împletim prezentul și viitorul, iată ce ne rămînea de făcut. De ce să scornim vini imaginare ? De ce să sfîrtecăm clipele de-acum — puteau fi sublime ! — cu pumnalul unei răzbunări fără sens ? Trăiam amîndoi un sentiment nou, proaspăt, viguros, el se cerea prețuit în sine, nu dependent de ce fusese altădată.

Nu te liniștеai. Mă țineai tot timpul sub tirul unui tiranic și nimicitor interogatoriu. Îmi cereai să-mi povestesc viața an cu an, să decupez și să analizez fiecare eveniment. Începînd din seara balului, cînd ne-am despărțit. Te hipnotiza copca în care mă azvîrlisem, la patinaj, în iarna următoare, te învîrteai în jurul ei ținîndu-mă de mînă de parcă voiai să mă îmbrîncești, sau să sari împreună cu mine ca să căutăm în adînc o dovadă, un semn, o dezlegare. Din nou : ce-a fost între idila noastră și bal, între bal și copcă, între copcă și căsătorie ? De emoție și de frică le învălmășeam. Îți dădeam răspunsuri evazive, incomplete, contradictorii, rămîneai nemulțumit, simțeam cum cresc în tine suspiciunea și nerăbdarea, o iritare întunecată. Necruțătoarea ta logică mă îngrozea. Trăiam cu frica în sîn, în așteptarea întrebărilor precise, țintind în punctele nevralgice. Prindeai din zbor nepotriviri, le puneai față în față, le ciocneai zgomotos — această sonoritate mă asurzea —, scormoneai în miezul fiecărui cuvînt, al fiecărei afirmații, ca și cînd ai fi vîrît briceagul să vezi dacă sînt stricate, și cît de stricate... Te imploram să crezi că am memoria uzată, că întîmplările respective nici nu meritaseră să fie memorate. Din cînd în cînd mă răzvrăteam. În primul rînd, pentru că

nu-ți asumai nici o responsabilitate. Nici pentru cele petrecute la bal, nici pentru copcă, nici pentru prostia cu care culminase dezorientarea tinereții mele — acceptarea mariajului cu Fărcașu. Apucasem să spun odată că am capitulat în fața asalturilor lui galante. Apoi ai reținut mărturisirea, făcută în treacăt, privitoare la amenințarea adresată părinților, că dacă nu mă lasă să mă mărit îi fac de rîs. Mă simțeam umilită, jignită și ripostam nervos. Din vremea acelei revolte datează această scrisoare a ta :

„De ce auzi pocnetul cuvintelor mari și nu și vuietul sentimentelor mari ? Te chircești sub bubuitul toboșarului și pierzi simfonia. Toba e un instrument dintr-o sută. Are și ea rostul ei, punctează momente dramatice, dar e subordonată armoniei sonore generale. Prinzi doar o notă, o acută și ignori șuvoiul sunetelor, ori el numai în întregime spune ceva. Ceva copleșitor. În zadar am pledat, în zadar m-am dat de ceasul morții, în zadar... Zvîrcolirile mele n-au compensat «scandalul» celor cîteva cuvinte lipsite de «politețe», de «bună-cuviință». Ce pot să fac ? ce mai pot să fac ? Sînt nespus de trist. Neînțelegerea ta mă însingurează și mă cufundă în deșertăciune. Nu, singurătatea nu se poate lecui doar prin atingerea epidermelor. Singurătatea — boala cu care m-am născut, pe care o duc pe picioare și o ascund cît pot, și cît pot ? nu se vede de la o poștă ? n-o văd atîți ochi ageri ? — e incurabilă. Lumea în care am trăit și trăiesc nu deține antidotul. Și din această lume, inevitabil, faci și tu parte. Te supun la examenul suprem, mărturisesc, cu strîngere de inimă, cu teamă, dar și cu o speranță, ca aceea a jucătorului la ruletă. Poate, totuși, voi nimeri numărul cîștigător. Nu există număr cîștigător, viața te îmbie, strecoară în tine halucinogenul numit speranță, și apoi îți ia și ultimul creițar, te lasă lefter. Lefter, singur și deprimat.

Ți-a făcut cineva o ofertă mai mare de cînd te-ai născut ? Un suflet gol ! — gol în sensul de despuiat,

de jupuit ? Vino, am spus, apropie-te, pune mîna, apasă, apasă cît vrei, nu mă doare, e plăcerea mea cea mai mare. De cînd așteaptă să fie atins, cercetat, de cînd dorește ca degete delicate să răscolească prin el, să-l frămînte ușor, ca pe aluatul din care se face prescură. Te-am împovărat cu această ofertă ? Ți-am cerut prea mult în schimb ? Același privilegiu. Te cred, nu ești obișnuită nici să primești atît, nici să dai atît. Dar nici eu, nici eu. Am făcut cîteva solfegii, am încercat să cînt la patru mîini. Dincolo de simple game n-am trecut. Simfonia e grea, cere o abstragere din propria solitudine, da ! ieșirea din singurătate și confundarea. Adică desființarea malurilor, intrarea cursurilor de apă în aceeași matcă, amestecul complet al materiei curgătoare. Dar oamenii sînt reticenți și avari. Țin atît de mult la matca lor, la vadul lor ! Și, ca și tine, la susceptibilitatea lor, la onoarea lor, la «buna-cuviință» și «politețe» (dar pentru acel personaj de condiție joasă, care își permitea să vorbească în prezența ta, cum un bărbat nu vorbește decît femeii sale, sau unei femei pe care o desconsideră, pentru el exigența nu era valabilă ?). Iartă-mi paranteza, un om «de onoare» n-ar fi deschis-o. Așadar, iată la ce ții, la epitete frumoase. Dar ecorșeurile pe care îți propuneam să ni le arătăm reciproc, așa însîngerate, nu sînt frumoase în accepțiunea curentă a cuvîntului. Dimpotrivă, pot fi îngrozitoare la vedere (pentru un ochi neformat, căci altfel sînt mirifice), dar reprezintă esența. Aceasta este condiția scoaterii sufletului din dureroasa lui sihăstrie. Aceasta este șansa ieșirii din carcera solitudinii, leacul mult așteptat și refuzat mereu de viață. Sigur că sînt celule și afară, dar cea mai cruntă e în noi (cel puțin în ce mă privește).

Spuneam că am încercat cîteva biete solfegii. Mi s-au fluturat tot felul de promisiuni. «Bunele intenții» se opreau pe undeva, pe la suprafață, sau deviau în altă direcție, ghicești în care. Din acest motiv, uneori m-am opus, am refuzat devierea, am renunțat la tot. Pe vremea cînd eram mai tînăr, mai idealist. Am acceptat însă lucrurile și așa cum erau. Cînd devenisem

mai sceptic. Și mai conștient că leacul e foarte greu de găsit, mai precis că nu există. Ai ignorat ce ți-am spus despre slăbiciunea mea. M-ai bătut pe umăr încurajator și m-ai asigurat că sînt «o forță». Pentru început nu m-a alarmat prea mult această nereceptivitate, deși m-a întristat. A venit însă vremea să iau taurul de coarne. Efectul îl știi. În zadar am strigat. Acel «de profundis clamavi» a răsunat în deșert. Pe tine te-au rănit de moarte — chiar așa ai spus — cuvinte pe care nu le-aș fi adresat niciodată unei ființe neiubite. Cruzimea e intrinsecă iubirii. M-a dezolat obstinația cu care te-ai instalat, insultată, în cîteva expresii aspre, și ai întors spatele brațelor întinse, deznădăjduit, pentru botezul sincerității."

N-am înțeles că e un avertisment ? O, cît de bine ! Propuneai să ne jupuim. Credeai că te jupoi pe tine ? Pe mine mă jupuiai. Cum de nu m-am sufocat ? Se spune că dacă îți lipsește nu știu cît din epidermă sucombi asfixiat. Și tu cereai să devenim două ecorșeuri desăvîrșite, cuminți și tandre. Scrisorile mă fascinau și mă scandalizau. Ți-am imputat mania vorbelor mari. Deși ele mă legau de tine cu otgoane, cu parîme. Toată viața am suferit de un fel de inaniție sufletească, provocată de micimea și inconsistența vorbelor cu care m-am hrănit. Îmi rămăseseră în timpan, așa necoaptă cum mă considerai pe atunci, bubuiturile salvelor tale de tun. Dezastrul a fost că am crezut în vorbe, și am așteptat să se împlinească. Credeam că maturitatea m-a lecuit. Și chiar în acest spirit îți sancționam tiradele — nu, nu sînt tirade, Dumnezeu știe ce sînt, lovituri de ghioagă pe scoarță. Te ofereai să reduci sonorul, știi bine că nu voiam. La o admonestare de-a mea, ai dat o altă interpretare vorbelor mari.

„Vorbe mari ? Oricît ar fi fost de mari la început, s-au tocit. Să luăm verbul elementar «a trăi». Îl con-

jugăm la toate timpurile cu o abia camuflată emfază. Am trăit, trăim... Ce-am trăit ? Tu cel puțin recunoști, de fapt te jelești, îți plîngi de milă, ceea ce este altceva, că ai vegetat. Cînd vine momentul să-ți evidențiezi eșecul, devii curajoasă, chiar ostentativă. În tine sălășluiește instinctul melodramatic precum viermele în mărul rumen. Recunosc, puțini sînt în stare să se arunce cu atîta umilință în brațele determinismului. Cei mai mulți se împăunează, ca proștii, cu ridicola coroană a verbului viclean, versatil, îmbibat de resturile unui sens descompus. Cine a trăit ? Cîți au trăit ? Eu nu, eu nu știu ce e viața. Poate o himeră, și m-am lăsat amăgit, n-am fost în stare să descopăr la timp. În ciuda a ce spun, am crezut în acest verb, cred și acum. Cuvînt grandilocvent, și cu toate acestea mă impresionează, îl pronunț cu evlavie, cu o imbecilă nădejde, cu o exuberanță a fanteziei de anormal. Vorbă mare, umflată, dar plină de un conținut sacru, pe care o repetăm în neștire, și tu și eu, în care sperăm ca într-o revelație ultimă, recompensă pentru cumințenie, pentru răbdare, pentru curajul de a înfrunta rutina. Pronunți verbul a trăi fără nici o reținere, fără repulsie, fără jena gongorismului. Nu e așa ? Ca și pe altele : a iubi, a adora, a jertfi, a muri.

A muri. De asemenea, cuvînt gigant. Ce înțeles are ? Știi ? Eu nu. Mi se pare că moartea ar corespunde imaginii sacralizate pe care ne-am făcut-o despre ea, dacă ar fi justificată de viață, dacă ar curma o feerie, un miracol, o teribilă beție vitală. Dar ea pune capăt unei scurgeri, unei măcinări, unei așteptări plictisite — pînă la urmă oamenii uită și ce au așteptat, de ce așteptau, rămîn numai cu amintirea așteptării. Și totuși, rostim cuvîntul cu gravitate, îi dăm sensul cel mai tragic. În fiecare zi, milioane de foști oameni iau drumul cimitirelor, drumul de veci. Ei și ? Se cutremură pămîntul ? Ție îți place să invoci acest cuvînt, cu un ton amenințător, printre lacrimi. Eu, pentru că n-am reușit să-l desacralizez, mă înfior. Îl umplu cu tine, îl saturez cu imaginea ta. Aflu ce e moartea prin tine, în raport cu mine, noțiunea nu-mi spune nimic.

Dar numai moartea e vid ? Fără să fi murit, noi doi n-am mai existat unul pentru altul. Cuvintele «resemnare», «uitare» n-au o rezonanță prea mare și, iată !, sînt mai cumplite ca moartea. Inimile și creierele noastre au funcționat liniștite. S-a spart inima ta ? sau a mea ? S-au sfărîmat instrumentele noastre de judecată ? De ce, în loc să ne stingem de dor, de tristețe, de sărăcie sufletească și trupească, de lipsa celeilalte emisfere, am trăit, ne-am îndeletnicit cu tot felul de treburi, am dormit, am mîncat, am ascultat muzică, am făcut dragoste ? Ce fel de inimi și ce fel de creiere avem ? Mașinării trădătoare. Posedăm facultatea de a uita, de a ne adapta la sărăcie și mizerie, la zero, la propria anulare. Uitarea, de ce nu face și ea parte din aceeași categorie ca fericirea, ca viața, ca moartea ? În uitare ne îngropăm tot ce e mai frumos și mai bun, propria ființă, și asta cu mult înainte de a-și înfige groparii casmaua în pămîntul cimitirului. Spun vorbe mari și despre uitare ? Despre uitarea în care ne-am îngropat unul pe altul ?

Cum e posibil să auzi mesajul unei suferințe, unui zbucium, și buzele să-ți rostească negații îndîrjite, sau să minimalizeze ? Să deslușești un plîns și să-l infirmi ?"

Nimic nu m-a răscolit mai mult ca dezvăluirea a ce ascunde modestul, ștersul cuvînt „uitare". Dar nu m-am lăsat prinsă în cursă. Tentații au existat cu duiumul. În fond, chiar tentația ecorșeului. Și această chemare mă ispitise, ca toate chemările tale. Dar, deși neomenească (sau omenească, dar cu atît mai deprimantă), preferam să cultiv mai departe uitarea. De bine de rău, reușisem să creez o imagine a trecutului meu mulțumitoare. Cu siguranță, te-ai fi liniștit dacă ai fi crezut în ea. Cum să nu observ însă că oscilezi ? Nu mai puteam retracta, nici retușa. N-aveam de ales. Înainte sau nicăieri ! Pe genunchi, pe coate, dar înainte. Cu atît mai mult cu cît începusem să cred și eu în poveștile mele. Cum să nu cred că am avut o viață

fadă ? Am rumegat iarbă uscată și tare, în timp ce privirea mi se întorcea mereu către pajiști verzi, proaspete, grase, în care să te tot pierzi, să zburzi. Mă obligai să recunosc — adică să mint, nu ? te înfruntam — că am hălăduit prin savane cu vegetație înaltă, fragedă, savuroasă.

Complăcîndu-mă în atmosfera de aproximativă securitate, pe care credeam că am reușit să mi-o creez, devenisem neatentă. Stăteai tolănit pe canapeaua mare a Paulei, rezemat în coate, mă urmăreai cum meșteream nu știu ce la casetofon, printre dulapuri, lăzi, cutii de carton, damigene cu țuică de Văleni și vișinată, și făceai o socoteală banală, numărînd anii de la prima noastră întîlnire în București, pînă la terminarea facultății. Îți răspundeam distrată, pe jumătate amuzată, pe jumătate plictisită, preocupată de aparat. Amurgea, pe la marginea hîrtiilor prinse în pioneze la ferestre se mai strecurau cîteva raze tulburi. Mai mult ne ghiceam, dar ne obișnuisem cu lumina scăzută. M-au trezit brusc trei cuvinte : Deci ai mințit ? M-am răsucit ca arsă. Ce-am făcut ? am mințit ? Ai mințit că ai trăit numai șase ani cu Fărcașu, în realitate mariajul a durat opt, aproape nouă. Ai reluat socoteala cu exactitate matematică. Nu ! am țipat exasperată, nu e adevărat ! Binecuvîntam întunericul, căci obrazul mi se făcuse ca racul fiert. Atunci ce-a fost în răstimpul de peste doi ani, pe care l-ai escamotat ? Vorbeai calm, dar în vocea ta deslușeam vibrația unei vergele de oțel. Am lăsat baltă casetofonul și m-am ridicat în picioare. Mă scrutai în semiîntuneric. M-am simțit prinsă în clește, mi-am dat seama că orice zbatere este de prisos. Niciodată nu mai trăisem senzația inutilității totale a efortului de a mă salva. Întotdeauna m-am zbătut pînă în ultima secundă. Acum mă aflam în mîinile tale ca un pui de iepure, fără apărare. Spune, ce-a fost ? Am deschis gura și vorbele au ieșit singure, obosite, stinse, liniștite ca sufletul muribundului. O altă căsnicie ! Obrajii mi se descongestionau. Materia se făcuse gelatină, în schimb sufletul se ușura. De cîte ori nu mă gîndisem la clipa mărturisirii ! Mi-o dorisem nebu-

nește, dar nu îndrăznisem să cred în realitatea ei. Am continuat. Mă despărțisem de Fărcașu. Închiriasem o cămăruță, învățam la seral, cîștigam cît să-mi asigur existența, a trebuit să găzduiesc însă pe sora mea cu copil mic, despărțită, de asemeni, de bărbat, rămasă pe drumuri. Pierdusem anul, dacă mai rămîneam o dată repetentă terminam definitiv cu școala. O prietenă inimoasă mi-a întins colacul de salvare – un văduv cu copil în căutare de mamă pentru orfan. N-am stat să cumpănesc. Reprezenta rezolvarea practică a problemei vitale. Ca și cînd aș fi fost șomeră și aș fi găsit de lucru, sau, bolnavă grav, mi s-ar fi oferit un nesperat bilet de internare. Obțineam o odaie liniștită, unde să pot învăța. Nu soț căutam, nu bărbatul mă interesa, ci șansa de a termina facultatea. Mă recăsătoream, dacă poți să crezi, să înțelegi, nu ca femeie, ci ca mînă de lucru, ca prestatoare de servicii. Pentru casă și masă. Din nefericire, judecata a fost șubredă. Chiar și numai cu această funcție n-ar fi fost chip s-o scot la capăt, dar el îmi cerea să fiu și nevastă. Am găsit forța să mă desprind, să rup stînjenitoarea legătură și să plec. Am ieșit pe ușă pășind peste cadavrul lui, despresurîndu-mă de brațele copilului. Altfel nu se putea. Țelul mă adusese acolo, țelul mă mîna dincolo de zidurile între care fusesem închisă.

Mă ascultai ? Rămîneai nemișcat, ca mort. Mă condamni, Cristi ? Nici un cuvînt. Bine, mă îmbrac și plec. Te-ai mișcat încet, întorcîndu-te spre mine. Ai mințit, Magda ! Bănuiam demult că-mi ascunzi ceva. Nu ! eu însămi ți-am dat să înțelegi ! am țipat. Dinadins am strecurat în scrisori, mai ales în ultima, echivocuri. Ba că doi, ba că trei... Nu întîmplător, nu din neatenție, dinadins. Cu mîna mea am plantat minele, ca să dai de ele, să le atingi, să-ți explodeze sub ochi. Prin viu grai n-am îndrăznit, n-am putut. Nu ți-e rușine, Magda ? M-am înfuriat. Am fost la ananghie și nu m-am prostituat, m-am căsătorit. Dacă o făceam fără acte n-ai fi știut, aș fi fost curată, nu ? Același lucru ! – ai decretat într-un tîrziu. Dar nu pentru asta te acuz. M-ai mințit. N-ai ascuns, ai mințit. Ai vorbit

tot timpul de doi. Și te-am avertizat, Magda, te-am avertizat. Orice, numai minciună, nu ! La minciună nu rezist, e peste puterile mele. Ce voiai să spui ? că mă părăsești, că ne despărțim ? Cu vocea aia calmă, ca un sloi plutitor ? M-am repezit la tine, te-am zgîlțîit. Cu ce ești mai bun ? Ai avut sute, nu trei. Și acum te întîlnești cu profesoara. Ție nu trebuie să-ți fie rușine ? Zbieram, îmi ieșisem din minți. Am vorbit, am vorbit... Uitasem de mine, nu mai era persoana mea în cauză, pe nesimțite se inversaseră rolurile, nu mă apăram, acuzam. Deodată am remarcat că te îmbraci, că ești aproape gata. Am început să tremur, respiram greu, am căzut pe marginea patului. Te-ai speriat. Te-ai aplecat și m-ai mîngîiat, te-ai culcat lîngă mine. Nu însemna că mă iertaseși ? Poate o făcuseși ca să mă liniștești, să mă scoți din criză, dar pentru mine îmbrățișarea și sărutul cîntăreau greu, căpătaseră nu o semnificație imediată, parțială, ci una totală și de durată. Nu puteai să le iei înapoi, să zici : te-ai liniștit, pot să plec. Mă iertaseși. Mă gîndeam, totuși, cu amărăciune, cît am pierdut. Te simțeam iertător, tandru, dar nu entuziast, dragostea se alimenta din milă.

M-am prins de tine ca o iederă, mă luptam cu demonul, nu-l mai lăsam să facă o mișcare, nici să răsufle. L-am stăpînit, am reușit să-l domin, dar am învățat ce e o supunere înșelătoare. Îl cunosc bine acum. Se preface înfrînt, adormit, anulat, tot ce vrei, și după aceea, cînd te aștepți mai puțin, se năpustește. Ne-am despărțit cu căldură, ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic, iar eu n-aș mai fi cunoscut alt bărbat, numai alături de tine aș fi trăit de la începutul începutului. Ca a doua zi să primesc surpriza :

„Așa cum era de așteptat, mintea mea a fost ocupată în întregime, la capătul zilei — deși fusese bogată, foarte bogată în elemente dintre cele mai variate — de imaginea zbaterii tale zadarnice în plasa minciunii. Aș fi dat un an să nu fi fost martor, să nu

se fi întîmplat, să nu mă fi muşcat colţii acestei decepţii. De ce te-ai mînjit cu zeamă de bozie pe obraz, ca o paparudă ? M-am grăbit să te avertizez din primele zile — pentru că nu ştiam ce deprinderi s-au lipit de tine «orice, numai minciună nu !» N-ai reţinut, n-ai dat importanţă sau ţi-ai spus, poate, «numai asta, una, şi apoi gata !» Deşi nici o minciună nu trăieşte izolată, de obicei e născută de alta şi atrage după sine altele, e parte componentă dintr-un angrenaj.

Ce-o fi fost ? Neputinţa de a te confunda cu propriul portret — în ochii altuia, bineînţeles, pentru că tu te cunoşti, te accepţi cum eşti, convieţuieşti cu tine paşnic. Intenţia de a te idealiza, pentru a părea mai bună, mai frumoasă. Ce judecată simplistă, minoră ! Frumuseţea spiritului nu se realizează prin retuş fotografic sau sulemeneală, ca cea a chipului, frumuseţea spiritului stă în asprimea nudă, ca cea a naturii. De ce te tulbură şi te pun pe gînduri munţii golaşi, ciopliţi grosolan, întunecaţi de ploaie sau copţi de soare ? De ce te răscoleşte şi te pironeşte locului marea agitată, murdară de alge, cu spume la gură ? De ce te striveşte o pădure noduroasă, strîmbă, contorsionată ? În natură, ca şi în spirit, nu există canon al frumosului, estetică la modă. Doar forţa zguduitoare a realului, a adevărului. Cu cît mai chinuit, mai tragic în limpezimea lui de cristal, cu atît mai copleşitor, mai frumos. N-ai ştiut ? Crezusem că ştii, începusem să mă conving că ştii, şi te admiram... M-am înşelat ! Punînd cap la cap amănunte, fragmente disparate, expresii, gesturi — inevitabil, odată pornită pe această pantă, mintea lucrează, combină, îşi extinde aria prospectivă —, descopăr. N-ai vocaţia sincerităţii, o vocaţie martirică în esenţa ei, ci doar înclinaţia spre mici adevăruri curente. Am confundat cele două planuri, ceea ce dovedeşte că perspicacitatea mea a clacat. Te-a scandalizat nu o dată interesul arătat trecutului tău. De ce te chinui ? Ce să-mi spui ? Trecut urît, sărac, deşert. Se poate schiţa în cîteva linii, în două linii (măcar nu spuneai că în trei), de nici un interes. Crezi că există pe lume trecutul unei fiinţe omeneşti, lipsit de interes ? Şi apoi, ce înseamnă că «te chinuiesc»

întrebîndu-te cum ai trăit, din ce s-a compus viaţa ta ? Ar fi trebuit să mă frapeze inapetenţa de a privi în propria existenţă. Anormal ! Una din cele mai mari plăceri e să te descoperi — şi te descoperi cu fiecare nouă regîndire a vieţii. Dragostea oferă prilejul de a adînci propria cunoaştere prin celălalt. Ţi-am spus de cîteva ori cum aştept să-mi spinteci sufletul, să-l tai fişii-fişii. In lipsa acestei curiozităţi, pun în funcţiune, de unul singur, tomograful. Dar nu e ca atunci cînd răspunzi, cînd răspunzi dorinţei pătimaşe a celuilalt de a şti.

Am vrut tot timpul să ştiu, şi te-ai ferit, mi-ai servit perifraze, replici stereotipe, o monotonă şi iritată reţinere. De ce ? Minciuna ta nu poate avea decît două cauze : absenţa unei educaţii a sincerităţii, necunoaşterea gustului sincerităţii totale — şi mai ales a locului ei vital în dragoste —, sau neîncrederea funciară în mine, la rîndul ei incompatibilă cu acest sentiment. De cîte ori n-am vrut să mă strecor sub pielea ta, spre simţuri, spre suflet, spre minte. Ai tras obloanele şi ai pus tăbliţa : «clădire goală, nelocuită de mult timp». Nu e aşa. Foiesc stafiile prin tine, ca prin noi toţi. Dar tu nu cunoşti savoarea destăinuirii. Ai trăit şi frumuseţi şi urîciuni, de toate, ca fiecare. Ţi-e teamă să le scoţi la iveală ? Nu îndrăzneşti, din superstiţie, să le rosteşti ? Cum să te fac să înţelegi ? Mărturisirea crimei nu te condamnă mai mult ca săvîrşirea ei. Dar tu n-ai comis crime. Ai trecut prin viaţă. Cum ? Cînd ai fost fericită, şi în ce fel ? Ce nu poţi să uiţi ? Care e zestrea ta — oricît de mică — de bucurii ? Pe cine ai iubit sau ai plăcut, cine te-a încîntat, şi de ce ? Nu ţi-ai găsit locul ? ai rupt legăturile ? din vina cui ? tu ce vină ai ? dar ei ? De ce nu răspunzi ? N-ai curaj să te dezvălui ? Te temi să nu mă faci să sufăr ? Şi ce dacă sufăr ? Şi asta intră în contul dragostei. O să sufăr, o să-mi treacă. Te voi avea mai aproape, te voi cunoaşte mai bine, voi fi în tine ca şi în mine. Asta înţeleg prin a ne retrăi trecutul împreună, de cîte ori să-ţi spun ?

Cum vorbeşti cu mine ? m-ai întrebat vexată. Cum meriţi, am vrut să răspund, dar am tăcut, perplex de

atîta combativitate. Nu-mi place combativitatea ta de şedinţă. Cînd ai dreptate, dă cu barda. Dar, vinovată şi combativă ? N-am minţit, strigai, am spus numai o parte din adevăr. O jumătate de adevăr e o minciună întreagă. Dar nu jumătăţi de adevăruri ai spus, ci neadevăruri sadea. Mi le-am amintit. Cînd ai plîns – la sfîrşitul discuţiei, nu la început, atunci folosiseşi plînsul ca pe o armă de luptă – m-am bucurat. Mi-am închipuit că te mustră conştiinţa. Ai negat. Nu, nu ! M-am simţit umilită. Dar eu ? nu te gîndeşti ? M-ai ameninţat că te îmbraci şi pleci, în loc să-ţi împreuni palmele şi să-ţi ceri iertare. Dacă ar fi o simplă distracţie, nu mi-ar păsa, aş închide ochii. Dar ştii ce e.

Compromisuri între noi ? Nu te-ai săturat de compromis ? Compromisurile toacă sentimentul, oricît ar fi de mare. Vrem să scăpăm pentru totdeauna de jumătăţi de adevăruri, de jumătăţi de măsură, de minciună, de minciună, de minciună... Nu poţi să mă priveşti în ochi şi să-mi spui totul ? Orice poţi să-mi spui, înţelegi ? orice, fără teamă. Vreau să fiu părtaş la ce ai trăit, am puterea să aud, să înţeleg şi să uit. Nu voi reţine decît frumuseţea gestului. Şi asta nu e valabil numai pentru trecut. Nu pot accepta nici un ungher tăinuit în mintea sau inima ta. Dacă într-o zi îţi par mai banal, mai prost, mai meschin, nu ezita, vorbeşte ! Şi mai urît, dacă mă găseşti. În interiorul cercului, bineînţeles, în care se înscriu cele două jumătăţi de monadă, ca în cioplitura lui Brâncuşi de pe «Poarta Sărutului».

Iar dacă ceva foarte adînc, foarte întortocheat nu ajunge pînă la vorbe, ai la îndemînă scrisorile. Ele sînt forcepsul, cu ele poţi smulge şi pruncii morţi, împietriţi, chiar monştrii. Tot ce te apasă şi refuză să se convertească în sunete. Tu dai scrisorilor un caracter imnic, de «Cîntarea Cîntărilor». Ai luat o notă prea sus. Te-ai autosugestionat că m-ai iubit întotdeauna. Am ştiut mereu că te înşeli. Nu pentru că mă credeai fericit nu veneai la mine, ci pentru că alte tentaţii erau mai apropiate şi mai puternice. N-ai ales o singură dată, ai ales de mai multe ori. După ce te-ai dezmeticit din prima cursă, trebuia să-ţi acorzi o pauză de

reflectare. Dar alte drumuri te-au atras imediat, irezistibil. Nu visele, ci realitatea îţi dicta faptele.

Dragostea pentru mine a izbucnit acum, tîrziu, cînd ne-am regăsit întîmplător, doi oameni păcăliţi de viaţă, decepţionaţi de ce li s-a dat, de ce-au cîştigat, de ce-au trăit. Într-o izbucnire desperată, ne-am întins braţele. O greşeală poate răsturna tot. Deşi euforizaţi, rămînem lucizi, ne vedem dintr-o privire defectele, nu ne mai amăgim. Dar mai ales să nu ne înşelăm cu bună-ştiinţă..."

Nici nu ştiu cum am dus lectura pînă la capăt. Lecţiile de morală ale tatălui meu, insuportabil de aspre, rămase în memorie ca momente de groază – din cauza lor nu mi-am iubit tatăl, ba i-am păstrat, îi port o amintire aproape urîtă –, pe lîngă scrisoarea ta fuseseră fleacuri. Asta eram ? hidoasa imagine corespundea fiinţei mele ? Am intrat în rezonanţă. Aşa numesc eu criza psihică din care nu mai pot ieşi, alimentată din sine însăşi. Cu siguranţă, mă dispreţuiai. Şi nu mă recunoşteam în portretul tău, nu voiam să mă recunosc. Din cauza groazei de a accepta caracterizarea, mă simţeam înclinată să resping totul. Mă consideram victima unei nedreptăţi strigătoare la cer. Am lipsit de la servici, nu mă simţeam în stare să dau ochii cu nimeni. Margulis m-o fi văzut în halul acela ? Mă durea că-mi puneai la îndoială educaţia. Părinţii fuseseră foarte rigizi, m-am plîns întotdeauna de neînţelegerea şi duritatea lor, practic n-am avut copilărie, nu m-am bucurat de libertăţile şi frumuseţile ei. Şi tocmai rigoarea educaţiei o contestai. Pentru prima dată am făcut corp comun cu tata, l-am invocat ca martor, m-am mîndrit cu ceea ce repudiasem la el. Cînd ţi-am auzit vocea la telefon, am vrut să mă năpustesc, din nevoia mea de răfuială s-a ales însă praful. Ca pe Dumnezeu te-am implorat să anulezi sentinţa, să-ţi retragi cumplitele acuze, măcar o parte, pe cele grele. Ai adoptat un ton vesel, amical. Suna

în vocea ta ceva de școlar poznaș, afurisit, însă cu inimă bună. Mi-ai trimis documentul de reconciliere :

„Ești o formalistă, ce mai încolo și încoace. Ai fetișul cuvîntului scris. Parcă ai fi arhivar de primărie comunală. Mare scofală ! S-a prăbușit cerul pe tine, Maria Stuart descoronată. Paparudă ! știi ce e o paparudă ? o afurisită de-aia de țigancă de abanos, cu șolduri înguste bătute ritmic de frunze fragede de platan, cu țîțele îmbrăcate doar în salbă de bani de aramă și boită cu zeamă de bozii, arunci pe ea o cană cu apă și picăturile se preling ca boabele de diamant. O am în memorie, cum te am și pe tine.

Știu cînd mint oamenii, știu cînd mă mint și mă prefac — foarte abil — că nu observ. Cu tine e altceva, tu ești corespondentul meu în univers, jumătatea mea de dublon. Cum să mă mintă emisfera ? Cum am mai rezista la experiența aceea faimoasă, cu caii, de la Magdeburg ? Am vrut să ard cu fierul roșu. Eu am descoperit, tu ai recunoscut, am uitat, n-o să se mai întîmple. Dar nu recunoști ! Te încordezi ca un arc. Unde ai învățat că atacul e cea mai bună apărare ?

Iar încep să te dojenesc, îmi propusesem să fiu imparțial. Poate n-ai vrut să mă minți, întîmplarea o fi combinat astfel lucrurile. Dacă tu susții asta, te cred, abia aștept să te cred. Altceva e de reținut : nevoia de a ne face educația sincerității. Oricît de greu va fi, voi fi sincer pînă în valvele inimii. Dar țelul e altul : să nu-mi fie greu, să devină o bucurie. Și nu e vorba doar de minciună — atîta cîtă a fost, ne-a folosit mai mult ca pretext pentru a ataca frontal un subiect capital. Ne interesează depășirea tăcerii. Știi care tăcere ? Dosirea diferitelor ipostaze în care am existat — și cîte n-au fost, cîți n-am fost în raport cu vîrsta, cu împrejurările — sub lespezile timidității, lașității, rușinii. Să fim cărți deschise. Lectura reciprocă e aventura cea mai palpitantă. Ție ți-e frică să mă citești, așa cum te ferești să te lași citită. Invoci lacune ale memoriei, în care nu cred. Uiți ce vrei, ce nu-ți con-

vine să știu. Nici pînă acum (e vorba de luni, dar păruse că am parcurs aproape toate distanțele într-o zi, în prima zi), n-am căpătat o motivare serioasă, plauzibilă a întîmplării de la patinaj. Doar bîiguieli. De ce te ferești ?

Ai capitulat, spui. In mîna cui ai depus armele ? Părinții n-au exercitat presiuni. Atunci cine ? El ? Cum a fost această presiune, de n-ai putut să reziști ? Ai vrut să sfidezi ? Pe cine ? Recent ai condamnat destinul care te-a împins, de la început, pe drumuri greșite, ridicîndu-ți în față, prematur, grija zilei de mîine. Gîndindu-te la moartea prin inaniție, aveai în vedere să răscumperi vechea cecitate ? Ca idee, mi s-a părut emoționant, ca fapt, desigur, absurd.

Dar numai tu ai enigme de descifrat ? Eu de ce am dezarmat atunci, atît de repede ? De ce m-am dat la o parte ? După «accident» ți-am scris – am restabilit adevărul –, însă nu ți-am trimis. De ce ? Am fost sigur că «o făcuseși» pentru el, că eu devenisem «trecut» ? Hai să examinăm împreună piesele arheologice.

Apoi ce-a fost ? Au trecut ani. Am devenit altul, sterp. Nici un sentiment. N-am mai compus. Ce-ar fi însemnat un mesaj din partea ta ! Resurecția a venit pe plan profesional. Am fost îmbrîncit în vîltoare și puterile amorțite s-au trezit. Un simulacru de resurecție sentimentală, apoi decepție. Și cavalerism, cavalerism desuet, Don Qujote de mucava. M-am dăruit profesiei. Cal de curse, alergînd, în spume, pînă la crăparea inimii.

Cînd m-ai căutat, mai eram recuperabil. Nu ți-ar fi trebuit decît 2–3 zile. N-a fost să fie... Apoi mortificarea, trecerea în regnul mineral. Și tu gîndeai că sînt victorios, fericit ! Urme au rămas, nici nu se putea altfel. Aripile au suferit cel mai mult. Nefolosite, înțepenite. Ai văzut, vezi cum cresc ? cum bat ? cum iau înălțime ?

Dar abia sus e cel mai greu. Să te menții la altitudine, să nu obosești, să nu recazi. Jos am trăit amîndoi cel mai mult. Altfel, dar jos.

Te-ai supărat că ți-am văzut plăgile provenind «de acolo». Descoperă-le și tu pe ale mele, te invit să-ți pui, nu ochelari, binoclu. Ți-e ușor, ești mai primitivă, adică mai genuină. Numai că ai devenit prăpăstioasă — asta face și splendoarea ta — și mi-e teamă că porți ranchiună, ieși greu din starea de lezat, însuși faptul că te simți lezată e pentru mine de neînțeles.

Tremur că plîngi, dar mă îngrozesc la gîndul că nu mai poți plînge. Recordul este să plîngi și să rîzi, să rîzi și să plîngi. Ploaie cu soare și stropi din seninul strălucitor."

M-am liniștit, furtuna se îndepărta de mine, trăznetul n-a căzut. Bubuiturile te sperie cel mai tare. Altcîndva, fulgerul se găsea în mîna mea, eu slobozeam focul, acum am văzut pe pielea proprie cum e. De unde, la început, îmi displăcea „teoria" din scrisori — aș fi vrut ca fiecare cuvînt să fie despre mine și să numească ceva concret, în timp ce tu preferai abstracțiunile impersonale —, acum teoria mi se părea minunată. Da, generalități despre adevăr și minciună, aprofundarea conceptului de sinceritate, toate le găseam binevenite, așa ceva puteam să suport oricît. Despre mine să nu fie vorba, eu să nu fiu cazul, modelul, exemplul. Cînd îți cerusem să nu pui surdină gîndurilor, nu știusem ce înseamnă ploaia de foc și pucioasă. Dacă ai mai fi fost curios să-mi afli părerea, aș fi ales, fără să stau pe gînduri, surdina. E inevitabil să-mi faci morală ? — în ce mă privește m-am lecuit, orice, numai morală nu ! — dă-i atunci un caracter principial, rămîi în lumea ideilor. Învăț și așa cîte ceva, nu ? Ca la școală, predă-mi lecții, ascult cîte vrei, nu mă plictisesc, nu casc. Așa gîndeam, și nu eram cinică, eram „Stan Pățitu". Ceea ce nu voiai să înțelegi, era că trebuie să ne luăm așa cum sîntem. De ce să ne punem pe un calapod și să întindem de noi ? Fiecare să rămînă cum l-a modelat viața. Teoria ta despre sinceritate e frumoasă în sine, dar anumite

lucruri e mai bine să rămînă în umbră. Ce-ai cîștigat dacă ai aflat că am mai avut o căsnicie ? Ești mai fericit ? Nu ești. Un traumatism în plus, putea să lipsească. Duceam eu singură povara, de ce să o ducem amîndoi ? Am dorit să te cruț, și ai aruncat anatema. Dacă ai fi avut altă fire, n-aș fi ezitat să-ți spun de la început. Era mai bine să mă lași să apreciez singură ce se cuvine să știi. Ne-am înțeles să nu ne mințim, dar cu privire la perioada de cînd sîntem împreună. Așa da, sînt de acord, cel ce va fi prins să fie ars de viu. Dar să răscolim morminte goale ?

O astfel de lecție aș fi vrut să-ți țin. M-am abținut. Nu concorda cu mentalitatea ta, te-aș fi contrariat, ai fi suferit — căci asta ți-e vocația, să suferi, și suferi fiindcă nu ești realist, idealizezi, te lași hărțuit de himera perfecțiunii. Nu înțelegi că orice sîntem, numai perfecțiuni nu ? N-ai destulă îngăduință față de slăbiciuni. Mai ales ale celor pe care-i iubești. Pe ăștia îi vrei cu tot dinadinsul desăvîrșiți. Tu ești desăvîrșit ? te zbați să fii, și nu reușești, și asta te doare. Nici cu tine nu ești îngăduitor. Ne chinuim amîndoi, deși nu mai putem schimba nimic. Chinul te potolește, te îmbunează ? Ce conta dacă au fost trei în loc de doi ? ai scris. Știu ce conta. M-ai iertat, dar n-ai uitat. Nici că au fost trei, nici că l-am ascuns pe unul. Trecutul e mort pentru mine, chiar așa, un leș, iar tu mă obligi să-i aspir miasmele — în imaginație, pentru că în realitate descompunerea s-a terminat. Cînd ai posibilitatea să trăiești clipele pe care le-ai visat toată viața, să n-o poți face fiindcă ești ocupat cu retrăirea acelei vieți lipsite tocmai de ce ai găsit ? Curată nebunie ! Dar ăsta ești tu. La micile examene ale prezentului ai căzut cu brio.

Iată : Am ieșit împreună, pe seară, de la Paula. De obicei te lăsam să pleci primul, dar dornică să umblu cu tine pe străzi, am încălcat înțelegerea. Nu mi-a mai păsat de ochii iscoditori ai vecinilor. În fața porții, un pensionar ne îmbia să-i cumpărăm rația de ulei. Ai schimbat două-trei cuvinte cu el. Ce găseai pitoresc în faptul că-și vindea uleiul pe o lună, pentru douăzeci-treizeci de lei în plus ? Îți plac oamenii ne-

voiaşi ca decor, nu-i iubeşti, nu-i înţelegi, nu simţi alături de ei. Te-am luat de braţ şi te-am tras de lîngă prăpăditul bişniţar de mahala. La porţi, perechi de bătrîni aşezaţi pe scăunele se bucurau de amurgul toamnei tîrzii, urmărind rarii trecători. Ceva în atmosferă te-a înduioşat. M-ai luat după umeri şi m-ai strîns lîngă tine şi am defilat cu pasul sprinten, mlădios prin faţa lumii aceleia mărginaşe. De unde izvora tinereţea din noi ? Aveam vîrsta sentimentelor şi dorinţelor, şi oricît de intolerant ne-ar fi judecat privitorii, nu puteau să nu-şi dea seama că în noi gîlgîia altfel de viaţă. Apoi a căzut noaptea şi te-am condus pe străzi desfundate şi întunecate. Mă simţeam neliniştită, te ţineam de mînă parcă te-ar fi ameninţat nu ştiu ce primejdie. Cînd am ieşit pe o arteră circulată, neluminată şi ea, mi-am dat seama că eşti panicat. Te opreai după fiecare far aprins, agitînd braţul. De ce curmai atît de brutal farmecul clipei ? Am accentuat strînsoarea palmei, nu cineva voia să mi te ia, tu voiai să fugi. De ce ? Am tăcut, mi s-a frînt inima. Uitaseşi de mine, trăiai în altă sferă, singurul impuls era să te urci într-un automobil şi să dispari. Acesta a fost întotdeauna felul tău de a mă uita, nu ? Prevala inconfortul întunericului, nesiguranţa străzilor dosnice, anxietatea neadaptării la mediu, sentimentul de pierdut în spaţiu. Îmi vorbeai de educaţia sincerităţii şi ţie îţi lipsea educaţia dragostei. La ce mai folosea acum analiza trecutului ? Viaţa nu e altceva decît prezent, din prezent se naşte şi viitorul, şi la această probă elementară clacai. Undeva, în adăpostul calm al unei odăi bine luminate, ai fi început din nou săpături în căutarea relicvelor. Ai fi făcut-o meticulos, imperturbabil. Acum, însă, te strivea menghinea prezentului, doar că n-o rupeai la fugă.

Îţi simţeam mîna înmuindu-se, nemairăspunzînd, retrăgîndu-se. Îngrijorarea ta creştea cu fiecare clipă, te împovăram. Pur şi simplu nu mai aveai nevoie de mine. Am ajuns într-o piaţă frecventată, nod de tramvaie, privirile tale rătăceau speriate de la un vagon la altul. Căzuseşi atunci din cer, nu ştiai pe ce lume te afli, nu recunoşteai nimic, îţi lipsea orice punct de

reper. Voiai să ştii care vehicul duce acasă la tine – gîndeai, poate, că în poarta casei –, şi aşteptai răspunsul „specialistei". Oricare, mi-am dat cu părerea. Toate duc în centru, de-acolo te descurci. Ezitai, ţi se părea că te azvîrli în prăpastie. Urcă-te în ăsta, ţi-am spus la întîmplare, cu ciudă, cu o ascunsă pornire rea, scandalizată de lipsa ta de simţ practic, de interesul redus deodată la zero pentru persoana mea, de aerul că aparţii altei lumi, că e firesc, chiar obligatoriu, ca eu să cunosc pe dinafară mersul tramvaielor, ca o fiinţă de rînd ce eram, în timp ce pentru tine, vînzoleala cu mijloace publice prin Bucureşti reprezenta un fel de declasare. Nu te-ai urcat, ai avut noroc, un taximetrist clandestin s-a oprit lîngă tine şi ţi-a deschis portiera, exact cum doreai, cum sperai. Abia ţi-ai rezervat timp să întorci capul şi să spui un la revedere grăbit, formal. Zeii protectori nu te părăsiseră, aveai încă trecere la ursitoarele bune. Ai închis portiera şi ai plecat fără o privire, fără un semn. Nici nu ţi-a trecut prin minte că şi eu trebuia să ajung acasă.

Am rămas ţintuită locului, pînă cînd maşina s-a pierdut în noapte. Ce să cred ? Laşitate de intelectual comod, spăimos, rupt de realitate, la greu în stare să uite cele mai elementare maniere ? Sau mai mult ? Dovadă izbitoare că dragostea e pentru tine un simplu divertisment ocazional ? Nu tot aşa mă lăsaseşi în tinereţe ? Plecaseşi fără un cuvînt, şi te întorseseşi peste un an, ca să-mi spui că pot să mă mărit sănătoasă cu cine-mi place, iar cînd, pentru a anula prostia ce-o debitasem în glumă, te-am luat în braţe ca să dansăm, mi-ai întors spatele şi te-ai dus la Lizi. Am făcut, prin beznă, drumul spre casă, îngrozită că-mi dă un borfaş cu ceva în cap, că trecutul se repetă aidoma, că între sentimentele noastre e o prăpastie, că faţă de mine eşti la fel de fluşturatic şi superficial ca în tinereţe. Ce reprezentam pentru tine ? O parteneră de retrospectivă sentimentală ? Cobai într-un experiment psihologic, pe o dragoste în stare să reziste tuturor tribulaţiilor vieţii ? Veneai la mine nu pentru cea de astăzi, pe ea o abandonai la primul colţ de stradă ! veneai să scormoneşti în cenuşă după

cea de altădată — şi măcar de-ai fi iubit-o cu patimă pe aceea, dar şi ea fusese un joc, joc de tineri în dublu mixt, durînd o vară. Şi eu, care îmi pusesem toată nădejdea în tine, mă lăsasem pradă simţămintelor, ajunsesem dependentă, mă pregăteam să rup toate lanţurile şi să mă azvîrl la picioarele tale. Pentru ca să-mi întorci din nou spatele, fără o vorbă, să iei primul taxi şi să dispari ? N-am fost niciodată atît de nenorocită. Ai avut ingenuitatea să te plîngi că tu ai fost cel părăsit, împins ca un sac de cartofi într-un tramvai fără destinaţie, sau ducînd la capătul lumii ! Te-ai considerat oropsit, obijduit, te-ai prăpădit de mila ta. Asta eşti, ştiu bine, dar faptul că ştiu nu mi-a slujit la nimic.

Celălalt examen ! Celălalt ? Au fost o sută, dar le-am dat uitării. Vizita ! Prima noastră vizită. Nu ne mai întîlnisem, noi doi, cu nici o altă fiinţă omenească. Cu excepţia contactului fugar cu Paula. De fapt, două. Cînd ţi-am prezentat-o. Voia să te vadă, îşi făcea de lucru prin bucătărie, aşteptînd s-o chem, iar cînd am chemat-o, s-a pierdut, trăgea înapoi ca o muiere proastă de la ţară. Aţi dat mîna, asta a fost tot. A doua oară, după ce îşi strînsese boarfele în camera de la stradă, înainte de demolare, a venit singură. I-ai adresat cîteva cuvinte şi, tot intimidată, tot mută, lăsa impresia că n-are să mai plece. Am expediat-o. Astea nu se pot numi confruntări cu oamenii, or eu simţeam o necesitate irezistibilă să mă vadă cineva cu tine, să stăm o oră într-un mic grup. Pentru verificarea propriului simţ al realităţii. Nu cumva visam că ne întîlnim ? Nu era o iluzie, un renghi al minţii aprinse ? Trebuia să te văd, să mă văd şi cu ajutorul altor ochi. Ai Paulei nu contau. Altceva îmi trebuia. Ochi reci, experimentaţi, o atmosferă de cămin normal, nu de sală de aşteptare, de gară, de bejenie, o familie aşezată unde se primeşte civilizat, se poate purta o conversaţie, eşti în rîndul lumii, n-ai sentimentul răufăcătorului ce forţează uşi străine şi nu ştie cum să se fofileze pentru a înşela vigilenţa vecinilor.

Sîmbătă cred că a fost ! Ne întîlnisem într-un apartament gol, în reparaţie. Eu, în ţinută de gală — fustă neagră trei sferturi de jerse, cumpărată din Italia, bluză de mătase groasă şi un ilic brodat, ton sur ton, pantofi cu tocuri înalte, din piele de şarpe, ca şi geanta. Plecasem de-acasă, pasămite, la onomastica unei celibatare. Aşteptam neliniştită în mijlocul casei. Veneai pentru prima dată acolo. Ai să găseşti că e mai bine, sau mai rău, decît la Paula ? Lăsasem uşa descuiată. Număram minutele. Trecuseră două sau trei peste... Clanţa s-a mişcat, inima a pompat un val mare de sînge. Echilibristică printre scări, butoiaşe de tinichea, găleţi, pompe, mături. Plecaseră de o oră zugravii ! Purtai o scurtă de piele neagră şi bască de pictor. Îmbrăţişare lungă. Rotirea ochilor prin haosul înconjurător. Luai contact cu realitatea. Surîsul tău m-a destins. Impactul se făcea într-o umoare calmă, îngăduitoare, uşor sarcastică, dar jovială. O, cît de tînăr te regăseam în toate, de fiecare dată. Căutai ceva din ochi, cu aerul ogarului care nu găseşte vînatul. Ai început să măsori distanţa dintre podeaua mîzgălită de var şi fusta mea neagră, mustăcind. Ni s-au întîlnit gîndurile şi am rîs. Exista, totuşi, un pat. Mai era în acest univers incongruent — lumea lăsată baltă de creator într-o pauză de masă, ai spus, cu condiţia ca acest creator să obişnuiască să ia masa în oraş — şi un casetofon. Ai ales caseta, dar priza nu dădea curent. Hai la tablou. Te pricepi, Cristi ? Nu puseseşi în viaţa ta mîna pe un buşon. Un scaun, şi ţine-mă ! Eram cu tocuri înalte. În timp ce deşurubam şi verificam liţele, ţi-ai rezimat capul de coapsa mea şi a început să-mi tremure mîna. Îţi simţeam privirea altfel ca de obicei, mă plăceai, lenajurile îmi reliefau formele, mă găseai întru totul pe gustul tău, nu e aşa ? De obicei îmi ascund trupul în veşminte largi. Pentru o clipă devenisem alta. Aventură în aventură, nu ? Mi s-au întipărit în memorie acele zece minute. Bănuiesc — intuiţie feminină — că şi ţie. Cînd am coborît de pe scaun, m-ai luat în braţe şi, aşa îmbrăţişaţi, am străbătut apartamentul.

Intr-un tîrziu — seara plumburie de toamnă acoperea geamurile —, ți-am strecurat ideea vizitei. Nu la colega celibatară, așa ceva nu exista, la o pereche mai vîrstnică. Dacă mă confesasem lor ? Da, incomplet. Ea intuise schimbarea mea profundă, din zbor, la o reuniune. Încă mă mai duceam la sindrofii cînd eram prea asaltată, cînd nu găseam scăpare. Ce înseamnă incomplet ? Nu știe pînă unde am ajuns, dacă e ceva pasager sau de perspectivă. Doar că e. Și s-a arătat bucuroasă să mă ocrotească. Cum intuise schimbarea ? Bănuia, demult, marasmul vieții mele de familie. I-a fost milă. Femeile au uneori asemenea porniri generoase, întîmplător ea n-are soră, poate n-are nici o prietenă apropiată. Ai oscilat, am reînnoit propunerea cu noi argumente. Ai înțeles pînă la urmă că nu e un capriciu, o toană și, fără entuziasm, stînjenit, ai acceptat.

Parcă urma să mă urc în carusel, la bîlci, în lanțurile alea care mă îngrozeau pe vremea copilăriei. Nu mă azvîrleam în aer, mă azvîrleam în necunoscut. Ne-am urcat în tramvai. L-am luat la întîmplare, ca să-ți arăt cum se face un traseu din fracțiuni combinate. De ce ești așa lipsit de simț practic, dumnezeule ? Profesoara aia de estetică n-a umblat cu tine prin oraș ? ea cu ce călătorea, cu elicopterul ? V-ați cheltuit toți banii pe taxiuri ? Am mai găsit o alimentara deschisă și am cumpărat o sticlă de șampanie. Nici nu ți-a trecut prin cap să ceri s-o duci tu. Aveam o sacoșă de plasă subțire în poșetă, am pus în ea mica povară și mi-am aruncat-o pe umăr. Discipola cu maestrul. Pe drum m-am oprit de cîteva ori, te-am luat de gît. Tu, ca de gips. Am făcut-o dinadins, să te încerc. N-ai avut niciodată de-a face cu acest gen de tandrețe. Ce femeie o fi fost profesoara aia a ta ? colaj de citate ? Un bărbat experimentat, ca tine, să înlemnească în halul ăsta ? Cine te vedea ? Doi-trei trecători, ici-colo, pe o stradă întunecată, în noiembrie. Ea ți-a inculcat atîta timiditate ? Dar ea n-avea sînge, n-avea simțuri ? Doar cultură generală ? Ce cuplu a fost ăsta, omule ? De carton ? Cum ai ținut-o

lîngă tine ? Se împerecheau bagheta ta și citatele ei, nu ființele, ele dormeau somnul de veci.

Știi de ce te-am hărțuit ? Nu-mi venea să cred că străbat cu tine orașul, că mergem împreună intr-o familie ; mă convingeam material. Apoi, știi cum e cînd îți cumperi un ceas nou ? Îți duci tot timpul încheietura mîinii în dreptul ochilor, controlezi ora. În plus, eram animată și de un scop. Să te obișnuiesc în alt mediu cu mine, să institui un nou raport între noi, de comunicare publică.

Am ajuns. Am bîjbîit pe la cîteva porți. Nu găseam numărul. Nu fusesem de prea multe ori la Gloria. Începuseși să te crispezi, eu îmi făceam curaj glumind pe seama memoriei sclerozate. Încerc o secretă plăcere să-mi divulg defecte, chiar să le exagerez. Viața m-a învățat că cel mai înțelept e să le-o iei înainte bîrfitorilor, să le furi apa de la moară. Cine să te mai foarfece după ce ți-ai înfipt briciul în carne ? Cu tine exista și pericolul de a fi luată în serios. Dar nu despre asta e vorba. Am găsit, am urcat, am sunat. Gloria ! O Glorie cu ochii cît cepele, făcînd zadarnice eforturi să-și ascundă curiozitatea. Prezentări, nelipsitele fraze introductive, istorisirea anostă a achiziționării unui tablou ce-ți atrăsese atenția, sau îți servise de pretext pentru demararea conversației... În sfîrșit, își face apariția și Veniamin – terminase plimbarea de seară prin bălțile străzilor vecine – cu cîrlionții lui albi în jurul cheliei de episcop catolic. Făceam sforțări desperate să înviorez atmosfera, dar rămîneam neinspirați, distanți. Obositoarele, inutilele vizite de seară, în care se fac schimburi de informații curente, sau nici atît ! Le cunoșteam. Nu pentru asta venisem. De altfel, începuseși să bați în retragere. Sugerai că scopul fusese atins, vă cunoscuserăți, îți făcuse mare plăcere, aveam să mai trecem. Eu nu mă dau bătută cu una cu două. Veniamine, nu ciocnim și noi un pahar ? Nu marcăm prin nimic evenimentul ? Dintr-o ochire a reperat sticla de șampanie și, cît ai zice pește, a trecut la umplerea cupelor. Am ciocnit, ne-am încălzit, privirile, vocile au căpătat o oarecare vibrație.

Sticla s-a golit. După cîteva minute de suspans, Veniamin s-a hotărît să pună la bătaie rezervele proprii. Au mai apărut pe masă o sticlă, sticsuri, o farfurie cu tartine. S-a spart gheaţa, s-a băut bruderschaft, v-aţi spus pe numele mic. Vă asmuţeam ca la coridă, pe toreadori. Dar nu ca scop în sine. Nu venisem de florile mărului, să-ţi fac cunoştinţă cu amicii mei. Voiam să le arăt că ne iubim, şi cum ne iubim.

Ei, de aici încolo rememorezi tu...

6

„De-aici încolo, lucrurile au căpătat, din unghiul meu de vedere, o întorsătură bizară, stingheritoare, şi, în ciuda unui vag orgoliu încercat din cînd în cînd, umilitoare. Ai făcut din mine obiectul atenţiei generale. Cum ai reuşit să deturnezi interesul exclusiv spre umila mea persoană, să montezi spectacolul acela teatral, şi să mă transformi în protagonist ? Efectiv, nu mai aveaţi ochi decît pentru rolul ce mi-l rezervaseşi, şi pe care mi-l alimentai cu o inventivitate inepuizabilă. Ce n-ai făcut ? Mi-ai luat mîna peste masă şi ţi-ai mîngîiat obrajii cu ea. Ai şi sărutat-o. Mi-ai cerut să te privesc în ochi minute în şir, în timp ce surîdeai ca într-o transă invocator-adoratoare. Cei doi revărsau asupra noastră valuri de duioşie, parcă am fi fost proprii lor fii în seara logodnei. Îmi trăgeam din cînd în cînd braţul, atunci comentai gestul zgomotos. Le atrăgeai atenţia asupra celor mai mici nuanţe, dîndu-le interpretări tandru-ironice, rugător-caustice, dojenitor-resemnate. Vedeţi ? se fereşte, s-a ruşinat, îi e frică, sau, nu se mai jenează, dar nu ştie să răspundă cu aceeaşi ardoare, sufletul îi e încă anchilozat, aripile i-au fost ciopîrţite. Condorul pereche a rămas fără aripi. Mă botezai pe rînd condor, siamez, geamăn. El e iubirea mea dintîi şi de pe urmă. Nu ştiu

de unde am găsit resurse — de umor credeam, dar erau de logică — să-ţi atrag atenţia că expresia e echivocă, lasă loc la un spaţiu de mijloc în care nu ştim ce s-a întîmplat cu inima ta, ştim doar că a fost lung. Te-ai corectat : iubirea mea de la început pînă la sfîrşit, dintotdeauna. Nu fuseseşi niciodată atît de categorică şi exclusivă în declaraţii de dragoste, poate în scris mai făcuseşi afirmaţii la fel de ditirambice, dar acum, prin viu grai, de faţă cu martori, mă izbeau nefiresc. Le explicai cum ne sărutasem în tinereţe şi, pentru o mai deplină edificare, ai venit la mine să le arăţi. Ţi-ai tras scaunul. M-ai luat de gît, mi-ai strivit obrazul de al tău. Îţi simţeam trupul fierbinte, dăruit în întregime, cerut să fie luat în stăpînire. Îi sfidai ostentativ ? Nu ! îi ignorai, nu le acordai mai multă importanţă decît bufetului, sau uşii. Te manifestai ca într-o beţie grea, absolută.

Îmi crăpa obrazul de ruşine pentru panorama oferită gazdelor, după judecata mea, penibilă. În surîsurile lor binevoitoare vedeam îngăduinţa acordată saltimbancilor de bîlci. Mă înspăimîntai. Nu mai văzusem aşa ceva, nu ştiam ce reprezintă, dragoste turmentată ? batjocură, sarcasm morbid ? Orice ar fi fost, purta semnul anormalului, al unei naturi stihinice. Nu ştiam cum să mă port şi asta mă revolta atît împotriva mea cît şi contra ta. Nu mă simţeam în stare să răspund efuziunilor tale, neruşinate mai ales prin caracterul laborios. Un sărut furat din zbor, o mîngîiere ascunsă, un cuvînt şoptit cînd ceilalţi nu sînt atenţi, aşa ceva pot accepta fără să mă clatin, chiar dacă eu, cum e de la sine înţeles, nu răspund. Dar revărsarea aceea telurică, amestec de senzualitate, încăpăţînare, feminitate fanatică şi mai ştiu eu ce, nu ! Nu îndrăzneam să te resping, nici nu puteam, iradiai o voinţă subjugătoare. Să-ţi răspund pe măsură, nici atît — ce măsură ? măcar cu a suta parte. Să rămîn «de lemn Tănase» mi se părea descalificant, compromiţător, să încerc să te scuz ar fi fost ridicol, cu atît mai mult cu cît eu însumi nu te scuzam.

Ai fost vreodată într-o situaţie atît de confuză, de mizeră ? Eu nu. Ce eram ? cadînă suportînd capriciile

pașei ? sau invers, pașă giugiulit de cadînă ? Îmi lipsea imaginația să mă văd și să mă complac și într-un rol, și într-altul. Te îmbătaseși ? Din cînd în cînd îți ridicai capul de pe fața sau umărul meu, mîinile nu ți le luai, trupul rămînea tot prăvălit, și lansai, în replică sau din proprie inițiativă, o mică tiradă. Să rămîi prins în cleștele altui trup, în timp ce capul lui navighează detașat în ape străine! Continuai să mă îmbrățișezi, sau îmi mai lăsai un rest de îmbrățișare, cu mintea aiurea. La un moment dat s-a iscat o dispută cu gazdele, nu știu despre ce, și ai rostit ceva usturător, nu la adresa lor, ci la a unui principiu, la a unei idei, și ai folosit expresii atît de licențioase, cel puțin pentru urechile mele, încît m-ai înmărmurit. Abia începeam să te cunosc ? Gazdele n-au părut surprinse, probabil nici nu era cazul, dar în mintea mea s-a înfipt un piron. Magda ? Magda cea zveltă, luminoasă, veselă ? Ce făcuse viața din tine ? O femeie, evident. Dar prin asta te ridicase la pătrat, la cub ? sau te rostogolise în mocirlă, și țineai să-mi arăți stratul încă proaspăt de noroi ? Te-ai întors spre trecut și i-ai inițiat în păcatul meu de căpetenie. Cum, Magda ? Cum te-am părăsit ? Cuuum ? Simplu. Îți furasem inima, te amețisem cu cîntecele mele, sădisem în tine noian de speranțe și, dintr-o dată, dispărusem fără urmă și fără explicație. Ce purtare fusese asta ? Incalificabilă ! Te sculaseși în picioare și perorai cu vehemență. Dar că te-ai măritat imediat — am apelat la simțul de dreptate al gazdelor —, ăsta nu fusese păcat ? cel mai greu păcat ? Nu, nu fusese ! atacai în continuare. Doar o ambiție. Conversația a zăbovit puțin și în jurul persoanei negustorului. Spre stupoarea mea, bănuiesc și a gazdelor, ai schimbat brusc macazul. De unde nu prezentase nici o importanță — cînd capitulare, cînd ambiție, cînd acțiune tranzitorie — a devenit o personalitate de primă mărime. Absolvent al școlii comerciale din Roma — Roma lui Musolini ? am ținut să precizezi, da, a lui Musolini ! și lăsai impresia că habar n-ai cine a fost respectivul —, fiul patronului magazinelor «Vulturul» din București, crescut cu guvernantă și profesoară de pian, membru din adolescență al clu-

bului milionarilor, floretist medaliat la nu știu ce competiție, tipul bărbatului manierat din cale afară... Ți-am reamintit epitetele nimicitoare rostite de gura ta cu alte prilejuri – inclusiv pe cel de știrb. Îmi spuseseși la scurta noastră întîlnire, pe cînd mai erai soția negustorului, că bărbatul tău poartă placă dentară, și te scuturaseși cu oroare. Ai tăcut bosumflată, ai dispărut un timp la baie, iar cînd te-ai reîntors te-ai lăsat pe podea și te-ai făcut ghem la picioarele mele. Atunci a telefonat Margulis, sau altă dată ?"

Nu atunci. La insistențele tale, am plecat. Pierdusem noțiunea timpului și-a spațiului. Dar tu ești crainicul, vestești mereu ora, nu cea care a trecut, asta nu mă impresionează, cea care vine, nemiloasă, fatală. Asta e sadismul tău, să mă trezești din vis, să dai drumul la cuțitul ghilotinei peste clipa fericită. Trecuse de miezul nopții. Am comandat un taxi, te-am lăsat în drum și m-am dus acasă. M-am dezmeticit. M-am surprins urcînd scările în vîrful picioarelor. De ce ? să nu deranjez vecinii ? Venisem altădată și mai tîrziu și bocănisem fără nici o reticență. Afurisit complexul de culpabilitate ! Cum se strecurase în mine ? Am deschis ușa ca spărgătorul de meserie, nefăcînd nici cel mai mic zgomot. Surpriză ! În hol, lumina aprinsă. Mihai umplea, flasc, un fotoliu întreg. Ținea în mînă o carte. Cred că o apucase la repezeală, cînd auzise ușa. Mă aștepta, deci. Sosise momentul ? Își propusese să dea atacul ? Foarte bine. Nu mă pregătisem anume, dar mă găsea pregătită. Nu alesese ora cea mai indicată, nu conta. Simțeam cum îmi ies ghearele din pernițe și se întind, gata să se înfigă. Dar Margulis nu părea animat de intenții belicoase. Dimpotrivă. Mă așteptase să-mi comunice un fleac : mă căutase o colegă, voia s-o sun. Se oferea să-mi facă el numărul. Și eu, care pășisem ca o pisică, amortizasem cît putusem sunetul cheii în broască, pătrunsesem în

vestibul cu conștiința infractorului ! Mi s-a făcut greață. Tu nu știi ce oră e ? m-am rățoit la el. Cum s-o sun la unu noaptea ? A dat să-mi mai servească nu știu ce informații de prisos. Lasă-mă în pace. Nu vezi că am băut ? Din vocea mea răzbătea răutate provocatoare. Am uneori asemenea ieșiri, n-a fost nici prima, nici ultima. Și, sînt situații cînd chiar îmi face plăcere să fiu așa. E o palmă dublă, și pe obrazul interlocutorului și pe al meu. Nu stupiditatea serviciilor oferite mă enerva, ci serviabilitatea însăși, solicitudinea. Ghiceam că aici se ascunde perfidia. Nu-mi punea nici o întrebare, nu manifesta nici o curiozitate, nimic nu părea mai firesc decît ca eu să vin acasă după miezul nopții singură, fără să fi anunțat că întîrzii, cît întîrzii, fără să spun unde am fost, cu fața răvășită de emoțiile prin care trecusem, cu fumurile alcoolului în cap și, inevitabil, în priviri cu acea lucire proprie femeii adultere care nu mai vrea să se prefacă. Prin mărinimie voia să mă copleșească ? Să-mi sporească simțul vinovăției, să mă scoboare în propriii mei ochi ? Nu-i puteam permite, n-aveam de gînd să-i tolerez. M-am hotărît să precipit lucrurile, să pregătesc înfruntarea.

Primiseși cu oarecare neîncredere afirmația făcută încă pe la început, în primele zile, că nu port lanțuri, că ceea ce par a fi lanțuri nu sînt decît sforicele, că pentru tine pot să devin liberă oricînd, că nu e nevoie decît să-mi spui. Ți-am repetat-o, apoi, de „n" ori. Ba te-am cerut și de bărbat. Ce altceva aș fi avut de făcut după ce mă asiguraseși — evident, eu îți cerusem — că nu ne vom mai pierde, și că atunci cînd n-am să mai aflu vești de la tine, să știu că ești pe moarte, sau ai pierit. În condițiile respective, răspunsurile tale ambigue la cererile mele exprese în căsătorie mi se păreau un nonsens. Nu m-ai respins formal, n-ai spus niciodată că nu vrei să te însori cu mine. Îmi atrăgeai atenția, amuzat, că deocamdată sînt măritată. Vorbeai foarte evaziv de viitorul nostru, nu o dată te-am somat să te pronunți asupra lui, fără nici un rezultat. Susțineai că orice viitor este ascuns în negurile incertitudinii, că nu crezi în jurăminte, în previziuni, în planuri și prognoze. Că nu garantezi decît

pentru clipa prezentă, că astăzi mă iubeşti, dar de unde să ştii ce va fi mîine, peste o lună, peste un an ? Că un om cinstit, corect nu-şi angajează sentimentele în eternitate. Că încrederea mea oarbă în trăinicia sentimentului ce ţi-l port e pripeală. Scepticismul acesta mă rănea de moarte. În seara cu pricina mi-am dat seama că am greşit necerîndu-ţi să decizi dacă să divorţez sau nu. Obligatoriu să leg direct şi imediat divorţul de căsătorie ? Nu ! De-ajuns să ştiu că doreşti să fiu liberă, să mi-o ceri. (Dacă era de cerut, mi-o cereai singur.) Poate nu-ţi convenea să-ţi asumi răspunderea iniţiativei, aşteptai să vină de la mine, mi-ai spus de-atîtea ori că nu te vîri în sufletul oamenilor să-i influenţezi în opţiunile lor majore, că eşti partizanul liberului arbitru, îl aperi şi-l respecţi. Îmi revenea, deci, datoria să acţionez.

Şi aşa n-aveam de gînd să accept statutul de tolerată a lui Margulis, nu puteam primi nepăsarea lui mimată. Cum să-i ofer plăcerea de a-mi crea o psihoză de infractoare, cînd căsnicia noastră nu era decît o ficţiune de prost gust, o farsă intolerabilă pentru o fire cît de cît francă, nu ca a mea, independentă pînă la anarhie. Ca urmare, cu prima ocazie, ţi-am pus chestiunea răspicat : Vrei să mă despart de Margulis ? N-ai spus „da" cu toată gura, ai răspuns pe ocolite : De ce n-ai făcut-o mai demult ? Ştiam de ce, din rutină şi comoditate. Rutină în sensul că mă învăţasem cu el şi cu mediul lui. Margulis nu mă incomoda. Îmi acorda toată încrederea, toată libertatea de mişcare. E drept, ştia că nu mă foloseam de ele, că nu-mi serveau la nimic, dar simplul fapt că nu-ţi lipsesc, că nu-ţi sînt contestate, că ştii că le ai, e, cum să spun, confortabil. Îţi măguleşte amorul propriu. Margulis cunoştea caracterul meu, ştia că nu suport nici un fel de zăbală, că pun mai presus de orice autonomia (acum n-o mai pun, nu doresc altceva decît să ţi-o subordonez ţie, Dumnezeu ştie cum e cu aşa-zisa „fire", după cum se vede mă înşelasem că a mea e imuabilă, experienţa a demonstrat că se poate schimba radical), dar, în acelaşi timp, înţelegea că faimoasa autonomie îşi pierduse, în fapt, orice func-

ţionalitate. Efigie princiară, lipsită de valoare. Fioroşii cavaleri medievali pieriseră, rămăsese numai stema, obiect de muzeu, grandoare moartă. Margulis se pricepea să cultive mîndria mea vană pentru defunctele virtuţi, să-mi exalte un orgoliu de suprafaţă, convins că atîta e de ajuns — şi nu se înşela. Practic, renunţasem la viaţă, la cea la care aspirasem.

Rutină devenise şi munca mea de birou, derulată automat, după cutume şi practici încetăţenite. Nu duceam treburile de rîpă, dar nici nu făcusem gaură în cer, realizam cît să mă menţin pe linia de plutire. Funcţia de director adjunct într-o instituţie e destul de convenabilă. Nu ţii în mînă oul fragil al răspunderii, nu eşti vîrf de lance, nici nu primeşti în piept şocurile, în acelaşi timp ai un statut de nesubordonat, oricum, nu de subaltern, ci unul de prim colaborator, iar mai jos, te bucuri de tot respectul şi toată stima. Ţii locul şefului, şi oamenii nu uită, oricînd se pot izbi de tine, ca ultimă instanţă. Şi apoi, din cine se recrutează directorii, nu din directori adjuncţi ?

Nu mai puţină rutină conţineau şi des invocatele mele raporturi mondene. Dacă nu mă înşel, în prima conversaţie m-am lăudat că întreţin relaţii de amiciţie exclusiv cu cine-mi place, cu cei pe care-i preţuiesc şi stimez. De ce-oi fi debitat această enormitate ? Mă mişcam într-un cerc cenuşiu, de căpătuiţi, intelectuali unilaterali, preocupaţi în principal de latura materială a vieţii, poate buni profesionişti, dar semidocţi — de la tine am învăţat cu timpul diferenţa, prăpastia nu m-aş feri să spun, dintre omul de cultură şi intelectualul prin diplomă. Îi stimam ? Îmi plăceau ? Cîtă lipsă de discernămînt ! Ar mai fi ceva, dar asta nu mi-o mărturiseam nici mie. Să admitem cazul că mi-a trecut prin cap să mă rup, să mă desprind. Şi chiar am trăit dilema cînd am descoperit că Margulis mă înşeală. Dar rudele, şi în primul rînd sora mea, care trecuse prin ceva similar, m-au sfătuit să fiu înţeleaptă, să-mi examinez cu calm interesele, să nu fac prostii regretabile şi iremediabile. Comisesem destule gafe. Aveam o situaţie, de ce să-l dau cu piciorul ? Altul

mai bun de unde ? Și-apoi, obosisem. Îmi era egal. Zburleală de formă, în virtutea temperamentului coleric. Cînd convenisem să ne căsătorim, nu pomenisem nici unul de dragoste. Doi oameni de afaceri, pricepuţi, se asociau și întemeiau o întreprindere cu o rată a profiturilor înaltă. Bătusem destul sala pașilor pierduţi. Am renunțat, deplin conștientă, la posibilul demers. Intrasem de mult „în normal", în momentul în care m-ai găsit.

Iată de ce n-o făcusem pînă în momentul cînd ţi-am pus întrebarea. De ce o făceam acum ? Pînă la urmă, deși n-ai îmbrățișat ideea cu cine știe ce entuziasm, ai găsit o rațiune morală în eliberarea mea. În primul rînd, stabileam între noi un raport de egalitate, în al doilea, te împăcai cu propria conștiință. N-aveai să mai săvîrșești, chiar dacă pînă atunci fusese numai aparent, un rapt. Nu ai negat că are oarecare importanţă și faptul că voi înceta să mai respir același aer cu Margulis, să dorm sub același acoperiș, să folosesc aceeași baie, aceleași prosoape (am protestat, cum ţi-ai putut închipui că n-am atîta personalitate ?), să iau cina în jurul aceleiași mese, să-l însoțesc în vizitele în cerc și să patronez primiri cu același caracter.

Înțelegeam că despărțirea de Margulis intra în vederile tale, cu toate acestea nu mi-o impuneai. Nu puneai piciorul în prag, de felul tău nu ești un categoric, mai degrabă un neutral, chiar șovăielnic. Instinctul de femeie altceva îmi spunea : nu te ardea gelozia. Ca pe mine, cînd îmi apărea în minte profesoara de estetică. Și doar nu trăiați în aceeași casă, ba luni de zile nu vă mai văzuserăţi deloc. Ce-aș fi făcut dacă ai fi fost în situația mea ? Îmi era groază să mă gîndesc. Prezentul părea să-ţi fie cvasiindiferent. Te mulțumiseși să afli că între mine și Margulis nu e nimic. Gelozia ţi se canaliza în întregime spre trecut. Gelos pe Fărcașu, gelos pe partenerul dintre cele două războaie mondiale, cum spuneai fără să înțeleg de ce (adică dintre Fărcașu și Margulis), dar nu pe viața trăită dincolo de persoana ta acum, de cînd ne regăsisem. De bine, de rău, cu Margulis îmi împărțisem traiul perioada cea mai îndelungată. Prin ce

miracol acest răstimp se transformase, în ochii tăi, într-o zonă liniștitoare ? Parcă m-ai fi știut pusă la adăpost, lăsată pe mîini sigure, dată în primire unui om de încredere. În schimb, în anii dinainte mă vedeai pradă tuturor viciilor, frecventînd o lume declasată. Fusesem debusolată, femeie ușoară, depravată. De unde se putuse înfiripa în mintea ta asemenea reprezentare ? E drept, îți spusesem că Fărcașu ajunsese un detracat. Dar de aceea îl părăsisem. Cel de al doilea plutea în nebulozitate, mă ferisem să-l conturez. Minciuna ? Ea mă recomandase astfel ? Tu plasezi mincinoșii la periferia oricărei morale. Mai multe concuraseră, probabil, la alcătuirea imaginii întunecate despre trecutul meu. Cum s-o anulez, s-o șterg, s-o înlocuiesc cu alta ?

Eu n-aș fi avut motive să fac rechizitoriul trecutului tău ? Destule, slavă domnului. Dar la mine prevala prezentul. Tremuram pentru prezent. Și nu degeaba. Într-o bună zi, te-ai dat de gol, la insistențele mele ai recunoscut că te-a căutat profesoara. Păstrarea, în portofoliul personal, a colecției de cîntece dedicate ei, a devenit în ochii mei o blasfemie. Ți-am cerut să le arzi. Mi-ai propus să le ascult. Sînt lucrări artistice, ai explicat. Cine îl întreabă pe artist de unde s-a inspirat ? sub înrîurirea cărui raport uman a creat ? Nu m-am clintit. Să aduci partiturile ! Ai venit cu ele în apartamentul-șantier, într-o după-amiază plumburie, ploioasă. Mapa cu partituri a stat un timp lîngă capetele noastre. Aveam senzația că mă aflu sub privirile dușmănoase ale profesoarei. Ai insistat să-mi fredonezi. Am ascultat. Nu marcai alb melodia, puneai suflet, interpretai, și nu ca un solist oarecare, ci ca un menestrel ce-și cîntă propria viață. Cîntecele exprimau imputație amară, pe alocuri ironie, autoironie, zvîcnituri cumva camuflate, dar adînci. Nu trădau în nici un caz un sentiment mort, poate unul muribund, iar vocea nu se detașa de el. Te-am oprit. Îmi era de-ajuns. Dacă vruseseși să pledezi pentru salvare, greșiseși, efectul fusese invers. Nu te poți lipsi de ele ? Înseamnă că nu te poți lipsi de ea.

Te-ai lipsit, după multe şovăieli, după parlamentări îndelungi, la capătul unei presiuni desperate. Le-am pus în chiuveta de la bucătărie şi am aprins un chibrit. Hîrtiile vechi, uscate, au luat foc imediat. Mă îneca fumul, tuşeam, ai vrut să mă desprinzi de locul incinerării. Cu o mînă manevram băţul, desfăcînd foile încă necuprinse de foc, şi cu cealaltă îţi strîngeam palma. Rămîneam neclintită în voinţa mea. Fumul înecăcios m-a alungat pînă la urmă, am lăsat ultimele foi scorojite să ardă singure. Am deschis ferestrele şi aerul rece şi umed de afară a alungat duhul nebuniei ce mă bîntuise. Eram amîndoi tăcuţi, dar mie mi se părea că se surpase un zid dintre noi. Mă răsuceam în jurul tău ca o pisică, aş fi fost gata pentru orice sacrificiu. Te-am îmbrăţişat şi ţi-am spus liniştită : poţi să-mi ceri orice, hai, încearcă-mă, cere-mi, nu există pe lume lucru pe care să nu-l fac. De ce n-ai dat curs ? Nu ştiu dacă am mai atins vreodată acel fanatism al dăruirii. Dimpotrivă, de multe ori m-am arătat egoistă, poate şi meschină. Nimeni nu uită de sine tot timpul. Impulsul meu dominant, cel de durată, a fost la polul opus : să cer, să-ţi cer, să te cer.

Am părăsit apartamentul pustiu, plin de sculele zugravilor, inospitalier cum ni se părea atunci, deşi pentru nici un alt loc din lume nu păstrez atîta nostalgie, şi am intrat, o bună bucată de timp, sub oblăduirea Gloriei şi a lui Veniamin, adevăraţii părinţi adoptivi ai dragostei noastre. În acest cuib şi-a clocit ea cei mai mulţi pui, nu ? După aceea n-am făcut decît să-i creştem, acolo au spart însă găoacea şi au început să piuie.

„Nu ştiu, poate. Dintr-un anumit punct de vedere. Acolo, iubirea ta s-a metamorfozat în patimă, ceea ce este mai puţin, şi în acelaşi timp mai mult. Patima cuprinde o arie mai restrînsă decît iubirea, dar este exclusivistă, abuzivă. Simţurile ţi s-au descătuşat fără oprelişte. Nu te-ai mai stăpînit în nici un chip şi, ală-

turi de dragoste, a ieşit la iveală violenţa. Dragoste şi cruzime. Am făcut faţă cu oarecare bravură. Nu era vorba de o scăpare de sub control, nici pe departe. Ceea ce făceai, făceai conştientă, premeditat, într-o stare de luciditate înverşunată. Ca şi cînd ţi-ai fi citit destinul, şi ai fi aflat că mai dispui de jumătate de an, sau şi mai puţin, şi ţi-ai fi propus să condensezi în acest răstimp tot ce ţi-ar fi putut rezerva o viaţă lungă. Nu spun că şi ceea ce-ţi refuzase viaţa pînă atunci. Uneori mă străfulgera gîndul că toate acestea le-ai mai trăit. În ciuda faimoasei legende despre femeia-ascet, femeia-Savonarola. Trăsăturile ţi se înăspriseră puţin, poate cuvîntul înăsprit nu e cel mai propriu, dobîndiseră o anumită acuitate, ceva ca diferenţa dintre un portret pictat şi unul cioplit în piatră. Ar fi trebuit să fie invers ? Aşa a fost, totuşi, trecuseşi de pe pînză în bazalt. Descopeream asta la primul contact cu faţa ta, cînd îmi ieşeai în întîmpinare la uşa Gloriei. Apoi rigiditatea liniilor se estompa. În anumite momente, obrazul îţi scînteia ca o piatră preţioasă. Ochii migdalaţi îmi ofereau succesiunea galopantă a tuturor nuanţelor de cafeniu : ciocolatiu concentrat, implorator, gălbui fosforescent, încîntat, maron greu, pietros, ruginiu tulbure, coclit, nedefinită luminozitate transparentă, ca o reînviere din morţi, strălucirea cerului spălat de nori, bătut în briliante solare. Te consumai şi renăşteai neîntrerupt în aceste ipostaze, preocuparea mea fiind aceea de a-mi asigura în toate momentele vizibilitatea trebuitoare, în opoziţie cu dorinţa ta de a cufunda odaia în întuneric sau în clarobscur. Nu mică mi-a fost uimirea cînd, la un moment dat, ai întins mîna şi ai dat la o parte draperia, îndemnîndu-mă să te privesc.

Cea mai tulburătoare era nevoia ta de a comunica senzaţiile, impresiile, ca şi cînd ai fi transmis din explorări pe viu, cum fac cosmonauţii cînd raportează staţiilor terestre observaţii de pe lună, sau ineditul priveliştii Terrei văzute de departe. Bolboroseai conţinutul fişelor întocmite în timpul sondelor luate în sînge, în nervi, în celule. Suprasenzorialitatea mă emoţiona. N-am ştiut, nu mi-am închipuit că dragostea se poate

distila pînă la un asemenea grad. Bucuria era atît de mare încît se transforma în suferință. Mă durea transparența din propria mea ființă, mă strivea recunoștința pe care mi-o inspirai.

Îți amintești că după ce am făcut dragoste prima dată la Gloria, ți-am spus, și apoi ți-am scris, că m-a cuprins din nou duioșia – se mai întîmplase la Paula – ceea ce a avut darul să mă răscolească, pentru că întotdeauna în mintea mea împrejurările de acest fel se legau de o stăruitoare senzație de nemulțumire, de înjosire, de scîrbă pentru condiția animală. Sentimentul nu numai că n-a dispărut, cu trecerea timpului s-a amplificat. Mă convinsesem că ești alta decît îmi închipuisem, prostește, la început, fără să stau să mă gîndesc, pradă unui joc de oglinzi psihic derutant. Acceptasem, și îmi însușisem, realitatea că deveniseși femeie, cunoscuseși bărbatul, alt bărbat, alți bărbați, te înfruptaseși din plăcerile cărnii – aș fi putut spune că din plin, ținînd seama de temperamentul tău, de pofta doar aparent potolită de fiecare dată. Da, înțelegeam, știam toate acestea, și ce nu cunoșteam, datorită reținerilor tale, mutismului tău, ghiceam, și cu toate acestea continuai să-mi dai emoții. Poate ai reușit să păstrezi puțină castitate ! Nu fiindcă ai fi pus-o de-o parte, cu gîndul la mine, cum insinuai uneori, ci pentru că ei, bărbații aceia, nu putuseră, nu știuseră să ți-o răpească. Aceasta puteam s-o consider răzbunarea mea, mica mea răzbunare tardivă. Ei nu fuseseră în stare, iar eu nu voiam. Ce mă încînta la tine ? În pofida bulimiei erotice, care uneori mă speria, cum te sperie orice depășește marginile firești ale fiziologicului, rămîneai curată. Deși te studiam cu lupa, nu descopeream nici cel mai mic semn de vulgaritate, în toate gesturile găseam gingășie, candoare, nevinovată impudoare și, mai ales, inspirație.

Încă ceva. Obiectul foamei eram eu. Una din suferințele omului este aceea de a rămîne izvor inutil, nebăut, de a se risipi și pierde, de a nu fi asimilat. Există suferința de a nu produce altcuiva bucuria preaplinului tău. Nu fusesem niciodată atît de fericit ca

acum, cînd tu străluceai avîndu-mă pe mine în carnea și sîngele tău. Privindu-te, privind cum scînteiez în tine, mă mîndream, de parcă îmbogățisem nu o ființă omenească, ci împînzisem cu substanța eului meu întreg universul.

Primeam și dușuri reci, sau mi le administram singur, cu masochismul meu incurabil, aveam și treziri brutale. După o zi sau două, memoria scotea la suprafață, ca pe un cadavru umflat – înecații ies la iveală după cîteva zile, nu ? – un fragment de gest, un cuvînt, o imagine nesesizate pe loc, sau neprelucrate de creierul meu, și care mă trimiteau la predecesori. Reflexe formate în vechi simbioze, pecetea celorlalți parteneri, urme pe mulajul ființei tale maleabile – îmi aduceau în minte un continent necunoscut. Îl umpleam, îl populam, îl animam. Aici fantezia avea spațiu de mișcare nelimitat, și de lucru... cît să nu prididească o sută. Ceea ce admirasem – păstrarea candorii feciorelnice, suprasenzualitatea, capacitatea extraordinară de a înnobila eroticul – devenea în mintea mea simplu meșteșug. Găseam prilejul potrivit pentru a-ți plasa îndoielile, uneori certitudinile, strecurîndu-le în clipa cînd te găseam dezarmată. Te luam prin surprindere și te descumpăneam, dar îți reveneai fulgerător, ca atunci cînd pierzi cadența în marș și, doar mai făcînd un pas cu același picior, intri în ritm. Vedeam pasul acela și el nu-mi împrăștia, îmi confirma bănuiala. Bagatelizai și îți reluai leit-motivele : n-ai mai iubit pe nimeni, nu te-ai dat nimănui, ai fost un obiect inert, femeia fără simțuri, fără dorințe și plăceri, călugărița, asceta, Savonarola. Întotdeauna bărbații s-au confruntat cu grimasa de scîrbă de pe chipul tău și, oricît de incitați, se resemnau și renunțau. Așa i-ai alungat în brațele altora, așa ai scăpat de ei. Felul tău de a bagateliza dovezile era elementar. Nu te oboseai nici măcar să protestezi, să te concentrezi pentru a-mi opune ceva cît de cît coerent. A, aia ? neaiurea, fleacuri. Această superficialitate a replicii, neseriozitate în ultimă analiză, mă scotea din sărite, ca un afront personal. Terminam, în mod paradoxal, prin a mă liniști. Cel puțin temporar. Dacă dădeai atît de

puțină importanță faptului, dacă nu găseai de cuviință să faci cel mai mic efort pentru a-mi alunga suspiciunea, nu însemna că, în fond, nu era nimic ? Acel pas al doilea, repetat pentru refacerea cadenței, îl uitam. În schimb, în zugrăvirea tabloului sumbru al vieții tale intime de pînă la mine — se suprapuneau de fiecare dată aceleași pete de culoare — puneai patos, persuasiune, talent. Ce mult mă hrăneam din ce-mi ofereau tablourile ! Le priveam ore în șir și, deși menite să-mi smulgă compasiune, îmi furnizau o adîncă satisfacție. Citeai pe fața mea dorința ca vopselele să fie mai mohorîte și, venindu-mi în întîmpinare, puneai pensula, îngroșai ? Gama cromatică se menținea, formelor însă nu le dădeai întotdeauna atenție, în detalii apăreau neconcordanțe, contraziceri, mai multe variante. Cînd ți le semnalam ridicai din umeri sau te năpusteai să mă săruți, să mă ciufulești. Un fel de a-ți cere iertare infantil, tot bagatelizare ușuratică.

Căsătoria cu Fărcașu fusese o catastrofă, pata cea mai întunecată a tabloului, vopseaua din humă, dar contururile i se schimbau de la o zi la alta. Nu vedeam decît două ipoteze : ori memoria îți fusese, totuși, grav deteriorată, ori vălmășagul contradictoriu avea drept scop să mă dezorienteze, să mă determine să mă las păgubaș. Orice variantă mi-ai fi servit nu uitai să conchizi că, la originea actului nesăbuit, ca și a primului — azvîrlirea în copcă, mă aflam eu. Nu mă regăseam nicăieri. Oricît îmi băteam capul, în interstițiile faptelor nu-mi descopeream nici un locșor. Realitatea făcea abstracție de mine, tu te încăpățînai să mă înghesui în ea, de fapt mai mult o umbră a mea, și aceea venind dinspre prezent către trecut.

Cînd ți-ai dat seama că ai greșit, că nu-l placi pe Fărcașu, că nu ești fericită cu el ? — încercam să pun oarecare ordine în cronologia încîlcitei istorii. O, imediat, imediat. Și-atunci, cum de-ai mai rămas atîția ani cu el ? Ce era să fac ? Defetismul nu ți se potrivește, Magda, de altminteri la întîlnirea noastră din București — într-al patrulea an al mariajului — mi-ai vorbit despre el cu dezgust, îl urai. Nu găseai altceva

mai bun de replicat, decît că tu ai fost cea care m-a căutat. Nu-ți spune nimic asta ? insistai. Dacă nu te-aș fi iubit, de ce aș fi răscolit Bucureștiul după tine ? Dar ți-ai pierdut urma după aceea ! Era datoria ta să nu mi-o pierzi. De bine, de rău, o frază rezonabilă, cu miez. Dacă presupuneam că ai dus-o greu cu Fărcașu, îmi aminteai cît fusese de bogat. Cînd avansam ipoteza că ai huzurit, replicai că ai muncit să-ți cîștigi existența, că el își pierdea banii la cărți, te înșela cu altele, era un nemernic. În cazul că te căinam, îți aminteai cît fusese de manierat, cît te iubise, inclusiv că la despărțire vrusese să se sinucidă. Dar de proteza dentară, cînd ai aflat ? Intervenea tonul minimalizator. Aaa ! Își pierduse cîțiva dinți într-un accident la echitație. La culcare își punea proteza în pahar ? Cînd vorbea noaptea, fonfăia ? Cum te săruta ? cu gingiile ? Te mîniai, abia te stăpîneai să nu-mi arunci cu ceva în cap.

Și al doilea ? Ridicai din umeri. Cum, Magda, te-ai vîndut pentru un acoperiș ? Nici măcar nu ți-a slujit la ceva. Nu aveai respect pentru persoana ta ? Te înfuriai din nou. Ție ce-ți păsa, nu duceai lipsă de nimic. Dar pînă la urmă tot fără el te-ai descurcat. Luai o poză marțială. De fiecare dată m-am descurcat singură. Am rupt lanțurile. Cînd l-am părăsit, s-a culcat de-a curmezișul pragului. Am pășit peste cadavrul lui. Murise ? Foloseai unele cuvinte impropriu. Multă vreme, de cîte ori te refereai la tentativa de a te arunca în copcă, spuneai «atunci cînd m-am sinucis». Dar nici pe omul cu camera nu-ți plăcea să-l bagatelizez. Și acesta fusese galant. (Unde învățaseși că cel mai important pe lume e codul manierelor elegante ?) Te privea docil și implorator, ca un cîine credincios, ore în șir, pînă te îndupleca, pînă te lăsai cucerită. Îți scria versuri. Mai ții minte vreo poezie ? Nu ! Reda simțămintele lui la despărțire, diferite urări... Rapsod popular, deci ? Înțepeneai. Provenea dintr-o familie bogată. Și la ce ți-a folosit ? Puneai punct.

Și a treia oară ? De ce te-ai măritat fără sentiment ? Ce să fac ? Stătusem cinci ani singură. Tu m-ai nenorocit. N-am mai putut iubi. Dar de ce lichea asta ?

Cum lichea, e un economist eminent, întreabă pe oricine, o autoritate în materie, în felul lui, un erudit. Cum n-a fost lichea ? Dacă l-ai prins cu chelnerița ? De-abia vă căsătoriserăți. A negat — răspundeai echivoc. Aproape să-i iei apărarea. Să-i găsești o scuză. Chiar să rectifici. Cea mai mare injurie era să-ți injuriez foștii parteneri. Dacă loveam în ei, loveam în tine. Numai tu aveai dreptul să-i critici, să-i acuzi, să-i deprecieziezi, și asta cînd îți propuneai să mă convingi ce viață amărîtă ai dus.

Nu renunțai la versiunea că, în timp ce sufereai ca o martiră, lipsită de orice bucurie pămîntească, pe mine soarta mă răsfăța. Uitai că ai avut soți nababi, curtenitori, duioși, îi acuzai că te-au pus să speli closete, că te-au ținut prin odăi sordide, că te abrutizaseră, din cauza lor ajunseseși cu sănătatea la pămînt, insomniacă, mereu prin spitale, operată, astenizată, scoasă din comă cu șocuri electrice și nu mai știu ce. Melodramă ! Ah, cît îți plăcea melodrama ! Primeam de la tine scrisori exaltate, inundate de un patetism paroxistic. Numai agonie și extaz. Și atît de asemănătoare unele cu altele ! Aceleași jelanii, aceleași tirade sforăitoare !

Dar în cei cinci ani de văduvie, te mai chestionam din cînd în cînd, n-ai avut și tu o aventură, un flirt ? Te scandalizai. Flirt ? După amarele experiențe ? Toți bărbații îți deveniseră odioși. Grosolani, proști, amorali — așa te convinseseși că sînt. Îi urai în bloc. Descurajai în fașă orice tentativă. Ca să răzbești, adoptaseși un ton impertinent, bravai, afișînd un fel de masculinitate. În răstimpul celor cinci ani te-ai dedicat profesiei, muncii, ți-ai consolidat poziția de economist, ai pus bazele avansărilor ulterioare. Excluseseși cu desăvîrșire bărbatul din viața ta. Dacă nu apărea Margulis, cu propunerea de asociere pe temelii extrasentimentale, ai fi rămas singură pînă la capătul vieții.

În timp ce te ascultam, sau îți citeam epistolele, îmi băteam capul să armonizez acest portret-robot cu femeia flămîndă de plăcere care te descopeream a fi. Contururile nu se suprapuneau nicicum. Susțineai că

eu am spart zăvoarele şi te-am făcut să renaşti, eu, unica, marea iubire a vieţii tale, redobîndită nesperat, de neştirbit pînă la moarte."

Pe măsură ce, cum spui, mă ghiftuiam în braţele tale – şi asta nu pentru că aş fi suferit de bulimie erotică, aşa cum susţii, ci pentru că erai generos şi inepuizabil –, statutul meu de-acasă devenea tot mai apăsător. Margulis vedea şi tolera demonstrativ, învăluindu-mă într-o ironie condescendentă, aş zice afectuoasă. A pus capac, într-o seară, cînd a întrebat dacă nu e preferabil pentru amîndoi să-i sugerez zilele cînd să lipsească de-acasă. Tocmai o aveam în vizită pe sora mea. Margulis promisese s-o ajute să-şi mute fiica în Bucureşti pe un post de inginer mecanic. Prezenţa ei îmi convenea de minune, confruntarea voiam să aibă loc cu martori, iar faţă de un străin n-aş fi avut chef să mă desfăşor. L-am luat pe departe, mi-a ghicit intenţiile prea tîrziu. Am început cu copca. Da, de la paşopt, cum s-ar spune. Stăteam în jurul mesei la un pahar de vin, criza autobiografică se integra firesc în atmosferă. Mi-am trecut în revistă episoadele principale ale existenţei, soru-mea cunoştea bine romanul, el, superficial, nepoată-mea neavizată, asista jenată la nesfîrşita confesiune. Am ajuns la el, la Margulis. Partea cea mai frumoasă a vieţii îngropată în pămînt ars. N-am scăpat nici un amănunt. Fără retorism, monoton, alb, ca o lectură de grefier. Soru-mea mă cerceta îngrijorată, nu ştia unde vreau să ajung, nu înţelegea ce mă apucase, nu prevedea deznodămîntul. Margulis, de tuci ; cuvintele sfîrîiau pe epiderma lui ca picăturile de apă pe plită şi se evaporau. Ca întotdeauna, impenetrabil, cu nervi de oţel. I-am pus oglinda în faţă, nu s-a privit, îi alunecau ochii în lături. Umplea conştiincios paharele. Se făcuse aproape dimineaţă. Mă simţeam sleită, răguşisem, dar niciodată voinţa mea nu fusese mai limpede şi mai neînduplecată. I-am cerut să divorţeze

imediat — chiar a doua zi. M-am oferit să redactez singură actul, să-i furnizez motivaţii şi argumente solide, acceptam culpa în exclusivitate. Margulis mi-a reamintit, calm, că sîntem o asociaţie, că retrăgîndu-mă unilateral, pierd, că o să-mi cedeze ceva capital, dar nesemnificativ, doar pentru a face faţă momentului, nu pentru a-mi pune viitorul la adăpost. S-a declarat contrariat că dau conflictului o turnură sentimentală, în afaceri aşa ceva e ilogic, lipsit de utilitate, chiar ridicol. Orice contract se poate desface în termeni oneşti, nu înţelegea exaltarea mea. Am stabilit că a doua zi angajăm avocatul şi, dacă e posibil, înaintăm actele.

Cu relaţiile lui n-a fost greu, în două zile acţiunea s-a pus pe rol. Nu mai aveam răbdare, intrasem într-o febrilitate insuportabilă, mai mult de o săptămînă nu mă vedeam în stare să rezist. În ciuda influenţei lui Margulis, termenul obţinut — termen minim — a fost de trei luni. Mi se părea un veac. Şi abia de atunci puteam ataca problema locuinţei. Dintr-un anumit punct de vedere au fost lunile cele mai grele. Mă hărţuia nesiguranţa. La început cu privire la dobîndirea libertăţii depline. Voiam să mă desprind şi de Margulis şi de funcţia de directoare adjunctă. Spre consternarea generală, mi-am dat demisia. Insistenţele superiorilor de a mă reţine mă duceau în pragul nevrozei. Zgîlţîiam gratiile cu furie şi desperare, iar ei se pregăteau să mă ferece din nou. S-a apreciat că sînt bolnavă, mi s-a propus un concediu medical. Nu ! Fără compromisuri şi paleative. Radical ! Dar nesiguranţa cea mai mare venea dinspre tine. Mi se părea că dezaprobi ce fac, ba chiar că eliberarea mea te indispune ; asta mă rănea, mă mînia, scotea la suprafaţă, din străfunduri, tot ce adunasem în viaţă mai urît. Îmi puneam libertatea la picioarele tale şi tu te fereai să o atingi, nu înţelegeai — sau te prefăceai — că-ţi aparţine ; într-un cuvînt, o refuzai. Îmi dădeai să înţeleg că n-ai ce face cu ea. Dar pentru mine o revendicasem ? pentru mine o smulgeam din mîinile altora ? Dacă n-o acceptai, îşi pierdea orice valoare, eliberarea în sine n-avea sens, se transforma într-un

gest gratuit. Ai dezvoltat o teorie care mi s-a părut monstruoasă, și care m-a aruncat în brațele deznădejdii.

„A ceda cuiva dreptul exclusiv asupra persoanei tale, mi se pare inconștiență. Libertatea poate să fie smulsă prin forță — aceasta ține de istorie. Subiect de manual. Oamenii îndură de nevoie, se supun, se mai și obișnuiesc, ba, cu timpul, pierd înțelesul condiției lor. Sau invers, se revoltă, putînd să cîștige sau să piardă. Factori obiectivi, factori subiectivi... capitol de curs social-politic. Mai există posibilitatea de a-ți pierde libertatea din eroare. Ca în cazul tău, iartă-mă că ilustrez ipoteza cu persoana ta. Ai pierdut-o din eroare o dată, de două ori, de trei ori. Ai devenit conștientă de realitate, cu fiecare ocazie. Mai devreme sau mai tîrziu. Nu știu cît de devreme, cît de tîrziu, oricum, prea tîrziu. De fiecare dată te-ai revoltat, nu știu cît de devreme sau de tîrziu, oricum, iarăși, cu siguranță, prea tîrziu. Și acum îți recuperezi libertatea foarte tîrziu. Pretinzi că ți-ai cesionat viața unei uniuni liber consimțite, în schimbul avantajelor pecuniare, și că cesiunea nu te-a deranjat, deoarece n-a afectat fondul. Te întreb : ce fond ? care componentă esențială a libertății rămăsese la discreția ta ? Și cum o exercitai, în numele prerogativelor naturale, spre împlinirea aspirațiilor, spre fericire ? După cîte am înțeles, în nici un fel. Partea înstrăinată — de acord, voluntar, conștient — o anihila și pe cealaltă, rămasă — după un raționament de neînțeles, în întregime fals — în posesia ta. Nu ! Incheind înțelegerea, intrînd în nefasta asociație, ți-ai anulat întreaga libertate de femeie,. șansa fericirii. Ce-o fi fericirea, Dumnezeu știe, știm numai că o dorim, poate e libertatea de a alerga după năluca ei. De a căuta. Dar tu n-ai mai căutat. Nu știu cine, Picasso parcă, făcuse butada : eu nu caut, eu găsesc. Și tu găsiseși ! Nu pe măsura dorinței tale, dar acceptai regulile jocului. Ai fost conștientă, și ultima dată, că ce găsiseși nu corespun-

dea decît nevoii de siguranță materială, de confort — firește, nevoie deloc neglijabilă, pentru unii chiar capitală. Și în viața ta a avut, nu zic «are», deși, cine știe ? un loc apreciabil. Ai sperat altceva ? Exista și o nădejde ascunsă că, poate, cu timpul, se va include în această «întreprindere» și sufletul ? Din cîte am înțeles, nu !, poate n-am înțeles bine, sau nu te-ai exprimat limpede, sau n-ai fost sinceră. Altceva interesează. Găsiseși ! Ca atare, ce rost avea să mai cauți ? Dar achiziția fusese rodul întîmplării, nu ? Ca și celelalte, de altfel. La primii doi ajunseseși în urma căutărilor ? Nu, îți ieșiseră în cale, te izbiseși de ei. De perseverența lor manierată. Asta e valabil în special la primul. Al doilea a fost tot o afacere, de alte proporții, bineînțeles, minore, absurd de minore : o cameră cu o masă la care să-ți faci lecțiile. Nu, n-ai căutat niciodată. Pariez, acesta a fost și cazul lor. Nici ei nu te-au căutat. Și ei te-au găsit.

Din nenorocire, prin ultimul contract, chiar te-ai legat să nu mai cauți. A fost mai comod. Că s-a întîmplat să fie și amar, nu conta. Prevala platitudinea comodității. Așa te-ai fi dus pînă în mormînt, dacă... Nu protesta ! Cu siguranță ! De altfel ai și recunoscut. Pe mine tot întîmplarea m-a scos în cale-ți. Cu o deosebire. Altcîndva ne căutasem, ne găsisem la capătul căutărilor. Așteptam pe atunci, fiecare, o pereche de ochi care să semnalizeze ceva de pe altă planetă, o privire diferită de a locuitorilor Terrei. Ne-am găsit ca urmare a libertății de a spera, de a visa, dispuneam amîndoi din plin de această libertate. Din păcate, ni s-a atrofiat și unuia și altuia instinctul aventurii, cu alte cuvinte, cum încercam să lămuresc mai înainte, al fericirii ! Și libertatea prezintă riscuri. Să pierzi, să uiți să mai cauți. Dar și ce posibilități deschide ! Acum, în virtutea obișnuinței, vrei să mă împovărezi cu întreaga ta libertate. Ce greșeală ! De frică să nu ne pierdem iarăși ? Dar dacă mîine, sau într-o bună zi, vei descoperi că ai din nou nevoie de ea ? Pentru cine știe ce motiv ? De pildă, fiindcă între timp ți s-a trezit gustul să cauți ? De ce nu vrei să în-

țelegi ? Să alegi din nou. Primind libertatea ta în custodie, zici în posesie, n-aș înceta, la rîndul meu, să mai fiu liber ? Ființa altuia, închisă, zăvorîtă în tine, mai ales ca urmare a voinței ei, te poate asfixia. Intrînd în cineva, voit sau nu, îl iei în posesie. Orice dărnicie obligă, impune recunoștință. Generozitate permanentă... recunoștință permanentă... Ce sînt acestea decît sclavie deghizată ?

Garantezi că iubirea ce mi-o porți este veșnică. Nimic nu e veșnic. Îmi ceri să-ți dau garanții similare. Nu pot. Atunci te îndoiești de autenticitatea sentimentului ce ți-l port. Cum ? întrebi, nu știi dacă ai să mă iubești peste un an, peste doi, peste cinci ? Nu, nu știu. Atunci nu e dragoste adevărată — te burzuluiești. Poate afinitate trecătoare. Totul e trecător, draga mea. După o viață, prin excelență plină de efemer, nu ți-ai dat seama ? Iată de ce nu primesc emfaticul dar, de ce nu concep să iau în primire, nici cu titlu definitiv, nici temporar, libertatea ta. Acum se află în mîinile tale și din ea țîșnește dragostea. Să rămînă așa. Nu doresc mai mult.

În ce mă privește, oricît te-aș iubi, nu pot renunța la dreptul de a fi eu însumi, de a căuta, de a găsi, de a pierde, de a alege și realege, în virtutea celor o mie de factori necunoscuți ce-mi dirijează simțirea, dorințele, judecata, necesitățile vitale, și care mă fac imprevizibil, în primul rînd mie însumi. Te jignește ce spun ? Încearcă să te ridici deasupra pornirilor de moment, fii sinceră pînă la capăt, înțelege că sîntem oameni și, ca atare, supuși mișcării necontenite a vieții, schimbării, deci nestatorniciei. Gîndind toate acestea nu prezic nimic. Îți reamintesc doar că e împotriva firii să-ți arogi autoritatea proprietății asupra altei ființe, în numele unui sentiment pieritor, al unor jurăminte — ce sînt ele decît cuvinte ? — nu mai zic al unor contracte, hîrtii.

Mă vei întreba de ce depinde, totuși, permanența iubirii, dacă ar exista o asemenea excepție. Nu știu. Poate de capacitatea de a satisface nevoia de nou,

deci, de schimbare, a celuilalt. Ca să meriți iubirea cuiva, și mai ales s-o păstrezi, ehei ! trebuie să fii o forță. Parcă ți-am mai spus cîndva, cît ești iubit, ești Dumnezeu. Pe un anumit plan, iubirea nu e altceva decît idolatrie. Dacă mă repet, scuză-mă, dar există urechi înfundate, oameni comozi ce se cramponează de realități revolute, de fosilele unor sentimente. De nimic nu dorim să ne lepădăm mai mult ca de cei ce ne consideră obligați să-i iubim. Cîți despoți lași nu sînt pe lume ! A li se spune că nu mai sînt iubiți — iată o crimă de neiertat. Dacă cineva i-a iubit odată, înseamnă că s-a angajat să-i iubească pînă la moarte. Iubirea ca datorie sacră și eternă ! Cine se abate e pus la stîlpul infamiei. Și nici cu asta nu ispășește. Unii îi acuză pe foștii adoratori că și-au pierdut harul de a iubi, cînd în realitate ei și-au pierdut harul de a fi iubiți. Au reușit să fie pentru o clipă foarte frumoși — și atunci au cucerit admirație — dar s-au puturoșit, s-au tembelizat, s-au culcat pe-o ureche. Pericolul pierderii afecțiunii celor la care ținem ne pîndește pe fiecare din noi. Măcar de-am fi conștienți, să ne ferim, sau să ne resemnăm, cînd nu mai e nimic de făcut. Dacă pierdem o iubire, vina e a noastră, să îndurăm pierderea cu stoicism, să trecem prin restriște cu demnitate. Să nu abuzăm de delicatețe sau de milă — să nu ajungem ghiulele la picioarele altora, să nu furăm libertatea nimănui, această unică avuție. Iată de ce nu vorbesc cu certitudine de ziua de mîine, de ce nu angajez viitorul, de ce nu jur."

Am venit la întîlnire pusă pe harță. Ți-am făcut un aspru rechizitoriu. Încercam să-ți trec viața în revistă. Ce fel de om ai fost ? Fluture zburînd din floare în floare, aspirînd ici o mireasmă, colo alta, saturîndu-te înainte de a te dumiri despre ce e vorba, neurmărind nimic, doar țopăiala, nerămînînd cu nimic, numai cu aventura. Mi-am amintit de profesoară și mi s-a pă-

rut că te-am prins cu șoalda. Nici ei nu i-ai promis nimic ? nici ei nu i-ai vorbit de viitor ? Atunci cum dăinuie de atîția ani o legătură... am calificat-o, reținîndu-mă cît am putut, mediocră ? Ce este ea, desăvîrșirea întruchipată ? Eroină perpetuă ? Din moment ce mă aflu aici, cu tine, e clar că nu ! mi-ai replicat. Dar cît a durat ? Și, al doilea, ne pui pe același plan ? Luai o mină de excedat. Nu înțelegeam, te oboseam. Începeai să te speli pe mîini. Piciorul meu călca pe buza prăpastiei, simțeam golul aproape, stomacul mi se strîngea ca un ghem.

Un timp ai manifestat paciență, apoi ai devenit caustic. La nu știu ce cuvinte ale mele ai rostit sec : ești vulgară. Atunci poți să te îmbraci și să pleci ! am ripostat. Dintr-un salt — ce salt ! calm, dar fioros — ai fost în picioare. Te-ai îndreptat spre grămada de veșminte și am simțit că mă înec. Am sărit, m-am agățat de gîtul tău, te-ai smucit, degetele mi-au alunecat și ți-am zgîriat grumazul. Te-ai smuls. În fața mea se afla un bărbat ostil. Totul fusese pierdut. Dacă aș fi avut o armă, te-aș fi omorît. Înainte de a mă părăsi, înainte de a rosti cuvîntul fatal, de a se produce ireparabilul. Preocuparea mea aberantă era să precipit dezastrul, nesiguranța așteptării — chiar și timp de un minut — îmi era insuportabilă. Pradă unui reflex animalic, probabil, am ridicat mîna să te lovesc. Mi-ai prins-o și mi-ai dat-o în lături. Am repetat tentativa de cîteva ori, pînă am realizat că e zadarnic, brațele mi-au căzut neputincioase, neputincioasă devenise toată ființa mea. Ai început să te îmbraci, m-am repezit la pantofii tăi, i-am încălțat, nu mai știam ce fac. Continuai operațiunea mut, neguros. Te imploram să mă ierți, chiar așa spuneam : te implor, iartă-mă, și repetam aceste biete cuvinte ca o flașnetă, altceva nu fabrica mintea mea. Ce te-a îndupleca? Slăbiciunea, înfățișarea jalnică de femeie dezarmată, blîndețea rugăminților ? Am intuit secunda cînd începi să șovăi, și m-am aruncat de gîtul tău, te-am sărutat cu buze sărate. Vedeam cum vergeaua

începe să se mlădie, cum sloiul se înmoaie, cum brațele se încălzesc. Ți-am suflat aer ca unui înecat. Metalul topit din vinele mele ți-a trezit la viață fibrele amorțite de gerul prin care trecuseși. Patima m-a indus în eroare. Am crezut că m-ai iertat, că am depășit impasul, că este iarăși bine. Nu te-am întrebat nimic, mi-a fost teamă să nu te agasez, de fapt m-am temut să nu dezlănțui din nou stihiile. Ne-am despărțit, dar fără să realizez în ce stare.

Abia a doua zi m-am edificat. Ca atunci cînd, după ce ai bolit, faci o criză și doctorii te liniștesc c-ai scăpat, dar simptomele revin brusc, la fel de acute. Mi-ai vorbit la telefon glacial, pronunțai cuvintele într-un fel ciudat, de parcă mușcai bucăți de tablă. Îți ieșeau din gură vorbe cumplite. Te convinseseși că sînt un animal fioros. Nu pentru prima dată deslușiseși în mine bîrlogul fiarei, dar acum – spuneai – văzuseși chiar fiara. Ți-aș fi replicat brutal, dar revolta și mîndria se înecau în frică. Ai pronunțat sentința. Ți se părea firesc și irevocabil că nu ne mai putem privi în ochi. De ce ? mă milogeam, doar am făcut dragoste după aceea. Tocmai de aia, mi-ai retezat-o, acesta a fost lucrul cel mai înjositor. Ai închis telefonul. Realizam, cu o luciditate dureroasă, că am rămas singură pe lume. Mi-a devenit absolut clar că fără tine viața nu are sens și trebuie s-o curm. Îți mai fluturasem de cîteva ori perspectiva sinuciderii, nu știam cît e de apropiată.

Și totuși, nu mă puteam resemna. Evident, mi-am pus întrebarea : sînt o bestie ? Cum putusem să mă reped la tine ? Am momente cînd îmi pierd cu desăvîrșire controlul ? Da, fusese o panică de animal, dacă animalică poate fi numită groaza că ești părăsit. Instinctul îmi spusese că începe distrugerea, și voiam să mori împreună cu mine. Această forță m-am convins că o am : să mă agăț, să te fac să-mi împărtășești soarta, soarta rezervată de tine. Ori de cîte ori încercai să mă părăsești, deveneai dușmanul meu de

moarte, și toate puterile din lume mi se adunau în brațe ca să te înving. Adică să te imobilizez, să te reţin. Răscolind prin hîrtii, am găsit un bilet primit după alt incident, minor în raport cu ultimul :

„Drojdia ! Drojdia nemulțumirilor succesive, a furiilor succesive, a răzvrătirilor și nevoilor (satisfăcute sau nu) de răzbunare. De ce îmi întinzi mie această cupă ? S-o lași să se scurgă în canal. La ce-ți trebuie ? De ce-o mai păstrezi pe fundul sufletului ? Cu gorila din tine zici că lupți — și urmăresc trînta cu atenție. Dar ține minte, drojdia unui suflet de femeie înrăit e culcușul în care se retrage și se ascunde gorila. Ultima dată, în ultima jumătate de oră, m-am înfricoșat. Nu pot să rezist agresiunii, otrăvurilor învelite în pelicula de zahăr a dragostei. E ultimul cuvînt stors într-o noapte albă. Scriindu-l, m-am ușurat, la aceste vorbe ca o confesiune cu ființa alături de care aspiram să-mi răscumpăr și eu rătăcirile, și să recapăt, atît cît a mai rămas din ea, comoara risipită."

În aceeași după-amiază, fără nici o avertizare prealabilă, am intrat pe ușa biroului tău de la filarmonică. Erai cufundat în lucru. Ai ridicat capul alene, ca atunci cînd înregistrezi un zgomot ușor, familiar, și ai dat cu ochii de mine. Vrei să știi ce am citit în ochii tăi ? Luminozitate. În secunda următoare ai reprimat-o, dar fusese destul să-mi dau seama că apariția mea nu te-a contrariat, că e o surpriză plăcută. De altfel, la sfîrșit ai și recunoscut, am avut grijă să-mi verific impresia. Îți mai amintești ce-ai spus ? Că mă așteptai. Deci, și bărbații au ciudățeniile lor. M-am lovit peste gură, nu toți bărbații, tu ! Te-ai ridicat amabil. M-ai invitat pe un scaun așezat la oarecare distanță de al tău, aș zice distanță oficială. Mi-am justificat vizita,

amintindu-ți de cîte ori mi-ai reproșat că nu te-am căutat la timpul potrivit, adică la timpi mai potriviți, de-a lungul anilor. De data aceasta nu mai exista nici un echivoc, te necăjisem, trebuia să repar. În sinea ta — ai recunoscut altă dată — mi-ai admirat curajul. Încă nu știai destul despre îndărătnicia cu care îmi apăr iubirea. Te-am chemat lîngă mine și, după nazurile de rigoare, ai venit. Au fost ele mai mult decît nazuri, ți se deschisese din nou pofta să mă pedepsești, mi-ai și croit cîteva, e drept, moale, cu milă. Nepregetînd să renunț la mîndrie, să mă expun oricărei umilințe, chiar eventualei azvîrliri pe ușă afară, am cîștigat. Așa ceva s-a dovedit pe gustul tău. Nu puteam fi însă sigură că ți-am descoperit slăbiciunea, altă dată puteai să reacționezi invers. Mă declaram mulțumită că pentru început procedasem inspirat.

Nu cumva, înainte de a ajunge la acest punct, am uzat de figura mea de fachir : oprirea respirației ? Dacă mă gîndesc bine, atunci am folosit-o ultima oară. Deși n-ai rezistat impulsului de a-mi da primele ajutoare, respectiv de a mă mîngîia, săruta etc., ochiul tău sagace a înregistrat, cu o anumită ocazie mi-ai servit-o, și am renunțat definitiv la performanța buddhistă. Dacă nu mă înșel, nu prin viu grai m-ai sancționat, ci în scris, ceea ce mi-a permis să nu mă înscriu în replică. Esențial e că m-ai iertat. Dar aveam și eu o răfuială cu tine. De ce n-ai lichidat contul la Gloria, pe loc ? De ce mă lași să mă legăn în iluzii și apoi, cînd mă aștept mai puțin, sau nu mai mă aștept deloc, mă pleznești în moalele capului ? Am convenit să nu mai lăsăm nimic în suspensie, să nu mai acumulăm drojdia ca s-o punem la fiert, să nu ne mai pîndim la cotitură. Mi-ai dat lămuriri despre bombele al căror suflu ajunge la tine mai tîrziu și declanșează incendii abia după ce bubuiturile au încetat. Al doilea — am continuat să te admonestez — un bărbat e un bărbat, tu de ce ești mai femeie decît femeile ? O hachiță de-a mea, pe care poți s-o pui la punct cu un bobîrnac, te face chisăliță ? În împrejurări de astea, ca și în multe altele, eu te voiam tare, tare de tot. Deși am știut întotdeauna că ești artist, și tocmai firea ta de artist am

iubit-o, acum, după o anumită experiență de viață, mi-ar fi plăcut să fii de neînfrînt, braț de oțel de care să mă sprijin, bărbat care știe ce vrea — cu condiția să mă vrea pe mine. Pot să ne apară în cale fel de fel de impedimente. Ce faci, cedezi ? renunți ? te întorci din drum ? Nu mergi înainte spre mine, cu mine ? Ți-am expus ceea ce socot eu a fi forța masculină.

„Te-am crezut un bărbat puternic — mi-ai spus cu dezamăgire, în timp ce-ți strîngeai pumnii și-ți încordai brațele, pentru a sugera dîrzenia celor ce sfarmă pietre și trec prin ziduri. Puternic ? Buldozer, luptător de katch, războinic, gangster, mardeiaș de mahala ? Sau o minte rece, inflexibilă, o voință neîndurătoare, cineva în stare să nu șovăie, pentru a-și atinge țelul, să calce pe cadavre ? Ce-ar mai fi ? Un tip care-și cunoaște bine drepturile, și nu înțelege să cedeze nici un milimetru, o autoritate plină de sine, cu tupeu, în sfîrșit, unul din acei eroi convinși că lumea e făcută pentru a li se pleca, pentru a-i sluji ? Ce deziluzie ! Orice gest prea voluntar, o voce mai ridicată, mă fac să tresar. Mă tem de oamenii puternici, orbi, nedrepți, vicleni, lipsiți de scrupule. Ei au idei precise despre orice, precise, definitive și fixe. Eu mă îndoiesc de toate, și în primul rînd de mine. Nu te poți năpusti asupra altora fără o deplină încredere în tine, și fără a-i nesocoti. Cum să disloci, cu brutalitate, din drumul tău, un semen pe care nu-l înțelegi ? — și eu nu-i înțeleg pe cei mai mulți. În copilărie, mă consideram mai vulnerabil ca oricare. Oriunde m-ar fi împuns — nu neapărat brute, spirite grosolane, ci ființe normale, oameni cu o sensibilitate comună — ar fi dat de un loc dureros, de o rană potențială, necunoscută nici mie. Știi de ce am amuțit, și n-am fost în stare să fac nici un gest, atunci, în seara aceea de pomină, la bal ? După ce mi-ai adus la cunoștință ceea ce-ți propuseseși, mi-ai luat mîna și mi-ai strîns-o. Se scursese din mine și ultimul strop de vlagă. Aia era mînă de bărbat ? de «bărbat puternic» ? Mînă de școlar pedepsit, pus la

colț, făcut de rușine pentru ceva ce nu știuse că e hidos la el !

Cît de bine te înțeleg – ce puteai să faci cu un asemenea partener ? Nu e nici picătură de malițíe în aceste cuvinte. Orice fată, orice femeie ar fi procedat la fel. Și încă, tu n-ai gîndit chiar așa. Tu mi-ai atribuit o anumită aroganță. Am avut sentimentul că ești mai coaptă, mai matură decît mine. Deși ai comis o prostie cît toate zilele de mare. Nu gîndurile și vorbele ți le incriminez. Faptele ! Dar acesta este alt capitol. Spui mereu : trebuia să faci și să dregi. Îți dai seama de ce ? pentru că aveai, și ai, o imagine falsă despre mine – de bărbat revendicativ, capabil să-și apere ce-i aparține, ce socotește că-i aparține. Iar eu nu îndrăzneam să concep că poate să-mi aparțină ceva, nu cutezam să-mi extind drepturile asupra ființei tale. În copilărie, cînd un tovarăș de joacă se supăra pe mine, sau mi se părea că s-a supărat, nu mai găseam curajul să mă apropii de el. Cu tine, maladia a înglobat și celălalt sex. Consider sufletul omului sacru, în sensul că independent, intangibil, sanctuar pe care nu ți-e îngăduit să-l forțezi ; dacă ți se deschide bine, dacă nu, rămîi sănătos pe afară.

Ți-am strecurat, într-o zi, în treacăt, că m-am lăsat ales de femei, și am citit pe fața ta contrarietate, dispreț. Mi-ai și replicat : Dar tu n-ai avut o femeie pentru că ți-a plăcut ? Sigur că aceasta a fost condiția indispensabilă, dar nu i-am spus că îmi place. Aceeași ezitare : «Și dacă eu nu-i plac ?» Eventualitatea unui refuz mă oripila. O mai mare umilință nu puteam imagina. Trebuia să-mi bage degetele în ochi, și tot nu era de-ajuns, tot mă îndoiam. Numai care m-a luat de piept și m-a zgîlțîit a reușit să... N-aș fi insistat asupra acestui subiect, dacă n-ar fi simptomatic pentru un anumit gen de slăbiciune. Cînd a avut loc întîmplarea aceea nefericită la patinaj, am devenit perplex. Orice motivație îmi apărea valabilă, cu excepția celei în care aș fi fost implicat. N-am simțit decît durerea sfîșietoare că suferi, și că te-ai putut azvîrli în prăpastie.

Și unui mort îi duci o floare, mi-ai reproșat acum, tîrziu. Am fost în doliu, draga mea, în doliu mare, deși nu muriseși. Treceam prin lume absent. Purtam mormîntul în mine. Supraviețuiseși, dar nu mai realizam, în sufletul meu intenția se împlinise, gestul se desăvîrșise, te-am primit cum doriseși să fii, pe catafalc. N-am resimțit nici o voință de acțiune — așa cum ar fi fost firesc la un bărbat — și despre ce voință sau acțiune putea fi vorba ? contrare alor tale ? De neînchipuit ! De aceea îmi alesesem ipostaza morții, nu-mi cerea să recurg la nici o ingerință în existența ta.

M-ai căutat, tîrziu. Îți purtam resentimente pentru «faptele» la care-m-am referit mai sus ? Parcă nu se întîmplase nimic. Ai să înțelegi că pe atunci nu știam ce e gelozia, ce sînt răzbunarea, ura ? Nu mă mușcase încă gura de hienă a ireversibilului. Explicații, lacrimi, iertare ? cine avea nevoie ? Dădeam puțin înapoi filmul, și fermecătoarea poveste începea de la capăt. De-aia nu a fost grabă în seara aceea. Ce grabă ? nici nu-mi dădea prin cap. Rămînea de actualitate vechiul consemn, restricțiile își păstrau valabilitatea, mă lăfăiam — și poate aveam s-o mai fac multă vreme — în curățenia noastră inițială. Purificare ? Pentru mine erai mai transparentă ca un pahar de cristal. Nu găseam, nu sesizam nicăieri o pată, o urmă, urma unei mîini. Nu se schimbase nimic, asta e, nimic. Cred că te-am nedumerit, ai simțit nevoia să restabilești adevărul, măcar unul abstract, că ai devenit femeie. N-am înțeles prea bine ce-ai spus, n-am realizat pe moment sensul. Și chiar dacă o parte a minții înregistra teoretic, nu era, într-adevăr, nici o grabă. O veșnicie se așternea în fața noastră. După aceea, după atît de prematurul și brutalul contrapunct, «un bărbat puternic» ar fi făcut și ar fi dres... Să-ți descriu șocul ? Te las să deduci singură. Ce s-a adăugat — pentru că a apărut un simțămînt nou — a fost învinovățirea. Prima picătură de otravă care avea să sporească din sine, din proprii spori, ca o ciupercă. Otrava, al cărei

gust îl simțim pe limbă astăzi, atunci cînd scurmăm în trecut și în noi.

Iată cît de mult trebuie să te dezamăgesc ! Nu sînt bărbatul la care visai, de care tăria ta are nevoie pentru a-și găsi echilibrul. Am încercat să devin, împrejurările mi-au cerut-o. Dar cu cîtă încîntare am redevenit cel de totdeauna ! Dacă, totuși, dispun de vreo putere – și înclin să cred că da – (fii încredințată că numai în aparență mă contrazic), aceasta tocmai din pomenita slăbiciune derivă. Există o putere a celor slabi ? Aptitudinea de a trăi tot ce e omenesc, îndoiala, speranța, deznădejdea. Facultatea de a rămîne treaz, conștient, de a pedepsi și ierta, de a aștepta «minunea» (chiar dacă nu va veni niciodată, dar uneori vine), de a fi mereu tînăr, iar din cînd în cînd copil. Este aceasta putere ? Slăbiciune, de bună seamă, dar pentru că le lipsește, «cei puternici» sînt mai săraci, mai goi, mai de plîns.

Nu ne potrivim ! Tu respiri voință, neînfricare, energia de a te opune, de a opta și, implicit, de a acționa. Chiar brutal. Un om ca mine îți produce, cu timpul, repulsie. Din virtuțile de mai sus se trage, se poate trage, despotismul pe care ți-l recunoști – măcar ca tendință. Dar și tu... și tu... Îmi trece acum prin minte că ai două inimi : una de bronz, și una de cristal. Vitregiile vieții ți-au solicitat-o mai mult pe cea metalică. Pornirile viforoase, înclinarea spre condamnare apriorică, o anumită rigiditate sînt rezonanțele acestor bătăi, de metal. Dar răbdarea așteptării, visul, visele, saturația de visare – nu vin de aici. Ca și fenomenala capacitate de a iubi, pofta de viață, tinerețea generată de această poftă. Ușurința cu care treci de la plînsul dezlănțuit (frumosul tău plîns ce nu-ți schimonosește nici o linie a chipului), la rîsul plin de lumină și voioșie. Sunetul cuceritor al izbucnirilor infantile, gîlgîitul veseliei pruncului gata să se înece de o secretă și totală juisare. Astea țîșnesc din cealaltă inimă, cea străveche, de cristal. Aparții oare și ordinului oameni-

lor «slabi» ? Nu dispreţuieşti slăbiciunea ? O înţelegi ? Trebuie să fie tare greu cu două inimi, draga mea !"

Ştii ce-am reţinut după lectura autoportretului ? Sublinierea că nu ne potrivim. Din nou am intrat în panică. Am protestat, ţi-am demonstrat în scris contrariul, deşi unele fapte te confirmau, numai că nu-mi convenea să le văd, să le reţin. Şi, de altfel, ce înseamnă să se potrivească doi inşi ? Un bărbat şi o femeie ? Dacă se iubesc, se potrivesc.

7

Nu se potriveau stările de spirit în care ne despărțeam. La un moment dat începeai să-ți consulți ceasul, cu o frecvență și o atenție de-a dreptul jignitoare. Deveneai îngrijorat, nerăbdător. De ce ? Eu aveam de înfruntat acasă priviri iscoditoare, sarcastice, și puțin îmi păsa de oră. Luasem obiceiul ca din primele minute să-ți desprind ceasornicul de la mînă și să-l pun de-o parte, să-l ascund. Dar ai un simț acut al scurgerii timpului. Mi-ai demonstrat că, izolat, închis o zi și o noapte într-o încăpere, poți să indici ora, și pe întuneric și pe lumină, cu o aproximație de maximum treizeci de minute. Orologiul tău organic mă exaspera. Ce să mai fac cu tine distrat, absent ? Pînă și temperatura trupului îți scădea, în vreme ce eu continuam să clocotesc. Te certam : cui ai de dat socoteală ? Nu-ți înțelegeam graba, neliniștea, psihologia de elev sperios, terorizat de pedagog, cu minutele măsurate. Nu mai reprezentam nimic pentru tine, cantitate neglijabilă. Încercam să-ți distrag atenția de la ceas. Pentru un timp reușeam. Dar din nou tresăreai, cădeai pradă obsesiei. Mă luptam cu timpul. Dragoste contra cronometru, cine a mai văzut ? Venea clipa cînd nu

mai aveam nici o putere. Gata, echiparea ! Foloseam diferite pretexte ca să prelungesc operația. Mereu pierdeam cîte un obiect și îl căutam la nesfîrșit. Așteptai încordat, nemulțumit. Cîteodată aveam noroc, auzeam ușa de la intrare, însemna că Gloria și Veniamin s-au întors. De ei nu puteai să scapi cu una cu două, dacă se nimerea să ne găsească, rămîneai. Avertizai că pentru un sfert de oră, dar sfertul se prelungea și pînă la miezul nopții. În perioada aceea îți plăcea compania lor, atmosfera creată de ei te fura. Mă întrebam : ce ai comun cu acești oameni ? De ce cu ei poți să întîrzii, și cu mine nu ? de ce te simți mai bine în prezența lor ? Prelungirea vizitei mă făcea fericită, în același timp nu mă puteam împiedica să nu fiu geloasă.

Cred că te odihnea imparțialitatea Gloriei și a lui Veniamin. După subiectivismul meu extrem, intolerant, obiectivitatea lor amicală îți deconecta nervii, și nu numai atît, alunga senzația că ești singur în fața stihiilor. Ți se asociau în a mă pune la punct cînd o luam razna, prindeau din zbor raționalitatea unui punct de vedere față de care eu nu găseam înțelegere, dacă îmi țineau parte, cînd li se părea că am dreptate, o făceau astfel ca să îți cîștige adeziunea. Se găsea întotdeauna un păhărel de ceva la ei, și pe tine alcoolul te umanizează, te adîncește în propriul eu și, prin canale subterane, te apropie de ceilalți. Devii expansiv, sincer, de o sinceritate cuceritoare, deși periculoasă, ești dispus atunci să-ți mărturisești toate crimele, reale și imaginare, dar, în același timp, să dai pe față întregul adevăr despre cei prezenți. Pericolul mă incita, trăiam o aventură. Și pe ei îi ademeneai, cădeau în cursă, se trezeau mărturisind și ce credeau că uitaseră. Aveau și ei, slavă domnului, atîtea, numai cît trebuiau să recunoască și să-și ierte unul altuia. Îi făceai să se dezvăluie, fiecare pe sine și reciproc, fără dușmănie, ca și cînd ar fi vorbit între ele umbrele lor, sau spiritele, după moarte. Te-aș fi admirat și mai mult dacă n-aș fi băut și eu ? Susțineai că pe mine alcoolul mă schimbă în rău. Mi-ai cerut chiar să mă abțin. Apoi

ai făcut fișa psihologiei mele bahice care, fără să recunosc deschis, m-a pus serios pe gînduri.

„Sensul prohibiției la care te-am rugat să consimți ? Constatarea mea că alcoolul nu te euforizează, ci te întărîtă, nu-ți colorează viața în roz, ci în negru ! E un reactiv al nemulțumirilor de tot felul, vechi și noi, al ranchiunei. Pînă și dragostea, colosala ta nevoie de a mă asimila, devine sumbră, feroce, intolerantă, distrugătoare. De ce ? Doar spiritele apăsate, îngrădite, spiritele care au tînjit, care tînjesc după mari expansiuni, mari combustii, mari explozii capătă, prin alcool, iluzia eliberării, sparg îngrădirile, cercurile de fier, îmbrățișează cu o aviditate irepresibilă tot ce aduce, în jur, a trăire, a frenezie. Etajele superioare ale spiritului se pun în mișcare, motoarele încep să tureze, totul te pregătește pentru catapultare în spațiile nemărginite, cărora le duci dorul. Nu e exclus, desigur, ca și subsolul sufletesc să intre în acțiune, dar de obicei zgomotele lui sînt acoperite, iar cînd se aud, au un dramatism elegiac — și el frumos, emoționant, de o mișcătoare umanitate. Dar de ce la tine predomină ura (sau stări de spirit din aceeași familie) ? de ce apare plăcerea de a terfeli, de a condamna fără drept de apel, și mai presus de toate, de a te înjosi (acea năpustire cu capul în zid, savoarea autodegradării și autodistrugerii) ? Nu e un fenomen recent, pornirile morbide nu ți le inspir eu în mod special, îmi relatai scene similare din trecut. Îi urai ? Ne urăști pe toți la fel ? Nu-ți trebuie decît pretextul pentru a lansa iperita ?

Ai acceptat instituirea prohibiției, fără nici o împotrivire. Dar acest regim nu-mi convine mie. Cel frustrat sînt eu. Pentru că eu aveam, am nevoie de lirismul tău alcoolic, de duioșia ta bahică, de veselia expansivă, chiar și de tristețe, de o tristețe tandră, de o melancolie surîzător înlăcrimată. Eu speram să ating pe această cale zonele, altfel insondabile, ale sincerității, ale sen-

timentului nud. Nu exclud nici crize de morbiditate, de durere insuportabilă, dar în consens cu mine, şi în solidaritate, pentru numele lui Dumnezeu ! în solidaritate ! Orice, chiar şi infernul, dar în solidaritate – nu fiecare pe contul său, nu fiecare de unul singur, nu în opoziţie, nu în neîncredere, înstrăinare şi duşmănie. Asta îmi repugnă, de o asemenea iubire, dacă e iubire, mă lipsesc."

Cînd descrii o înclinaţie a mea, evidenţiată în anume împrejurări, de regulă generalizezi, ceea ce e nedrept. Nu sînt întotdeauna aşa cînd beau, şi cu timpul ai putut să constaţi singur. Cum nu înţelegeai că trăiesc supliciul fiecărei despărţiri ? Nu apucam să mă bucur prea mult cînd rămîneai lîngă mine, nu-mi dădea pace teama că în orice clipă poţi să te ridici şi să pleci. Gîndul că ieşi pe uşă şi te afunzi în necunoscut, că evadezi de sub raza vederii mele, îmi era insuportabil. O boală ! poţi spune. Nu, nimic patologic. Doar teama că nu mai revii, că te pierd iarăşi, că rămîn singură. Nu alcoolul mă înrăia, ci apropierea despărţirii. Gloria îmi reproşa adesea : ai fost ca o fiară. Într-o seară, ţi-am muşcat mîna. Veniamin s-a speriat. Cred că ţi-a dat sîngele, m-am îngrozit şi eu, deşi nu m-am potolit. Te cicăleam, debitam grosolănii. Liniştea cu care te puteai desprinde de mine mă scotea din sărite. Rămîneam uneori la Gloria peste noapte. Cînd mă decideam s-o fac, nervii mi se mai linişteau. Nu mai traversam oraşul prin tramvaie, nu mai înfruntam ochii de peşte mort ai lui Margulis, nepăsarea politicoasă, jucată, cu care mă saluta şi-mi furniza informaţii despre cele petrecute în lipsa mea. Rămîneam între oameni, între prieteni, în ei te regăseam pe tine, aerul era cel respirat ore întregi de amîndoi. Odată, nu mai ştiu ce aniversasem, trecuse bine de miezul nopţii, ai anunţat în stilul tău şolticăresc – arunci bomba cu aerul că goneşti o muscă –, ai anunţat alb, şters, de-abia auzeam ce spui, că rămii şi tu să dormi la

Gloria. Nu mi-a venit să cred. Aveam să petrecem noaptea împreună ! Imaginația mea o dilata, nu-i mai vedeam marginile. O noapte cît toată viața !

„Dogoreai, emanai văpăi, transmiteai efluvii. Buzele foșneau ca o pădure misterioasă. Nu mai erai o femeie, ci o lume paradisiacă. Sunet de vioară, sub arcuș. Mă simțeam cel mai mare violonist, cîntam cu un Stradivarius, mă împresurau note pătimașe, duioase, desfătătoare. Ce miracol s-a petrecut de am reușit să adormim, totuși, spre ziuă ? Am căzut amîndoi, în somn, storși de emoție.

Ne-am trezit după o oră sau două, aproape concomitent, și te-am auzit murmurînd cuvinte fără șir. Înseamnă că exiști — am perceput distinct. Cineva îți împlinise dorința, îți auzise ruga și se milostivise. Nu îndrăzneam să te tulbur. După încheierea ritualului, te-ai reîntors spre mine. Nu realizai că timpul se sfîrșise, timpul era încă înger, aveai să descoperi în curînd că e balaur, pentru prima dată am înțeles ce luptă inegală duci tu cu Ianusul înșelător. Îl avuseseși de partea ta, în curînd urma să înceapă schingiuirea. Între timp, casa se trezea. Podelele au început să scîrțîie, ușile să geamă, robinetele să cînte. Nu mai exista timp, timpul arsese pînă la ultima picătură, monstrul bătea în tavan ora despărțirii. Cînd s-au tras storurile, și lumina zilei ne-a dezvelit chipurile, mi-ai părut mai bătrînă cu douăzeci de ani.

Nu numai apropierea despărțirii te înrăia, cum susții. Te învenina tot ce ținea de viața mea de dincolo de tine, atît în timp cît și în spațiu, ca și sarcasmele, uneori involuntare, la adresa trecutului tău. Am putut să aprofundez observațiile și concluziile la întîlnirea cu a doua familie de oameni «civilizați». Situația se prezenta invers : eu îi cunoșteam mai bine (practic îi uitaseși, nu-i mai văzuseși demult, îți deveniseră străini), deci eu te-am invitat, eu îți eram gazdă. În primul rînd, am fost martor — un martor consternat — la descă-

tușarea farmecului tău cuceritor. Ce făceai ? Scoteai panglici pe gură, pe nas, pe urechi, prin ochi ? Umpleai casa de porumbei, de iepurași, aprindeai o mie de artificii rotitoare, deodată ? Nu era iluzionism, iuțeala ta de mînă și nebăgarea noastră de seamă, dibăcie tehnică. Ceea ce spuneai și făceai, țîșnea din nervi, din sînge, din tainițe necunoscute. Scăpărătoare, irezistibilă. Nu atît pe ei îi cucereai – deși și ei se lăsau hipnotizați – cît pe mine. A cîta oară ? Niciodată, niciodată astfel. Vrăjitoare ! Vorbeai, te mișcai, priveai, rîdeai, încingeai aerul, făceai să vibreze lemnul mesei, să se unduiască tavanul, toate lucrurile păreau năpădite, îngropate în petale de trandafiri, aerul se îmbălsăma de arome. Intrasem în iarnă, cred, și tu aduseseși primăvara, ne aflam într-un apartament oarecare de bloc, și tu-l transformaseși într-un mic palat, alături de noi stăteau oameni în vîrstă, marcați de viață, de muncă, de necazuri, și făcuseși din ei tineri exuberanți, în odăi era frig și tu le umpluseși cu soare. Te transformaseși într-o orchestră, într-un salon scăldat în lumină, într-o serbare populară amețitoare. Cu ce să te mai compar ? cu o auroră boreală ? Mi-am dat seama că în tine zac puteri nelimitate – nici tu, nici altcineva n-ați avut vreodată habar de ele –, că natura a ascuns în ființa ta atîta viață cît abia încape într-un oraș întreg.

Nu mă săturam privindu-te, mă umplusem, nu numai de admirație, ci și de mîndrie, n-am fost niciodată mai fudul. Fermecătoarea ființă cu mine venise, eu o adusesem. Minunea mie îmi aparținea, reprezentația de gală în cinstea mea se dădea, ceea ce punea în mișcare gaizerele multicolore era dragostea pentru mine. Așa s-au petrecut lucrurile, pînă cînd cineva a adus vorba de un aspect al existenței mele publice exterioare ție, și pînă ce eu am făcut imprudența să pomenesc de un anumit moment din trecutul tău. La drept vorbind, nu sînt sigur că eu am săvîrșit gafa, poate altcineva și, evident, fără nici o intenție.

Din clipa aceea verva a căpătat altă turnură. Iluzionistul a început să manevreze două baghete : ironia cea mai corosivă la adresa persoanelor de sex opus,

care trecuseră prin viața mea, și elogiul cel mai deșănțat al celor de sex invers, ce-ți populaseră ție existența. Am văzut desenatori care schițaseră portrete, din memorie, în cîteva minute. Cu aceeași repeziciune și precizie lucrai la caricatura «profesoarei de estetică» — niciodată n-ai numit-o altfel — întîmplător, personaj bine cunoscut gazdelor. Trăgeai linii disparate, aparent fără nici o legătură între ele, aglomerai contururi de tot felul și, din ele apăreau, pe rînd, nasul, bărbia, ochii, gura, obrazul profesoarei. Acumulaseși în minte o sumedenie de detalii, desprinse din diverse evocări ale mele, le încărcaseși cu sensuri peiorative și, acum, jonglai cu ele într-o șarjă cum nu-mi mai fusese dat să văd. Bieții oameni, își fereau privirile, făceau fețe-fețe, se rețineau să te contrazică, închipuindu-și că subscriu în întregime la caricaturile tale. Am încercat să te temperez, dar nu făceam decît să pun paie pe foc. Ai scos la iveală un cap de expresie de un grotesc incalificabil. După care, sau aproape paralel, ai început să tragi cu o mînă generoasă, liniile de-a dreptul somptuoase ale lui Fărcașu și Margulis — primul, un fel de cavaler medieval, erou de turniruri, a cărui mănușă de învingător, oferită ca trofeu la o mare serbare, o păstrai încă, iar al doilea, un Ford combinat cu Keynes, om de afaceri de notorietate mondială, multimiliardar tobă de carte, teoretician reputat al economiei politice moderne, cu lucrări capitale, tipărite în toate limbile pămîntului. Amfitrionii ascultau cu gurile căscate, cele cîteva ironii ale mele neputînd să știrbească întru nimic venerația uluită, în care-i aduseseși, față de valoarea excepțională a foștilor tăi soți. S-or mai fi dezmeticit din buimăceala în care îi aruncaseși ? S-or fi întrebat : ce rost a avut acea vizită, în care nu s-a făcut altceva decît să se pună față în față «tabăra mea» și «tabăra ta», pentru a se scoate în evidență zdrobitoarea-ți superioritate ? N-a îndrăznit nimeni să te întrebe de ce nu ți-ai păstrat comorile, de ce le-ai aruncat la lada de gunoi. Dar chiar și în acest joc revelator, al meschinăriei și spiritului intrigant, în fața cărora m-ai pus pentru prima dată, și în interpretarea acestui rol precar, aveai

o anumită măreție. Ea consta în vervă, în inspirație, în talent.

Prinzind o melodie frumoasă la radio, te-ai ridicat și ai început să dansezi de una singură. Nu admir arta ta coregrafică, nu din motive estetice, din motive morale, pe care am și încercat să le explicitez acolo, dar amfitrionii au căzut din nou în extaz pentru măiestria de care dădeai dovadă. Dacă nu mă înșel, te-au acompaniat prin lovirea ritmică a palmelor, un puști ivit nu se știe de unde a început să te imite, doamna bătrînă fredona melodii fără nici o legătură cu dansul și cîntecul, probabil romanțe ofilite din tinerețele ei îndepărtate. Dansai pentru mine, dîndu-mi ocol, privindu-mă cînd galeș, cînd sfredelitor, chemîndu-mă să mă alătur frisonului tău de vitalitate și elan pasional. N-am putut să mă abstrag pînă la capăt, m-ai smuls de pe scaun și m-ai răsucit într-o îmbrățișare încleștată.

În zilele următoare, fantezia mea, împănată cu fermentul ofensei, s-a pus la dospit. Evenimentul a căpătat proporții cosmice. În așteptarea întîlnirii, schimbam mereu scenariul, adăugînd noi tirade nimicitoare, migăleam replicile, căutam cuvinte nu cu un tăiș, ci cu patru, cuvinte baionetă, cele ce nu mai lasă nici o speranță. Intuiția ta lucrase și ea, cînd te treziseși din euforie, realizaseși ce-ai făcut, adulmecai primejdia, mirosul prafului de pușcă. La revedere, ai încercat să mi-o iei înainte, să preîntîmpini atacul, kilogramele de gingășie aruncate asupra mea n-au folosit însă la nimic. Replicile au intrat, nimicitoare, în funcțiune. Ronțăiam vorbele ca pe țurțuri mari de gheață, îmi degeraseră și limba și cerul gurii. Prin venele mele circula gaz pentru frigidere, freon, sau cum se numește. Te zbăteai, nu să te împotrivești, nu mai aveai putere, ci ca să te agăți de ceva, dar nu mai rămăsese nimic în picioare, peisaj ca după seism de gradul opt. M-am speriat eu însumi, nu mai aveam însă încotro, nu mai puteam da înapoi. Ți-am cerut, ultimativ, o «mea culpa» extremă. N-ai fost capabilă s-o faci, m-am lămurit definitiv că așa ceva mintea ta nu poate produce, gura ta nu poate articula, și m-am

ridicat de plecare. M-ai oprit în ultima secundă, înțeleseseși că s-a terminat, erai preocupată în între-gime de modalitatea de a cîștiga timp, mereu aceeași luptă desperată, inegală, cu timpul. Încă o secundă, încă un minut. Mai departe nu deslușeai nimic, cram-ponare de imediat și atît, numai cine nu cunoaște ob-sedanta ta grijă pentru viitor nu-și poate imagina per-formanța acestui spirit de conservare. Te baricadai în prezent, ca în ultima redută. Întindeai mîna după clipă, ca după colacul de salvare.

Ai depus armele. Mai bine zis ai lăsat să se vadă că n-ai nici o armă, că ești în întregime dezarmată. De unde curajul nebunesc din alte împrejurări și mo-mente – mă gîndeam – de a te azvîrli în luptă ? N-ai avut niciodată ceva în mînă, totdeauna ai sărit la bă-taie cu mîinile goale. De multe ori m-ai păcălit, fă-cîndu-mă să cred că ai cuțitul la tureatcă, și că și spatele ți-e asigurat. Orice femeie îndrăgostită e o dezarmată ? Știai să-ți ascunzi slăbiciunea, de cele mai multe ori o făceai pe viteaza, lăsai chiar impresia că ești periculoasă. Or, în culmea agresivității, în reali-tate nu voiai decît să mori cu mine de gît. Acum, tu, ființa dominatoare, explozivă, inflexibilă, femeia ma-troz, căruțaș, cuțitaș, nu știu cum să-ți mai zic, amu-țiseși.

Mi-ai dat să înțeleg că te împaci cu inevitabilul, că accepți despărțirea, dar cu o condiție : să mai pe-trecem o oră împreună. Ultima dorință ! Și condamna-ților la moarte li se dă acest drept. O oră și puteam să plec. Șederea de rămas bun. Genul acesta de ce-reri derutează, fistîcesc. Să înfrunți atîta umilință ? nu știu cum or fi alții, eu nu sînt pregătit s-o resping, stau prostit, nu găsesc răspuns, nu sînt în stare să spun un cuvînt. Cu alte cuvinte, recurgînd la o astfel de stratagemă, făceai cu mine ce voiai. Am rămas, zgrumțuros, dar cu un început de uimire luminoasă în creier, deci de slăbiciune. Bineînțeles, nu te-ai ți-nut de promisiune, n-ai stat cuminte. M-ai strîns la piept, parcă eu aș fi fost oropsitul. Aveai obrajii uzi. Ce eram ? moaște ? fiu dezgropat și îmbălsămat din

nou ? Duioșie. Lacrimile nu conteneau, săruturile, deși pătimașe, rămîneau înfricoșate. Trupul se încolăcea însă ca o liană, ca un șarpe. Încetul cu încetul ai început să cîștigi teren, ai cucerit o tranșee, apoi alta... Mînia mi s-a stins, s-a împrăștiat și supărarea, toate cazematele s-au năruit, porțile s-au deschis și dușmanul, pricăjitul, dezarmatul dar indispensabilul dușman, a pătruns invincibil, atotputernic. Viclenia, infailibila viclenie femeiască ! Prăpădito ! din slăbiciune ai făcut pînă la urmă capcană. Cu bietele tale mîini goale, ai recîștigat, dintr-o dată, totul. Ne-a apucat dimineața.

În nici una din relativ puținele nopți petrecute împreună, n-am dormit mai mult de o oră sau două. De ce nu ne lăsai să închidem ochii ? Nu ți se făcea somn ? Puneai casetă după casetă, anunțînd de fiecare dată că e ultima, pregăteai cu dibăcie momentul cînd începeam să vorbesc. Despre ce vorbeam ? Am uitat, n-aș mai putea reconstitui nici una din predicile de-atunci. Îmi ațintеam privirile, prin întuneric, în tavan, și mă adînceam în descrierea sentimentului și a resentimentelor — întocmai cum făceai tu reportajul senzațiilor. Ascultai ținîndu-ți respirația. Cîte o exclamație, o scurtă întrebare, îmi dovedeau că mă urmărești, că mintea merge pe același drum, în pas cu mine, chiar cu un pas înainte. Mă îmbătam eu însumi de sonoritatea prelegerilor. În ce te privește, era unicul gen de discurs pe care-l gustai. Alunecările în cultură, în orice speculație abstractă, te indispuneau. Subtilitățile intelectuale treceau pe lîngă urechea ta fără să o atingă. Intrai într-o neutralitate descurajantă. Vorbeam într-o sală goală, pereților, conferențiar submediocru, total desprins de realitate, incapabil să capteze vreo audiență. Știam că nu citești, deși, cînd te întrebam dacă ți-a căzut în mînă cutare sau cutare carte, afirmai că da. Citiseși în tinerețe, spuneai. Acum n-aveai capul la citit, deși, cînd ți-am adus cărți, le-ai devorat. Judecai autorii într-un fel straniu, nu după frumusețea artistică, ci după fizionomia morală a personajelor. Găseai cusururi lui Dostoievski

pentru că eroii lui ți se păreau șovăielnici, porneau pe un drum și, brusc, o coteau, ceea ce, după tine, dovedea o calitate umană scăzută. Și pe Tolstoi îl criticai pentru ezitanții lui, deși o Anna Karenina, un Andrei Bolkonski îți impuneau respect. Dar boierul din «Învierea», ce fel de om era ? un tîrîie-brîu, își făcuse viața praf ca un nătîng. Nu suportai tipul de personaj care nu știe ce vrea. Toată viața ai avut această repulsie ? sau numai de cînd mă reîntîlniseși pe mine, din cauză că eu îți apăream astfel. Confundînd literatura cu viața, disprețuiai scriitorul care naște tot felul de încurcă-lume pe pămînt.

Ce găseam de vorbit cu tine toată noaptea ? Și mai ales, de ce nu mă deranja precaritatea intelectuală pe care în zadar încercai s-o ascunzi ? Pentru că în tine gîndurile mele găseau, totuși, ecou. Totodată, vocabularul tău mă atrăgea printr-o plasticitate neobișnuită. Cînd stăteam la taină, o sumedenie de cuvinte neuzate, de sinonime rare, de arhaisme de preț îți colorau vorbirea. În schimb, în convorbirile telefonice, te lansai într-o retorică lipsită de orice rigoare. Puhoiul de inadvertențe nu te intimida, răsturnai fraza, o recompuneai bîjbîind, trecînd-o succesiv prin cîteva variante sau făceai un ocol larg și ieșeai, în cele din urmă, la suprafață. Vorbeam cam ca doi surzi. Din această cauză telefonul mi-a devenit indezirabil și l-am ocolit. În plus, înclinația mea spre reflexivitate te deprima. Vedeai în ea o gravă lacună, căci m-ai fi vrut omul faptelor."

Nu mă judecai după fapte, după faptele săvîrșite de cînd te-am reîntîlnit, ci după greșeli de exprimare. Sau după greșelile mele vechi, umbre pe care ai ținut mereu să le scoți din imobilism, să le însuflețești — de ce ? din simplă curiozitate ? găseai plăcere în răscolirea mormintelor goale ? Ce să reflectez asupra unui trecut urît, de care m-am desprins fără regret, cu îndîr-

jire ? În fața faptelor recente, prezente deveneai orb și surd. De ce nu reflectai asupra lor, de ce nu le comentai ? aici da, aş fi fost dispusă să tăiem firul în patru ! nu să facem filozofia nimicului. Am renunțat la o condiție profesională și socială destul de onorabilă. De ce ? n-ar fi fost un motiv de meditație pentru tine ? E chiar atît de banal, simplu fapt divers, ca o femeie, înconjurată de considerație și prețuire – să fii sigur de asta, deși nu apreciezi calitățile mele –, să dea cu piciorul la situația ei ? Faptul nu s-ar fi pretat și la disecție psihologică, dacă asta îți plăcea ? Nu mi-ai cerut-o ! – ai să-mi spui. Da, n-am îndrăznit. Simțeam că mă dezaprobi. Ce e cu nebuna asta ? păreai să zici, se azvîrle în prăpastie ? dragostea e una și viața socială alta, de cînd au devenit incompatibile ? Ai examinat toate consecințele ? știi la ce te expui ?

Nu, nu examinasem nici un fel de consecințe. Pur și simplu, nu puteam să te mai împart. Cele opt, zece ore, și mai mult, pe care le petreceam la birou, îmi cereau să mă concentrez, să-mi scot din cap orice. Trebuia să fiu cu mintea la clienți, la vînzări, la încasări, la o mie de chichițe. Nu mă mai simțeam în stare. Cum să nu mă gîndesc la tine atîtea ore ? de dimineața pînă seara ? Peste puterile mele. Am renunțat la slujbă nu din ușurătate, ci din probitate. Tratam cu un client, și la un moment dat nu-l mai auzeam, uitam de el, te vedeam și te auzeam pe tine. Trebuia să-l pun să repete ? Să duc discuția mai departe, fără să știu ce-a spus ? Mi s-ar fi potrivit o muncă de rutină, o muncă manuală, de pildă, să cos gulere la cămăși sau să montez piulițe într-un panou electronic. Fusesem lovită brusc de invaliditate. Ar fi trebuit să mi se dea pensie medicală. Devenisem inaptă pentru munca mea, datorită unei boli psihice, sau poate mintale, nu știu. Nu e un subiect de reflecție suficient de interesant pentru tine ? Pasiunea ca boală, ca motivație pentru pensionare medicală ? Am cedat prea ușor, n-am făcut destul efort ca să mă strunesc ? N-am luptat cu himera ? Da, n-am făcut-o.

N-am făcut-o și din pricină că onorabilitatea funcției m-a lăsat dintr-o dată rece. Înțelegi ? Tu, mare

etician ? Teoretic poate ai pricepe, practic nu. Mi s-a răsturnat întregul sistem de valori. Postul de directoare adjunctă, dobîndit cu trudă, poate și cu puțin noroc — Margulis pretinde că și cu ajutorul lui —, și care, oricum, îmi măgulea amorul propriu, s-a redus în ochii mei la zero. Pînă atunci raportam funcția la ceea ce fusesem, și mi se părea o culme, nu una foarte înaltă, totuși culme. Mă raportam, de asemenea, la amicii și cunoscuții noștri, și n-aveam de ce să-mi fac vreun complex. Mă raportam inclusiv la Margulis, și nu mă găseam mai prejos. Acum, raportam totul la tine și pîrghiile ierarhice se prăbușeau. Ce importanță avea pentru persoana ta locul meu în ierarhia administrativă ? Nici una. Și dacă nu avea pentru tine, la ce bun să-l mai dețin, să mă zbat să-l păstrez ? Ei bine, compară vechiul meu așa-zis amor propriu măgulit, ca simțămînt dominant, cu noul sentiment. Fă socoteala, suferă comparație ? De la înălțimea dragostei, vechea satisfacție nici nu se mai vedea, ca o furnică din avion. Iată ce a însemnat pentru mine răsturnarea valorilor. Se mai justifică ridicarea nedumerită și dezaprobatoare a sprîncenei ? Discreția ta imputativă ? Ți se mai pare c-am făcut o nebunie ? Atunci ești obtuz, un intelectual sclerozat, prizonier al schemelor, incapabil să înțeleagă o pasiune stîrnită de propria sa ființă. Deplorabil. Dar nu cred, n-ai reflectat asupra faptelor din comoditate, și asta exprimîndu-mă blînd, în realitate din lașitate. Te-a speriat smulgerea mea, cu rădăcini cu tot, din lumea în care trăisem.

Și știi cînd m-a încercat bănuiala ? Cînd, întorcîndu-te din turneu — lipsiseși aproape o lună —, te-am încunoștințat că divorțul cu Margulis s-a terminat. În naivitatea mea, îmi închipuisem că o să mi te arunci de gît, să chiui, să mă ridici în brațe, să mă răsucești prin aer. Cu cîte imagini prefabricate nu venisem în întîmpinarea ta ! Mare decepție ! Luai cunoștință de răsturnarea vieții mele ca de un fapt divers. Da ? S-a încheiat ? Bravo ! Și cu locuința ? Ai găsit ? Ești în curs ? Dacă te-a interesat ceva, cît de cît, a fost lo-

cuința. Din motive lesne de înțeles. Nu, nu te-ai bucurat. Am resimțit îndelung durerea acelei clipe, m-am gîndit mult la ea, în pofida faptului că-mi contești înclinația spre reflecție. Ce a urmat, mi-a confirmat bănuielile. Pînă atunci avusesem casa mea, rostul meu, cum mă descurcam după întîlnirile noastre mă privea, într-un fel, coabitarea cu Margulis îți conferea și un anumit ascendent, îți permitea să adopți un aer de superioritate, tolerai cu bunăvoință o condiție îndoielnică, te arătai înțelegător, mărinimos, fiind de la sine înțeles că nu mă situam la înălțimea ta morală. Te obligam acum să iei act că nu mai depind de nimeni (vorba vine, nu depinsesem nici pînă atunci), că sînt o păsăruică în colivia ta (cu mîinile mele construiam această colivie). Te-ai speriat, nu e așa ? Nu știai ce să faci pentru mine, nu știai ce să faci cu mine. Te obișnuiseși să am un punct de sprijin și deodată punctul meu de sprijin deveniseși tu ; nu erai dispus să îndeplinești acest rol. A fost începutul unei prăbușiri morale care a durat luni, pe care ai remarcat-o și ai pus-o pe seama dezrădăcinării și inadaptării. Mă vedeai suferind fiindcă am pierdut lanțurile ? — deși nu fuseseră lanțuri, niște legături jenante — nu realizai că venisem alergînd spre pămîntul făgăduinței și văzusem că nu există ? Da, Cristi, îmi fugea pămîntul de sub picioare, nu cel vechi, cel nou. Mă vedeai abătută, îngîndurată, îngrijorată, irascibilă — în perioada aceea am avut ieșiri groaznice, și le puneai pe toate, diplomatic, pe seama dislocării din vechea ambianță și a incertitudinii pentru viitor, pentru viitorul material, insinuai. Făcînd uz de mărturisirea că tot ce făcusem în trecut fusese dirijat de nevoia de a avea „umbrele", sub care să mă adăpostesc de intemperiile vieții, numeai starea mea „criză a pierderii umbrelei". Mă compătimeai. Ai ajuns pînă la a-mi sugera să fac — atît cît încă se mai putea — calea întoarsă. Cu ce elan să mărșăluiesc înainte ? Și totuși am mărșăluit. Nesimțind cotul aproape, călcînd prin hîrtoape, neștiind încotro mă îndrept — puteam să-mi închipui că spre dezastru,

spre o înfrîngere sigură. Nici un cuvînt de îmbărbătare, nici o mînă întinsă, doar expectativă, tăcere rezervată și binecunoscuta, mult teoretizata neangajare pentru viitor.

Nici nu te osteneai să afli în ce constă schimbarea. Unul din noi a spus, nu-mi amintesc acum care, că mă adăpostisem într-o citadelă. Într-adevăr, mariajul, jalnicul, strîmbul, bolnavul meu mariaj cu Margulis se transformase într-o cazemată inexpugnabilă. Dispuneam de tot ce-și poate dori o femeie mic-bugheză : mobilă veche, covoare orientale, o mulțime de aparate electrice de ultimul tip, veselă Rosenthal, tacîmuri de argint, bijuterii, lenjerie fină, garderobă de lux, ea singură o avere, și așa mai departe. Căminul nostru, pus la punct în cele mai mici detalii, dădea o impresie de soliditate absolută — asta mă și ținea în picioare. Știi că valorile materiale pot înlocui un timp valorile umane ? Condiţia nu e să fii neapărat imbecil, condiția e să-ți fi dorit așa ceva, și, în același timp, să pierzi speranța pentru restul. Judecata ta, în realitate destul de superficială, avea un conținut logic : am pierdut citadela, sînt un fulg în vînt. Cuvîntul „citadelă" îl foloseai ca metaforă. În primul rînd, ignorai noua mea legătură cu solul, și cu cerul, cu tot universul, iar în al doilea, nici măcar n-aveai habar ce pierd în realitate, pe plan material. Pierdeam aproape tot ce agonisisem. Spargerea citadelei nu înseamnă împărțirea ei în două, așa ceva nu se poate, spargerea în asemenea cazuri trebuie înțeleasă la propriu, ca năruire, ca lichidare. Unul ia masa și altul bufetul, sufrageria a dispărut, și într-o parte și în alta rămîn anoste piese izolate. Măreția ansamblului s-a dus, fiecare piesă e un rest, un vestigiu, decrepitudine, pauperitate. Am dat un exemplu, fenomenul e valabil pentru toate compartimentele și ungherele citadelei. La asta adaugă negocierile, cine ia masa și cine bufetul, cine farfuriile și cine cuțitele, dacă nu e preferabil să desperechezi serviciile ca să rămînă fiecare cu cîte o jumătate, deci altă amputare, altă distrugere a întregului, un nou accent la imaginea de sinistru. Un

camion cu fragmente, cu resturi, cu marfă de talcioc pe care o duci la desfacere, ca să-ți încerci norocul, sau cu care te întorci, din lipsă de amatori, pentru a o îngrămădi într-o pivniță, pe un culoar, într-un pod sordid! Urci bricabracul pe scara de bloc, sub privirile indiscret-disprețuitoare ale locatarilor, ale noilor vecini, printre care pici ca o stafie. Cel puțin dacă vorbești de criza pierderii umbrelei, să știi ce forme îmbracă realitatea pe care o generează, să nu te rezumi la speculații abstracte, la o metaforă consolator-ironică.

Și încă n-am terminat. Această imagine este precedată și succedată de altele, cu nimic mai agreabile. Înaintea secvenței cu camionul, mai sînt cîteva de care ai fost și ești complet străin. Vizitele cu cererea în mînă la spațiu locativ, pe baza unui telefon dat de o cunoștință sus-pusă, amînările, impedimentele născocite de cel ce nu s-a lăsat convins doar de telefon, revenirea la persoana sus-pusă care se plictisește repede și începe să devină de negăsit, abordarea funcționarului pe alte baze, mai trainice, și întocmirea, pas cu pas, în ritm de melc, a „sfîntului act". Apoi recrutarea meseriașilor pentru reparații și curățenie, procurarea materialelor prin intermediul unor foști amici bine plasați (pe care nu trebuie să-i pui la curent cu actuala stare civilă, cărora trebuie să le torni tot felul de brașoave, acționînd cît se poate de rapid, căci de aflat se află, zvonurile circulă singure prin văzduh) și, în sfîrșit, supravegherea lucrărilor. Materialele fac picioare și părăsesc micul șantier cît ai clipi, meseriașii te lasă baltă cînd ți-e lumea mai dragă, fiindcă lucrează concomitent în cîteva locuri, inclusiv la întreprindere, după fiecare intervenție se impune un retuș, zugravul sau parchetarul sau instalatorul fiind inocenți, neștiind cum ar trebui să se muncească normal. Intervin perioade cînd lucrările — cuvînt mare pentru fapte mici — nu mai avansează, fatalitatea le blochează și trebuie să pui în mișcare noi factori de deblocare, noi stimuli, și te ajunge oboseala, și te lasă nervii, și exasperezi.

Tocmai atunci se întîmpla să te aud spunînd : trăiești criza pierderii umbrelei, oare chiar ești într-o fază ireversibilă ? n-ar fi mai cuminte să te repliezi pe vechile poziții ? Cum să mai fiu blîndă, senină, să nu-mi ies din pepeni, să nu-ți azvîrlu în obraz că m-ai aruncat pe drumuri, că m-ai împins la marginea lumii, că ești laș și iresponsabil ? deși nu gîndeam așa, și mă durea fiecare cuvînt urît cu care te împroșcam. Ce ? sînt de fier ? Iar tu te bosumflai, îmi întorceai spatele, mă amenințai că dacă pleci în clipa aceea, pleci pentru totdeauna, și, cu frica în oase, uitam de supărare, mă agățam de gîtul tău. Cu o îmbrățișare mă făceai să uit tot și să plec fluierînd, simțindu-mi bateriile reîncărcate, la galerele mele.

Cum spuneam, secvența cu camionul este urmată de altele. Integrarea pretențiosului bricabrac mic-burghez, ba chiar burghez, în cele două cămăruțe de bloc, retezarea coloanei și picioarelor prea înalte ale dulapului Chipendalle, îndoirea la capete a covorului de Șiraz ca o bucată de șuncă presată ce nu încape între feliile de pîine minuscule, înghesuirea garderobei de gală în saci de plastic negru, exilarea bergerei capitonate cu brocart roșu în bucătăria de doi pe doi, lîngă aragaz și dulăpiorul cu cratiți, transformarea canapelei din vechiul living în pat de dormit, aglomerarea chinezeriilor pe pervazul ferestrei, despicarea draperiei în două pentru a acoperi ușița balconului — și altele și altele, pe care nu ți le mai înșir. Iar după toate acestea, secvența integrării în comuniunea palierului, împrietenirea cu vecinii care, chiar din primele zile, îți ocupă jumătate din congelator cu micile lor provizii și, nereparînd la timp țeava spartă de la baie, îți decorează cel mai mare perete cu o respectabilă pată de umezeală, pentru care trebuie să chemi din nou zidarii și zugravii, fără să manifești nici cea mai mică iritare sau impaciență.

După ce ai reușit, printr-o echilibristică de maestru de circ, să-ți instalezi telefonul, începi bilanțul pierderilor în oameni. Constați că din impunătoarea gardă

de onoare cu care defilai, n-ai mai rămas decît cu Paula, cu Gloria și cu biata ta soră, dispusă să te ierte și de data aceasta pentru iremediabila neghiobie. Să-ți spun cum se sparge cercul de intimi ? cum se rarefiază rîndurile în jur ? La fel cum se sparge citadela, dar din moment ce pentru mine bilanțul falimentar nu prezenta nici o importanță, nu văd de ce te-ar fi interesat pe tine. Nu-mi trebuia „cerc", nu-mi trebuise propriu-zis niciodată, mă contaminasem de snobismul lui Margulis, nu avusesem noțiunea adevăratelor valori umane, îmi măcinam viața la o moară, cu nepăsarea unui sac de porumb. Acum mi-ai fi fost de ajuns tu, dar cum continuai să fii scump la vedere, mă consolam cu Paula, sau cu Gloria dimpreună cu Veniamin al ei.

Însă omul mai are și nevoi fiziologice — în special cele ale stomacului —, mai trebuie să-și dea rufele la spălat, să-și pună flecuri la pantofi, să intre într-un atelier de coafură etc., și mai are o serie de obligații civice, să-și plătească dările, să-și facă diferite abonamente. Încep investigațiile în cartier, contactele cu ofertanții (cuvîntul e destul de impropriu) de servicii, cu vînzătorii din comerțul socialist și cel liber, cu intermediarii, cu casieriile publice și încasatorii particulari.

Febra transplantului s-a terminat, atmosfera de front s-a șters, sutele de nimicuri ce-ți solicitau energia au fost uitate și, încet-încet, se instalează climatul de celibatar. Vine seara cu urîtul ei apăsător, impenetrabil, dai drumul la televizor, faci numărul „lui" și doamna Răceanu îți răspunde că n-a venit (pe unde o fi întîrziind ? te jenezi s-o întrebi dacă are concert în seara aceasta, ce fel de prietenă ești dacă nu știi nici atîta ?), o suni pe Gloria și schimbi cu ea cîteva zeci de fraze anoste, pînă ce i se face milă (sau așa ți se pare) și aduce vorba despre el. Îți fierbi două ouă și-ți prepari cîteva tartine cu dulceață, mesteci fără poftă, cu gîndul aiurea, te lași prinsă de fragmentul de film de la televizor — un film vechi, pe

care l-ai mai văzut, dar acum, dat cu țîrîita, a devenit serial –, ai vrea să-l mai suni o dată, dar ți-e rușine de doamna Răceanu, trebuie să străbată două-trei odăi ca să răspundă, și poate are podagră, sau suferă de inimă și apoi, cu toată amabilitatea ei, poți s-o agasezi și nu vrei să riști, iei o carte în mînă, mintea îți zboară, înghiți un somnifer, nu-și face efectul, intri în panică – iar insomnie! Adormi într-un tîrziu, sau nu mai adormi deloc, dimineața continui să zaci în pat, cu trupul ca de plumb, cu creierul chiftind de vise nedigerate, te smulgi, faci un duș rece, îți încropești un program, ai de rezolvat mici chestiuni trenante, pe care ai putea să le amîni, pe unele „sine die", dar trebuie să-ți umpli ziua cu ceva, să-ți dai impresia că ai un rost, că-ți păstrezi legăturile cu mecanismul social, că ești un cetățean activ, integrat. Trecînd în revistă strada, intrînd într-un magazin, apoi într-altul, procurîndu-ți mereu cîte ceva modest, dar indispensabil, vîrînd mîna în poșetă o dată, de două ori, ca și ieri, ca și mîine, frecînd ușor între degete bancnotele pe care le lași pe tejghele, vezi că resursele descresc, și începi să-ți stăpînești impulsurile formate în perioada cînd fuseseși dominată de mentalitatea societății de consum.

Vine și ziua cînd scoți cheița, deschizi caseta și iei libretul de CEC. Lichiditățile s-au terminat, intri în depozit, un depozit nu liniștitor dacă îl raportezi la viteza cu care cheltui. Frigiderul s-a cam ușurat și el, începi să-i faci curte unei vînzătoare de la alimentara de jos, îi oferi chiar un mic dar, o broșă demodată pe care n-ai purtat-o niciodată, dar care pe ea o încîntă, și se angajează să te anunțe din vreme cînd se desfac ouă, pui, unt. Sigur, e numai un aconto. La a treia sau a patra ieșire din agenția CEC, trăiești primul frison de panică, un mic gol în stomac, senzație de deșert, de lipsă de puncte de reper, criza solitudinii amenințate. Te liniștești acasă, cînd vezi că n-ai cumpărat pîine de o săptămînă și mai ai, totuși, un colțuc, după ce descoperi că te poți lipsi de micul dejun,

iar prînzul se poate reduce la cîțiva biscuiți și un măr. Cît de absurde ți se par mesele de odinioară, opulența risipitoare. În fond, n-ai mîncat niciodată mai mult, te-ai mulțumit să ciugulești, te săturai cu privirea, privire într-adevăr hrăpăreață și snoabă. Realizezi cu cît de puțin se poate trăi, cît de modice sînt bunurile indispensabile vieții, și temporar, te calmezi asupra laturii materiale a viitorului. Dar constatarea te rănește, ce-ai devenit oare ? pisică, șoricel ? un om se poate mulțumi doar cu rația calorică elementară ? la atît își reduce pretențiile ? în aceste culori sumbre se înfățișează de-acum încolo viața ? Te surprinzi căzînd în stupiditate, și-ți vine să-ți dai palme.

Cum o să se reducă la atît ? Acesta a fost mobilul marilor răsturnări ? te-ai lăsat panicată de un gînd obscur și meschin ! Te-ai smuls pentru un scop, și viitorul se deschide larg și luminos sub flamura lui. Da, se poate trăi din economii, din libretul de CEC, din vînzarea aiurelilor nefolositoare, adunate mecanic într-o viață goală, de huzur anost. Și mai sînt și bijuteriile, în realitate sîntem departe de fundul sacului. Nu sărăcia materială de azi și de mîine mă sperie — de altfel e o exagerare, un reflex vechi, reînviat — ci sărăcia vieții sufletești de pînă acum. Am trăit ca o cîrtiță în galeriile abundenței. Am ieșit la lumină, lumina e prea tare pentru ochii mei ? Sau prea săracă ? Ce prostie ! Am format numărul tău de telefon, ți-am smuls promisiunea că vii chiar în după-amiaza aceea.

În așteptare, m-a cuprins un tremur nervos. Am schimbat cîteva rochii. M-am uitat în oglindă și mi-am descoperit cearcăne, și două linii suspecte de-o parte și de alta a bărbiei. Îmi pipăi fesierii și abdominalii și mă liniștesc. Trebuie să mă îngrijesc, n-am frecventat niciodată cosmeticienele, îmi voi căuta una. Anii au trecut neobservați, timpul nu m-a alarmat, teama îmbătrînirii m-a ocolit cu desăvîrșire. Bineînțeles, nici acum nu încerc ceva de genul acesta, n-am fost niciodată mai tînără, mai plină de rîvnă, de poftă de viață, am căpătat gustul aventurii, m-aș lăsa azvîrlită (cu

tine, evident) și în planeta Marte, sînt gata să înfrunt, dacă mi s-ar opune, toată omenirea — dar oglinda îmi arată astăzi o ostilitate surprinzătoare.

Urechea încordată prinde zgomotul clanței apăsată intempestiv, îți ies în cale și constat că-mi tremură mîinile și picioarele. Emoția ? De ce sînt emoționată ? Pentru că nu ne-am văzut de o săptămînă ? Îmbrățișarea mă liniștește. Toate nevrozele poți să mi le potolești cu un cuvînt, cu un gest, cu o privire. Prezența ta îmi dă o siguranță fără margini, mă simt de neînvins și eternă. Te așezi în fotoliu, dar fotoliile ne despart și eu vreau să stau lîngă tine. Ne visez în fiecare noapte așa, nu în somn, trează, cu ochii deschiși, și găsirea repetată a golului de lîngă mine mă deprimă, trebuie să fac un efort uriaș să mă stăpînesc, să mai și dorm. Nu am răbdare, te duc în dormitor, în noaptea asta nu te las să pleci. Nu fac nici un secret din faptul că sînt nebună după tine (nebună la propriu, cred), alte femei ar ști să-și mai ascundă din ardoare, doar e notoriu că bărbații se îngrețoșează de prea multă iubire leșinată, nu-mi pasă.

Aș face dragoste cu tine pînă la expiere. A amîndurora. Poate chiar asta caut, asta vreau să provoc. Ce moarte ! Plutind pe crestele torentului năpraznic și dulce. Și tu ești la fel, îmi vii în întîmpinare tot atît de nesăbuit, sîntem doi nebuni, nebuni lucizi, avizi de nebunie. Nu e nimic grotesc în dragostea noastră, e imună la vulgaritate. Pierdem noțiunea timpului, pe la unsprezece seara ne punem halatele (am cumpărat două la fel) și preparăm cina. E minunat cînd mîncăm împreună, parcă ne-am căsătorit în taină și benchetuim singuri în noaptea nunții. Bem ceva, ne amețim ușor, rîdem, nu mai există nimic pe lume. Mergem să ne culcăm, dar nu îi e nimănui somn, începi să vorbești pe întuneric cu vocea ta răgușită, șoptită, care mă înfioară. Raza de lumină a dimineții ne trezește cu mintea limpede, cu pieptul plin de veselie reținută, dar vlăguiți.

Într-o duminică am ieșit la plimbare. Cartierul, cu bulevarde largi, cu spații vaste, este el însuși cît o

capitală. Am pornit cu pas alert, uitîndu-ne, la început pe furiș, apoi pe față, în geamurile vitrinelor în care ni se reflectau siluetele. Ne depărtasem binișor, cînd au început să mi se îngreuneze picioarele, abia le mai tîram ; inima a luat-o și ea razna, bătînd undeva în gît, nici capul nu mai mi-l simțeam, realizam doar că plutește deasupra umerilor. Mi-am încordat voința și mi-am impus tăcere, continuînd să pășesc lîngă tine. Nu înțelegeam de unde ai atîta energie și mă rușinam de slăbiciunea mea cînd, privindu-te, mi-am dat seama că treci prin aceeași stare. Am izbucnit amîndoi în rîs. Eram palizi, dar veseli. Orașul se dovedea prea mare, prea greu pentru noi, ne strivea, nu ne puteam măsura cu întinderile lui. Ne înconjura forfota de duminică a locuitorilor odihniți, dormiți bine, ghiftuiți de mîncare și băutură ; orice atingere ne strica echilibrul fragil. Ne simțeam mici și slabi, dar fericiți, căzuți de pe altă planetă, unde trăirile sînt infinit mai intense și aerul mai tonic. Abia respirînd, îi priveam cu indulgență compătimitoare pe trecătorii bolovănoși și inerți în atmosfera lor rarefiată. Ne țineam de mînă, sprijinindu-ne reciproc, sperînd în minunea apariției unui taxi.

Se contura o profundă contrarietate în tine. Cum ? Aceasta e Magda ce mi-a îndepărtat cîndva, blajin, dar ferm, brațul, oprindu-mi un gest ce i se păruse prea cutezător ? Surîdeam în sinea mea cu oarecare indulgență. Te-ai făcut bărbat în toată firea, te-ai rafinat, chiar te-ai blazat, și cu toate acestea ai rămas infantil. Nu te-ai emancipat pe de-a-ntregul de tutela ideii tale fixe. Asimilezi greu statutul meu de femeie cu mai multe căsnicii la activ. Într-o zi te-am auzit spunînd : E un demon în tine. Protestam, mai mult înspăimîntată decît lezată. În fond, ce putea să mă lezeze ? Nici eu nu mă cunoscusem, nu mă cunoșteam încă, mereu ieșeau la iveală laturi inedite ale personalității mele. Mă luam însă așa cum sînt, nu mă rușinam, nu-mi făceam fișe, nu-mi dădeam calificative. N-am mai fost niciodată astfel ! te asiguram. Nu ți-am spus cum

eram ? Nu te lăsai convins. După tine, temperamentul e o forţă oarbă, nu ţine de iubire, iubirea are alte valenţe : nevoia de cunoaştere şi stăpînire, vrei să-ţi aparţină nu numai trupul ci, în primul rînd, zonele insondabile. Or, tu mă vedeai năpustindu-mă – acesta pretindeai că e termenul exact – într-o singură direcţie. Sînt zile, spuneai, cînd abia ne rămîne timp să schimbăm cîteva cuvinte. Tragem la lopeţi, învîrtindu-ne în loc, năuciţi de cîntecul sirenelor. Ar trebui să ne legăm de catarg, să ne înfundăm urechile cu dopuri de ceară. Te plîngeai că trăim sub tirania temperamentului meu, că volumuri imense din fiinţele noastre rămîn inerte. Cînd scoatem, totuşi, cîte un cuvînt – mă dojeneai –, acela e din ce în ce mai banal. Ne abrutizăm, Magda.

Cum ? Nu trăim tot timpul în emoţie ? mă revoltam. Se clatină sufletul în mine ca o frunză, nimeni nu m-a văzut cu lacrimi în ochi, doar tu. Demult, prima dată, m-ai încercat cum încerci briciul pe firul de păr. În rest, am fost stană de piatră, nu plîngeam nici cînd mă bătea tata, n-am plîns cînd am pierdut tot, şi-am pierdut de atîtea ori, ăsta a fost destinul meu, să pierd, şi nu mi-a căzut o lacrimă. Cum să ne abrutizăm ? Riscul e la polul opus, cel puţin pentru mine, să mă neurastenizez. Intuiam că aştepţi şi altceva. Îmi imputai că nu vorbesc, dar conversaţiile degenerau în interogatorii. Ajungeam invariabil la aceleaşi subiecte. Cînd îmi cereai să mă confesez, începeam să mă bîlbîi. Nu puteai să scoţi de la mine mai mult decît : nu i-am iubit, n-am iubit pe nimeni în afară de tine. Da, încetul cu încetul mi-am redus, cu bună-ştiinţă, depoziţiile, la o propoziţiune. Cazul inculpatului înfricoşat de procuror, care se decide să nu mai spună decît : „sînt nevinovat". N-aveam ce face. Mereu imprevizibil, creai legături consternante între diferite afirmaţii, le suceai cu susul în jos şi mă aduceai la moara ta. Simţeam şi eu nevoia să conversăm, dar preferam telefonul, firul punea o anumită distanţă, mă

simţeam mai la adăpost. Le telefon te ţineam de vorbă cîte o oră. Nu conta ce vorbim.

„La ce folosesc lungile convorbiri telefonice ? O furie a cuvintelor care se încaieră, se desprind şi se îndepărtează. De multe ori nici nu ne ascultăm pînă la capăt, de unde şi surprinzătoarele, neplăcutele confuzii. Vorbele au o independenţă ciudată, ţîşnesc singure din gurile noastre, umblă buimace, se opresc, lasă loc altora, care şi ele o iau razna. Asta se numeşte comunicare ? Efectiv, doar turnire sonore. Şi din cînd în cînd, pauze dramatice. Amuţeşti. Îţi loveşte urechea cîte un cuvînt răzleţ, sărit dintr-o rafală, şi aceea fără nici o ţintă, trasă în gol. La manevre — şi ce sînt altceva zgomotoasele, uneori istericele răpăituri orale pe fir ? — soldaţii cad răpuşi de gloanţe rătăcite !"

Într-adevăr, făceai tir cu mine, dar tot îmi plăcea. Redau continuarea scrisorii de mai sus, deşi nu are legătură cu subiectul. Reprezintă genul de comunicare pe care îl doreai tu.

„La ultima rundă — una în care instrumentul meu de vorbit arăta ca o mitralieră cu ţeava înroşită — nu m-am ales decît cu cîteva indicii vagi despre seara ta precedentă. Am lăsat fantezia să brodeze în voie. Ai pătruns pe uşă (te refereai aici la vizita făcută unei foste prietene) cu semafoarele uitate deschise. Le vedeau ei ? Nu ! Arătau — sau se fereau să arate ? — intrigaţi şi invidioşi. Închişi într-un spaţiu saturat de

fum de țigare, de mirosuri culinare, de sunete comune, sunetele propriilor glasuri plictisite și plictisitoare, asediați de rumoarea orașului spraaglomerat, de determinări stricte, apăsătoare, cu toate zilele, cu toți anii previzibili și insipizi. Reprezentai o spărtură către spații slobode, infinite, fără delimitările alveolare, binecunoscute. S-au simțit, mai mult ca oricînd, încarcerați, condamnați la un imobilism strivitor, cei mai răi te-au detestat și anatemizat în gîndul lor, cei din mijloc te-au persiflat, iar ultimii, foarte puțini, unul sau doi, neîndobitociți pe de-a-ntregul, au simțit atingîndu-i, o fracțiune de secundă, aripa nostalgiei, și te-au privit lung, cu o nedeslușită speranță, repede înăbușită de realismul clipei, al clipei lor de totdeauna. Ți-ai scos haina, sau nu ți-ai scos-o, cel mai bine ți-ar fi stat cu pumnii vîrîți în buzunare și umerii puțin aduși — ca în poza aceea, făcută într-o toamnă, dar cu altă expresie, cu altă expresie — și cu un efort, ca acela al pilotului la aterizare, te-ai așezat pe scaun. Te străduiai să iei act de prezența lor, dar nu reușeai să-i vezi decît ca pe afișe, sau ca pe imagini mișcătoare și sonore, fără cele trei dimensiuni. Cel mai ușor s-au supus, cred, nevoii de a face, totuși, priză cu acea lume — lumea ta veche, tot mai dificil de recunoscut — limba și coardele vocale, pentru că ele au fost cele mai antrenate, sînt cele mai adaptabile, dispun chiar de o relativă libertate, pot executa diversiuni, pot deturna atenția de la restul ființei ce se acomodează mai greu. Încet-încet și privirile ți s-au familiarizat cu noul decor, semafoarele au început să pălească (întocmai ca fantomele, nu pot suporta lumina prea tare), buzele și-au pierdut pulberea diafană și s-au deschis pentru a îndeplini o funcție prozaică. Ai împins la fund panorama spectrală — o! această lovitură de călcîi, de atîtea ori repetată! exagerez, de fapt o amînare — și, deși cu bustul puțin înțepenit, straniu înțepenit, ai pus mîna pe lopeți și ai început să vîslești pe luciul nemișcat al lacului foarte

bine cunoscut ție. De aici nu m-a mai interesat ce se întîmplă."

De ce nu te mai interesa ? Erai gelos ? Din alte motive. Aș fi preferat să palpiți pentru prezent, cum se întîmpla cu mine. Deși, ca să fiu sinceră, nici eu nu mai știam pentru ce sînt geloasă. Într-un fel, e explicabil, trecutul tău se prelungea în prezent. Profesoara de estetică nu înceta să te caute. O preferai ca interlocutor. Cu mine nu puteai să discuți cronicile muzicale ? Evident, nu ! Știam, dar nu mă consolam. Îți scăpase, mai demult, recunoașterea că păstrezi comentarii ale ei pe marginea concertelor și compozițiilor tale. După fiecare convorbire cu ea, aveai cinismul să-mi dai un raport. Am cerut să citesc recenziile — m-ai corectat, erau dialoguri. Le-ai adus. Țineam în mînă corpul delict. Te-am acuzat de trădare, uitînd sau voind să uit că sînt hîrtii vechi. Înfrîngîndu-ți opoziția, de data aceasta aproape ostilă, le-am dat foc în chiuvetă. Nu mă mai stăpînea însă nici pe mine exaltarea trăită în apartamentul pustiu. Săvîrșeam un gest penibil, dar conștiința că e așa nu mă împiedica să mă simt răzbunată. Răzbunare tristă, umilitoare. Te-ai răzbunat la rîndu-ți, scriindu-mi cîteva rînduri :

„Gelozia te întunecă, te înrăiește. Devii opacă, nici o rază de lumină nu mai pătrunde din afară, nici o rază nu mai străpunge dinăuntru. Gîndurile îți intră într-o pîclă rece și deasă, pierd semnele de orientare, drumul drept, o apucă prin hățișuri și o țin așa, înverșunîndu-se într-o lugubră sîngerare. Nu te mai recunosc, sunetul vocii ți se schimbă, privirile capătă as-

primea pietrei, a stîncii unde nu bate niciodată soarele, devii surdă și intratabilă. Ți-am sugerat de atîtea ori, în atari situații, altă aliură, una jovial ironică, oricît de acidă, de înțepătoare, șarja satirică, șfichiuirea ridicolului dacă există. Înțeleg gelozia pe trecuturile noastre, una dureroasă, poate nevindecabilă, deplin justificată — doar ne-am trădat, doar ne-am mistuit părțile cele mai frumoase ale vieții în alte simbioze (plăcute sau nu, ce importanță are ?). Să sperăm că vom fi atît de inteligenți încît să schimbăm privirile încruntate, ucigașe, îndreptate spre acest trecut, cu unele, nu zic senine, detașate — evident, de umor, de comic nici nu poate fi vorba —, dar măcar sarcastice. Sarcasmul frige epiderma, nu organele vitale, e mai puțin nociv. Dar gelozie pe prezent ?

Ce ne leagă pe noi ? Ai pomenit, într-o zi, cuvîntul «obligație». M-a consternat. Ne iubim din obligație ? După experiențele noastre de viață ? Îmi place să cred că dorința cea mai arzătoare a ambilor — ce zic dorința ! imperativul vital ! — este să fim noi înșine, să punem mai presus de orice impulsul sincer. Să trebuiască să te justifici tot timpul ?, să explici, să-ți pui oprelişti pentru a nu da de bănuit ? Nu ! astea sînt lanțuri — și nici unul din noi nu vrea să le poarte."

Eram geloasă nu numai pe profesoara de estetică. Și pe necunoscuți. Nu mă jenam să recunosc. Îmi intrase în cap că ești fragil, te lași ușor sedus, da, știu, cu condiția să-ți placă îndrăzneața, dar asta nu schimba nimic. În mintea mea rămîneai bărbatul slab, aflat la discreția femeilor cu tupeu. Te vedeam pradă ușoară. Așa-zisa comunicare intelectuală ce este, decît preludiul ?

Realitatea prozaică a vieții de fiecare zi te obosea, te speria. Am încercat să te implic în unele aspecte

concrete ale noii mele situaţii. Mă izbeam de dificultăţi hărţuitoare. M-am lecuit să te mai fac părtaş la greutăţile în care mă zbăteam.

„Nu ţi-am mai scris. S-au adunat atîtea... dar nu se vor tălmăcite în cuvinte, se duc şi se aşează în penumbră. De ce ? De ce, şi unde, s-a scurs lumina ? ce s-a întîmplat cu peisajul însorit ? Concomitent cu anotimpul, panorama s-a colorat în gri. Griuri închise, culorile tale preferate.

Fac eforturi să înţeleg. A fost o resurecţie violentă a tinereţii. Exuberanţă, nepăsare adolescentină, uitare, nesocotirea timpului sub toate aspectele. Sentimentul forţei, invincibilităţii, eternităţii. Tot universul la picioare, docil, îngăduitor, sclav. Toţi factorii concurau pentru a deschide drum, pentru a libera şi face posibil... Nici un nor la orizont, nici un obstacol. Transparenţă totală, limpiditate maximă. Nici o determinare, aproape imponderabilitate.

Şi, deodată, soarele intră în nor, acelaşi peisaj arată altfel. Încep să se vadă margini, limite, tot felul de accidente ale terenului. Şi gropi, curse. Efectul începe să-şi arate cauzele şi cauzele efectul. Dependenţe, tot felul de dependenţe, impedimente. Lumea nu mai e maleabilă, ca mai înainte, timpul nu se mai supune, nu se mai lasă nesocotit, îşi face simţită concreteţea. Da, concreteţea ! Lumina fluidiza, evapora, ne mişcam într-o atmosferă vaporoasă. Realitatea a devenit materială şi are dimensiuni strîmte. Inevitabil ? Poate ! dar atît de repede ? «Ea» a început să scoată din traistă fapte şi întîmplări actuale (în timp ce eram absorbiţi de cele vechi, pe care le puteam manevra atemporal, pe care le interpretam liber, subiectiv, suveran şi, de aceea, în pofida altercaţiilor, liric), să releve condiţionări autoritare pe care nu le poţi ignora, nu le poţi amîna şi, mai ales, care nu mai pot fi convertite în nici un fel în lirism sentimental. Temperatura

s-a răcit brusc și asta te obliga la măsuri, nu mai poți umbla ca înainte, nepăsător la intemperii, trebuie să pui pe tine tot felul de acoperăminte."

Am înțeles că nu te interesează problemele mele de viață, că nu vrei să știi cu ce mă confrunt, că nu dorești să-mi împărtășești necazurile, nu mai vorbesc să mă ajuți. Îmi cereai să rămîn un subiect atemporal, o ființă inspiratoare de sentiment și atît. Pe planul realității îmi impuneai mutism. Tăcerea ajunsese modul cel mai elocvent de a comunica. Am să-ți spun în ce atmosferă te simțeai bine.

Am ieșit într-o seară ca să te conduc la autobuz — nu era prea tîrziu — sau să căutăm un taxi. Continuai să te descurci greu în labirintul străzii. Am ajuns pînă în colțul unde se intersectează cele două bulevarde. Strada, cu viața ei diversă, greu de descifrat, în cea mai mare parte subterană, ca un iceberg, ne-a fascinat. Am privit de cîteva ori în sus și în jos, apoi am uitat de mobilul excursiei. Ne-am așezat sub lumina unui felinar, ca sub o mică boltă cerească, sau sub o parașută fosforescentă. Treceau pe lîngă noi grupuri, perechi și, pătrunzînd în lumina spectrală a felinarului, se contaminau de o tristețe magică, parcă ar fi fost loviți de boli incurabile. Îi urmăreai cu un interes care îi intriga și, la rîndu-le, ne priveau cu cea mai mare atenție. Pe noi ne transfigura felinarul ? și noi exprimam aceeași deznădejde discretă, aceeași nerăbdare decentă de a trăi ultimele ceasuri ? Ne rezemam de fonta rece a felinarului și, cînd ne-am privit, aveam amîndoi întipărită pe chipuri o blîndețe tragică. Nu comunicam ? Sufletele noastre dialogau cu o ușurință uimitoare. Perechi urcau sau coborau scările unui restaurant, pe ușa căruia ieșeau valurile unei melodii încărcate de vitalitate și de promisiuni. Am intrat în animația zgomotoasă a sălii. Mese întinse, unele părăsite, cu farfurii pline, hărmălaie, dans. O nuntă, ne-am dumirit. Din cauza zgomotului nu ne auzeam, dar n-aveam nevoie de cuvinte pentru a ne

înțelege. Am fi putut să ne așezăm la orice masă am fi dorit, să bem un pahar de bere, să dansăm, nimeni nu ne-ar fi întrebat nimic. Ieșeam din singurătatea apăsătoare, primeam botezul marilor colectivități, al oamenilor legați între ei prin canale necunoscute ție, puternici, veseli, de neînfrînt. Stingheri, ne-am desprins din magma clocotitoare și am revenit în stradă, ocupîndu-ne locul, sub felinar. Am stat o oră sau două, și ai fost atît de absorbit, ca și mine de altfel, de aventura pe care o trăiam, încît ai și uitat, ai uitat cu desăvîrșire, ce s-a întîmplat după aceea...

8

„Două lovituri de muche de topor, în stare să îngenuncheze un bivol. Prima, din senin, pe nepregătite, printre vorbe și zîmbete ușoare, într-un parc, stînd cu palma pe ghidonul bicicletei lui Lizi, cu care mă întîlnisem întîmplător, și cu care schimbam banalități obișnuite : ce-ai mai făcut, cu cine te-ai mai văzut, ai mai întîlnit-o pe cutare, ce mai face cutare, dar cutare ? Apoi, pac, bum, parcă în joacă, drept în tîmplă. Cutare ? Cutare... asta erai tu, Magda, așa și-așa, dar știi ce nu înțeleg eu la ea ? de ce face teatru cu tine ? ce nevoie are de teatru ? Dă-o încolo, sîntem adulți, ce rost au fasoanele astea ? Că ea pe tine te-a iubit totdeauna, că din cauza ta, chestia aia, la patinoar, pe lac, și așa mai departe. C-ai părăsit-o, c-a suferit. Să fim serioși, Cristi ! Toată lumea știe că l-a iubit pe Fărcașu. A trăit cu el, se ducea pe furiș în odaia lui. Pînă a prins-o taică-său – l-a informat cineva, nu știu cine, s-a dus și-a așteptat-o la ușă, cînd a ieșit a pus mîna pe ea. A făcut un scandal monstru, a ridicat strada în picioare, și știi cum era la noi, în zece minute vuia orașul, l-a reclamat pe Fărcașu la poliție, i-a intentat proces la tribunal, corupere de minoră, chestii. A doua zi, incidentul de pe lac. Noroc cu fetele,

erau pe-aproape, au tras-o, s-a ales cu o pneumonie. Dar a prins bine sperietura la bătrîni. Şi la ăla. N-a fost ea proastă. S-au muşamalizat şi s-au rezolvat toate. Fărcaşu, de voie de nevoie, şi-a dat consimţămîntul. Nuntă, chestii, etîcî. Şi-acum, de ce aiureala asta ? aerele de martiră ? Eu n-am vrut să mă bag atunci, cînd am fost împreună la ea, la întreprindere, dar îmi stătea pe limbă să-i zic. Să ştii, tot Fărcaşu a ajutat-o să-şi facă institutul. Îţi dai seama, dacă nu insista şi nu intervenea el, adio, ajungea să tragă mîţa de coadă. Bine, că era afemeiat asta e altceva. A dat şi în darul jocului de cărţi, pierdea tot, nu mai aveau o leţcaie, a vîndut şi lucrurile ei. Nu-i bag vină că l-a lăsat. S-a măritat cu inginerul ăla văduv cu copil. Un copilaş aşa dulce, îi zicea mămico, mă-sa murise, rămăsese orfan, săracu, o mîngîia pe faţă, o săruta, copil de 4–5 anişori. Nu putea să-l sufere, dragă, n-am văzut aşa inimă de femeie ! Nu-l suport, zicea, să-l ducă la cămin, ori el ori eu. Mă, ea a avut patru bărbaţi, am tăcut atunci de ruşinea ei, sigur, pe tine nu te interesa, dar pe mine mă rodea. Ce e asta ? te întîlneşti cu un om, un fost prieten, iubit, mă rog, cît a fost, tinereţea are frumuseţea ei, de ce s-o murdărim, să torni braşoave ?

A, da, patru ? am întrebat-o amuzat, amator de cancanuri (de unde găseam puterea s-o fac pe intrigantul, pe cozeurul de ocazie, bucuros să ia parte la o porţie de bîrfă pe socoteala unui terţ îndepărtat, a unei cunoştinţe comune, de care nu ne mai leagă nimic, doar curiozitatea, scîrboasa curiozitate de a scormoni prin viaţa oamenilor ?). Ia uită-te la ea, şi părea... Chiar te induce în eroare figura ei de doamnă distinsă, cu conduită ireproşabilă.

Aiurea, Cristi, păi dacă ne-am lua după aerele femeilor ? Joacă teatru, şi-a luat rolul de mironosiţă. Înainte de ăsta, de ştabul din minister – ştii cum îi spun colegii ? mamelucul, tolomacul – înainte de a o lua ăsta, care i-a făcut, mă rog, o situaţie materială şi socială, că el a ridicat-o în funcţie, e un tip cu relaţii, treaba lor, socoteala lor, nu mă bag, înainte

de ăsta, s-a încurcat cu unul din fabrică, un economist. Ce-a fi găsit la ăla ? un tip grosier, să fi știut de bine că nu mai văd bărbat în ochi și n-aș fi... Dar la ea nu conta. În sfîrșit... A trăit cu el peste doi ani. Afacere urîtă, numai în scandaluri au dus-o, tipul avea nevastă, copil, ea a vrut să-l divorțeze, ăla ținea la copil, dorea să-și ia copilul, ea nici nu vrea s-audă. Pe urmă a dibuit-o nevasta ăluia, a fost circ mare, a făcut-o de rîs, au dat-o afară din fabrică. Ea tot se ținea cu el, aia o urmărea, o reclama peste tot, au scos-o din vreo trei locuri, s-a compromis. Ținea la el, dracu știe, se agăța de el ca desperata. Pe urmă a luat-o mamelucu, și-a schimbat numele, ăla s-a întors la consoartă, scandalul s-a aplanat. De altfel, nici nu mai știu ce a urmat, am plecat din București. După cîte am aflat, nici cu ăsta n-a nimerit-o, e și-aici ceva putred. Ea bravează, ai zice c-o duce ca-n sînul lui Avram. Sigur, ăsta a cîștigat mult, a umplut-o de lucruri, să intri la ei în casă, să vezi, ca la bazar. Ce faci, pleci ? Ești grăbit ? Tu l-ai cunoscut pe unul Eugen și nu mai știu cum ? Mi se pare că tot în domeniul muzicii a lucrat. Trebuie să-l știi tu... Cristi, pot să-ți telefonez într-o zi ? N-ai niște bilete de concert la tine ? Aș veni să bem o cafea, să mai stăm de vorbă...

Prima lovitură. Nu m-am clătinat, nici măcar nu m-am crispat. Am salutat-o surîzător, amabil, am fost de acord cu tot ce a propus, i-am promis bilete și am plecat cu un pas ușor, elastic, pas de promenadă în parc, am răspuns sobru și respectuos salutului unui necunoscut și m-am îndreptat spre casă. Am întreținut o destul de lungă conversație cu mama. Cunoști starea aceasta, cînd mintea ți-e îndreptată în întregime în altă parte și gura lucrează singură, calm, exact, la obiect, ca și cînd toată atenția ți-ar fi concentrată asupra banalităților ce ți se debitează și le debitezi ? Am stat la masă, am mîncat cu aerul cel mai firesc, am găsit cuvinte pentru a lăuda bucatele, ca de obicei, am mai avut răbdare să stau vreun sfert de oră la televizor, apoi, cu gesturile de totdeauna, mi-am făcut toaleta de seară, am aprins ve-

ioza, am luat o carte în mînă și, la adăpostul acestei convenții, am început să macin cuvintele lui Lizi. Le-am trecut în revistă o dată, de două ori, de trei ori, am decupat secvențe, le-am pus cap la cap, le-am privit cum se îmbucă și cum curg una din alta, cum se formează un tot. Știi ce e aia să vezi și să nu crezi ? sau să crezi și să nu vrei să vezi ? Am luat o doză dublă de somnifer și, sigur că filmul de groază se va curma curînd, m-am afundat în el pînă la gît. N-aveam de unde să știu că barbituricele sînt neputincioase la acest gen de peliculă ; pe măsură ce o derulezi, îți cuprinde celulele cerebrale și le aprinde ca pe niște tuburi de neon de 100 de wați. Am dublat doza narcoticului, am numărat de sute de ori pînă la zece și înapoi, și, întrucît creierul poate să numere automat, fără nici un efort special, am început să desenez literele în minte, uneori uitam, dar puneam din nou mîna pe creion, pe cretă, pe ce găseam, și apăsam cifrele cît puteam pe materia cenușie, zgîriind în ea ca într-o bucată de caș. Spre ziuă am adormit. Am fost la filarmonică, am făcut repetiția și, pe la trei, ți-am telefonat.

Ce ți-am spus ? Am vorbit lapidar, sec, cît de sec poate să emită sunete articulate corzile vocale omenești. Că am făcut investigații personale, de anvergură, adică de la a la zet, că am ajuns la descoperiri înspăimîntătoare – poate n-am spus așa, cuvîntul mi s-ar fi părut alarmist, sentimental, am folosit un termen șters, totuși dur, de tipul «total revelatoare», sau «relevînd adevărul în toată goliciunea lui penibilă», în sfîrșit n-are importanță –, că retrospectiva furnizată mie pînă atunci se invederează în întregime falsă, atît în ce privește faptele cît și interpretarea lor, inclusiv coloratura de ansamblu, și că, în aceste condiții, o ultimă șansă de a mai salva ceva, nu totul, de bună seamă, o parte, ar fi spovedania, rescrierea integrală a trecutului, dar nu pe deasupra, nu cu pixul, ci cu stiletul, și nici cu stiletul, cu plugul tras de patru boi. De la începutul vieții, am repetat, și cu insistență cît se poate de mare asupra părții de mijloc.

N-am omis să inserez, aparent în treacăt, cei cinci ani de solitudine «imaculată», am subliniat sardonic adjectivul, dar aici mi-am pierdut cumpătul, am părăsit tonul neutru, calm-lugubru, și am adăugat : în care se includ și cei doi ani mînjiți de zoaie. Și așa, pînă în zilele noastre. Ai intenționat să mă întrerupi, nu ți-am îngăduit, abia ai strecurat cîteva din expresiile tale preferate, stereotipe, ca de pildă, «a căzut cerul pe mine», «mi se înnegurează mintea», etc., dar le-am lăsat fără ecou, nu le-am înregistrat în nici un fel, și ai renunțat, mi-ai cerut doar cîteva mici clarificări tehnice, respectiv de unde să înceapă începutul, care parte să fie mai dezvoltată etc., și apoi, spre sfîrșitul convorbirii, după ce ai mai găsit puterea să arunci o săgeată, întrebînd cum să-mi parvină spovedania, pe calea aerului sau prin curier special (știu unde băteai, sugerai o întîlnire pentru înmînare, știind că numai de aproape, de foarte aproape poți cîștiga ceva), m-ai consternat, în cel mai deplin și autentic stil al tău pragmatic, cu interpelarea piramidală : ce ai spus că se mai poate salva ? cît ? numai pentru un bună ziua sau... Ți-am spus că nu știu cît, depinde de ce ai să mărturisești, am repetat că integral în nici un caz, dar dacă spovedania va dovedi o uriașă capacitate de desprindere de minciună, atunci... Nu te dădeai bătută, tocmai acest atunci voiai să-l adîncești. Ce era în mintea ta ? Nevoia unei garanții că nu te înhami degeaba la dificila întreprindere, la muncile lui Hercule, cum îți dam să înțelegi că trebuie să fie efortul... un fel de curățire a grajdurilor lui Augias. Voiai să primești garanții că dacă depui zel mare, o să fii recompensată pe măsură, și în funcție de asta să vezi cît zel depui, și dacă nu se mai poate recîștiga integralul, nici zelul să nu fie total, să oferi pe măsura șansei știrbite, înjumătățite, împătrite. Te preocupau procentele. Socoteli de precupeață. Mi-am dat seama imediat că nu va fi vorba de un reviriment, că nu voi avea satisfacția să asist la spovedanie — ca în fața lui Dumnezeu, dacă ar exista, cum ți-am specificat — și m-am întunecat anticipat.

A doua lovitură de bardă în frunte. Scrisoarea. Noua minciună. Am citit-o pe nerăsuflate și mi-a înghețat sîngele în vine. M-a cuprins desperarea, căci apucasem să fac legămînt, jurasem că aceasta e ultima șansă pe care ți-o dau. Datorită neghiobiei tale, te pierdeam. Nu te-ai ridicat la înălțimea la care te-am chemat, la care ți-am poruncit și te-am implorat să te ridici. De ce ? Ce fatalitate înfricoșătoare se ascundea aici ? Ce destin orb mă înfrunta, căci nu tu erai victima acestei nimicnicii, eu eram. Am recitit scrisoarea de cîteva ori, pînă i-am radiografiat contururile interioare, adică gîndurile și intențiile ascunse, detectabile la atingerea razelor Röntgen din creierul meu.

Am început cearta cu tine, interminabilă, aprinsă, de fapt o instrucție judiciară în care am luat cuvîntul de zeci de ori, ca procuror, ca martor, ca judecător și, în taină, doar în taină, ca avocat apărător.

Te-am întrebat revoltat, scandalizat, și în același timp cu inima frîntă – căci nu descopeream numai trufie, oricît de vană, trăsătură de caracter pe care sînt în stare să o tolerez, ci și dibăcie, mediocră dibăcie de ființă frecată pe sălile tribunalelor, obișnuită să înfrunte cu sînge rece justiția, de femeie cu tupeu, în stare să deruteze pînă și curtea cu juri, să iasă basma curată – te-am întrebat : cum e cu putință ca, pusă la stîlpul infamiei pentru acte infamante, să strigi celui ce te învinuiește : îndrăznești să vorbești astfel cu mine ? n-ai pic de maniere ? Cînd te-am prins prima oară, cînd am dat peste întîia minciună mare, și mi-am ars degetele atingînd-o, la fel ai strigat : cum vorbești cu mine ?

Ce ți-am spus în noaptea aceea nu-mi face nici mie cinste, fantezia otrăvită m-a împins mult prea departe. Ți-am vorbit de Fărcașu. Scriai negru pe alb : «Pe Fărcașu nu l-am iubit». Adăugai că de el ai fost legată numai prin două sentimente : frica, de pe vremea cînd te curta cu insistență, și ambiția, din final, cînd ai acceptat să-i fii soție. Frica ? te-am întrebat ? Involuntar ai trădat un adevăr – involuntar, pricepi ?

Straturile adînci ale amintirii, poate nici ale amintirii, ale subconștientului, ți-au jucat festa. Da, cred, frica ! Atunci cînd te strecurai pe străzi, spre mansarda lui, sau ce dracu era, cu ochii în patru să nu fii surprinsă, mădularele îți erau zgîlțîite de frică. Frica îți îngreuia respirația, îți încețoșa mintea și-ți tulbura văzul. Iar cînd intrai, și întorceai cheia în urma ta, te rezemai de ușă ca să-ți potolești inima, bătăile din gît. Frica, acesta era prețul. Gîfîiala, galopul sîngelui în vene, sudoarea rece, privirea de animal hăituit, se repetau la plecare, în drum spre casă. Simptomele fricii nu le mai potoleai atunci rezimîndu-te de ușă, simțul vinovăției rămînea și te obliga să ocolești privirile părinților, să joci teatru, să fii veselă, nepăsătoare, sinceră, nu ? sinceră, candidă. Atunci ai învățat să joci teatru. Iată cum se înlănțuie toate.

Dar nu numai sentimentul fricii te leagă de amintirea lui Fărcașu, și tocmai asta tăinuiai în scrisoare. Ai ținut la el. Te privește pe tine de ce, gusturile nu se discută. Dacă pe mine mă dezgusta, nu însemna că pentru femei nu putea fi interesant — știu, cele mai multe erau atrase de ceea ce-mi displăcea mie, impertinența deținătorului pachetelor de bancnote. Dar tu, tu de ce ai fost sedusă ? De aceeași virtute ? Așadar, te lega și amintirea orelor de dragoste. Parcă mi-ai pomenit odată de o cameră spațioasă, de un pat lat, de un servitor care dormea în antreu. Prezența apropiată a aceluia făcea să nu-ți tihnească ? bănuiala că aude, că știe, că poate să spună ? Sau, cu timpul, te-ai obișnuit ? Poate de atunci ți-a rămas nepăsarea pentru ce poate să vadă un străin... N-o să-mi spui că ai uitat cînd, într-o zi, în odaia aceea din mijlocul cartierului demolat, părîndu-mi-se că s-a desprins hîrtia de la geam și făcîndu-te atentă că putem fi văzuți pe fereastră, ai replicat cu dezinvoltură : ei și, ce dacă ne văd ? Deci amintirea orelor de... — asta te leagă cel mai strîns, prin timp, de Fărcașu ? Îmi vine în minte cît de stîngaci încercai să mă convingi cum te-a îngrețoșat pe tine Fărcașu cînd a încercat să-și impună drepturile conjugale. Ia repetă, repetă : săru-

tul buzelor lui reci, lipicioase semăna cu atingerea insuportabilă a unei broaşte. Îmi strîngeam gura, îmi feream capul, mă apăram cu desperare... Ha, ha ! Te lăsase imaginaţia de tot. Cît ziceai că a durat ritualul nupţial ? Cîteva luni ? Şi cum amînai mereu momentul, cum îl descurajai ? Ascunzîndu-te sub pat ? Ha, ha, ha ! Se poate rîde din toate băierile inimii. Sub pat, spui ? Dar cum încăpeai acolo ? Te laminai, te miniaturizai. Şi aveai, serios, pretenţia să cred balivernele tale ? Drept cine mă luai ? Conu Zaharia Trahanache. Ai puţintică răbdare, o să găsim şi ceva mai «subtil» în materie de inventivitate, pe potriva unei doamne distinse, ca tine.

Deocamdată să mai reţinem că de Fărcaşu te leagă şi sentimentul ambiţiei. Ce te ambiţionase atît de mult ? Opoziţia părinţilor ? O, doamne, bieţii părinţi. Îi făcuseşti de rîsul lumii cînd a trebuit să te ia de mînă, de la uşa speculantului, şi să te ducă, făcînd deliciul unor gură-cască de pe stradă, la tribunal ca să depui mărturie. Poate n-ai fost la tribunal, dar asta nu schimbă nimic. Strecori în scrisoare o frază în contradicţie cu întreaga desfăşurare a evenimentelor, dar pe tine contrazicerile nu te deranjează nici cît negru sub unghie, îţi sînt necesare, au rolul de a încurca, de a zăpăci şi deturna atenţia. Scriai : am crezut că îmi voi salva demnitatea, purtînd alt nume. Te apropii, inconştientă, de adevăr. Pătaseşi numele părinţilor. Asta e de reţinut, nu că doreai să-ţi salvezi demnitatea. Nu de demnitate îţi ardea ţie. Voiai să-ţi salvezi amorul. A fost, de asemenea, ambiţia să-l constrîngi pe Fărcaşu să te ia de nevastă. La rîndul lui, te-a constrîns să-i accepţi amantele, să-i fii floare la butonieră, apoi să vezi cum şi pachetele de bancnote dispar la masa de poker, cum toate valorile, efemerele valori ce te ispitiseră, se duc pe apa sîmbetei.

Iată acum o mostră din a doua mea categorie de discursuri, privitoare la anii de singurătate, cînd, pasămite, privirile-ţi glaciale îi încremeniseră pe toţi bărbaţii. Scriai cum te-ai făcut normatoare ca să-ţi cîştigi existenţa şi să-ţi continui studiile, după repetenţie,

fără frecvenţă, cum ai fost avansată contabilă. Ai cerut şefului ierarhic direct să te asiste dimineaţa la nu ştiu ce şedinţă. Ai găsit înţelegere, contabilul şef s-a conformat, s-a prezentat matinal, ba a revenit şi în cursul zilei. După un timp, lumea a început să şuşotească. Invidie, desigur. Repurtai succese după succese, ajutorul şefului îţi pria. Intr-un tîrziu, ai înţeles că nu era vorba de zel profesional la superiorul tău. Prea tîrziu ca să mai dai înapoi, nu ? Cum scriai în epistolă ? Se crease şi din partea mea o recunoştinţă, echivalentă cu o afinitate. Firesc. Marile spirite contabile se întîlnesc. Ca urmare, într-o seară, l-ai invitat acasă ca să discutaţi stringente probleme profesionale. Aici scrisoarea ne azvîrle direct în oligofrenie. El voia să divorţeze, dar îţi impunea să-i accepţi şi copilul, în timp ce tu de-abia scăpaseşi de plodul altuia. Nici consoarta nu accepta să cedeze copilul, şi de aceea «nu s-a întîmplat nimic între noi». Tratativele despre divorţ le purtaţi dezinteresat, ca o expresie a afinităţii profesionale. Cînd, ce să vezi ? el venea seară de seară şi plîngea în hohote pe patul tău ca să te liniştească, şi tu nimic – continuai să-ţi manifeşti desperarea pentru nesoluţionarea corespunzătoare a problemelor de servici. El îşi implora nevasta să primească divorţul, iar voi doi, citez : «continuam înţelegerea noastră pe plan profesional». Numai că femeia – o numeşti în scrisoare zgripţuroaică –, nu înţelegea o iotă din marea ta dăruire în muncă, din conştiinţa de om nou, crescut sub oblăduirea contabilului şef. Fără nivel, fără urmă de convingeri patriotice, zgripţuroaica s-a prezentat la conducerea fabricii şi te-a calomniat. I s-a dat peste nas. După o istovitoare muncă de lămurire, forurile s-au văzut nevoite să-i spună de la obraz că «nu înţelege legăturile între colegi» şi că, pentru a se ridica la această înălţime morală, să facă bine să se încadreze, să treacă la şaibă. Aş, ţi-ai găsit ! Ce să priceapă înapoiata ? Refuzînd încadrarea, care i-ar fi luminat mintea, a continuat să te defăimeze, răspîndind anonime (inculta, nu-l citise pe Ca-

ragiale, le chiar semna), lipind afișe pe ușa garsonierei tale, tulburînd atît liniștea colectivului, cît și a vecinilor de bloc. Noroc că, spuneai, «majoritatea se amuza». Îi amuza pe tovarăși, da ? Și asta te recompensa, te fortifica ? Păi cum să nu se amuze, unde mai găseau ei pe gratis așa spectacol ? Nu vă și aplaudau, n-aveați fiecare suporterul vostru, nu vă ațițau, cum se întîmplă la luptele de cocoși ? Voi erați însă găini. Cocoșul stătea deoparte și «plîngea ca un copil», vezi naivul, pe el nu-l satisfăcea că majoritatea se amuză. Pînă la urmă, în pofida uriașei simpatii de care te bucurai în fabrică, a insistențelor de a face colectivului cinstea să lupți în continuare pe baricadele progresului, ți-ai luat tălpășița. Dar troglodita, elementul retrograd, «te-a urmărit și acolo» (adică la noul loc de muncă), în același mod lipsit de onestitate și noblețe. Persista în aberanta ei cerere de a-i lăsa bărbatul în pace. Nu pricepea că, și în colective de muncă diferite, simțeați nevoia să vă consultați profesional, să acționați în comun, în același vajnic spirit progresist. Doamne, ce destin hain, ce nedreptate, cum le rabdă cerul pe zgripțuroaicele astea ? A trebuit să-ți faci calabalîcul și să părăsești și al doilea colectiv, ai ajuns într-un birou de minister nou creat, ajutată de un cadrist, fost elev de-al tatălui tău. După atîta nedreptate, o geană de lumină se întrevedea la orizont. Cadristul, în amintirea bătrînului, a stocat reclamațiile, le-a dosit, ți le-a predat. «Păstra secretul», cum spui, cu mișcătoare recunoștință. În sfîrșit, se mai putea respira. Ca atare, «într-o seară m-am lăsat mîngîiată de el». Merita și el atîta recompensă, după cît suferise ! Dar numai el ? «Eram desperată», adăugai. Desperată de ce ? Nu se mai impunea s-o iei la sănătoasa. Iar vecinii, ca vecinii ! Cîte nu se întîmplă prin blocuri, pereții sînt subțiri, se aude, nici alții nu sînt mai breji, chiar cu acte în regulă și se păruiesc ! Desperată – nu e nevoie să se înțeleagă de ce desperată, așa-ți plăcea ție să fii –, dar și «țineam oarecum la el, în felul meu, de comunicare pro-

fesională». N-am inventat nimic, n-am aranjat nimic, am reprodus cu sfințenie. Dar ce pune moț la toate, este încheierea scrisorii cu răscolitoarele asigurări : „Mă poți crede, te rog, nu te îndoi». Cum să te îndoiești ? Ce, ești de piatră ? În fața unei atari sincerități ți se rupe inima, îți dau lacrimile. Spovedania semenilor ne copleșește întotdeauna, ne complexează, ne face mici. Exact cazul meu.

Vorbindu-ți astfel, de unul singur bineînțeles, făceam apel la tot umorul de care mai eram în stare. Vai de umorul meu, mai prăpădit nici că exista. Aveam dovada peremptorie și completă că am fost victima unei înscenări. Cum m-am lăsat păcălit, cum am căzut în capcană ? Doar intuiția îmi dădea neîncetat alarma. De la flagrantul delict de falsificare a datelor «istorice» – a unor date mari –, n-ar mai fi fost permis nici un dubiu. Suspiciuni avusesem, dar ai ținut piept, mi-ai clătinat îndoiala. Ai aruncat asupra mea valuri de tînguiri pline de demnitate rănită și amărăciune, m-ai îngropat în maldăre de hîrtii gîlgîind de smerenie, de extazul jertfei adusă fatalității, ca și de incantație amoroasă – de unde ai scos stilul ăsta patristic ? îmi trimiteai foi rupte din «Viețile sfinților» ? din biografiile călugărilor iezuiți ? îți parvenise arhiva din pivnițele Vaticanului, de pe vremea «călugărilor desculți» ? M-ai hrănit cu dumicați uscați, sfoiegiți și rînceezi, scoși chiar din gura unui schimnic.

De ce prostești oamenii ? te-am întrebat, le arunci țărînă în ochi, abuzezi de credulitatea lor ? Prietenul, ce e un prieten ? O cutie de rezonanță, umanitatea părtinitoare, miloasă, cea care înțelege și iartă, în privirile căreia îți cureți sufletul. Cum să minți ființa hărăzită ție ca să nu fii singur și slab, să nu-ți îndoi umerii sub o povară prea grea ? Să înțeleg ? De neînțeles. Dar iubitul ? Ce se mai alege din dragoste cînd verși peste ea lăturile minciunii ? Să minți cu ochii țintă în ochii iubitului, fără să roșești, fără să pleci capul ! Roșeai uneori, obrajii ți se făceau stacojii, dar naiv – naiv ca orice om de bună-credință –, îmi închipuiam că e semnul emoției.

Pentru tine ce reprezintă minciuna ? Nu falsificarea propriei ființe, autofalsificare spirituală, morală ? Cînd minți nu renunți la tine, la esența ta genuină ? Mai ești tu ? Cît de dureroasă trebuie să fie această autoînstrăinare ! Nu există destulă presiune alienatoare în viață ? Din toate părțile ești încolțit, forțat să renunți la tine. Existența materială, competiția socială, semenii mai puternici ce au căpătat avans și țin în mîini pîrghii, chiar munca, atunci cînd nu e pe măsura capacității și înclinațiilor, ca și idei, principii și conveniențe anacronice, cărora trebuie să li te supui, norme juridice care nu țin seama de individ, ci sînt făcute pentru marile serii, pentru mecanisme de masă. Încerci — nu te am în vedere pe tine — să te opui, să te aperi, să-ți salvezi personalitatea, conștient că dacă ți-o lași manipulată, strivită, înstrăinată, nu te vei mai putea regăsi, nu te vei mai împăca niciodată cu tine însuți. Și, iată, cîtă orbire ! nesilit de nimeni, îți mutilezi personalitatea, ți-o boiești, te transformi în paiață. Știi că iubirea bărbatului e închinată celei adevărate din tine, numai și numai ei, și perseverezi în a o ascunde. Așezi falsuri peste falsuri, în straturi groase, ca să nu se ajungă la miez ?

Iată cum peroram în fața boxei acuzatei !

Te avertizasem că e ultima șansă de a mai salva ceva, nu totul, n-ar mai fi fost posibil, dar un lăstar din care ar fi putut da, poate, cîndva, muguri. Înțeleseseși, te-ai și plîns în scrisoare că e ultimatum, că te somez — ce cuvînt ! el introducea altă nuanță, că ești deținută de mine, în puterea mea, și dacă nu faci ce-ți spun, după un singur «stai», trag, dar fie și-așa, te somam — știai așadar că sîntem într-o situație limită, în ceasul al doisprezecelea. Și, cu toate acestea, ai mințit din nou. Ai ticluit alte mistificări, în acest caz de cea mai proastă calitate ; la drept vorbind, fantezia nu te-a ajutat niciodată să minți cît de cît plauzibil. Maeștrii minciunii știu că pentru a semăna cu adevărul, falsul trebuie să-i stea în preajmă, chiar lipit dacă se poate, oricum să îmbrace haina lui,

culoarea lui, ca un cameleon. Pe tine lipsa rafinamentului te împingea la excese ; cu cît vei fabula mai extravagant, mai neverosimil, îți închipuiai, cu atît vei fi crezută mai abitir. M-am îngrozit la gîndul că minciuna a devenit a doua ta natură.

Or, pe mine mă interesa tocmai forța ta morală, voința de a ridica barosul și sparge cercul de fier. Ce am găsit în acea scrisoare menită să fie spovedanie ? O uluitoare, pe jumătate ridicolă, pe jumătate înspăimîntătoare, bîlbîială. M-am hotărît să nu-ți mai răspund, să las tăcerea și uitarea să se depună pe ultima și jalnica ta încercare de a mă prosti, ca și pe restul mistificărilor, a falsificării rolului jucat de mine în trecutul tău. Nu era bine așa ? nu era omenesc ? nu ne cruța asta pe ambii de neplăceri, mai ales de rușine, de înjosire ?

N-ai vrut, n-ai putut să înțelegi. M-am pomenit cu tine în biroul de la filarmonică, alături de portarul care ți-a deschis, și te-a lăsat să te strecori, cu un gest în care știam cîtă ipocrizie se ascunde. Am fost surprins ? neplăcut și dezaprobator surprins ? Deși, cum am afirmat mai sus, mă hotărîsem să amuțesc pentru totdeauna, știam că tu n-ai s-o faci, și dacă nu atunci, în ziua aceea, peste o zi sau două vei rupe tăcerea — nu prin telefon, prin telefon înțelegeai că nu se mai poate clarifica nimic — și-ți vei face apariția. Mă gîndeam cu aversiune la această încălcare a consemnului și nesocotire a rigorilor demnității, la sfidarea inconștientă, aș fi zis, dacă n-aș fi știut că era calculată, a bunului simț ? În realitate, aversiunea te viza pe tine, nu ultragiile aduse convenienţelor. Știam că vii, te așteptam. Poate aveam și nevoie de această vizită. De ce ? O, cîte urîciuni zac în natura umană ! Ne place să spunem că ne-am născut imaculați, și că ne-a mînjit, ne-a alterat viața, cu strîmbătățile ei. Aiurea ! Sîntem produsul unui șir de deprinderi transmise de generații. Cu o parte a răului ne naștem, venim pe lume marcați de un anume testament genetic. Societatea nu știe, sau nu poate să ne elibereze de

moştenire, iar noi, sub influenţa defectelor ei, transmitem urmaşilor nu numai zestrea veche, ci şi o contribuţie proprie. Am făcut o divagaţie antropo-sociologică, discutabilă ca orice enunţ deductiv, cu scuza că a fost inspirată de cazul meu particular, că derivă din autoobservaţii psihologice. De ce nu mă dezgusta vizita ta ? de ce nu întreprinsesem nimic pentru a o preîntîmpina ? aveam posibilitatea să evit pătrunderea unei persoane particulare în clădirea filarmonicii. De ce n-am instruit portarul, ca în alte cazuri, să anunţe că lipsesc, că am plecat în turneu peste graniţă, că pînă în toamnă, să zicem, nu sînt de găsit ? Linişteşte-te, nu-mi era dor de tine, mă stăpînea nevoia irezistibilă – patimă, dacă vrei – să te pedepsesc. Tremuram de nerăbdare să-ţi arunc în obraz dispreţul meu – nu mai aveam nici un chef să-ţi ţin predici, patetismul mă îngreţoşa, ce lecţii de etică ? ce principii ? ce sfredelire a conştiinţei, ce teorie a chibritului ? –, să-ţi pun sub reflector declasarea, să te fac să te zvîrcoleşti. Deja mă înstrăinasem, îmi deveniseşi duşman, un duşman inferior, dar perfid. Voiam să te lovesc, însă nu din dragoste, mai exact nu din dragoste în proporţie de nouăzeci la sută, nu exclud să mai fi rămas particule răzleţe din vechiul sentiment, zdrenţe destrămate. Aşadar, picai bine, numai de formă am încruntat sprîncenele şi am lăsat să-mi cadă colţul buzelor a dezaprobare. Ţi-am oferit loc pe un scaun aflat lîngă pianul unde zdrăngăneam şi notam un impromptu. Pe o măsuţă, între scaun şi pian, se găsea desfăcută, plină de sublinieri şi cercuri roşii, scrisoarea ta. Nici nu ştiu dacă ai zărit-o din primul moment. Îndreptai spre mine o privire sticloasă, în care desluşeam şi sfidare şi teamă, şi încolţire şi provocare, şi aşteptare defensivă, încordată, şi nerăbdarea de a ataca. Ştiai că te poţi aştepta la orice. Nu uitaseşi ameninţările mele enunţate nu cu limba, ci cu cnutul, cu vîrful lat şi îndoit al iataganului de descăpăţînat trădătorii. În sfîrşit, ai pretins că fuseseşi împinsă de nevoia irezistibilă de a te lăsa călcată în picioare.

Am început să-ți vorbesc, cu o voce lipsită de vlagă, și, de ce nu ? blîndă. După un scurt preambul general, am întins mîna, am apucat hîrtiile și ți-am arătat prima frază subliniată cu roșu : Pe Fărcașu nu l-am iubit niciodată. Mi-am înfipt privirile în ochii tăi plini de cioburi cafenii murdare și ți-am spus aproape în șoaptă, încît făceai eforturi vizibile să prinzi fiecare cuvînt : Cînd ne-am întîlnit la bal, îi aparținuseși. De aceea m-ai dezgustat. Și fizic te-am găsit dezgustătoare. Te înălțaseși și slăbiseși, brațele și picioarele aveau ceva de miriapod, de păianjen lihnit, obrajii, subțiați, puneau în evidență pomeții proeminenți, gura disproporționat de mare părea o ventuză, iar ochii goi, decolorați, aveau sclipirea ștearsă a înfometaților. Aceste impresii mi se conturau chiar pe măsură ce îți vorbeam. Ți-am spus că mi se făcuse silă să te ascult, să te văd. Cînd, dezamăgită că n-am răspuns invitației tale la dans, ai plecat, pierzîndu-te printre perechi, am răsuflat ușurat. În viața ta intrase speculantul. Ai continuat să-l frecventezi, uneori acoperită de o prietenă, de Lizi, alteori singură, strecurîndu-te pe lîngă ziduri — parcă-ți văd silueta descărnată, aplecată înainte, membrele subțiri agitîndu-se, gîtul strîmbat de încordare —, lăsîndu-te înghițită de ușa mansardei. Timp de un an.

Ascultîndu-mă, o furie rece îți pulsa în ochi, mă urai, m-ai fi spintecat, nici vorbă de pocăință. Ai dat să protestezi, să negi, dar cedînd pas cu pas intervențiilor mele precise, înlănțuite logic, bazate pe fapte, ai spus : da, Lizi zice c-aș fi fost cu ea la Fărcașu acasă ca să ascultăm muzică. Poate c-am mai fost și singură. Mă duceam, dar nu știu dacă îl iubeam. Doar mă săruta, mă îmbrățișa, îmi era frică. Da, m-a dezbrăcat, dar nu... Eu nu făceam nimic, el... Poate-mi plăcea, nu mai știu. Eu mai țin minte ce-a fost ? Și lui îi era frică, nu stăteam decît o oră. Magdalena ! am șuierat, te făcuseși o stricată ! Am văzut, nu-mi scăpa nici cea mai mică schimbare de pe fața ta, cum ochii ți se injectează și cafeniul se face roșu, cum te ridici

țipînd «bestie», și înalți brațul să mă lovești. Te-am obligat să te așezi la loc și am continuat cu același calm imperturbabil, de unde îl scoteam ?, să povestesc cum într-o zi, în iarnă, tatăl tău te-a așteptat la ușă, te-a înhățat și te-a stîlcit în bătaie în plină stradă. Cum te-a purtat în triumf – n-ar trebui să glumesc pe socoteala lui – la poliție și la procuratură, cum orașul, amator de scandaluri pasionale, a început să vuiască și cum, a doua zi „din întîmplare", ai intrat cu patinele în copca proaspăt spartă de pescari. Pneumonia, spitalul, strîngerea speculantului cu ușa, nunta. Ce mai ai de spus, Magdalena ? Uite ce ai scris aici cu mîna ta, după ce te-am avertizat că știu totul, și că ultima șansă de a mai salva ceva e sinceritatea. Ai bîiguit că ți-a fost rușine. Rușine ? Nu ! Mințeai. Nu știuseși ce informații dețin, speraseși că unele din falsuri mai țin, mai pot ține. Orice fragment de minciună se putea apăra, te hotărîseși să-l aperi pînă la ultima suflare. Numai că ăsta nu era un fragment, ci marea înscenare, marele fals sentimental, excrocheria. Obosisem, calmul autoimpus mă storsese ca o cursă de maraton.

Mai aveai de lămurit idila aia pe linie «profesională», întreținută cu îndîrjire, sub bombardamentul neslăbit al nevestei «înapoiate» ce nu înțelegea frumusețea adulterului pus în slujba propășirii fabricii. Aici te-ai arătat dispusă la cedări mai ample, sperai că surplusul de sinceritate de la noul capitol va compensa cealaltă minciună, ținută în dinți pînă în ultima clipă, cum ține un cîine osul acoperit cu fire de carne cînd cineva vrea să i-l smulgă. Din nou melodramă, recuzita obișnuită : coșmar, oroare, rușine etc. Nu mă interesau așa-zisele orori trăite de tine, n-a fost nici o oroare, ai rămas și în acel caz dîrză, ținînd ciolanul în fălcile încleștate, și nu i-ai dat drumul pînă nu ți-au însîngerat botul.

Crezuseși c-ai scăpat. Magdalena, ți-am spus, a bătut ceasul al doisprezecelea, salvează-ți sufletul, Magdalena ! O fi fost mai multă căldură în vocea mea, obosiseși și tu, ți se înmuiase cerbicia, fapt e că te-ai

apucat să spui și ce nu bănuiam. Ai mai însăilat ceva despre un profesor, nu te măritaseși încă, nu-ți mai aminteai dacă te îndrăgostiseși de el sau voiai să-l faci gelos pe Fărcașu... N-am vrut să mai ascult. Nu mai mă interesau faptele. Mi se trezise doar curiozitatea să aflu de ce minți, cum ai ajuns să minți, cine te-a învățat, în ce conjunctură, cum ai contractat boala, cum a devenit cronică și s-a generalizat. Din proprie inițiativă, n-aveai să-mi dai nici o lămurire. Am încercat să dibui. Nu e așa că minți demult ? din perioada cînd ți se forma caracterul ? Ai început prin a-ți minți părinții, ca să justifici plecările la Fărcașu. Erai nevoită să minți și la întoarcere, că ai fost la cutare colegă, și ați învățat la cutare materie, că mama ei a zis nu știu ce, că te-a tratat cu șerbet, cu bomboane, că pe drum l-ai întîlnit pe «x», l-ai văzut pe «y». Sigur că da, ai confirmat, am fost nevoită să născocesc mereu. Și nu era suficientă minciuna limbii, puneai și ochii să mintă, fața, trebuia să ștergi, să camuflezi urmele lăsate pe chipul tău de senzațiile trăite. Și coardele vocale trebuia să le dregi, ca să nu mai rămînă nimic din răgușeala emoțiilor. Nu ? Adunai de pe unde mai rămînea, alcătuirea noastră internă e încăpătoare, un strop, două, de lumină, de candoare, și-l întindeai, le întindeai pe obraz, ca pe o cremă. Vopseaua albă cu care se machează clovnii la circ, fondul de ten cu care își acoperă ridurile femeile ușoare, ca să arate proaspete, inocente. Nu e așa ? La început, ai aprobat din cap, după aceea ai încetat să încuviințezi, mă priveai uluită că putuseși să faci toate astea, conștientă însă că da, trăiai o revelație, sau mă înșelam ? te supraapreciam ? poate doar așteptai să se termine înșiruirea diferitelor moduri de a minți, sau abia te stăpîneai să nu te repezi din nou, abia îți ascundeai ura. Și, nu e așa că minciunile spuse zi de zi, ți-au schimbat firea ? sufletul era fragil, maleabil, se mula ca o cocă. Și după aceea, minciuna ți-a pătruns în sînge, și ți-a fost nu numai din ce în ce mai ușor să minți, dar a început chiar să-ți placă. Im-

prejurările ulterioare, am în vedere schimbarea partenerilor, au pus din nou la ordinea zilei minciuna. Minciuna sentimentală. Ai început să joci rolul ingenuei, nu ? Viciul a înflorit în toată splendoarea. Fariseismul, fățărnicia. N-am să intru în amănunte, n-am să descriu varietatea infinită a formelor prefăcătoriei tale, deși, consultîndu-mi memoria, am găsit o mulțime de mostre. Așa-zisele sufocări, cînd intrai în dificultate, tremurul brațelor, cînd aveai nevoie de o iertare rapidă, tandrețea exagerată care, în cazul că nu obțineai ce doreai, se sleia, sau cînd cererea îți era respinsă ferm, se transforma în glacialitate. Tertipuri, manevre, poze. Și, uitam, permanenta amnezie în legătură cu datele, cu faptele concrete, cu amănuntele, cele ce comportă primejdia demascării. Aveai și pentru tactica asta alibiuri : biata ta minte uzată, obosită, sleită de eforturi, de boli, de viața deșartă pe care ai dus-o.

Și aici dăm de minciună, dar una, singura de altfel, cu care poți să te mîndrești din punct de vedere al, hai să-i zicem, subtilității. Poza femeii năpăstuită de soartă, fără noroc, cu o copilărie nefericită, lipsită de bucuriile dragostei părintești — bieții părinți, de ce trebuia să-i vîri și pe ei în înscenările tale ? — cu o iubire precoce, unică, înălțătoare, fatală, după care inima s-a pietrificat, pe veci, cu sufletul și trupul marcate de decepție, incapabile să mai răspundă, să mai participe, mumificate, mortificate, cu o minte torturată de imaginea iubitului pierdut, imposibil de șters, de dorul de el, cu resemnarea săpată în brazde adînci pe frunte — unde-or fi fost ascunse ? —, cu desperate răbufniri ale speranței înăbușite în deșertul existenței singuratice. Bine dragă, dar căsniciile, totuși, cu obligațiile lor, dacă nu cu altceva, și ținînd seama de temperamentul tău... O grimasă blazată, îndurerată, de mucenică, și un gest scurt, inflexibil, ca o sentință fără drept de apel, îndepărta orice aluzie. Nu, nimic, nimic, în brațele lor trupul îți devenea gips, gura strîmbată de dezgust îi dezarma, inerția ta minerală îi

făcea să priceapă deșertăciunea oricăror iluzii. Așa ți-a decurs toată viața, spuneai, după ce eu am rănit inima ta sortită să iubească o singură dată pînă la mormînt.

Iată lucrarea cea mai reușită a carierei tale, capodopera atelierului tău de minciuni, dovada, totuși, a talentului autentic în materie. Viciu fertil, sursă de imaginație creatoare. N-am dezvoltat atunci această teorie, nu eram în starea propice pentru speculații psihologice, devenisem prozaic și mărginit.

Nu ți-am vorbit nici de celălalt viciu, pe care ți l-a inculcat, la cea mai fragedă vîrstă, libidinosul negustor îmbogățit de război. Îmi spuneai că sentimentul te înaripează, dar vedeam tocmai contrariul, că aviditatea e de ordin strict senzorial. Sentimentul se retrage ca un cățel timid, binecrescut și temător, cînd apare dulăul. Știi, exercițiul îndelung al prizării drogului, intoxicarea la un grad foarte ridicat, scurtează efectul dozelor. De la un anumit punct, beția ține puțin, chiar două-trei doze luate una după alta au efect limitat. Te întrebam uneori, după ce făceam dragoste, cum de te poți răci așa repede, parcă te încălzești în viscol la foc de vreascuri — în timp ce te pîrlești pe o parte, pe cealaltă ai și înghețat. Mie îmi trece ușor ! răspundeai. Mă intriga, să nu zic îngrijora, nu numai trezirea ultrarapidă, «trecerea» fără urme, ci și dispariția amintirii. Nu cumva totul se reducea la o partidă de fumat opium în dublu mixt ? Ca pe vremuri, în meciurile de tenis ? În același «dublu» vreau să spun.

Ți-am scris odată pe larg despre teama că ne inducem în eroare, că luăm drept iubire dorința, că trăim o dragoste săracă, la care sufletul participă formal, neatent. Ți-am împărtășit temerea că fără suport sufletesc, sentimentul nu are longevitate. Te-ai formalizat, m-ai contrazis. Cum, nu e suflet ? ba e suflet ! numai suflet ! Ce păcat e dacă și trupurile se doresc ? Cu atît mai bine. Factorul prim rămîne sentimentul, să nu subapreciem însă nici factorul secund. Am acceptat raționamentul, dar nu m-am lăsat convins. Acuma

eram în întregime încredințat de contrariul. Că n-a fost decît ambiția de a împlini ceea ce rămăsese în suspensie, ca un vis neterminat. Am uitat amîndoi că visul era de altă esență. Am uitat, eu mai puțin, tu de tot. Am uitat și că nu mai sîntem aceiași. Celulele s-au înnoit de zeci și sute de ori. Pînă la ultima. Sufletele au suferit și ele mari schimbări. Am trăit bucurii, decepții, amărăciuni, ne-am dăruit altora, în noi există și fragmente din sufletele acelora. Sîntem populați de gînduri, sentimente, plăceri primite de la ei, părți din noi s-au împrăștiat în ființele lor, le știm locul, comunicăm cu resturile din noi, cu resturi din alții. Nu mai avem nici aceleași trupuri, nici aceleași suflete, aceeași minte, aceeași simțire. Nu mai sîntem cei ce am fost, or noi pe aceia îi visam, îi doream, cu ei speram să ne întîlnim. Tu mai puțin, eu mai mult, eu în întregime. Ai spus de cîteva ori să ne acceptăm așa cum sîntem, să lăsăm la o parte trecutul. Nu, eu nu o pot uita pe Magda de-atunci, nu pot să mă dispensez de ea și să mă dăruiesc celei de azi care, în multe privințe, îmi este străină.

După ce nervii, încordați la culme, ți s-au mai destins, m-ai îmbrățișat, ai plîns, mi-ai cerut iertare. Ai priceput că trecutul e o povară prea grea pentru mine, și că nu mai pot și nu mai vreau să-mi încovoi spinarea sub greutatea lui. M-ai întrebat ce să faci ca să te accept ca pe o femeie fără trecut, ca pe o dragoste nouă. Să-ți vopsești altfel părul ? să te îmbraci altcum ? să-ți schimbi fardul, numele ? voi putea trece peste ce-a fost ? voi șterge din mintea mea ce nu se mai poate schimba ? Am scuturat din cap. Cum ? nu putem începe o viață nouă, ca doi oameni noi ? ca un bărbat și o femeie care se iubesc ? sîntem robii amintirilor aproape șterse ? Șterse în mintea ta, Magda, ți-am replicat. Am remarcat demult că nu mai reții nici o împrejurare concretă din acel trecut, ceea ce înseamnă că filmul tău s-a voalat, că o parte de creier, cît o fi fost ea de mare, de mică, Dumnezeu știe, s-a spălat. Nu, Magda, nu pentru ceea ce re-

prezinți azi am venit la tine. Fără acel trecut nu ești nimic. Nu m-ai fi interesat sub nici un raport, iartă-mă, n-o considera jignire. Am cunoscut cu duiumul ca tine, nu vreau să-ți spun că nu ieși în evidență, sînt convins că poți place, probabil că unora li s-ar aprinde călcîiele după tine. Mie, nu ! Eu am venit pentru că ești sarcofagul Magdei de odinioară, și am sperat că puterea nostalgiei, a regretului și a dragostei, consternant de vie, aproape intactă, te va reînvia. Ești depozitara unei investiții sentimentale făcute în tinerețe, am venit să văd ce s-a ales din enorma porție a sufletului tînăr, dăruită ție. Ai aruncat-o la gunoi ! Ai comis acest sacrilegiu. Și îmi ceri să te iubesc. Să te iubesc pentru tine însăți. Îți dai seama de nonsens ? Dar tu știai una și bună : că mă iubești, că nu poți trăi fără mine, că ești dispusă să te mulțumești cu oricît, cu un strop. Nu voiai să fii rezonabilă, nu înțelegeai și nu acceptai nici un argument, oricît ar fi fost de logic, iubirea, ziceai tu, e mai tare ca logica, iubirea și moartea, și să aleg între ele două. Voiai să te explici. Dar mai avea sens ? Prevedeam fiecare cuvînt, îți cunoşteam gîndurile, raționamentele. Mai avea rost ?

Și totuși am cedat presiunii, detestabilei presiuni în care amestecai mîngîierea spășită a buzelor cuminți, umile, privirea de cîine bătut, credincios, amenințarea cu sinuciderea și, imediat, jurămîntul că nu o vei face, lacrima duioasă, îmbrățișarea maternă, răbdarea, răbdarea de catîr ce nu se clintește sub răpăitul a o sută de ciomege pe spinare – așadar, am cedat și am promis că vin. Te-am lăsat să-mi smulgi nu o promisiune generală, ușor de anulat, ci una precisă : în ziua cutare, la ora cutare. De ce am făcut-o ? Încet-încet mi-ai măcinat motivația refuzului, aproape am uitat de ce mă opun, sau chiar dacă n-am uitat, justificarea s-a diminuat. Asta dovedește slăbiciune, nu e așa ? caracter slab. A intervenit și lehamitea, plictiseala, nerăbdarea de a pune capăt scenei, de a scăpa, da ! de a scăpa, se făcuse tîrziu și

te închiseseşi în jurul meu ca o grilă de temniţă, şi doream nebuneşte să ies, să mă mişc, să respir, să-mi recîştig libertatea. Au trecut zilele una după alta, şi chiar începusem să respir, vreau să spun, învăţam din nou să respir liber, pentru că te ţineai de cuvînt, tăceai, mă lăsai să mă regăsesc, să-mi redobîndesc luciditatea, voința — și chiar în această direcţie se concentrau strădaniile mele, pe acest teren se dădea lupta cu mine însumi. «Crimele» tale nu mai aveau miros proaspăt de sînge, acela care, în calitate de victimă și, în același timp, de justiţiar, mă făcea să turbez, ele își păstrau oroarea, dar nu una aburindă, hidosul se învechea lent, se acoperea de coajă, stacojiul se stingea, plăgile nu mai supurau sub ochii mei, scenele, imaginile intrau în zona urîtului comun, de care e plină lumea, şi cu care nervii bolnavi se obişnuiesc, bolind mai departe. Vreau să spun că existau condiţii propice să judec la rece, şi asta şi încercam să fac. Dar răceala nu se accentua în proporţia dorită, ar fi trebuit să fie ger, şi era numai răcoare. Ce fel de organism am, ce fel de sînge, de creier ? «La rece», nu înseamnă temperatura normală a corpului, treizeci şi şase cu şase. După ce-ai trecut printr-o febră mare, prin delir, e nevoie de o scurtă perioadă de îngheţ — abia atunci înseamnă că a trecut criza, că viruşii au fost răpuşi. Poate din punct de vedere medical nu e valabil ce spun, dar pe plan moral şi psihic sînt sigur că aşa trebuie să se petreacă lucrurile. Nu treceam prin zero grade, vedeam că e nevoie să-mi creez singur zero-ul, să mă răcesc artificial.

După căutări laborioase, am ajuns la o formulă. Îmi puneam speranţa în cele cîteva cuvinte percutante, excelent împerecheate, închizînd tot dispreţul pe care o fiinţă ca tine il merita, iar dispreţul mi se părea unicul antidot, ura, violenţa nu mă ajutaseră, nu-şi dovediseră eficienţa, dispreţul avea să te strivească şi să mă vindece. Am să-ţi desconspir formula. O femeie trecută bine de prima tinereţe (vezi ? latura fiziologică pe primul plan), vicioasă (aşa înţelegeam să abordez

aspectul moral, tot din vecinătatea fiziologiei), decăzută (în ce sens decăzută ? în sensul viciului enunțat mai sus, nu făcusem nici un pas ferm spre morala propriu-zisă), fățarnică (abia aici intram în etic) pînă la manie, pînă la boală, la boală incurabilă, deci de nerecuperat — și lipsită de o adevărată cultură a spiritului. Spusesem, în scena demascării, cu o cultură restrînsă, unilaterală, cu un pospai de acumulări după ureche, cumul de ciupeli de pe la bărbații cu care ai trăit, și de emoții estetice furnizate de cea de a șaptea artă, cea ridicată de tine la rang de chintesență a înțelepciunii (nu o dată mi-ai spus : tu nu vezi cum e prin filme ? de ce nu înveți din filme ?).

Trebuie să recunoști, formula era izbutită. Indică-mi bărbatul care să nu capoteze fulgerător la această descriere. Poți să fii unsă cu miere, să ai în tine o sută de draci, în fața acestei colecții de adjective, orice interes se sleiește brusc și în locul lui apare, nimicitor, disprețul. Mă blindasem bine, de zeci de ori pe zi repetam formula, mă simțeam la adăpost de orice slăbiciune, mai ales de milă, căci slăbiciunea se insinua deghizată sub obrăzar samaritean. Milă. Adică, iertarea păcătosului. Sau cealaltă expresie, mai puțin bătătorită, mai sofisticată : cine-mi dă dreptul să-mi judec aproapele ? care din noi e nevinovat ? de unde știm a cui vină e mai mare ? nu ridica piatra împotriva altuia, nu în tine se cuvine s-o arunci mai întîi ? Formula mea supraviețuia asalturilor insidioase, și ale milei rudimentare, și ale principiului filosofic. M-am ținut bine pe poziție. În ziua cu pricina, călit, imun, ți-am comunicat la telefon că nu pot veni. Ca urmare a machiavelismului de care ai dat dovadă, am venit, totuși. Cum să respingi promisiunea unui harachiri sentimental ? Poate altul ar face-o. Altul mai ferm, care nu se încurcă în considerente camusiene și care știe că una și cu una fac două. Dar eu ? Cum să nu freamăte în mine duhovnicul de mare vocație la auzul vocii imploratoare : ascultă-mă, sînt hotărîtă să merg

pînă la capăt, voi spune tot, la sînge, la sînge, ci un pic de omenie, ajută-mă să umblu pe stradă drept. Cum să-ți astupi urechea ? cum să refuzi ultima, iar ultima !, șansă, unui om căzut în păcat, dornic să se mîntuiască ? De unde să bănuiesc eu că mi se plasează, chiar în clipa aceea, o nouă minciună, și că la capătul drumului mă aștepta un șir de alte și alte minciuni ? Nu știam, închipuiește-ți, deși mă convinsesem că suferi de o boală incurabilă, că nu mai e nimic de făcut."

9

Inainte de reintîlnirea noastră, n-am mizat pe minciună, Cristi, cel puțin în chestiunile de fond, în marile momente ale vieții. Minciuna fundamentală tu mi-ai inspirat-o. Nici prin minte nu-ți trece în ce clipă, și în ce chip. În ce clipe, de fapt, pentru că, fără să bănuiești, m-ai călăuzit cu consecvență pe acest drum. Ştii cînd m-ai condamnat să mint ? În primele zece minute ale vizitei pe care mi-ați făcut-o la birou, Lizi și cu tine. Lizi, Dumnezeu știe ce a apucat-o ? s-a trezit îndrugînd : Magda susține că sărutai mai bine ca toți. Amintește-ți, m-am fîstîcit, m-am făcut ca racul la față. Am bîiguit : O, Lizi, zăpăcito, mă faci să roșesc ! Pe nepregătite, Lizi mă punea să dau examenul cel mai greu, un examen de neevitat, crîncen, ar fi putut fi și eliberator, eliberator pentru amîndoi. Probabil că instinctul ei de femeie a îndemnat-o să taie nodul gordian din primele zece minute. M-am supărat ca o proastă, dar ce serviciu enorm îmi făcea ! De altfel, ai văzut, n-am negat, n-am contrazis-o, doar i-am reproșat, în felul meu ocolit, că o face pe nepusă masă și prematur. Prematur ? Nicidecum ! Chiar din primul moment, din prima secundă devenise necesar. Intervenţia ei a fost formidabilă. Pe de o parte îți reamin-

tea că te-am iubit, îți atrăgea atenția că nu te șterseseși niciodată din mintea mea, iar pe de altă parte te avertiza că îmi trăisem și eu viața, că întîlnisem și alți bărbați, că am un trecut, și încă unul destul de încărcat. Îți măgulea și orgoliul, oricîte experiențe aș fi avut, rămăseseși veșnic deasupra, incomparabil, inegalabil, dar te și punea clar și categoric în gardă în privința dosarului meu. Inima îmi bătea nebunește, mă făceam ca sfecla la față, dar nu scoteam o vorbă, nu mișcam un deget ca să îndepărtez norii îngrămădiți de Lizi asupra capului meu. A existat la mine cea mai mică intenție de a minți ? Răspunde-mi cinstit, Cristi, a existat ? Așteptam momentul greu, ca pe poarta lui să intrăm în adevăr. După aceea ai fi putut să-mi pui cîte întrebări ai fi vrut. Ți-aș fi răspuns la toate fără șovăire. Așa ar fi fost normal și demn. Dar ai stricat totul. Orbule, lunaticule ! Ai surîs blajin, și atît de tandru, atît de tandru ! apoi ai rostit din vîrful buzelor, moale, duios, parcă vorbeai nu de o fostă iubită, ci chiar de sora ta : ohoo, Lizi, aici n-ai nimerit-o, ce de mai bărbați a cunoscut ea ! Vai, vai, cu o atît de mare experiență, chiar că putea să compare. Nu, Magda ? m-ai luat ca martoră, nu e așa ? Hipnotizată de privirile tale, am dat din cap ca o netoată, înțelegînd că nu realizezi, nu poți să realizezi adevărul. Am pierdut momentul psihologic și am tăcut. Am dat dovadă de slăbiciune ? Dar cum puteam, dumnezeule, să contrazic răscolitoarea ta inocență ? Cum ? Una mai francă ar fi făcut-o, poți spune. Nu e vorba de franchețe, și eu pot să fiu francă, dar mă transformasem într-o piftie. Nu e comparația unui intelectual «cu o adevărată cultură», știu. Profesoara de estetică s-ar fi exprimat altfel. Dar înțelegi ce vreau să spun. O sincopă a personalității. O criză, un leșin al voinței. Mă durea inima să te decepționez. Mai bine mi-aș fi tăiat o mînă. După aceea, n-am mai îndrăznit. Cum să îndrăznesc ? Dacă n-am făcut-o cînd sentimentul se afla în mugur, imaginează-ți, cînd a devenit floare, buchet, rond, gră-

dină ? Mai ușor mi-ar fi fost să-mi smulg limba cu cleștele. A trebuit să ascund. Vedeam cum, mînat de intuiție, de inteligență, începeai să adulmeci, să dai ocol. Doar nu orbisem. Roșeam, mă treceau toate transpirațiile din lume, dar strîngeam fălcile. Ca să ascunzi nu e suficient să taci, ca să ascunzi trebuie să negi, să falsifici, negreșit ajungi să minți.

Dar să ne reîntoarcem la prima întîlnire. Mai sînt acolo și alte circumstanțe atenuante, respectiv greșeli și vini ale tale, involuntare, frumoase în felul lor. Așa cum singur recunoști, atunci s-a trezit deodată în tine mînia justițiară. Ai deschis procesul vieții mele, dar ca un procuror iresponsabil, fără nimic în mînă, fără dosar, fără probe, fără nici un martor. Din senin și exclusiv din imaginație. N-am să repet. Crima era căsătoria cu Fărcașu. În afară de Fărcașu nu mai exista nimic pentru tine, uitaseși chiar și de căsnicia în curs – Lizi te încunoștințase. La atîta se reducea „crima". Nu te interesa decît greșeala comisă față de tine, direct – îți împrumut limbajul, absolut impropriu, în realitate demult nu mai existasem pentru tine. Care a fost consecința acestei reducții ? Dintr-o trăsătură de condei m-ai absolvit de orice aș mai fi făptuit. Dar, minune, în plină ieșire punitivă, mă exonerai și de numita crimă. În modul cel mai prezumțios cu putință, ai stabilit că am plătit pentru tot, ba că am plătit cu vîrf și îndesat. Cum ți-a trăsnit prin cap ? ce înțelegeai prin aceea că am plătit ? Deslușeam în vocea ta mînie, ceea ce sugera că suferiseși, sau că mai sufereai pentru prostia mea, dar și o enormă grijă, aș zice paternă, foarte multă căldură. Cînd spuneai „ai plătit", sufereai nu numai pentru greșeală, ci și pentru presupusa plată. Și mai descopeream o notă uluitoare, gelozia pe acel trecut, amestecată cu implicarea în așa-zisul canon al vieții, prin care mă răscumpărasem. Vezi, Cristi ? Tu mi-ai vîrît în cap ideea unei existențe nenorocite, a necurmatei penitențe pentru răscumpărare, a sărăciei de bucurii sufletești, în primul rînd de sentimente, de dragoste, de împlinire omenească. Ceea

ce pentru alți oameni, pentru toți, acceptai ca firesc mie îmi refuzai. Eu ar fi trebuit, după tine, să mă frig în focurile iadului, să mă îngrop în căință, să mă usuc precum un pămînt blestemat, să încremenesc, să mă fac piatră. Așa îmi vedeai destinul, așa îmi cereai să fi fost pentru a corespunde invocatelor principii sacre ale justiției imanente. Aceasta era condiția, singura, ca să mă ierți. Din clipa aceea, întreaga mea viață se cerea să corespundă tabloului imaginat de tine, rezultat din verdictul abstract pe care îl pronunțaseși. Ca să-ți satisfac strania, bolnava aș zice, dacă n-aș ști din curățenia căror sentimente a fost izvorîtă, severitate, a trebuit să inventez, să măsluiesc, să mint. Am mințit ca să-ți fac pe plac, Cristi, ca să te împac cu viața mea, cu imaginea ta despre mine și, în ultimă analiză, cu tine însuți. De ce te-am lăsat să bați cîmpii, să joci rolul exponentului ideii de dreptate universală, să comiți grava eroare în imaginarea destinului meu ? De ce ? Mi-a plăcut și mie, m-a emoționat pînă la lacrimi. Adevărat, am și eu un sîmbure maladiv, poate funciar, poate dobîndit prin cultura prost orientată, bazată mai mult pe a șaptea artă, cum spui, și cu deosebire pe melodramă. Da, m-a înduioșat ipostaza de mare deziluzionată, după o idilă precoce, de credincioasă fanatică și incoruptibilă a primului iubit, de martiră ce se hotărăște să se mîntuie de greșeala săvîrșită, prin post și rugăciuni, îndepărtînd de la fața ei, o dată pentru totdeauna, ispitele lumii, astfel că atunci cînd necuratul i se vîra, totuși, sub așternut, îl alunga cu lovituri necruțătoare și gura strîmbată de dezgust.

Și mai departe ? Sugestionată, ca și mine, de vedeniile tale, Lizi a lansat – cred că nu din vreo intenție rea, pur și simplu luată pe sus – inepția (folosesc acest cuvînt ca să-ți dau satisfacție, deși nu cred în el) că m-aș fi aruncat în copcă de dragul tău, decepționată de tine. Recunosc, această afirmație e o minciună, deși nu strict și categoric, sînt o mulțime de nuanțe pe care le ignori, și eu nu mai am autoritatea morală să-ți schimb părerea. Practic, pe atunci mă întîlneam cu Fărcașu, și orice aș zice – de aceea mă și abțin –

va continua să planeze bănuiala, nu bănuiala, certitudinea, că din cauza lui am făcut-o. De ce n-am protestat cînd Lizi s-a pornit să îndruge aiureli, făcînd, pe un ton ritos, falsa afirmaţie ? Pentru că am văzut, cu inima cît puricele, că protestezi doar de formă, că în adîncul sufletului crezi, că nu te convertiseşi pe loc la ipoteza lui Lizi, ea zăcea în tine, şi chiar dacă mai păstraseşi dubii, speraseşi că da ! tu fuseseşi inspiratorul desperatei mele fapte. Te înţeleg, Cristi, pot să înţeleg bărbatul din tine. Nu înseamnă că te vîr în turmă ; e în firea voastră, a bărbaţilor. De altfel, o iau ca pe ceva omenesc şi, iartă-mă, bănuiesc că nici acuma nu ai exclus cu desăvîrşire posibilitatea. Întocmai ca şi mine, iartă-mă încă o dată. Să fi protestat ? Să fi spus : nu, Lizi, eram logodnica lui Fărcaşu ? Ai reacţionat foarte dur cînd mi-am permis să afirm că uneori adevărul mai mult strică. Ar fi stricat, Cristi, s-ar fi dus totul de rîpă. Ştiu care e replica ta : dar acum nu se duce ? nu s-a şi dus ? Acum mai sper, Cristi. Nu pot să cred că ce-am trăit noi pînă acum se poate duce aşa uşor. Numai pentru că am minţit. Şi uite, taie-mă, spînzură-mă, nu ştiu dacă am minţit.

O serie de împrejurări m-au împins pe panta mistificării. Le invoc, în apărare, ca circumstanţe atenuante. Nu uita că sînt admise de orice justiţie, le prevăd toate codurile penale. De ce tu, reprezentantul justiţiei universale, să le excluzi de plano, să mă lipseşti de ele ? Ce fel de dreptate ai apăra tu, atunci ? Te-ai situa singur în afara legii. Dar mai am şi alte probe, inclusiv documente scrise de mîna ta. N-am să şovăi să le folosesc.

În scrisorile tale ce făceai altceva — inconştient ? conştient ? — decît să mă ghidezi spre retuşarea realităţii, spre ascunderea părţilor neplăcute, şi de aşa manieră încît să exclud orice bănuială ? După ce vei citi scrisoarea ce urmează, dintre primele, ai să-ţi aminteşti cît de perfid îmi sugerai să estompez etapele vieţii necunoscute de tine, cum îmi indicai punctele nevralgice pe care să le golesc de tensiune. De ce

am aruncat falsul zăbranic negru peste trecutul meu ? Asta mi-ai cerut. N-am făcut decît să mă supun.

„Ca un răufăcător, ai spus, referindu-te la năravul meu de a deschide, de a forța intrările ființei tale ascunse. Dar și ca un conspirator. Și încă : explorator la fundul oceanului, sau în cosmos, sau în orașele moarte ale Atlantidei. Aș mai completa, ca un căutător de comori prin peșteri uitate. Comori păzite de duhuri rele, de spirite răzbunătoare. Impulsul de a căuta, dorința de a găsi sînt mai mari ca orice. Frica o stăpînesc, frica de necunoscut, de capcane, de paznici și sentinele nevăzute. Emoția însă nu, emoția nu pot. Tu ce rol joci ? Șoptești unde ar fi comoara (cum arată, cît e de mare, din ce e compusă nu spui, lași să se înțeleagă din priviri și cuvinte răzlețe. Nu ești limbută, nu excelezi prin dezvăluiri, nu faci uz de arta ispitei). Dar ești întotdeauna la fața locului, în hrubă sau peșteră, înfruntînd pericolele. Ce nu poți înăbuși nici tu, e tot emoția. Ne întîlnim în emoție cu ochii măriți, ficși. Respirația ni se taie, ne mișcăm aiurea, în zigzag, la întîmplare, în loc să ne apropiem, ne depărtam, nici bună ziua nu știm să ne spunem, cîteva minute pierdem controlul asupra noastră, părem că habar n-avem de ce ne-am întîlnit, cine sîntem, ce ne leagă, ce scop urmărim. Cauți ceva și nu găsești, întîrzii prin te miri ce unghere, dispari de tot, revii într-un tîrziu cu un lucru neînsemnat, dispensabil, un pahar, o sticlă, ceva asemănător. De fapt, evadezi ca să-ți consumi emoția, să revii cît de cît liniștită, mai stăpînă pe nervii tăi, să-ți înjghebezi un mic plan de acțiune. În timpul acesta, eu intru în contact cu mediul înconjurător, bineînțeles superficial, pentru că sînt absorbit, de fapt invers, împrăștiat, nu mă pot concentra asupra nici unui punct, nici unui gînd, ceva mă nemulțumește însă și descopăr repede ce : singurătatea. Cum să caut comori de unul singur ? Cum să conspir, cum să explorez ? Brusc mă consider jefuit, mi se fură timpul,

o parte s-a și scurs, zece minute, un sfert de oră, au fost trei ceasuri, mai sînt două și jumătate. După ce te întorci, te miști cu încetinitorul, faci gesturi deslinate, poate dinadins, ca să amortizezi ceva, pierzi conștiința vitezei scurgerii vremii. Totuși, te dezmeticești prima, iei inițiativa, ai de pus întrebări, sau de imputat ceva. Eu sînt în principiu vinovat, se subînțelege, și ar trebui să fiu pedepsit, o, cum ar trebui să mă pedepsești ! dar te oprește ce ? clemența ? Poate mai aștepți și alte probe, ai răbdare să se mai adune vinovății – și atunci, pedeapsa capitală ! Dacă ți se atrage atenția, te oprești din iureș, cobori tonul, îți îndulcești glasul, ștergi asprimea cu un rîs luminos, indulgent, dar nu renunți la acuzație, acum pe jumătate e glumă, dar dacă există și o jumătate serioasă, care este aceea ? De ce nu te destinzi, draga mea ? te întreb, sau aș vrea să te întreb și nu o fac pentru că te învălui într-un front gros de nori.

De ce nu te bucuri de această clipă ? Pentru că cele care au trecut, cele goale, ți-au zdruncinat încrederea ? Nu una, nu ca un caz izolat, ci ca unitate de măsură a vieții. Aici este nevoie de o paranteză. (Ea a spus : Lucrul esențial care mi-a lipsit, pe care îl așteptam și îl doream mai mult ca orice, a fost dragostea. Da, aceasta a fost și marea lui neîmplinire. S-ar putea spune că în rest a avut de toate : succese, glorie, popularitate, invidia colegilor etc. Nu avea dragoste. Or, el nu e un întreg, ci o jumătate. Jumătate... Puțini bărbați se realizează prin femeie. Pentru cei mai mulți, femeia e o anexă, un apendice, un element decorativ, instrument de plăcere. Pentru el, femeia e o parte din sine. Așa l-a croit natura. Aparent independent, aparent suficient sieși și, mai ales, aparent misogin. Multe femei s-au înșelat, crezîndu-l uscat, robot, mașină croită nu din carne, ci din sunete, exclusiv din armonii muzicale, fără simțuri, înzestrat doar cu memorie și cultură artistică. Viața se scurgea și nu-și găsea jumătatea, perechea. De aceea nu s-a putut întregi, mai avea nevoie de un ochi, de un picior, de o mînă, și astea nu i le putea aduce decît femeia, ima-

ginea în oglindă cu semn invers, cealaltă parte a monedei fără de care dublonul nu are nici un preț. Amarnică e soarta ființei omenești hărăzită să nu se poată revela decît printr-o altă ființă. Acum pare să fi început fuziunea jumătăților. Dar pînă unde va merge ? Dacă ea este o veritabilă «jumătate», pînă la capăt ! Dacă are aceeași vocație tragică, de «neîntreg», îl va secunda, și vor păși cot la cot, mînă în mînă. Teoria destinului de «jumătate» a fost numai amintită aici, este un capitol grav, dureros și magnific ce se cere trăit pentru a fi înțeles, iar dacă nu aparții tagmei, orice curiozitate de a afla e de prisos). Deci, nu te bucuri de clipă. O trăiești neguros, încordat, prinsă în plasa tenebrelor, și nedorind să te eliberezi. Preferi culorile închise, negrul, chiar și te îmbraci în negru — or, veșmîntul acesta nu e pentru vîrsta ta, cel mult pentru o vîrstă ce corespunde rănilor tale sufletești. Cunosc genul acesta de oameni care se autotortureazǎ, ești din stirpea lor. E de datoria mea să-mi asum o funcție moderatoare, să-mi inventez oarecare voioșie, să-mi pun, ca la bal mascat, obrăzar de ușuratic.

Deci, pari să uiți că am venit să căutăm împreună comoara, că sîntem tovarăși într-o aventură fantastică, să uiți care e miza a ceea ce întreprindem. Nu crezi în comoară ? nu crezi că o vom găsi ? Te îndoiești că norocul ne va ajuta să dăm, nu de cufărul cu nestemate, ci măcar de o brățară ? Se poate ! Parcă eu îmi pun speranța în vreo îmbogățire fabuloasă ? Comoara în sine contează ? Nu, mai importantă e căutarea, scormonirea, febrilitatea pe care ne-o transmitem unul altuia, tulburarea de a mai face un pas, și încă unul, de a pătrunde și mai adînc, însăși excursia pe tărîmul neprevăzutului.

De ce altceva au dus, duc dorul, ființele noastre ? Căutarea e totul, în ea se găsește răsplata. Să ne luăm de mînă și să pornim de îndată, oferindu-ne surprizelor, ațîțîndu-le, dezlănțuindu-le, lăsîndu-ne zgîlțîiți, stăpîniți, mistuiți de ele ! Fără nici o împotrivire, fără nici cea mai mică urmă de voință — beati-

tudinea legănării pe val, pe valul care te fură, te duce, pînă te trezești în larg, de unde nu mai există întoarcere...

Ea aduce albumul cu fotografii. Aici sînt în... aici sînt cu... aici e el, aici sîntem împreună... Într-o fotografie petrec, undeva sînt nuni, ici în vacanță, dincolo în străinătate. Firesc ! Viața. Viața scursă, transformată în amintiri, în imagini imprimate pe hîrtie lucioasă, în album. Dar cîtă cruzime, cîtă inocentă cruzime, în cel mai bun caz, în această invitație spre trecutul ei ! Lui începuse să-i iasă din cap, aruncase o perdea de ceață și acoperise fluviul, înălțase o punte peste el pentru a trece direct de pe un mal pe altul, de pe malul tinereții pe cel al... Și, deodată : Stai ! nu te grăbi pe puntea ta, apleacă-ți capul, dedesubt e ceva, a fost ceva. Iată dovezile, martorii. Nu te legăna în iluzia ta naivă, în viziunea falsă, idilică, mincinoasă ! Ea vrea ca el să pipăie ceva. Nevoie de reconstituire ? dorința de a se lua act de identitatea ei ? Poate mîndrie legitimă... N-a fost pată albă, cum îți închipui, nu doar un interludiu între cele două acte care te interesează, a fost viață, omule ! am trăit, m-am amestecat printre oameni, cu oamenii, în mine răsună ecourile zgomotelor, trepidațiilor din acea epocă. Cea mai lungă din existența mea și cea mai densă, mai bogată, dacă nu în altceva, măcar în întîmplări, mii, milioane, sipetele mele sînt burdușite cu fragmente din ele, imortalizate unele pe hîrtie fotografică, din cînd în cînd le răscolesc, le trec în revistă, reconstitui vîna groasă a existenței mele, îmi conturez, îmi reconturez personalitatea, așa cum fac acum de față cu tine, pentru a te obliga să afli. O, da ! nevoie firească ! Cine e bucuros să vadă cum i se destramă viața, cum i se anulează, cum e dată uitării, indiferent din ce motive, în ce scop, inclusiv pentru ca alt om să-și menajeze susceptibilitatea, să se cruțe, să se înfășoare într-o himeră ? Dar atunci, ea să recunoască : ...iată, aceasta e viața care ți se cuvenea ție, de care te-am privat, pe care am înstrăinat-o, am risipit-o, am împrăștiat-o pe unde vrei și pe unde nu vrei, am

consumat-o cu alții, pentru alții, și ție nu ți-am dat, nu ți-am lăsat nici o fărîmă.

N-a făcut așa ? Plină de vise, de dorințe, de speranțe, le-a azvîrlit cu pumnii plini, cum azvîrli la carnaval confeti în aer, peste capetele oamenilor, pe umerii și reverele hainelor. Clocotea de vitalitate feminină, în sîngele ei fierbeau pasiuni ascunse, în adîncuri bolborosea lava unui vulcan. Ce a făcut cu toate acestea ? A lăsat cîțiva trecători să se înfrupte, cu dărnicia nepăsătoare a unei fîntîni săpată la margine de drum ? A deschis cîteva cratere prin care a răbufnit o parte — să zicem o mică parte —, din materia incandescentă ? Dar și fîntîna, și craterul, le ținea departe de EL, inima nu o îndemna să se ducă să i le arate, să i le ofere. Au încăput pe mîinile cui s-a nimerit. A spune azi : vezi ? existau toate acestea, le-am întrebuințat cum m-a tăiat capul, nu înseamnă cruzime ?

A fost exclusă aici ipoteza pierderii în van a darurilor, stingerii de la sine a vîrstei fabuloase. Dar aceasta ar putea să-l bucure ? Nu ! pierderea lucrurilor frumoase este cea mai nedreaptă — și nimeni n-a simțit mai dureros ca el acest adevăr. Dar expunerea albumului pare să infirme această supoziție. N-a fost folosit pentru o posibilă concurență ? Ce o împingea să se concureze pe sine ? Un orgoliu : după cum vezi, am fost și mai bună. Sau, invers, simțindu-și forțele renăscute, amplificate, considerîndu-se superioară celei dinainte, n-a șovăit să-i arunce aceleia mănușa. El va spune — cum să spună asta ? — că n-a pierdut nimic, în sensul că ce are astăzi nu e mai puțin, ci mai mult, mult mai mult. Curajos examen ! Ca toate la care se supune voluntar. Într-adevăr, el nu poate deprecia trecutul, nu poate lua pierderea drept cîștig, nu se poate felicita pentru ce «n-a avut», dar dobîndește conștiința recuperării. O nedreptate reparată tîrziu, foarte tîrziu, dar reparată. Și nu cu un surogat, ci chiar cu valoarea ce i se înstrăinase, cu o identitate ce nu numai că n-a avut de suferit, dar s-a esențializat, s-a potențat.

Să nu se uite, însă, că albumul prezenta lacune esenţiale. S-a spus că era rodul unei selecţii – şi el a înţeles ce criterii patronase această selecţie, şi într-un fel i-a fost recunoscător pentru delicateţea de a-l feri de şocuri. N-avea însă voie să se lase total în braţele înduioşării. Ciocănea în tîmplă întrebarea : unde e imaginea primului mare capitol ? – pentru el abominabil, pentru ea «neplăcut» şi cine mai ştie cum ? –, de ce l-a sustras «identificării» ? Şi următorul capitol, în mijlocul căruia se afla «plăcutul» (nu «iubitul», zice-se), adică alegerea independentă, dictată exclusiv de raţiune şi gust («femeia nu este roaba necesităţilor fireşti»), de bucuria închegării cuplului. Iată întrebările pe care ar fi vrut să i le pună, dar l-a oprit o undă de milă, de milă pentru amîndoi, sărmane bucăţi de spumă stîrnite, în oceanul unei lumi străine şi inospitaliere, de fatalitatea furtunilor nepăsătoare.

În el răsună adesea un monolog, reluat în variante ce abia se deosebeau. Pe-atunci abia se desprimăvăra, abia dădea colţul ierbii, cornițele mieilor doar la pipăit se simţeau, ca şi mugurii pomilor dezmorţiţi de curînd... Fascinanta metamorfoză a anotimpurilor n-a văzut-o. Tocmai cînd natura începuse să se trezească la viaţă, scoţînd un foşnet suav, alaiul s-a îndepărtat brusc, m-a lăsat la o răscruce, s-a făcut nevăzut. Nu, n-am fost de faţă la deschiderea florilor, n-am fost părtaş la dănţuitul nimfelor trezite din somn, n-am sorbit din pocalul cu nectar dulce, ameţitor al primăverii. Anii tinereţii ei ! Pe atunci efluvii îmbătătoare i se încolăceau în păr, în jurul trupului, flori de salcîm se scuturau pe pieliţa ei mătăsoasă. Ochii îi scînteiau ca briliantele, surîsul ei magnetic îndemna privighetorile să cînte. Cuvintele şoptite se desprindeau de pe buzele rumene ca petalele de cais, palmele netede şi răcoroase se întindeau luminii, trupul aştepta vălul de mireasă ca să-l legene, să-l adoarmă, să-l înfăşoare în magia tulburătoare dinaintea cunoaşterii... Vremea cînd polenurile, seminţele pluteau prin aer ademenitor, cînd roza se deschidea avidă să dea, să se împrăştie, să se piardă. N-am

fost acolo, n-am sorbit din acele seve, n-am dus la gură acel potir. Cine a respirat aerul înmiresmat ? cine s-a adăpat la izvor ? cine s-a răcorit în pîraiele de munte, mai pure decît cristalul ? Nu știu, nu m-am bucurat de nimic, n-am cunoscut nimic, doar din auzite cîte ceva, iar urechea nu se apleca. Primăvara are etape distincte, una mai încîntătoare decît alta. Primăvara se întinde de la cireșii în floare, pînă la cireșii doldora de rod. De la ninsoarea albă, parfumată a petalelor, pînă la carnea roșie, mustoasă, a fructei rotunde și strălucitoare. Iar impulsul dăruirii e de o mie de ori mai mare la cireșul copt ; el se sufocă de bogăție, și-și dorește o gură dornică să se împărtășească din ea, să-l elibereze de dulcea povară, cădelnițîndu-i «Cîntarea cîntărilor». Cine a cules cireșul copt ? Cine a spart pielița sîngerie a fructelor ? cine a supt mierea lor ? Cine a pus talpa și a stropșit boaba de chihlimbar roșu ? Nu știu, n-am văzut cireșul copt, nu mi-am atîrnat la urechi ispititoarele rubine, n-am mușcat din boabele zemoase, sîngerii. În lipsa mea s-au petrecut festinurile, departe de mine.

Apoi au venit căldurile toride, pămîntul fecundat se întindea leneș, satisfăcut, tot mai greu apăsat de senzația fertilității, sub dogoarea soarelui, spălat de roua lunii pline, răscolit de puzderia de semințe. Anotimpul cu prea multă viață, cînd toate vranele se destupă și curg, și abundența sevei te înăbușă, te îneacă. Atunci e nevoie de o mînă de zeu ca să frămînte lutul, să-l ușureze de propriile otrăvuri, să-l liniștească și să-i așeze pat de odihnă. Ce zeu a coborît și și-a înfipt mîinile în aluatul fierbinte, făcîndu-l să geamă de o sublimă durere, descîntîndu-l, umplîndu-l și golindu-l de duh ? Nu știu, n-am auzit șoaptele, oftaturile, palmele mele n-au atins carnea suferind de bogăție și de dorință. Vara sînt nopți răscolitoare care te fac să te zvîrcolești, vara se aud chemări irezistibile, prin sînge tropăie herghelii. N-am văzut aceste tainice și vlăguitoare suferințe, nu le-am putut potoli, împovărîndu-mă cu ele. Vara sînt și trăznete, ruperi de nori, furtuni pătimașe, distrugătoare. Tăriile se dezlănțuie, se consumă în spectacole homerice, ființa capătă pro-

porţii fabuloase, e o lume a uriaşilor, un război al giganţilor. Sînt mari încleştări, trupuri herculeane se strîng, se trîntesc, se înving reciproc. N-am văzut-o în această epopee, nu m-am măsurat cu ea, nu ne-am înfipt unul altuia spada în piept, nu ne-am băut sîngele pentru ca, eliberaţi, să intrăm împreună, în aurul primei zile de toamnă. Pulberea aurită a toamnei de început nu ne-am scuturat-o unul altuia din păr, iar în melancolia mîngîietoare a asfinţitului nu ne-am şters unul altuia lacrimile, lacrimi de slăbiciune de pe obrajii rămaşi frumoşi.

Şi încă, şi încă, şi încă. Monolog obositor, epuizant, nesfîrşit...

Iar ea spunea : poate e mai bine aşa, poate ne-am fi plictisit împreună. El ştie, sînt întrebări sortite să rămînă fără răspuns. Ea nu va găsi niciodată vreun cuvînt, un singur cuvînt de alinare. De aceea înverşunatul monolog. În zadar, de bună seamă. Nu se putea să nu se ridice un munte care să oprească privirile, să acopere lumina soarelui, să întunece zarea.

Ea s-a grăbit să adauge : poate nu ne-am fi plictisit, poate am fi ştiut să ne înnoim mereu. Ce înseamnă a te înnoi ? Cu asta se ocupă viaţa însăşi : anotimpurile, vîrstele, conexiunea la lumea înconjurătoare, influenţa altor fiinţe. Femeia este marea, bărbatul uraganul. Ce-ar fi mările, oceanele fără uragane ? Minereuri lichide, suprafeţe inerte. În ce s-ar spăla zmeii vînturilor dacă n-ar fi talazurile ? Marii torturaţi tortureazǎ, la rîndu-le, în primul rînd pe cei ce-i iubesc. Iubirea iscă şi se regenerează din nelinişte. Chiar şi zilele senine, luminoase, dacă se repetă prea mult, devin zile obişnuite. Neliniştiţii se hrănesc din izbucnirile dramatice ale naturii, în primul rînd ale propriei lor naturi. Platitudinea oboseşte, sleieşte vlaga iubirii. Iubirea e o ieşire în furtună cu capul descoperit. Navigare fără busolă şi cîrmă în plină negură. Mersul pe buza prăpastiei. Cum să capeţi siguranţă ? cine să-ţi dea siguranţa ? Încrederea neţărmurită în celălalt ! Dar el e stăpîn pe sufletul său ? Dragostea

este prin excelență dramatică, răvășitoare, neînfrînată, cea mai adîncă, mai istovitoare și mai renăscătoare emoție trăită de sufletul omenesc.

Ea i-a spus : dacă ai să te saturi de mine ? Parcă vorbea de un preparat culinar. Felurile foarte reușite sînt opera spontaneității, a fanteziei. E nevoie și de curaj ? De curaj, de subtilitate, de pricepere și de plăcerea de a face plăcere. Și de personalitate. Doar nu e de crezut că toți oamenii de pe pămînt au parte de o dragoste mare. Miliarde de semeni mor fără să fi cunoscut acest zbucium — nici în ei, nici în perechea lor. Natura i-a vitregit, plămădindu-i fără sensibilitate, inteligență, talent, simțul tragicului, neliniște existențială. Premise ale marilor iubiri, condiții indispensabile !

El crede că ambii au darurile necesare. De unde această încredere ? Tresare, de pildă, la unele reacții ale ei, iuți și violente ca loviturile de cuțit. Îl umplu de încîntare, căci îi place să fie despicat, și o vede și pe ea despicîndu-se. Are uneori sclipirea trăznetului la lumina căruia ambii par stafii. Groază și bucurie, laolaltă. O vede prinzînd, cu ochii închiși, orice adiere, înfiorîndu-se. Presimte un vîrf de săgeată, intuiește străpungerea, așteptînd-o. Nu respinge picătura de otravă, deschide buzele pentru a o soarbe. Sentimentul, născut mereu din sine, e ca un prunc, alteori ca un monstru !

Din păcate, ea are tot timpul nevoie de certitudini. De unde să le luăm ? Din surprizele pe care ni le rezervă viitorul, și pe care noi le anticipăm cu speranțele noastre, cu imaginația noastră ? De unde știm că, cerînd și căpătînd promisiunea fermă a unui anumit viitor, vom fi fericiți ? Fără nesiguranță, viața s-ar goli de emoții. Nemușcat de îndoieli, spiritul se acoperă de osînză. Nici nu mai poate iradia, nici nu mai poate asimila. Nici chiar retrăirea trecutului nu ne scutește de incertitudini. Luarea de la capăt a ceea ce ne-a produs deziluzii, a ceea ce am scăpat printre

degete, a ceea ce ne-a furat destinul este, la rîndu-i, o sursă inepuizabilă de emoții."

Glosările pe albumul ce sugera viața trăită de mine la diferite vîrste sînt o mostră a împrejurărilor care mi-au infuzat frica de a-mi dezvălui trecutul. Ce voiai ? Siguranța trecutului ? M-am străduit să dezleg această ciudățenie. Ai fi vrut un trecut plat, adică mort, căci mai plat decît mort nu se poate. Aș fi vrut și eu un viitor cît de cît conturat, previzibil în linii mari. Dar ziua de azi și cea de mîine îți plăceau să fie zbuciumate. Am acceptat să-ți ofer trecutul mort pe care mi-l cereai, fără să primesc nici o garanție despre liniștea viitorului nostru. Am greșit față de tine ?

Mai departe. Mă acuzi că m-am plasat într-o lumină falsă, că m-am prezentat ca o mare deziluzionată, ca o martiră care a disprețuit și a respins așa-zisele bucurii ale vieții, pentru ea nesemnificative, fără gust, minore, înjositoare. Dar cine a creionat, primul, un asemenea portret al meu ? Mă învinuiești că am folosit, de cîte ori am vorbit de dragostea noastră, un stil imnic, artificial și tendențios. Dar cine m-a încurajat ? Cine mi-a fost profesor ? Nimic mai edificator decît paginile de mai jos.

„Te aflai lîngă mine, respirai liniștitor, îmi transmiteai un fluid potolit și tonic, nu atingeam decît epiderma cuvintelor, de altfel avuseseși grijă să stropești acest morman de tăciuni, răcindu-l la suprafață. Îmi distrăgeai atenția, sau mi-o deturnai în altă direcție și, anticipînd posibila mea reacție, distanțîndu-te de sensul textului, recunoșteai că e dinadins umflat, smulgîndu-mi promisiunea că am să trec peste «răutățile intenționate», atenuate din capul locului prin desconspirare. La a doua lectură, m-au izbit furia subte-

rană a textului, setea cu care loveai în dreapta și în stînga, nevoia imperioasă (poate plăcerea) și ea irezistibilă, de a mă răni. Frazele, percepute inițial ca domoale, suportabile, frigeau. Cărbuni în realitate stacojii, turbați, ca sub foalele fierarului. Și nu doar o jignire sau o durere erau răzbunate (da, asta părea a fi, mînie vindicativă, ripostă intolerantă), ci un șir nesfîrșit, viața întreagă trăită sub apăsarea jugului. Am început să subliniez, să mîzgălesc, să pun semne de întrebare. Textul se cerea înfruntat, capetele de acuzare retezate, mînia punitivă demontată, compromisă. Contraargumentele veneau în avalanșă, se buluceau în capul meu, își cereau dreptul de a-mi salva onoarea, de a-l îngenunchea pe calomniator, de a restabili adevărul (care adevăr ? cel pe care eu însumi îl suspectez, îl privesc cu neîncredere și, din ce în ce mai frecvent, cu ostilitate ? pe acesta, nu conta pe care). Se trezise în mine polemistul, aveam chef de ciocniri la bară, de încleștare pe viață și pe moarte.

Știam ce am de făcut. Voiam să acopăr de sarcasm așa-zisa iubire eternă, inepuizabilă, înverșunată, supraviețuind oricăror calamități, conceptul fals de sentiment imanent, romantismul desuet care-și regenerează sevele, o viață întreagă, din oftaturi languroase, în vise stas, aspirînd la fericiri stereotipe. Voiam să-mi exprim nemulțumirea că prototipul «iubitului-Făt Frumos» a avut o vreme chipul meu și ușurarea că la un moment dat, cum recunoșteai, ai acceptat să îmbrace «orice chip», numai să fie, să veștejesc superficialitatea unui sentimentalism neverosimil, de o aderență agasantă, cu care nu am nimic de-a face. Acesta ar fi fost începutul. Aș fi pălmuit apoi «legalismul» tău, — motivația seacă a autoîmpăunării cu tot felul de adjective morale superlative — în care nu vedeam decît ipocrizie mic-burgheză. Aș fi rîs de pretenția ta că schimbarea repetată a contractelor matrimoniale e un «merit», și de supărarea că eu nu ți-l recunosc, și ți-aș fi spus deschis că «respectul» pentru «condiția legală» și perseverența încăpățînată de a o apăra

(înlocuind mereu contractanții) nu au fost altceva decît lipsă de personalitate, conformism. Nu m-aş fi oprit aici. Mi-aş fi bătut joc de «sfînta» ta indignare, acea emfază tipică prințeselor dezmoștenite și exilate, care evocă lacrimogen vremuri de aur, aruncîndu-le în obrazul parveniților incapabili să renunțe la un confort mediocru, în timp ce ele, dizgrațiatele, își duc crucea fără să se plece, fără să se plîngă, cu majestuoasă mîndrie disprețuitoare. Verva mea satirică ar fi atins și «afacerile» tale de familie, negocierile (unele foarte recente). N-aş fi omis, în această ordine de idei, nici ambiția gratuită de a face psihanalistului, în prezența soțului tău, mărturisiri complete privind cele mai intime frămîntări sufletești, neliniști, dorințe și așteptări. Ce-aș mai fi cravașat și pretenția de a vedea, în ce-ți scriu, vorbe mari, și de a pune pe seama lor interesul ce mi l-ai arătat – în timp ce tu însăți mă îngropi într-o adevărată grindină, într-un potop de cuvinte fulminante ; te-aș fi întrebat dacă acesta a fost lexicul folosit în nopțile de invocație romantică «indiferent către ce chip al dragostei». Cît despre trecut, aș fi încercat o comedie bufă cu «superbul știrb» care te sugestiona să nu-i vezi paharul cu proteză, descoperindu-i și «apreciindu-i», în schimb, înaltele virtuți cavalerești. Ți-aș fi răspuns la melodramaticul «cum să ne retrăim trecutul ?», în felul acesta : vomitînd mîlul aluvionar depus pe sufletele noastre. Aș fi rîs de absurditatea de a începe «numărătoarea» de acum două luni.

Iată ce replică ți-aș fi dat, dacă m-aș fi lăsat tîrît de iritarea provocată de a doua lectură. Dar am mai citit o dată. Nu, nu era ce crezusem. Nu erau palme, maliție, nu era vendetta. Geamătul înăbușit (această strangulare m-a indus în eroare) era, în fond, al unei naturi robuste, dornică de viață, plină de optimism, suferind din cauza neîntrebuințării. Nu e boală, degeaba consulți psihiatrii, despre așa ceva nu scrie în tratatele medicale, cei la care te-ai dus, n-au cum să priceapă. N-am văzut femeie mai aptă să prețuiască și să guste bucuria sănătoasă, să rîdă, să rîdă

din preaplin, dar și de prostia omenească, inclusiv de prostiile tale și ale mele. Prinzi ridicolul din zbor, și-l sancționezi cu jovialitate. Ce boală ? Ce morbiditate ? Ai altceva, un suflet urieșesc. Cum să nu suferi cu tot paradisul și tot infernul îngrămădite în tine ? Au greșit parcele la naștere, au turnat mai mult din toate și te-ai trezit într-o lume liliputană, în care n-ai ce face cu darurile tale.

Taifun ? Taifunul ești tu. Ai încercat de cîteva ori să te pui în mișcare. Ai fost deprimată. Cum să nu te deprime ? Neputincioși să țină piept, te interpretau în felul lor mărginit. Că ți-ai întors fața de la ei, nu doar de la ei, de la lume ? Pur și simplu ai înțeles că nu merită să te obosești. O femelă de condor pusă să viețuiască în ograda cu găini își va îngropa capul în pămînt și se va lăsa să moară. Că visai ? Visai piscurile de opt mii de metri, văile nemărginite, peisajul înzăpezit, nespurcat nici de priviri omenești, focurile albe, aprinse pe creste, de aștri. Ai trăznetul lui Jupiter în piept. Martirii poartă atîta dragoste în ei, că pot inunda lumea. Sînt triști pentru că întîlnesc oameni care nu doar că n-au nevoie de dragoste, dar se tem de ea.

Eu sînt demn de dragostea ta ? Odată mă ridicam mai sus decît tine. Pe cînd tu nu-ți cunoșteai aripile, nu-ți încercaseși puterile. Acum eu bat pe deasupra copacilor, iar tu — în tării. Capul mi-a rămas același, dar inima s-a micșorat. Aveam în ea coarde de violoncel, acum de scripcă. În raport cu tine sînt sărac. Iată, am ajuns pe căi ocolite la sensul «retrăirii trecutului». Ajută-mă să-mi redobîndesc aripile, ca să putem zbura pe deasupra tăcerilor veșnice ale Anzilor."

Trebuia să am puterea de a respinge osanalele tale, de a nu mă umfla în pene la lectura lor, de a te trage de mînecă și a-ți șopti : mai domol, nu sînt

condor, nu sînt urias, nu totul e la mine fabulos, sînt și eu o biată femeie cu defecte și calități, am făcut și prostii la viața mea, sînt produsul unor împrejurări nefaste, nu te pripi, nu te lansa în ditirambe, mai cercetează-mă, deschide ochii, fii realist. În loc să-ți spun asemenea cuvinte de bun-simț, am plîns ca o fetișcană, găsiseși coarda simțitoare și trăseseși cu arcușul pe ea, pînă aproape să mă faci să leșin. Una din slăbiciunile mele e tocmai aceasta : nu pot rezista la galanterii, la madrigaluri — așa am căzut în cursă în tinerețe, știi și tu —, cu atît mai mult la imnuri, îți dai seama ce se alege din inima mea ? Poate un caracter mai integru decît al meu ar fi riscat și ar fi contrazis panegiricul. Eu l-am luat în serios, dar de ce nu-ți recunoști vina, ca să mi-o reduci pe a mea ? Tu m-ai școlit și încurajat în stilul imnic. În scrisoarea ce urmează ridici acel stil la paroxism. Dar continui să-mi atragi atenția asupra pericolului evocărilor. Atenție la metamorfoze, strigi ! Cum să nu tresar ? Îmi fluturi chiar amenințarea de a hotărî, în caz contrar, să ne punem botniță.

„Te-ai referit odată la ecoul pe care-l găsește — și l-a găsit și în trecut — scrisul meu în conștiința ta. Vorbele mele mari, ai spus, sînt preluate de fantezia ta și prelucrate, amplificate. Experiența îmi demonstrează că, într-adevăr, au un rol nefast. Exceptînd două-trei pagini — care ți-au mers la inimă — scrisorile te mîhnesc, te lovesc, surpă în tine maluri înalte, măcelăresc iluzii, vise, tot. De ce nu realizez, cînd scriu, că frazele mele se umplu de explozibil ? Să n-ai nici o îndoială, nu vreau să te fac să suferi, cel puțin din motive egoiste, suferința ta îmi dă sfîrtecătoare și obsedante mustrări de conștiință. Ultima dată, fiind pățit, mi-am luat unele măsuri de precauție. Am pus pagini întregi sub semnul — nu al îndoielii, îndoiala mă întovărășește tot timpul —, sub semnul erorii certe.

Am mai adăugat ceva prin viu grai, luînd distanța față de text. Prevederea n-a atenuat efectul, s-a dovedit inutilă. Te implor să mă crezi, niciodată nu încolțește în mine intenția de a te lovi. Totuși stă scris : «am tras în tine». De ce ? Am intuit în clipa aceea că vorbele mele vor deveni proiectile ? O secundă am gîndit cu capul tău, am detectat cu sufletul tău ? Nu e exclus, dar pînă în prezent ar fi singurul caz în care m-am pus în locul tău în timp ce scriam. Înseamnă că sînt pe cale să ajung la o dublă conștiință — a nevoii de a vorbi pe limba mea și, în același timp, de a asculta cu urechile tale ? «Pe cale» e mult spus — cu o floare nu se face primăvară.

Logica mea are, totuși, ceva șubred : pe de o parte, nici cea mai mică dorință de a te răni, pe de altă parte, apăsarea pe trăgaci. Apăsarea în ce scop ? aici e cheia, căci totuși țintesc ceva. Poate mă las acționat de impulsul de a te tulbura ! De a-ți scoate la suprafață ceea ce presimt că ai îngropat, de a te primeni, de a stîrni în tine talazuri — măreția apelor învolburate ! — pentru a mă îmbăta cu pulberea fosforescentă, răcoroasă, mirosind a alge, a adînc, a taine milenare. Îmi place să cred că mă vei înțelege și nu mă vei condamna. Totuși, unde greșesc ? Voind să îndrept asupra ta vîntul renăscător — ți-am mai spus, vîntul și marea se îmbrățișează și se contopesc într-un singur trup — trimit trăznetul. Auzul tău e neobișnuit de fin, superacut, și ceea ce pentru alte urechi s-ar înscrie în limite decibelice normale, îți detună creierii. Ar trebui să te obișnuiești cu diapazonul cuvintelor mele. Sau, ca la radio, să dai butonul înapoi pentru ca mesajul să se liniștească, să înceteze a-ți mai bubui în urechi.

Și în altă direcție aș mai căuta explicația. Dacă fantezia ta dilată vorbele mele scrise — și așa mari —, imaginația mea mărește la maximum, și mai ales deformează, deformează monstruos, orice evocare — evocări voite sau întîmplătoare, aducînd în prim-plan un moment, o împrejurare, o ființă din trecut, sugerînd

o înclinație, un obicei, o performanță a ta din alte vremi, sau mai multe suprapuse, aglutinate, constituite într-un ansamblu... Să luăm frazele mele despre dans, și despre un anumit partener ! Nu ți-ai dat seama că emană dintr-o tulburare, dintr-o drojdie ? Nu cuvintele erau grandilocvente, revolta mea a fost violentă. Cum se numește această stare ? Înțelegi și singură. Sau frazele despre așa-zisa ta convenționalitate mic-burgheză. De unde au izvorît ? Din analogia pe care am făcut-o între ostentativa participare la «cina cu icre moi» și manierismul arogant — mi se părea mie — afișat la «cina noastră». Te voiam înfometată, cu simțurile dezlănțuite în acest modest ritual — insolit pentru noi și, poate, pentru multă vreme singular —, renunțînd la orice etichetă. Chiar de anorexie să fi suferit, împrejurarea trebuia să-ți însutească secrețiile gastrice. Amintindu-ți ce anemică era cina, vei găsi ridicolă pretenția. Dar tocmai de aceea, cu atît mai mult. Doar nu eram atît de absurd să vreau să ne îndopăm de-adevăratelea. Doar să fi avut poftă. Lipsa ta de poftă, în raport cu ce-mi evocaseși de la cealaltă cină, m-a demoralizat. Iată elemente ilustrative despre metamorfozele ce se produc în mintea mea, și despre felul cum îmbracă ele haina cuvintelor.

Ce e de făcut ? Realiști rămînînd, ce posibilități există ? Să mă străduiesc eu să cobor vocea, pînă la șoaptă, știind bine că și aceasta va răsuna în capul tău ca un urlet. Să înveți tu să dai volumul mai mic la difuzor, pentru ca plusul de decibeli să nu atingă (sau să nu atingă prea grav) centrii ușor (ușor e un eufemism) iritabili, centrii de angoasă. Și ar mai fi — trei —, să-mi atrofiez receptorii dereglați, să încerc să-mi «normalizez» fondul aperceptiv. Dar de asta nu garantez. Așa cum nici tu nu poți să-mi dai asigurări, în ce te privește. Sîntem programați anormal. Singurul lucru posibil, în extrem, este să ne punem căluș la gură, să amuțim. Adică să umblăm în vîrful picioarelor, să ne menajăm susceptibilitățile. Am reținut însă cu o extrem de mare bucurie — că nu vrei asta. Te-am

admirat cînd ai respins prompt propunerea de a-mi edulcora mesajele în scopul de a te cruța.

Să fie o fatalitate ? Văd, totuși, o cale ! să nu absolutizezi exagerările din scrisul meu, să faci efortul de a le integra în ansamblu. Nu te-a ars, de fiecare dată, dogoarea cuvintelor – fie ele bune sau rele ? E drept, în comparație cu teancul primit de la tine, paginile mele pot părea palide. Lunga ta scrisoare este un imn patetic, n-am mai văzut o asemenea revărsare de elan extatic. Firește, am descoperit și în «Cîntarea cîntărilor» compusă de tine vîrfuri de pumnale. Și ce dacă ? Amanții se mai și înjunghie. Singura nedumerire iscată în mine a fost în legătură cu consumul prea frenetic de energie sentimentală. Nu există riscul unei epuizări prea rapide ? Cine poate susține o partitură lungă, la această acută ?

În comparație cu exaltarea ta, scrisul meu poate părea mai stăpînit. E firesc, prefer liturghiei, tomografia. Tomografia pe propriul suflet. Ți-l ofer privirii, milimetru cu milimetru – evident, în atmosfera puțin rece, puțin posomorîtă a sălii de investigații –, pentru a-i cunoaște țesuturile intime, și a descoperi cu proprii tăi ochi tumorile sau mugurii acestora, în unele cazuri chiar înainte de a afla eu însumi de existența lor. Ce ciudat ! un om al practicii exersează pe claviatura liricii, iar un liric de profesie se căznește să mînuiască instrumentele preciziei. Nu o facem, instinctiv, pentru a veni unul în întîmpinarea celuilalt ? Chit că efectul nu e cel dorit ? Că pe mine mă intrigă revărsarea ta, iar pe tine te usturǎ apăsarea bisturiului meu ? Să ne plîngem și de asta ?"

Am fost o elevă sîrguincioasă, nu ? N-am ieșit din cuvîntul tău. În privința imnelor, nu m-am lăsat pe tînjeală. Nu mi-am pus căluș, am vorbit despre trecut, dar conform așteptărilor tale. Parcurgînd scrisoarea, am subliniat cîteva cuvinte, subtil strecurate, des-

pre suferința pricinuită ție de suferința mea. Nu vreau să insinuez că le-ai inserat cu vreo intenție ascunsă. Dar nu-i arăți cu degetul unei femei chiar toate punctele slabe. Ai ajuns la concluzia că am uzat uneori de prefăcătorie. M-am prefăcut că sufăr mai mult decît în realitate ? Cine poate să stabilească o graniță exactă ?

Recunosc, așa ți-am spus atunci la telefon : vino, Cristi, te implor. Voi mărturisi totul. Arată-mi un dram de omenie, la asta are dreptul și cel de pe urmă criminal. Am fost hotărîtă să mă țin de cuvînt, nu te-am atras în cursă, n-am intenționat să te îmbrobodesc. Am început să deapăn faptele cum s-au petrecut, numai că fapte nu prea au fost, iar tu, setos de concret, ai văzut în lipsa de substanță a povestirii dovada revenirii la minciună. Ce să fac, Cristi, lucrurile nu s-au petrecut cum rezultă din confesiunea mea inițială. N-am trăit cu Fărcașu, cum ți-a băgat în cap Lizi. E drept, am fost la locuința lui, am fost cu Lizi, am ascultat muzică, ne-a servit cu înghețată. Ceea ce pare incredibil, și de aceea n-am îndrăznit să susțin în fața ta, e că n-am fost a lui pînă la cununie. Vedeam că nu crezi și îmi venea să-mi smulg părul din cap. A fost cineva într-o astfel de dilemă ? Să tac ? Însemna să mă recunosc vinovată. Să continui ? Auzeam cît de searbăd, de fals suna adevărul meu, cu atît mai mult cu cît îl depănam fără convingere, cu lehamite. Să revin la varianta picantă dar inventată, de dinainte, nu mai aveam putere. Poate așa ți-aș fi redobîndit încrederea, dar îți pierdeam dragostea — și asta prin cea mai rușinoasă minciună. Să cîștig timp, era tot ce-mi mai puteam dori. Să te împiedic să pleci. Am acceptat o tranzacție : să primesc fotografiile și scrisorile mele și să-ți aduc partiturile. Dar nu mă puteam mișca din loc. Mă grăbeai, nu mai voiai să schimbi nici un cuvînt, așteptai în picioare crunt, pietrificat. M-am ghemuit în fotoliu și, cu moartea în suflet, cu ultimele puteri, am început să te acuz. Nu știu ce-am îndrugat, tot ce-mi venea pe limbă, mă înflă-

căram văzînd cu ochii, credeam și eu. Nu te-ai obosit să-mi răspunzi, nici măcar să mă privești. Mi-am pierdut șirul. Atunci te-am auzit spunînd că ai iubit cîndva o fată zveltă, veselă și luminoasă, cu miini febrile și buze duioase. Că a murit demult. Că de-atunci, de cîteva ori, la diferite vîrste, o femeie a încercat să-i împrumute numele, să-i fure chipul, să se strecoare în inima ta pentru a-i lua locul. Eu eram ființa aceea. Vicleșug cusut cu ață albă — ai spus — cum să-mi reușească ? doar nu erai orb să nu vezi că sînt o intrusă deghizată, o uzurpatoare ! De curînd, din nou mă folosisem de numele ei, dîndu-mă drept iubita ta moartă în tinerețe. Îmi reaminteai că din prima clipă mi-ai spus că nu mă cunoști. Ai repetat de cîteva ori : „puteam să trec de un milion de ori pe lîngă dumneata, fără să-mi atragi prin nimic atenția". Pretindeai că de data aceasta am uzat de mai multe și mai perfide trucuri, și mărturiseai cu rușine și căință, că pentru moment te-am făcut să șovăi. „N-am să-mi iert — ai rostit îndurerat — cvasitrădarea scumpei dispărute." Eu, însă, îmi spuneai pentru prima oară dumneata, continuam să perseverez în lugubra farsă. Credeai că nu știu ce e o impietate, dar chiar așa, în calitate de cel mai josnic Tartuffe, întreceam orice măsură. Mi-ai interzis să mai pomenesc „numele drag". „Dumneata — ai șuierat — ești o străină, ca atîtea milioane care foiesc pe străzi." Susțineai că nu știi de unde vin, că nu-mi cunoști trecutul, bănuiai, după înscenarea la care mă dedasem, că a fost unul murdar, dar nu te interesa, nu voiai să afli nimic despre mine. Îmi cereai încruntat să nu mai profanez amintirea neînlocuibilei tale defuncte, să nu-i mai spurc numele cu buzele mele triviale, să nu mai ating mîinile grosolane de îndepărtata ta poveste de dragoste. Dacă-mi aduc bine aminte, ai încheiat cam așa : „Te-a înghițit din nou masa anonimă a străinelor ce umplu străzile, și dacă ai să-mi mai ieși în cale, n-am să te mai văd. Vei fi aer, vid !" Sînt convinsă că ai uitat aceste grozăvii, n-ai mai repetat abominabi-

lele cuvinte, dar mie mi s-au întipărit pe scoarță pentru totdeauna.

Ce se petrecea cu mine în timp ce ascultam ? Aveam priviri de nebună, nu e așa ? Nu mă mai simțeam în stare să scot nici o vorbă, coardele vocale se făcuseră sîrme. Venise sfîrșitul. Animal încolțit, înconjurat de gurile țevilor de pușcă, știind că nu mai e scăpare, așteptînd detunăturile. Ai poruncit scurt, aspru, răgușit : partiturile ! Mă gîndisem că n-ai să pleci fără ele și, mărturisesc, mă hotărîsem să nu ți le dau, sau să amîn cît mai mult momentul. Nu se mai putea. M-am sculat cu greutate din fotoliu, îmi amorțiseră picioarele, mergeam ca o oloagă, și m-am îndreptat spre dormitor. Ai venit după mine și ai asistat la operațiunea sortării, printre partituri se găseau și file scrise de mine, le alegeam grijuliu cu mișcări moi, neîndemînatice, rupeam ce nu era trebuincios. Orice urmă de împotrivire se stinsese în mine. Devenisem ascultătoare ca un copil și, deși nu mă ajutau mîinile, voiam să-ți arăt că fac treaba cu sîrguință și conștiinciozitate. Văzîndu-te întunecat, în picioare, mi-am dat seama că sînt o gazdă neatentă, te-am invitat să iei loc, m-am oferit să-ți aduc o răcoritoare, am rămas uimită cît de liniștită și politicoasă puteam să fiu. Mă zbuciumasem pînă atunci pentru că stătusem la capătul unui muribund și mă luptasem cu moartea. Făcusem tot ce e posibil, dar moartea mi-l răpise. Așa se întîmplă după catastrofe, te liniștești, te miri și tu de unde găsești puterea să faci ce e de făcut, preocupîndu-te și de cei din jur, să nu le lipsească ceva, să nu se simtă prost. Catastrofa nu e a lor, ei nu trebuie să resimtă efectele. Vorbești cu toată lumea blînd, proteguitor, cu o cordialitate obosită, dar nu absentă. Te îmbiam cu răcoritoare și îmi continuam îndeletnicirea domol, metodic.

Cînd am terminat de sortat, am împachetat frumos partiturile și te-am ajutat să pui pachetul în mapa cu care veniseși. Ți-am spus doar atît : ce săracă mă lași, Cristi ! Nu ca să te înduioșez, făceam doar o

constatare. Parcă executam un testament, respectiv mă supuneam hotărîrii de a da tot, rămînînd în sapă de lemn. Nu era vorba de aur, titluri de proprietate, valori, ci de lucruri neconvertibile în bani, fără preț pentru alții. De ce mi se luau ? Nu mă răzvrăteam, nu mă împotriveam. Plîngeam încet, fără zgomot, rest dintr-un plîns aproape în întregime consumat. Cum fac copiii care nu mai știu să se oprească, deși durerea le-a amorțit.

Mi-am luat de dincolo scrisorile și fotografiile. Mă apucase un fel de zel al ordinii. Am murmurat cu o mirare blajină : chiar totul ai adus, nu vrei să păstrezi măcar portretul ăsta din tinerețe, unde sînt așa nenorocită ? Pesemne că mi se golise mintea. Tocmai acela îți repugna. El reprezenta „trucajul" cu ajutorul căruia urzisem legenda vieții de iască.

Ce mai urma ? Să întinzi mîna, să-ți iei mapa și să ieși pe ușă. Pentru totdeauna. Gîndul acesta m-a trezit. Cristi, scoate-ți haina, mai stai cu mine o oră, o jumătate de oră. Ultima dată, nu-ți cer nimic. Dacă vrei, nici nu vorbim, ne așezăm aici, nu te ating, lasă-mi, te rog, amintirea asta. Nu te-a impresionat rugămintea, dar ți-ai adus aminte de scrisoare. Mi-ai cerut să o citesc cu voce tare. M-am supus. Am rămas uimită. O caligrafie aproape indescifrabilă, litere scălămbăiate, așezate incongruent, neputîndu-se organiza în cuvinte, fraze lăsate în suspensie, gîndire incoerentă, lacunară, detalii și concluzii privitoare la o epocă trecută la alta, și invers. Am realizat ce impresie îți putuse produce. De această scrisoare depinsese totul. Te înțelegeam, Cristi, găseam deplin justificate exclamațiile notate pe margine cu carioca roșie, cuvintele biciuitoare, pline de batjocură, nedrepte unele, neadevărate în ordinea realității știute de mine, dar absolut firești în logica ta. O redactasem într-o stare de agitație și tulburare fără margini, reflecta gradul maxim de emoție atins de mine vreodată. Nu cunoști starea în care nu-ți mai poți aduna gîndurile, în care ideile își pierd șirul și treci de la una la alta în vir-

tutea unor impulsuri dezordonate, cînd ți se golește mintea și-ți dispar toate argumentele. Nu cunoști această stare, nu e așa ? Într-adevăr, după lectura acestei scrisori de ce ai mai fi acceptat să te întîlnești cu mine ? Acum ce mai aveam de făcut, ce puteam să-ți mai spun ? niciodată n-am fost atît de convinsă de nevolnicia mea, pierdusem orice punct de reper, nu mai vedeam nici o ieșire din hățișul fabulațiilor și minciunilor

Deodată mi-ai pus o întrebare simplă, elementară prin bunul ei simț. Cum poți să mai ai un pic de considerație pentru tine, Magda, cînd despre unul și același lucru menții ca valabile trei variante ? Că ai sărit în copcă 1) pentru că te părăsisem eu, 2) pentru că pasiunea ta pentru Fărcașu fusese deconspirată și taxată vinovată, 3) pentru că lumea (școala, familia, societatea) te agresase și mîndria rănită ținea să-i dea o lecție usturătoare. Această întrebare m-a dezmeticit. Într-adevăr, emisesem trei versiuni care se băteau cap în cap. Am încercat să-mi răspund. Mult timp o ținusem morțiș că tu ai fost cauza. Oricît de moale, de nehotărît, ai respins legenda. N-am mai știut să dreg lucrurile. Singur ai afirmat că nu știu să mint, că mint stîngaci, fără subtilitate. Am devenit conștientă de gravitatea jocului la care mă pretam. Îmi întindeai mîna, dar o voce din mine îmi șoptea : vezi ce faci cu atuul, lași să se piardă atuul ? În realitate, se pierduse de la sine, nu mai dispuneam decît de neîncrederea ta, și de un crîmpei de afectivitate în virtutea căruia manifestai răbdare.

De data aceasta m-am despărțit pentru totdeauna de atu, și cu o liniște la care nu sperasem. Nu m-ai întrerupt, privirile tale exprimau curiozitate calmă, încurajatoare. M-am apropiat de Fărcașu ca să mă răzbun pe tine, ți-am spus. N-aș fi pregetat să te pălmuiesc, evident, cu condiția să o simți. Nu simțeai însă nimic. Am fost de la început trufașă — numai tu n-ai observat. Ca să-ți dezvălui în ce a constat apropierea de Fărcașu impunea să recunosc ceva umilitor.

Fărcașu a fost o viperă. Poseda arta de a-ți sugera cea mai mare intimitate dar, galant, te ținea la distanță. Îmi ațîța nerăbdarea de a fi culeasă. Întindea mîna, dar pe lîngă mine. Și totuși mă ceruse de nevastă, nu mă slăbea cu atențiile – publice, observabile, comentate în oraș. Mă trata îndatoritor, ceremonios, ca pe un obiect de cult în fața căruia te pleci la distanță, sau pe care, în cel mai bun caz, depui un sărut evlavios. Imaginează-ți, asta venea după eșecul cu tine, aveam o decepție la bază, și încă una mare, foarte mare. Nu insist, vreau să mă lecuiesc de bombasticism, de demagogie sentimentală. A fost o caiafă Fărcașu, știa precis că dacă nu procedează așa, nu mă are de nevastă. M-a împins pas cu pas pînă la buza copcii. Totul se petrecea pe fundalul conflictelor mele cu tata, care mă trata ca pe o sclavă, care, într-adevăr, m-a pălmuit în public, dar nu cum spune Lizi, pentru că m-ar fi prins la Fărcașu, ci pentru caracterul meu recalcitrant. Iată, trufia rănită a fost cauza. Voiam să-l pedepsesc pe Fărcașu, pe tata, pe amîndoi. Să pun capăt umilințelor. Mă consideram născută sub o zodie nefastă ; neînțeleasă, frustrată, batjocorită. Am afirmat ce greu îmi este să susțin că implicarea ta în „actul desperat" este minciună de la cap la coadă. S-a întîmplat după o jumătate de an ? Ei și ? Ce însemna o jumătate de an la vîrsta aceea ? Cum îți închipui că se putuse șterge tot ? Asemenea decepții te marchează, Cristi. Și ce e cu asta ? ai să întrebi. Ca să înțelegi de ce nu sînt convinsă că am mințit sută la sută.

Mă pornisem. Voiam să continui, să trec la episodul cu contabilul, zugrăvit de tine caricatural, de fapt n-ai făcut decît să îngroși puțin modul aberant în care l-am descris în scrisoare. După două-trei propozițiuni m-ai oprit, indiferent, chiar nerăbdător. Nu te interesa. Nu vrei, totuși, să asculți ? Nu ! Nici despre ceilalți ? Nici ! Îmi puseseși, totuși, unele întrebări, de-a lungul timpului, mă eschivasem cît putusem, decolorasem imaginile, negasem. Mi-ar fi făcut plăcere să

te văd gelos. Mă înșelasem. La o întrebare timidă a mea, ai confirmat. Dacă în loc să minți, ai fi marcat corect diferitele capitole, n-ar fi existat traumele astea stupide. Nu ți-aș fi cerut detalii, nu sînt curios din fire, înțeleg să respect viața unui om, bineînțeles, dacă și el și-o respectă. Va să zică, așa ! Mințisem degeaba, numai ca să-mi fac rău. Ce inspirație ! De ce te-am crezut capabil de gelozie ? ba de una ieșită din comun ? Am supraestimat sentimentul ce mi-l porți ? Probabil, deși întotdeauna am fost conștientă că între sentimentele noastre există un mare decalaj. Dar chiar așa ? Înseamnă că mă iubești foarte puțin, am îndrăznit eu. N-ai dat atenție. Ai revenit la Fărcașu, rămîneau elemente neclare. El ce-a făcut ? Ai rămas uimit, și pe bună dreptate. Nu făcuse nimic. Nici măcar o întrebare nu mi-a pus. De ce n-a vrut să știe ? Din același motiv, probabil, pentru care n-au vrut nici ceilalți. Tata, mama, prietenele. Dar cînd a început să slăbească dragostea mea pentru Fărcașu ? Nu știam să răspund precis. În primul rînd nu sînt sigură că l-am iubit. Poate mi s-a părut, fetele cad frecvent pradă unor asemenea erori. Ai insistat : cînd mi-am dat seama că nu-mi place ? Destul de repede, după căsătorie. Nu era ce crezusem. Dar tu pentru el ? Nu știu, a rămas o enigmă. Nu m-am obosit s-o dezleg. De altfel, văzînd cît de prost merge căsnicia, a pretextat schimbări de tactică în afaceri și s-a mutat la București. Se întorcea o dată sau de două ori pe lună, să zicem. Stăteam la mama. Doi ani am fost aproape despărțiți. Cînd am venit și eu în București...

Asta știai. Ai pomenit de întîlnirea noastră, survenită la patru ani după căsătorie. Survenită ? nu ! provocată de mine, după ce îți dădusem de urmă. Te prefăceai că uiți acest amănunt, sau nu-i dădeai nici o semnificație. Mi-ai reprodus a nu știu cîta oară ce-ai auzit din gura mea. Îți făcea plăcere să repeți acele cuvinte. Ele puneau într-o lumină crudă eșecul meu. Eram tînără, te consideram încă cel mai bun prieten, m-am confesat deschis. Mi-ai amintit că-l uram și-l

dispreţuiam, că eram scandalizată, revoltată. De ce acum n-am mai fost în stare să mă ridic la sinceritatea de atunci? Viaţa, Cristi, m-a făcut prudentă, neîncrezătoare, m-a învăţat să-mi fardez trecutul, să nu-i dezvălui toate ridurile, cearcănele – iată, recunosc – la ce bun să pun în lumină hidoşeniile? nu se răsfrîng şi asupra imaginii mele? Ai revenit la perioada dinaintea căsătoriei, la incidentul cu copca şi am realizat deodată cu cît calm, cu cîtă detaşare, aproape răceală, aş zice, discutai despre capitolul cel mai tulbure, frămîntat şi dramatic din viaţa mea, de care pînă nu demult te atingeai crispat, răscolit, torturat. Îmi scriseseşi odată aceste cuvinte care m-au zguduit:

„Am certitudinea că încă îmi ascunzi adevărul despre noi, cel vechi, bineînţeles. Învălmăşeala, haosul în care învălui trecutul nostru – şi cel de după el – nu-mi pot abate atenţia. Dimpotrivă! Inversarea cronologiei, golurile de memorie, hocus-pocus-ul cu logodna ş.a.m.d. devin tot mai penibile. Există un punct, un punct nevralgic pe care nu îndrăzneşti să-l dezvălui – şi pînă cînd n-o vei face, din partea mea nu vei avea linişte. Ai să spui că e ridicol să mă crampone de un fapt îngropat. Sînt un adult serios, nu? Mă împiedic de fleacuri? te schingiuiesc pentru ceea ce tu ai uitat demult? Nu, Magda, nu e aşa! Acela a fost momentul vînzării, şi trebuie să ţi-l asumi total. Nu-mi place la tine – şi acesta e cuvîntul cel mai blînd – că fugi de răspundere. Ai creat o legendă în legătură cu acel incident – implicîndu-mă de o manieră total neverosimilă – şi nu vrei cu nici un chip să renunţi la ea. La început am oscilat. Acum ştiu. Cînd, după un îndelung zbucium, nu ţi-am trimis scrisoarea, intuiţia nu m-a înşelat. Nu eu fusesem cauza, altcineva detonase nervii tăi, mai bine zis am-

biția ta, temperamentul tău dîrz. Cît de jalnică și neroadă ar fi fost trimiterea scrisorii. Mărturisește acum ! Dezleagă-mă, dă-mi liniștea."

Citind aceste rînduri, mi-am dat seama că am în mînă cheia unui mister, un mare atu. E urît să minți, dar orice minciună conține un dram de adevăr, și cu timpul acumulează și altele, se împletește cu adevărul, ajung de nedesfăcut. Nu sînt toate miturile așa ? Cine mai știe pînă unde a fost adevărat, și de unde a început minciuna ? Și trecutul nostru devenise legendă. Acum, în timp ce răspundeam la întrebările tale, generate parcă de o curiozitate profesională, realizam că misterul iubirii de tinerețe s-a spulberat, că tot ce fusese izvor magic s-a redus la cîteva fapte banale. Gravitatea, dramatismul, fiorul se duseseră. Pentru a doua oară mă vedeam sărăcită, deposedată de ce avusesem mai valoros. Știu cum spui tu : nu există valoare în minciună. Orice om rațional, demn, gîndește așa. Și eu. Numai că inima se supune altor logici, ea se hrănește din altceva. Odată despuiat misterul, pe ce mă mai puteam bizui ? Susținusem mereu, și e limpede de ce, pricepi acum substratul ? că esențial pentru noi e prezentul, că adevăratul început este cel de-acum. Că n-avem nevoie de proteze, de cîrjele trecutului, că dragostea de azi poate merge pe picioare proprii, poate trăi din sine, a acumulat destulă substanță ca să reziste oricărei încercări.

Există un moment cînd tu ești sincer fără a fi crud, cînd spui adevărul fără răutate, cînd oricît de colțuroase ar fi cuvintele, nu rănesc, pentru că le înmoi în gingășie. Am tot amînat să te întreb, dar pînă la urmă mi-am luat inima în dinți și am făcut-o. Cristi, cum vezi tu viitorul nostru ? Fără trecut ? ai întrebat la rîndul tău. Da. Șchiop, Magda, șchiop. Vom încerca să mergem într-un picior, cît ne vor ține pu-

terile. N-avem de ales. Cel mai greu va fi să ne familiarizăm unul cu altul în calitate de străini deveniți, din întîmplare, amanți. Ce vom găsi în noi acum, după ce ne-am golit de vechile iluzii ? Vom putea fi buni, îngăduitori ? Te-am întrebat. Odată mărul discordiei îndepărtat... — Așa numești tu amintirile tinereții ? — nu m-ai lăsat să termin. O gură mare, flămîndă, a mușcat tot timpul din viața noastră, Magda. Fiecare a fost o ciosvîrtă pe o masă de ospăț. Cît s-a mîncat și cît a mai rămas ? Sîntem resturi. Avem cicatrici urîte, urme de dinți. Înăuntru. În afară, s-au interpus între noi, pentru totdeauna, trei dușmani : minciuna, prefăcătoria, neîncrederea. Cît vom putea suporta mirosul hoiturilor ?

10

Nu îmi era clar dacă tonusul sentimentelor tale a scăzut datorită suitei de incidente legate de ultima „dezvăluire", sau pentru că le venise sorocul, se epuizaseră de la sine. De înşelat nu mă înşelam, asistam la anemierea lor progresivă. Pur şi simplu trăgeam de tine. Dacă n-aş fi pus eu mîna pe telefon, chiar nu ţi-aş mai fi auzit vocea, dacă n-aş fi trecut pe la filarmonică, invocînd fel de fel de pretexte, nici că te-aş mai fi văzut. Intraseşi într-o apatie deprimantă. Totuşi, nu m-am dat bătută. Găseam putere să fac haz de necaz. Nici prin minte nu-ţi trecea să mă cauţi, nu e aşa ? – începeam convorbirea telefonică. Cum de n-ai lăsat vorbă că eşti în repetiţie, sau că ai plecat azi-noapte în turneu ? Stai cu frica în sîn să nu zbîrnîie telefonul. Cine să fie ? pisăloaga !, nu mă lasă nici să-mi trag sufletul. Nu-mi spui că tocmai ieşeai pe uşă ? că eşti îmbrăcat ? că te-am întors din drum ? Eu foloseam formula asta frecvent, e salutară. Sînt cu tovarăşul cutare, aşteaptă jos maşina, în cinci minute trebuie să fiu la... aruncam după inspiraţie numele unei autorităţi, născoceam un eveniment. Preia-o, mergi la sigur, nu strici nici relaţiile dacă n-ai destulă francheţe, sau nu eşti încă hotă-

rît s-o faci, mai lași o portiță deschisă. Te instruiam cum să mă expediezi de o manieră amabilă. Nu protestai, nu mă apostrofai că-ți atribui gînduri și intenții urîte, nu mă contraziceai. Mă prefăceam amuzată, pasămite șarjam, ca și cînd în realitate situația s-ar fi prezentat în roz, altfel mi-aș fi permis eu să glumesc ? De ce mi-oi fi închipuit că bravada, autopersiflarea mă aranjează cel mai bine, și că vor termina prin a te cuceri ? La drept vorbind, nu aveam de ales. Decît o voce sumbră, de cobe, de casandră, sau una plîngăcioasă, încărcată de reproșuri...

Da, dacă te-aș fi lăsat în pace, adio ! Nu era vreme de ambiție, de mîndrie, preferam să îngroș obrazul. Te plictisiseși de mine ? Moartă, coaptă, nu trebuia să te slăbesc, să te las să aluneci, să-mi scapi printre degete. O atare prostie nu mai eram dispusă să fac, calea asta nu ducea la nimic, o încercasem în tinerețe, se soldase cu dezastru. Te pisam mărunt, mărunt... Gloria zicea că nici o femeie cu cap nu se bagă pe gîtul bărbatului, și că, îngrețoșat, mai devreme sau mai tîrziu ai să dai bir cu fugiții. Mă bazam pe un singur lucru – de ce altceva să mă agăț ? – îmi spuseseși de cîteva ori că numai femeile foarte îndrăznețe au avut acces la tine. Găseam o logică aici, știam cît ești de vanitos și, în pofida sfaturilor Gloriei, și a bunului-simț, îmi ziceam că pisălogeala te măgulește, că dacă mă vrei, numai așa mă vrei – sclavă curajoasă și posesivă, roabă tenace, acaparatoare, nedescurajată de capriciile tale, fără să plece chiar dacă e lovită cu piciorul, dimpotrivă, îmbrățișînd piciorul crunt. Îmbrățișîndu-l, legîndu-l cu lanțuri moi, femeiești, să nu se mai poată clinti. Culmea, acest raționament rudimentar își confirma valabilitatea, se dovedea perspicace. Tot ce-am obținut de la tine, lui i se datorește. Ce-am obținut ? ai să întrebi. Continuarea, oricum dar continuarea, „tragerea tărgii pe uscat". Mulțumitor ? Ce puteam face ? Uram eliberarea ta, putința de a trăi fără mine. Am făcut o socoteală sumară și am ajuns la concluzia că ți-ai redobîndit autonomia în

proporție de 90 la sută. Ai fi putut să nu mă vezi o lună, două, nu e așa ? Să nu mă mai vezi deloc.

Doar cînd ajungeai în brațele mele redeveneai cel dinainte. Dar cît te țineam în brațe ? Lumea exterioară mi te smulgea. Firește, era mai tare. Într-o seară n-am vrut să te mai las să pleci. Într-o seară de duminică. Mă obișnuisem cu ideea că duminica e soro-cul, mă învățasem să mă supun fatalității. Totuși, am închis ușa și am ascuns cheile. Te-am sechestrat. Nu mai rabd, nu mai pot să îndur să mă lași singură. Ne-am așezat în fotolii, față în față, ca două oști dușmane. Începea războiul nervilor. Firește, înving cei cu nervii mai tari. Din păcate, am fost nevoită să te las cîteva minute singur. Cînd m-am întors, descuiaseși ușa. Dibuiseși cheile. De ciudă, îmi venea să mă dau cu capul de pereți. Te-am rugat să ciocnim un pahar de plecare. Nici nu te-ai atins, eu am dat pe gît ditamai pocalul cu coniac. Apoi am propus să te duc acasă cu hîrbul meu. M-ai respins. Cu coniacul în cap, la volan ? Nu mă urc. N-am chef să figurăm mîine la cronica funerară a „României libere". Te-am condus pînă jos, hotărîtă să nu cedez, dar în timp ce descuiam mașina, ai oprit un taxi. Am fugit după tine pe stradă, te-am ajuns cînd te așezai pe banchetă. Cu o forță supraomenească, te-am smuls. Ne-am zbătut ca apucații. Ai văzut cîțiva trecători apropiindu-se, mușchii ți-au slăbit. Șoferul a trîntit portiera și a demarat, înjurînd. Așa ceva nu-i mai văzuseră ochii — o femeie recuperînd un bărbat dintr-o mașină aproape în plin mers. Mi-am încleștat degetele pe brațul tău și te-am obligat să intri în „gioarsă". Coniacul și-a făcut efectul, te-am dus pe trei cărări, de cîteva ori am fost pe punctul să mă ciocnesc. Ce-am realizat ? Ți-am impus voința ? Ți-am demonstrat că știu să lupt, că pot să cîștig ? Prostii. N-ai scos un cuvînt, deși ți-am repetat, de nu știu cîte ori, cu o ură înverșunată, ce mult te iubesc. Te-am depus în fața casei. Nici „bună-seara" n-ai zis. Aveai să mă pedepsești, nu încăpea îndoială. Dorisem să îngrădesc blestemata ta de libertate. Nu îngrădisem nimic.

Mă dădusem în spectacol, numai asta făcusem. Îmi era rușine ? Ce rușine să-i fie cremenei ? Am accelerat ca o dementă. Speram să mă răstorn, să intru într-un stîlp. Poți să-ți imaginezi cum am petrecut noaptea ? Am venit a doua zi ca să-mi încasez porția, să-mi iau papara. De data asta aveam de gînd să mă pedepsesc singură. Mă hotărîsem să-ți dau libertate deplină, acceptam să ne despărțim. Mă convinsesem din nou că te jucaseși cu mine. Toată viața. De ce crezusem ? Cu dinții încleștați, luasem decizia să renunț. Am apucat să-ți fac cunoscute crîncenele mele intenții ? ceva oi fi bălmăjit, dar dorința de a mă apropia de tine a eclipsat totul. Am uitat eroicul proiect. Doar te-am mustrat. Asta îmi era la îndemînă. Ți-am zis că ești sterp, uscat, gol. Un pigmeu. Eu, munte de diamant sclipitor, tu, jivină tîrîtoare. O luasem razna. Ce munte, ce jivină ? În timp ce gura mergea, mă convingeam cît de legată, de dependentă sînt de tine. Nu cumva — mi-a trecut prin cap — în asta chiar consta forța mea ? Erai tulpina, eu frunzișul. Ce stejar falnic se vrea despuiat ? Solitar, da, de acord, dar cu podoaba foșnitoare pe el. Ea îi dă viață, mișcare, sunet, mister. Ce stejar se plictisește de coroana sa verde, sau galbenă, sau roșie, după anotimp ? Golași, marii arbori sînt triști, ai auzit ce lugubru își sună scheletele în vînt ? Pe asta mizam : aveai nevoie de mine ca element de decorație. Zeilor li se face lehamite de adoratori ? E de la sine înțeles că, la rîndul lor, n-au nevoie să-i adore, pot chiar să-i disprețuiască, dar de dispensat nu se pot dispensa de ei. Fără credincioși, zeii nu mai sînt zei, nu mai sînt nimic. Cu cît îți eram mai indiferentă, cu atît mă agățam mai mult de tine, iar cu cît te înăbușeam mai mult în fumul tămîiei mele, cu atît îți eram mai necesară. În cele din urmă indispensabilă. E adevărat ce spun ?

„Nu știu. Un paradox. Îmi repetai atît de frecvent și convingător că nu mai țin la tine, încît m-am vă-

zut nevoit să te cred. Efectiv, începeam să mă îndoiesc de sentimentul meu, chiar să-mi pun întrebarea dacă existase vreodată. Din moment ce tu nu-l simţeai, însemna că nu este. Şi nu reuşeam să aflu cum ar fi trebuit să fiu, să mă port. Vedeam cum erai tu. Distonam şocant. Nu sînt atît de mărginit să cred că toţi oamenii se comportă la fel. Acceptam ca, la mine, dragostea să capete alte forme de manifestare, ca eu să mă exprim în alt chip, în conformitate cu firea mea, dar cum ? Ce-ar fi trebuit să se petreacă în mine, cu mine ? Neştiinţa mă complexa. Devenisem pasiv. Observai, desigur. Aşa se comportă un bărbat ? Aveai, doar, o concepţie proprie, bine stabilită despre bărbat, în diferite ocazii am discutat pe această temă, am recunoscut cu toată sinceritatea că nu corespund imaginii tale, schemei îndelung cristalizate.

Ce mă punea pe gînduri ? Diminuarea emoţiei. La starea mea emoţională mă refer. Despre tine nu mă puteam pronunţa. Aveam uneori impresia că eu îţi declanşez emoţiile, eu îţi deschid lăcaşul lacrimilor, eu îţi dictez murmurul delirant, confesiunea în stare de transă. Eu, în sensul că emoţia mea. Dar la mine, ea ţîşnea din adîncuri, fără un motiv imediat, fără o cauză identificabilă. In aceleaşi împrejurări putea să apară sau să nu apară. Nu ţinea, aşadar, de moment, ci de ceva necunoscut, enigmatic, de profunde mişcări tectonice ale psihicului, de prăbuşiri, reaşezări... Intervenise, însă, o acalmie suspectă. Se părea că s-a încheiat o eră de nelinişte şi schimbare, şi începe alta, de stabilitate, de calm şi siguranţă de sine. Tensiunea mea sentimentală scăzuse pînă aproape de indiferenţă. Perseverenţa ta nu mă agasa. Aşa cum spui, în braţele tale mă simţeam bine. E drept, puteam să amîn oricît momentul, nu mai sufeream de nerăbdare. La un singur aspect devenisem susceptibil — la ceea ce părea să-mi ameninţe libertatea. Receptam amplificate la maximum încercările tale de a mi-o îngrădi, şi ripostam cu brutalitate. In această privinţă nu eram dispus să-ţi acord nici o concesie. Acceptam să fii scai,

dar unul rezonabil, agățat de mine, dar nestînjenindu-mă în mers, tentacular, dar cu simțul limitelor. Îngăduiam să te deplasezi cu mine, nu să încerci să mă tragi în direcția ta.

Deși, repet, îmi plăcea să ne întîlnim, sfîrșitul de săptămînă petrecut împreună rămînea o mică sărbătoare, totuși nu-mi mai regăseam vibrația de altădată. Am început să analizez această lacună, ca să-i zic așa, amintindu-mi de scrisorile de la început — inserate de tine în evocările de față —, în care nu mai mă recunoșteam ca autor. O minte străină gîndise acele fraze, o gură străină pronunțase acele cuvinte, o mînă străină le așternuse pe hîrtie. Aveau sunetul altui eu, nu-mi aminteam ca în mine să se fi născut asemenea rezonanțe. Mă știam cumpănit, cu simțul proporțiilor, adversar declarat al paroxismelor de orice fel. M-am suspectat întotdeauna de alunecare spre bombastic, spre acute, și m-am reprimat cu dezgust, sînt prin excelență inhibat de teama de ridicol. Să ne înțelegem, nu socoteam ridicole amintitele scrisori, conțineau un val de inspirație zbuciumată, un val transformat în vapori, în nebuloasă, în atmosferă. Perfect, dar persista impresia că nu-mi aparțin. Depășeau ceea ce aș numi limita posibilului meu. Dovada, încredințarea că nu le-aș rescrie, că asemenea extaz n-aș mai putea atinge cu nici un preț. Nu mă ascundeam după deget, din mîna mea ieșiseră, pe mine mă exprimau, mă exprimaseră, mai corect. Nu le repudiam, deși nu mă găseam departe de un atare impuls. Mă cuprindea ciuda, alternînd, nu pot să nu mărturisesc, cu momente de infatuare infantilă. Ce se întîmplase cînd le scrisesem ? Tu-mi produseseși acele anormale stări sufletești ? Te cunoșteam bine acum. Nu mă convingeam că deții datele necesare pentru a mi le fi inspirat. Fuseseși altfel ? Te văzusem din alte unghiuri ? Ce unghiuri ? Unele false, inventate ? Îmi inventasem un personaj fantastic ? Și în ce scop ? Ca să-mi justifice un sentiment cu care ființa mea simțea nevoia să

se împăuneze ? Sincer spun, nu-mi venea să cred că acestea fuseseră proporțiile simțămîntului. Atunci ? Mă interesa ce-ai putut face ca să-l naști, și apoi să-l întreții — cel puțin de-a lungul unei perioade. Știi ce-mi trecea prin minte ? Că nu erai idolul care m-a inspirat, ci altcineva, demiurgul lui. Nu mă recunoșteam, pentru că nu te recunoșteam nici pe tine. Ce se întîmplase ? Nu m-am mulțumit să cred, am cercetat. Era prea mult, suportam greu apăsarea ? Poate, deși ar fi fost normal să mă complac. Măcar un timp. Doar nu oricine are norocul să dea peste idoli în carne și oase, și aceștia să te și idolatrizeze la rîndul lor. De ce am cercetat ? Pentru că, totuși, rațiunea îmi șoptea că așa ceva nu există ? Fiindcă tu n-ai reușit să închegi o operă desăvîrșită, și prin fisurile lăsate din nepricepere, din neglijență, am văzut ? Te-ai ambiționat să urci pe soclul cel mai înalt ? Să realizezi o capodoperă ? N-ai putut s-o duci pînă la capăt. Te-am împiedicat. Ți-am pus bețe în roate. Apoi, ți-am dezvăluit imperfecțiunile. N-ai mai fost nici personajul inventat, nici autorul lui. Iată de ce nu mă mai vedeam în stare să pun pe hîrtie ceva în genul scrisorilor din prima perioadă.

Dar nici alte scrisori nu-ți mai scriam. Nu mă adresam, în scris, ființei pămîntești cu imperfecțiuni, defecte, dar, inerent, și cu frumuseți. Nu mai vedeam frumusețile ? Ba da. Nu le-aș mai fi cîntat cu același ton ? Ei și ? Cu tonuri mai potolite, în note mai joase, pot fi spuse, de asemenea, adevăruri mișcătoare. Dar chiar nu scriam ? O vreme mă temusem că am intrat în degringoladă profesională. Interesul pentru dirijat se diminua văzînd cu ochii, nu mai puneam în lucru bucăți noi, refuzam angajamente, nu prea mai respectam contractele, neglijam repetițiile. Se observa ? Sigur. Colaboratorii mă înconjurau cu aceeași solicitudine, nu lăsau să se întrevadă nici o diminuare a încrederii și prețuirii. Totuși, glisam în jos. Treceam printr-o criză de energie. Mă goleai tu ? mărturisesc,

mă bîntuia această suspiciune. Mă miram doar că nu mă sperie degringolada. Fără să știu, aveam motivele mele. Căci, departe de a mă goli, mă umpleam. Fără să observ, în mine se producea o schimbare de substanță, acumulasem o tensiune nouă, mă cuprinsese pofta de a compune și mă simțeam încărcat de un impresionant volum de material aproape elaborat. Nu-ți mai scriam, deoarece compuneam, compuneam despre metamorfoza zeului în om, a desăvîrșirii în imperfecțiune, a castității în necurățenie lumească. Lucram la o operă, și lucrul curgea ușor, ca în joacă, toate se limpeziseră în mine, aveam în cap muzica pînă la ultima notă. Scrisesem și versurile unor arii *. Găsisem titlul : «Văpăi vesperale». Înțelegi sensul."

Parcă. Mai degrabă nu. Oricum, capitulasem, fusesem bătută pe toate fronturile. Amintește-ți cu cîtă amărăciune ți-am imputat : Ziceai că ești slab ? mincinosule ! Mă amăgeai că am atîta putere încît... Chiar avusesem, am fost o femeie tare. Altădată și învinsă rămîneam în picioare, gata s-o iau de la capăt, îmi vindeam scump pielea, de multe ori rănită, însîngerată, ieșeam victorioasă, îmi atingeam țelul, nu discut cît era el de elevat, puteam greși, dar și în greșeală rămîneam de fier. Ajunsesem de cîrpă. Mă lăsasem complet dezarmată. Nu-mi mai rămăsese decît puterea de a te aștepta, de a te dori, de a suferi cînd mă uitai. Boceam în tăcere, mișcîndu-mă prin casă ca o fantomă. Am recunoscut deschis : m-ai înfrînt, Cristi ! M-am trezit rostind și un proverb : Buturuga mică răstoarnă carul mare. Te-ai amuzat. Va să zică te considerai carul mare ? Mă consideram. Nu mă bo-

---

* Din motivele specificate mai înainte scoatem versurile inserate aici de Cristian Răceanu și le trecem într-un capitol aparte, împreună cu poeziile scrise pentru lieduri.

tezaseși tu Atilla ? Exageraí, de bună seamă, dar oricum, mă luptam. O încasam de fiecare dată, nu mă lăsam însă, o luam de la capăt. Acum, cine mai îndrăznea ? Orice încleștare mă putea duce la pierzanie. Mă resemnasem în slăbiciune. Nu sufeream că sînt slabă, nu sufeream de suferință. Eram doar suprasensibilizată. Mă topeam văzînd cu ochii. Uitam și de hrană, abia înghițeam cîte un dumicat. Cînd m-a văzut, Gloria s-a speriat. Ce s-a întîmplat cu tine ? ai cancer, tuberculoză ? nu te-ai dus la doctor ? Ei, Gloria, proastă ești, mai mare ca mine și mai naivă. Așa e dragostea femeiască ! N-ai trecut prin ea ? Trecuse, pretindea, dar nu în halul ăsta. Și ce-ai de gînd să faci ? mă lua la rost. N-ai și tu un plan de bătaie, nu te-ai gîndit la o ieșire ? Trebuie să te salvezi, ce Dumnezeu, nu ești neroadă. Plan de bătaie ? Bați cîmpii, Gloria. Trag targa pe uscat. Așa a zis Cristi, că de-acuma o să tragem targa pe uscat.

Ne-a invitat într-o seară, împreună, la ea, și a început să te prelucreze. Ce-ai făcut din fata asta, Cristi ? Rîdeai, ea vorbea serios. Pînă și Veniamin, bășcăliosul de Veniamin, cu chelia lui șmecherească de sfîntu Petru, stătea ca un sfinx. Dă-l încolo de trecut, nu vezi că n-are decît prezent ? Nu le mai ține minte ălora nici numele, și fețele li le-a uitat. Dacă m-ar fi întrebat pe mine, Gloria, sau oricine, n-aș fi știut să spun ce-ți reproșez. Doar că erai indiferent, așteptai să te caut numai eu. Și că te jucai cu vorbele. Vorbele în doi peri mă loveau mai mult ca orice. Cînd un om merge pe sîrmă nu faci calambururi. Nu mai spuneai vorbe mari, vorbeai în dodii.

Gloria a convocat-o pe soru-mea, s-au consultat și au stabilit că singura salvare e să-mi găsesc o ocupație. Să muncesc iar printre oameni. Boala luase proporții, după ele, și din cauza singurătății. Zăceam în pat cît e ziua de lungă, cu ochii în tavan, sau mă mișcam prin casă fără rost, cu gîndurile aiurea. Treceau prin mine valuri de gînduri tulburi, dacă m-ai fi întrebat la ce m-am gîndit acum o oră, acum un minut, n-aș

fi știut să spun. Nu mi le dirijam, mă lăsam cotropită de ele, inundată ; cînd mă părăseau, rămînea un mîl întunecat, uniform. Am acceptat ideea lor, simțeam și eu că mă duc. Și-au pus în joc relațiile, cunoștințele, au dat sfoară în țară... Într-o zi m-am trezit cu Margulis. Prima vizită. Fusese solicitat. A dat curs imediat apelului, a sărit să mă salveze. A găsit un pretext oarecare, îmi aducea cîteva lucruri personale, uitate. În plus, pretindea că dorește să vadă cum m-am aranjat. Evita să deschidă discuția despre reîncadrarea în muncă, am făcut-o eu, am vrut să știu dacă are ceva convenabil. Da, se afla în posesia cîtorva oferte demne de luat în seamă. Mi-a lăudat gustul cu care am aranjat holul, după care a cerut să-l duc în dormitor. Nu m-am opus, deși știam ce surpriză neplăcută îl așteaptă. De cum a intrat, a dat cu ochii de portretul tău. Ar fi vrut să lase impresia că n-a observat, dar nu-și putea dezlipi privirile de pe el. Și-a înfrînt cît a putut tentația de a comenta, dar l-am zgîndărit, mi-a revenit deodată vechiul sarcasm. În condițiile date, solicitudinea ta se menține la același nivel ? l-am întrebat în batjocură. Se tulburase. Ochii bulbucați, albicioși, căpătaseră o fixitate sticloasă. Intuise acolo atmosfera de alcov, ecoul delirurilor noastre, dar și urma fumului de tămîie și de lumînări topite în lungile mele nopți de veghe, aburii rugăciunilor, aroma grea a caznelor sufletești, cenușa clipelor de ispășire. I-am dat trenciul și pălăria, le-a luat în brațe și a plecat. Gloria și sora mea s-au făcut că nu știu de vizită, și-au continuat diligențele. Am fost angajată contabilă la centrala de telefoane a sectorului. Meseria mea veche, nu mi se cerea nici un efort special. Fără să-mi dau seama, nimerisem îndeletnicirea cea mai indicată. Cifrele reprezentau o intruziune neutră în mintea mea. M-am surprins plăcîndu-mi, lăsîndu-mă animată de exhibiția cu cifrele. Își găsea rezolvare și latura materială a existenței. Scăpam de nevoia de a vinde, care mă umilea. Retribuția acoperea modestele mele cheltuieli. Banii nu mă interesau, nu-mi mai

dădeau emoții, ca altă dată, cînd îmi umpleam poșeta cu bancnote curate, și mă încărcam de o senzație de forță și siguranță, parcă aș fi deținut secretul longevității, sau al nemuririi, parcă aș fi intrat în posesia pietrei filosofale. Acum, hîrtioare murdare, urît mirositoare, lipsite de puterea fetișului.

O țigănoasă slabă, bună de gură, lipicioasă, șefă de tură în sala pentru deranjamente, s-a oferit să mă viziteze. N-am avut destulă tărie s-o refuz. Văduvă – soțul murise de cancer – cu o fată medic, navetistă pe undeva prin Oltenia. De cîte ori venea, îmi împuia capul cu preocupările ei prozaice : că fata nu se hotăra să se mărite, deși pretendentul îi garanta post în Capitală, la o policlinică de cartier, că punea murături sau făcea curățenie, că văzuse un film... Într-o zi mi-a băgat pe gît o prietenă, funcționară la Consiliul popular. Și aceasta suflet deschis, prietenos, ființă generoasă, dar cu un limbaj de o trivialitate incredibilă. Înjura ca un birjar, ne înjura și pe noi, în modul cel mai oribil, dar cu o tandrețe irezistibilă. Divorțase cu cîțiva ani în urmă, trăise apoi o dragoste înflăcărată, dar bărbatul îi spusese de la început că n-are intenția să-și părăsească familia. Se afla din nou cu fostul soț, nu știa cît o s-o ducă așa, n-aveau să se mai căsătorească. M-am mirat. Cum, după focul ăla pînă la cer, ai revenit la gătejile ude de dinainte ? Se dovedise săritor, fostul soț. Ea contractase nu știu ce boală, el se prezentase prompt la datorie, o doftoricise, o îngrijise. Așa ceva nu putea să-i ceară celuilalt, nu ? Pe el îl avea pentru dragoste, nu pentru corvoadă. Dar de la o vîrstă, corvoada trece, neobservată, pe primul loc. Ține mai cald decît focul. Și trîntea o frază de-mi țiuiau urechile.

Am fost dusă, într-o zi, în familia unui inginer. Mi-a plăcut soția, femeie blîndă, distinsă, cu un limbaj ales, mă tot întrebam cum putuse să facă priză cu birjăreasa. I-a plăcut de mine și m-a invitat la un ceai. M-am dus. Șapte sau opt femei, toate în vîrstă. Cerc select, mi s-a părut. S-a servit cîte o votcă, apoi „nechezol" și apă minerală. Apa minerală o savurau, ceea ce mi s-a părut un snobism dezgustător. Mie cînd mi

se face sete, mă duc la chiuvetă și beau cîte trei, patru căni, una după alta. Am cerut și aici apă de la robinet, pretextînd că borsecul mărește aciditatea gastrică. S-au bătut pe paharul meu. M-au amuzat grozav subiectele lor predilecte, și folosesc pluralul greșit, de fapt unul singur, mare și lat, amorul. Închipuiește-ți, cum suna în gura unor femei de șaizeci de ani, e drept, cochețele, îngrijite, machiate cu rafinament, îmbrăcate cu gust, dar avînd gușile moi, căzute, pielița brațelor ca niște mîneci prea largi, pulpa gambei topită, dosul mîinii acoperit cu pete cafenii. Glumeau pe socoteala lor înșile... Una s-a scuzat pentru un sfert de oră, avea o întîlnire pentru perfectarea nu știu cărei chestiuni practice. Într-un sfert de oră termini ? a întrebat-o careva, insinuant. Au chicotit înveselite. Cîteva au fost luate și conduse acasă de prieteni — domni pedanți, nu pot să neg, agreabili, în manierele lor desuete, în tandrețea lor gravă, reținută. Gazda mi-a destăinuit secretul. Majoritatea rămăseseră celibatare. Prietene de-ale ei din tinerețe, ființe singuratice, delicate. Cînd i-am povestit Sandei — Sanda se numea „birjăreasa" — mi-a declamat un mic scheci bulevardier. S-a declarat gata să-mi ofere un spectacol și mai picant — ceva în genul tîrgului de pe muntele Găina, dar în sens invers —, racolarea de către femei singure, prin cimitire, a văduvilor veniți să pună flori pe pietrele tombale ale soțiilor defuncte. Du-te dracului cu murdăriile tale ! am repezit-o, și am început s-o ocolesc. Fără să-mi dau seama, îmi constituiam un nou cerc, poate mai pitoresc decît primul, dar tot atît de grotesc. Dacă slujba, așa cum prevăzuseră Gloria și soră-mea, reprezenta un reazim, lumea ce venea dinspre ea mă întrista și mă dezgusta, și m-am ferit din calea ei.

„Mă bat gîndurile că noul cerc a exercitat oarecare influență asupra ta. Dintr-o dată, sub înrîurirea prietenelor cu limbaj frust, ai început să vorbești. A ieșit

la iveală că ai și tu o anumită instrucție, mă refer deocamdată la instrucția teoretică. Am tresărit, dar m-am stăpînit. Șiretenie străină de caracterul meu, opusă impulsivității pe care mi-o cunoști, impulsivității și francheții, nu rareori brutale. Ce vrei, viața ne învață, ne face mai răbdători, mai înțelepți, și nu în ultimul rînd, mai nesinceri. Așa deci ! Ți-am dat impresia că ce aud găsesc absolut normal și, prin cîte o întrebare meșteșugită, cu ton indiferent, te-am stimulat să-ți dezlegi și mai mult limba. Cunoșteai o mulțime de lucruri, de mare subtilitate. Nu mă trădam. Normal, normal, normal, tot ce auzeam îmbrăca haina normalului. Aceasta a fost tactica, dar mi-am elaborat și o strategie. Nu mă interesau, în sine, volumul și varietatea cunoștințelor, tindeam să ajung la experiența trăită. Or, în acest domeniu îți păstrai discreția, rămînea valabilă legenda ascezei, a vălului cernit, a rasei călugărești. În ce a constat strategia ? M-am așezat eu primul pe masa de disecție, am luat bisturiul și, azi un centimetru, mîine altul, mi-am deschis toracele, abdomenul. Craniul chiar, scoțînd diferite sertărașe din creier. Ți-am trezit curiozitatea, ți-am creat reflexul condiționat al cunoașterii experiențelor mele din tinerețe. Trecutul mai îndepărtat nu te făcea geloasă. Ei, istorie, preistorie ! Le priveai cu indulgență, din nou cu aerul acela camaraderesc, rămas în memorie din seara de bal. Zău ? Așa a fost ? Licheluță ! Cum arăta ? Ce zicea ? Și tu ce făceai ? Și cealaltă, la fel ? sau... Ai iubit-o ? Asta nu ! protestam, tresărind ca opărit. De sentiment mă feream ca dracul de tămîie. Am înțeles că orice organ putea fi implicat, cu excepția inimii. Nici măcar participarea creierului nu te deranja. Se presupunea că dacă inima e de gheață, sîngele nu se încălzește. Ei, album de fotografii șterse, uitat în podul dărăpănat, plin de praf, al minții. Întorceam file îngălbenite, acoperite cu pînze de păianjen. Cei din poze uitați, unii morți.

Da, dar am creat atmosferă. Ți-am adormit vigilența, ți-am înmuiat cerbicia, am despresurat citadela. Îm-

prăştiam un fum înşelător, albicios-rozaliu, cum sînt norii Nimbus pe cerul de vară liniştit, cînd totul pare paşnic, trainic, etern. Te-ai lăsat păcălită de tabloul bucolic, de nebeligeranţa, ba chiar concordia, aşternute pe fostul teatru de luptă. Front dezafectat, preschimbat în pajişte înflorită, somnolentă, cu un bîzîit molcom, tonic, de albine, ca fundal sonor. În această deconectare a nervilor, în acalmia vorbelor golite de praful de puşcă, ai început să spui. Cum s-a produs debutul cu şeful contabil... Instinctiv, te-ai oprit la dosarul cel mai simplu – aşa credeai că poate fi catalogat –, flirt oarecare, cu un coleg de breaslă, de pe vremea cînd erai singură, independentă. Vă întorceaţi de la o manifestare publică ţinută în aer liber, pe un stadion. Ştii cum era pe atunci, se dădeau serbări populare, plecam în grup de la fabrică, ne-am întors pe jos împreună, m-a condus acasă, am mai stat de vorbă în stradă, dar ne vedeau vecinii şi l-am invitat sus ! Foarte emoţionat, mi-a povestit cum s-a căsătorit cu o fată de popă urîtă, n-o iubea, se simţea nefericit, mi-a destăinuit că s-a îndrăgostit de mine, mi s-a făcut milă, propriu-zis nu milă, ne cunoşteam bine de-acum, nu eram chiar prieteni, dar o anumită familiaritate se crease între noi. Stăteam în vîrful patului şi-l ascultam, şi el a întins mîna... Arăta aşa blînd, şi timid, şi privirile lui exprimau atîta dragoste... În perioada încrîncenată, pomeniseşi, în treacăt, scena. Pe atunci apăruse tensionată, iar cedarea se înfăţişase ca un act de caritate tovărăşească. Dovada fusese că vă aşezaseţi pe pat îmbrăcaţi, şi aşa rămăseseţi pînă la sfîrşitul sfîrşitului. Şi mai departe ? te-am încurajat. Nu răzbătea nici unda vreunui ecou de gînd sau de simţire în vocea mea, vorba se elibera potolit, ca respiraţia unui om adormit, lipsit de griji. Mi-a scos bluza, m-a mîngîiat... eu n-am mişcat nici un deget... Ascultîndu-te, îmi aminteam cu cîtă semeţie îmi declaraseşi odată – nu-ţi solicitase, nu-ţi impusese nimeni declaraţia, de aceea n-am pus-o sub semnul întrebării – că n-ai lăsat nici un bărbat să-ţi atingă bustul. În această

privință nu te tîrguiseși, fuseseși de neînduplecat, trebuiseră să se resemneze cu toții, să-ți respecte voința. Îmi aminteam perfect frazele, și nu numai frazele, ci și glasul tăios, dar mă străduiam să nici nu suflu. Ei, chiar de tot nu tăceam, mă temeam ca tăcerea — tăcerea țiuie, se spune — să nu te alarmeze, să nu te trezească din hipnoză. Scoteam din cînd în cînd o exclamație, sugerînd că sînt alături de tine, că te susțin, că ne găsim în consens deplin. Așa ai pomenit și de «vibrație». Da, vibrai ! Știa să te facă să vibrezi. Vezi, cam prostănac — îl dominam intelectual, și ca temperament, de-asemeni — mălai mare, mămăligos, cum să-ți spun ? dar reușea să mă facă să vibrez mai bine ca ceilalți. Imediat mă alăturam lui, spre el se îndrepta simpatia mea, în detrimentul celorlalți, bineînțeles, pentru că el, deși mămăligos, reușise să te facă să vibrezi, în timp ce maeștrii, cei cu ascendent de ordin intelectual și temperamental, se dovediseră stîngaci. Cum să nu-l admir, să nu-l îndrăgesc pe prostănac ? Te bucurai de toată înțelegerea mea. Deși juraseși că ai fost femeia-sloi, femeia-piatră, o anomalie, ființă lipsită congenital de simțuri ! Sau, nu congenital, cu ele atrofiate, distruse pe vecie de icoana mea, pe care o aveai încastrată obsesiv în minte, gheară de fier ce nu-ți mai lăsa slobod nici un gînd, îți pătrundea în carne, strivind-o, stingînd orice scînteie de viață. Ei, dar fără această înțelegere, n-aș mai fi aflat nimic. Munca migăloasă, de ceasornicar, s-ar fi dus pe apa sîmbetei.

Data următoare ai deschis singură sipetul. Cu al doilea soț, cu șantieristul. Ăla la care fuseseși nevoită să te bagi slugă, doar pentru masă și casă. Și care, după ce pusese laba pe tine, te oprise de la școală, transformîndu-te în roabă. L-ai înfruntat și l-ai părăsit. Așa știam. Îl chema Ionel, aveam să aflu acum, făcuse parte din cercul primului soț, pusese ochii pe tine de cum te văzuse, aflase că menajul vostru e pe sfîrșite și așteptase, răbdător, pînă s-a produs ruptura. Prieșiena ta intimă, o cîntăreață de estradă, tot Magda-

lena se numea – ea te ajutase să și divorțezi – ți-a adus palpitantul mesaj. Ai început să te întîlnești cu Ionel în casa ei, și ai avut revelația că e la antipodul primului. Negustorul, dincolo de viciile publice, fusese închis, taciturn, rece, rece și ca atitudine, dar și ca temperament. Răceala te-a îndepărtat de el ! ți-am sugerat, de pe aceeași poziție de susținător necondiționat. Ai confirmat. Răceala ! Nu știu ce sînge avea, și o piele ca de mort, nu numai rece, și lipicioasă. Îți dai seama ? Eu ardeam ca focul. Și-acum fac iarna duș rece, ies cu capul descoperit în ninsoare, uite atît mi se face pe frunte crusta de gheață, umblu în scurtă pe gerul bobotezei. Lua cofeină, cîte cinci-șase fiole pe zi. Avea hipotensiune – mi-am dat cu părerea. Nu știu, nu l-am întrebat, înghițea fiolele, dar degeaba. Mă mir cum îl acceptau alelalte ! Eu mă mir cum ai răbdat tu, atîția ani ! am replicat, scandalizat de cîtă suferință înduraseși, l-aș fi lăsat din primul an. La început nu mi-am dat seama, am crezut că așa e normal. Ce știam eu ! Sigur, cînd te-am căutat pe tine, prin al patrulea an, mă lămurisem. Mă socoteam înșelată, începusem să-l urăsc. A fost prima încercare de evadare. A băgat ceva la cap, a văzut că nu sînt chiar gîscă, a înțeles că pot să-mi iau, cum se spune, hamul și praștia. Dar mă simțeam încă timorată, îndrăznisem cu tine, sperasem că ai să mă salvezi. M-ai decepționat din nou. Cum spuneam, însă, ca urmare a acestei întîmplări s-a schimbat, a făcut eforturi vizibile să se apropie, a devenit mai comunicativ, a început să mă scoată în lume. M-a prezentat părinților, abia atunci m-a dus la ei, se mutaseră la Mediaș, m-au primit cu căldură, mi-au făcut o mulțime de daruri, lunile alea, cît am stat la Mediaș, au fost cele mai frumoase...

Părăsiseși pista inițială și, deși evocările respective prezentau tot interesul, cea mai mare curiozitate îmi trezise revelația cu Ionel. Reținusem diferența de temperatură dintre tine și negustor, aveam să revin asupra discrepanței prezentate pînă atunci invers – adică tu

cu minus și el cu plus –, deocamdată mă ispitea cel căruia îi recunoașteai nesilită semnul pozitiv. Te-am readus la șantierist. Spre surprinderea mea, ai mers dintr-o dată la esențial. Cîte chingi se desfăcuseră prin lăuntrul tău ! Cu el mi-a plăcut să mă sărut – ai anunțat luminată la față, cu un zîmbet nostalgic. Zău ? bravo ! am aplaudat, bucuros că se deschisese pînă la urmă și pentru tine o rază de soare. Cred și eu – am mers în aceeași notă – după buzele reci ale ăluia... Dar cum era Ionel ? Ooo, nu ți-am spus ? la antipodul lui Fărcașu. Vioi, vesel, tandru, exact cum îmi dorisem. Dragostea lui mă copleșea, și-o afișa peste tot fără reținere, pînă atunci stătusem sub papuc, acuma se băgase el sub papucul meu. A știut să mă cucerească. Un timp ne-am întîlnit la Magdalena, pe urmă la el. I-am spus că sînt dispusă să mă mut și fără cununie. Nu mai mă preocupau formalitățile. În timp ce povesteai – adormeați tîrziu, lui slujba îi cerea să se scoale devreme, tu continuai să dormi dimineața, și îți lăsa bilețele în versuri – îmi umblau prin minte frazele vechi. Oda închinată gurii mele, ce-ți pecetluise buzele pe vecie, le închisese și le înțepenise, încît nici un bărbat nu mai reușise să le trezească la viață ! Cum te împiedicase amintirea primei guri sărutate să te bucuri de viață ! Apoi cuvintele pline de ură despre cele cîteva luni de rîndășie la chiaburul ce nu se mulțumise să-i crești plodul, cum fusese învoiala. Reieșea, acum, că primele patru-cinci luni copilul nici nu vă călcase pragul. Timp neîngrădit, consacrat exclusiv bucuriei, plăcerii. Luni de miere. A venit puștiul. Firesc, te-a deranjat. Nu atît că cerea o minimă îngrijire, trăznitul ținea morțiș să doarmă cu tine. Taică-său îl ardea, îl ardea bine, dar nu reușea să-l smulgă de la sînul tău. Făcuse imprudența să-i spună că îi ești mamă. Se agăța de tine desperat, țipa de ridica blocul în picioare. Pur și simplu vi se interpunea. Așa a izbucnit conflictul. Ai pus piciorul în prag. Ori eu, ori el ! De altfel, căzuseși la examene, se profila repetenția. Oho, dar nu pentru că trudeai de dimineața pînă

seara pentru un blid de linte ! Invers, în cursul zilelor, sleită, lîncezeai. Iar copilul, iată ! nu fusese «salvarea», paravanul după care te ascunseseşi, omuleţul luat ca pretext sub aripa ta ocrotitoare, seară de seară, ca să scapi de indezirabil, de satrapul brutal ce-şi impunea cu sila drepturile de soţ. Fusese obstacolul. Un intrus, hoţul bucuriilor de femeie îndrăgostită. Conflictul nu s-a consumat, nici el, dintr-o dată, s-a desfăşurat în trepte. Şi Ionel dorea să vă recîştigaţi libertatea, copilul s-a dovedit, însă, de neînfrînt. Îi intrase în cap că şi-a regăsit mama, pentru nimic în lume nu mai accepta s-o piardă. Şi dobitocul ăla, iartă-mă că-i zic aşa, n-a reuşit să-l stăpînească ? — m-am supărat. A preferat să rămînă fără tine decît să... ? Nu, a fost altceva, m-ai lămurit cu un aer serios, conflictul m-a adus cu picioarele pe pămînt. Aveam şi eu ceva în cap, şi eram încăpăţînată ca şi puştiul. Nu puteam să-mi ratez studiile. Conflictul a căzut bine. Mi-am dat seama că trebuie să aleg : ori Ionel, ori şcoală, şi am ales şcoala. Nu concepeam să rămîn dependentă de el. Îi sacrificasem un an. Destul. Aveam o datorie, se impunea să mă înham la treabă. Să ştii ! Nici o mie de bărbaţi, o mie de Feţi Frumoşi n-ar fi reuşit să-mi zădărnicească ţelul. Am luat-o pe Magdalena, tiza mea, cu ea mi-am făcut bagajul, cu ea am ieşit pe uşă, călcînd peste cadavrul lui. Nu renunţai la expresia melodramatică, în ciuda faptului că te corectasem de cîteva ori. Şi nu te-ai mai întîlnit cu el ? Ba da. A fost şi la nunta cu Margulis, stătea ca un cîine plouat, într-un colţ, a suferit foarte mult după despărţire. Întîmplarea a făcut să mă întîlnesc odată cu următoarea lui consoartă, o aia cu buze mari, vopsite, îmbrăcată ţipător, ca o sorcovă. Vai, dumneavoastră sînteţi tovarăşa Magdalena, fosta soţie a lui Ionel ! Vai, cît v-a iubit soţul meu, mi-a spus că pe nici o femeie n-a iubit-o ca pe dumneavoastră, tot timpul vă pomeneşte, zice că vă potriveaţi extraordinar. Formidabil ! am exclamat, ţi-a spus ea cuvintele astea ? Ce obiectivă, domnule ! cred că ai avut o mare satisfacţie. Asta ar fi fost în stare să i te ducă plocon. Eu ? te-ai ofensat.

Te întrebi, fireşte, de unde găseam puterea să-ți cînt în strună ? Ei, ca și tine, îmi propusesem un țel. Cum să stric cu mîinile mele o operă concepută în starea de grație a unei mari inspirații ? Știam că ești plină de surprize, ca o tolbă de poștaș. Abia răsfoisem cîteva plicuri, așteptam să mai deschizi și altele, mă temeam, nu că n-am să pot să mă abțin, ci că ai să te abții tu la un moment dat. Dar mergeai înainte, găseai o plăcere necunoscută în lenta descărcare, te ușurai fără teama nici unui risc.

Într-o zi mi-ai pus în față un plic cu fotografii. Le găsise sora ta într-un album și ți le adusese. Le-am scos, le-am privit. Am rămas cu gura căscată, dar am închis-o repede și mi-am reluat figura de «mămăligos». Om fără reacții, fără nervi, fără simțăminte, sac de cîlți din care nu se răsfrînge nici un ecou. Nu-mi explic cum te-ai lăsat îmbrobodită atîta timp, cum te-a părăsit flerul, în halul ăsta ? O fotografie cu tine și Margulis în prim plan, sărutîndu-vă. Grațios, romantic, cu dulceață, ca doi adolescenți înamorați pînă peste cap. Hă, hăăă, m-am amuzat. Ce nostimi erați aicea ! Da, știi cînd am făcut-o ? Înainte de-a ne căsători. Zău ? Știi cum arătați ? ca doi porumbei. Și unde locuiați ? Aveam fiecare apartament. Ba la el, ba la mine, unde se nimerea. La un moment dat, am găsit o ocazie, posibilitatea unui schimb avantajos. Asta a și precipitat lucrurile, dacă tot ne mutam împreună, se cuvenea să ne punem și pirostriile. Grozav, grozav ! Și aici ? v-a surprins pe stradă ținîndu-vă de mînă ? Da, instantaneu. Nu-l văzuseți pe fotograf ? Nu-l văzusem. Așa umblați voi ? de mînă ? ca școlarii, în rînd ? Să nu vă pierdeți ? Ha-ha-ha, ha-ha-ha. Ilaritate generală. Rîdeai înveselită. Eu la fel, cap tăiat după tine. Te întrebasem odată, cred că în seara cînd ne-am pierdut pe străzi lăturalnice, și eu căutam cu ochii un taxi să ne aducă mai degrabă în centru : ai mai mers pe stradă ținîndu-te de mînă cu un bărbat ? ai mai strîns așa o palmă ? Te-ai scandalizat. Nu-mi băgam în cap că gesturile făcute cu mine nu le-ai mai

făcut cu nimeni ? Cum să mai fi umblat tu de mînă cu un bărbat ? Te-am crezut ? Întotdeauna spusele tale mi-au apărut ca o posibilitate, nu ca singura, ca una dintr-o mie. Un creier cu adevărat lucid — dar încape în dragoste atîta luciditate ? — le-ar fi considerat, pe toate, imposibilităţi absolute.

Dar să mergem mai departe, în tempo-ul în care cercetam fotografiile. Unde sînteţi aicea ? nu prea se distinge bine. Te aplecaseşi peste umărul meu, îţi simţeam respiraţia în obraz, ai exclamat : Aaa ! la Sinaia, în curtea vilei. Dar ce, v-aţi fotografiat goi ? Ei, goi ! nu se vede aici, e poza voalată, aveam slipuri. Aha, aha. Dar ce, vă îmbrăţişaserăţi ? Parcă sînteţi sculptura aia a lui Brâncuşi, «Sărutul», nici o lamă nu mai încăpea între trupurile voastre. Şi braţele tot ca în sculptură, înnodate după ceafă. Măi, măi, ce originali, văzuserăţi opera, nu ? Nu te-ai grăbit să-mi răspunzi, nici nu mă interesa dacă arta lui Brâncuşi intrase în raza interesului vostru. Cine v-a trimis în posteritate aşa, aproape în costumele lui Adam şi Eva ? Soarta ta făcuse oficiul. Mi-am amintit cum de cîteva ori ţi-ai exprimat regretul că anumite ipostaze în care ne aflam nu pot fi fixate pe peliculă. Va să zică, un gust, un obicei mai vechi ? Îmi răsuna în urechi prima frază rostită de tine, cînd ne-am întîlnit fără Lizi. Pe Margulis nu l-am iubit niciodată ! N-a fost decît o afacere matrimonială. Acum mi te-ai destăinuit că după concediul de la Sinaia ai rămas însărcinată. Ai fost îndurerată că n-ai putut ţine copilul, ţi-l doriseşi tare mult. I-auzi, ce noutate ! ştiusem tot timpul că nici n-ai vrut să auzi de copii. Copil la întîmplare ? În ruptul capului, nu ! Numai din dragoste, şi dacă dragoste nu era... Aşa, deci !

Mă săturasem de surprize pînă peste cap. Tocmai începea un film la televizor, am pus plicul de-o parte şi, la plecare, l-am făcut uitat.

În altă zi ai acceptat să vorbim despre temperamentul tău. Ţi l-am descris ; nici nu m-ai aprobat, nici nu m-ai infirmat. Te măgulea portretul ? Îl acceptai

leneşă, cu indiferenţă. Ţi-am spus că trăsătura senzorială nu se integrează organic conturului personalităţii tale, s-a adăugat după ce ai fost încheiată în toate articulaţiile. În ce sens ? Resortul respectiv dispune de o relativă autonomie, nu merge mînă în mînă cu mintea, cu sufletul. Mica maşinărie funcţionează în afara voinţei, se declanşează şi se opreşte la o comandă străină. Din fericire — sau din păcate, cine ştie ? — nu rămîi tot timpul sub influenţa ei, te desprinzi repede. Nu te-ai hazardat în speculaţii pe marginea subiectului. Am adăugat, mai de-a dreptul, că probabil a funcţionat, la fel, cu fiecare bărbat, dar că tu n-ai nici o vină, deoarece maşinăria e, cum spuneam, oarecum independentă, nu-ţi afectează decît în mică măsură psihicul, gîndirea, acţiunile. Cum adică, vrei să spui că m-am iubit cu toţi cum mă iubesc cu tine ? Pe latura strict senzorială, am restrîns aria. Te-ai opus categoric : nici o legătură. Trupul te vrea, pentru că te vrea inima şi mintea, niciodată n-a fost ca acum. Nu vezi că intru în rezonanţă ? Înţeleg perfect, sînt de acord, n-ai mai iubit aşa, dar din cînd în cînd te-ai îndrăgostit şi tu, nu ? Ai luat o mină nepăsătoare. Îmi plăceau, e altceva. Plăceau trupului, asta voiam să spun ! şi am renunţat, tacit, la teoria funcţiei temperamentale independente. Mă rog, necesităţi fireşti ! ai conchis cu un gest minimalizator, cu acea expresie de plictiseală rece, menită să taie cheful, să stîrpească în faşă entuziasmul. La generalizări nu te încumetai, nu depăşeai perimetrul factologic. Pe atunci nu ştiam de boala lui Margulis. Pentru prima oară ai dezvăluit secretul în aceste evocări. Totuşi, de la început mi s-a părut dubioasă degenerarea raporturilor voastre pînă la zero, ca urmare a unui incident peste care, de altfel, în realitate ai trecut foarte uşor. Neiubindu-l, găseam firesc să nu te fi afectat prea grav. Cunoscîndu-te mai bine, fiind şi în posesia noilor date, n-am mai reuşit să-mi explic deloc penitenţa la care te-ai supus. Mi-am exprimat nedumerirea. Ca să-l pedepsesc ! ai pretins. Bine, dar te pedepseai în măsură dublă pe tine. O femeie renunţă mai uşor — m-ai in-

format. Cum adică ? Da, se poate lipsi mai lesne decît un bărbat. O femeie ca tine ? am insistat. N-ai avut replică, ți-ai strîmbat puțin nasul, bagatelizînd. Orgoliul te împiedica să respingi calificativul conținut în expresia «o femeie ca tine». Omagiu superlativ ! Nu-ți convenea să negi și din alt motiv — realizai și tu că ce spun e de domeniul evidenței, o contestare categorică te-ar fi trădat. Te-am mustrat fără glas : Ai nechezat toată viața, Magdalena, ai fremătat, ți-ai jucat crupele musculoase, lăcuite, ai azvîrlit trombe de aer încins pe nări. Mi-am amintit fraza auzită din gura ta în seara întîlnirii noastre — trecuseră patru ani de la căsătorie — în odaia unei prietene de birou : Cristi, fii atent, sînt femeie ! Pasămite, mă avertizai că nu mai ești fecioară. Cum se justifica asta în gura unei tinere măritate de patru ani ? Am răsucit cele cîteva cuvinte pe toate fețele, vreme îndelungată. Ți-am cerut lămuriri, de fiecare dată ai gîngăvit ceva, total neconcludent. Acum pricepeam sensul. Mă ajutase un incident banal. M-ai invitat într-o zi cînd mă simțeam rău. N-ai crezut, ai insistat, te-ai convins și, grijulie, afectuoasă, ai stabilit să fim sobri. La un moment dat, cucerit de nu știu ce gest al tău, te-am strîns la piept. Ai scos un mic țipăt : Hei, fii cuminte că vezi pe naiba, pe urmă nu mai răspund de mine ! Nu fusese și sensul propoziției la care m-am referit ? Într-o verandă, cu ușa deschisă, prietena ta își călca rochia, pregătindu-se să iasă în oraș. Îmi atrăgeai și atunci atenția asupra pericolului. Parcă te văd desenînd în spațiu un arc de cerc, slobozind imperios nechezatul, chemarea pătimașă, fioroasă în același timp, a unei naturi nărăvașe în langoare, ca și în luptă.

Aflasem destul, curiozitatea îmi fusese saturată, relevarea a noi fapte ar fi fost de natură să mă îngrețoșeze. Te ațîțam, totuși, să-ți scoți mască după mască, să te arăți în lumina aceea, ca a cerului de iarnă noros și umed, fără un fulg de zăpadă. Să-ți dărîmi singură soclul, cărămidă cu cărămidă. Obser-

vam că plăcerea de a povesti îți intră în reflex, se transformă în obișnuință, iar obișnuința, lipsită de spiritualitate, de orice fior de frumusețe, devine viciu. Mă bucuram, căci te degradai în ochii mei. Mă eliberam de tine cu fiecare zi ce trecea, de emoția de a te purta în gînd, de a te vedea, de a te atinge. Alunecai vertiginos și ireversibil spre destinul unei stele moarte."

11

Intr-un tîrziu, m-am dezmeticit. Recunosc, n-am pătruns atît de adînc, mintea nu m-a dus chiar pînă aici — cum să-mi imaginez, cum să concep atîta cruzime ? Credeam că discuțiile intime, calme, armonioase — nu neg, mă ungeau pe suflet, îmi vindecau arsurile, îmi tămăduiau sufletul ferecat în întuneric și muțenie — da, credeam că sînt dovada fuzionării noastre depline, expresia îngemănării celor două ființe într-una. Un timp, nu mi s-a părut nimic suspect. Mă obișnuisem cu gîndul că sentimentul tău e mai mic. Dat fatal ! Mă mulțumeam cu cît este. Îmi asiguram porția necesară supraviețuirii, să nu fiu ipocrită ! chiar unei supraviețuiri de invidiat. Nu avea nici un rost să-ți măsor dragostea cu a mea, să-ți cer să fii la fel. Mă felicitam că devenisem rezonabilă. Găseam firesc să te îmbrățișez prima, să-ți dau întîiul sărut, să te chem în iubire, nu mai vorbim, să-ți telefonez, să te caut. Că vorbeai puțin ? Mă autoînvinovățeam. Intelectul, cultura, spiritualitatea mea nu te stimulau. Compensau alte moduri de comunicare, mă consolam. Că-mi acordai insuficient timp ? Puteam să înțeleg. Erai, totuși, ocupat, un artist activ, arta te solicita. Îmi reproșam, uneori, că fusesem egoistă și-ți subapreciasem munca ;

dacă mă gîndeam cu dreptate, îmi dăduseşi enorm, îmi rezervaseşi o mare parte din viața ta, adesea îți neglijaseşi pentru mine îndatoririle. Numai o proastă n-ar fi priceput că asemenea sacrificii se fac din dragoste. Că răspundeai la telefon monosilabic, şters ? că dispăruseră jerbele frazelor colorate, care mă speriau, dar mă şi fermecau ? Nu mă plînsesem eu că mă ameţesc ? Văzusem în ele o formă de agresiune. Atunci de ce să te acuz ? Trăgeam targa pe uscat, cum definiseşi tu situația noastră, dar targa reprezenta bunul meu cel mai de preț, o adevărată avuție.

Într-o noapte mi-ai spus : „Te văd, uneori, în brațele altora". Mi s-a acoperit pielea de broboane. Cum ? Aici ajunsesem ? Dumnezeule, dar cînd ? și de ce ? Ți-am cerut explicații. Ai tăcut. Mi-am frămîntat mintea. Îți dădusem motive ? Ce era de făcut ? Depuneam eforturi asidue să-ți scot din cap imaginea aceea, dar dădeam în ființa ta peste muguri de piatră. Desigur, mi-a trecut prin cap că „dezvăluirile" acumulate în timp lucraseră, dar mă aflam departe de a realiza proporțiile catastrofei. Am încercat de cîteva ori să abordez frontal chestiunea, dar din stîngăcie, din lipsă de inspirație, n-am reușit. Într-o noapte, cînd mă stringeam lîngă tine, înspăimîntată, te-am auzit spunînd : „Ai avut o inimă largă, Magda". Am sărit zvîcnind ca un arc. Ți-am aruncat o ploaie de invective. Atacul a căzut în gol. M-am simțit stingheră. Sărisem peste cal. Mă rățoisem ca o femeie fără cap, în timp ce alături ceva drag murea. Ai repetat : „Ai avut o inimă largă". Rosteai această frază fără imputare, fără duşmănie, parcă fără intenție, cu un calm trist, monoton. Ai adăugat : „Cum te-am lăsat, și cum te-am găsit !" N-am mai reușit să scot un cuvînt de la tine. Am vegheat pînă dimineață, muți.

N-am mai putut dormi nopți întregi. Zi și noapte îmi răsuna în urechi fraza : „Cum te-am lăsat, și cum te-am găsit !" Nu mai îndrăzneam să-ți telefonez. Speram nebuneşte că se va produce un cataclism.

Am primit scrisoarea explicativă. Pentru prima dată începea cu un apelativ :

„Magda,

M-am gîndit mult la noi, nu numai acum, tot timpul, din primele zile. Aveam nevoie să știu ce este, ce-a fost, ce va fi. A spune : o iubire tragică, înseamnă a îndruga vorbe goale. Toate iubirile sînt tragice, prin simplul fapt că fiecare om aspiră să asimileze o ființă străină, născută din altă mamă, hrănită cu alt lapte, avînd săpate în ea chipuri, vorbe, atingeri ale altor ființe. N-am nici o pretenție de a descifra enigma iubirii. N-a reușit nimeni, nici n-o să reușească. Aș fi mulțumit dacă aș desluși ce s-a întîmplat cu noi doi, dar sînt conștient că nu fac decît biete presupuneri, prin natura lucrurilor limitate, unilaterale, eronate.

În primul rînd, despre mine. Ce-a fost ? Sînt încredințat că am căzut victima unui orgoliu, pe care l-aș numi paseistic. Nu tu mi l-ai provocat, a fost o coincidență că ai apărut cînd începuse să se contureze. Fără tine, însă, cu siguranță n-ar fi luat asemenea amploare. Te vei mira, ce mai e și trăznaia asta ? Știi în ce a constat ? Într-o nevoie irezistibilă de a-mi retrăi elanurile pure ale tinereții, la altă scară. Încredințîndu-mă că în această viață nu mai pot atinge, în nici un chip, splendoarea visului și candoarea, m-am întors să le caut în trecut, reînviind momentele romantice, și hipertrofiindu-le la refuz. Autoînșelătorie, de bună seamă. Ce-ai fost tu, Magda, pentru mine, la începutul începutului ? Să fim sinceri, să fim și noi, o dată, cu desăvîrșire sinceri. O mică idilă. Boboc de roză. Boboci de roză, deschiși simultan în două piepturi fragede, avide de necunoscut, de mister, de straniu — boală proprie firilor excentrice, cu o copilărie înăbușită, dintr-un motiv sau altul, cu un temperament vulcanic, bolborosind în adîncul simțurilor și al minții. Idila s-a stins de la sine. Ne-am uitat. Ne-am adus aminte unul de altul mai tîrziu, dar pe loc ne-am uitat. Cînd ne-am reîntîlnit la bal, eram deja înstră-

inați. Nici unul nu l-a căutat pe celălalt, nu l-a chemat, am fost obiectul unui joc, și el copilăresc, jocul Lizei. Fără ea nu ne-am fi întîlnit niciodată. La bal, nu aveam nici un sentiment pentru tine, nu se mai găsea nici urmă de dragoste în sufletul meu. Nu-mi pot permite să vorbesc în numele altuia, dar cred că și pentru tine, întîlnirea n-avea mai mult decît valoarea unui fapt divers. Ai recunoscut : dacă ți s-ar fi spus că inițiativa nu-mi aparținea, n-ai fi venit nici moartă. Diferența e că pe tine te-a marcat refuzul meu de a-ți întinde mîna. Ți-am rănit mîndria, ți-am pus la grea încercare ambiția. De-aceea n-ai putut să mă uiți și, în adîncul sufletului, ai rîvnit la revanșă. Nu înseamnă că m-ai iubit, că mă iubeai, n-a fost decît nevoia de a spăla umilința unei înfrîngeri. Această ambiție, sînt de acord, te-a urmărit din umbră, din umbră, să ne înțelegem, dintr-o umbră deasă — toată viața.

Ai reintrat pe poarta minții mele datorită copcii ăleia nenorocite. Vestea accidentului te-a scos din uitare, și ți-a așezat pe creștet o aură. Au apărut fireștile interogații despre motivația sentimentală a gestului. Îmi plăcea să cred — deși atîtea aparențe pledau contra, dar ce mai conta că-mi hrăneam fantezia cu o himeră ? — că eu am fost cauza. Să fie clar, nu că «și eu», adică printre alți factori, cum ai strecurat în ultima variantă, ci că EU. De aceea am amplificat întîmplarea, de-aceea am idilizat ființa de care viața mă îndepărta tot mai mult, și care rămînea imagine ștearsă pe fundul unui cufăr al amintirii.

Fără să știi, încă de pe atunci îți luaseși revanșa. Prin acel act necugetat. El te-a readus pe retina mea panoramică, te-a așezat pe un catafalc monumental — pe catafalc, nu pe altceva ! — de unde nu te-ai mai dat jos niciodată. Nici prin minte nu-ți trecea cîtă rezonanță a găsit în mine gestul acela infantil, căruia nu-i mai găsesc nici o semnificație — deși, probabil, a avut una, dar din care eu sînt exclus, cel puțin personal mă exclud cu desăvîrșire. Dacă ai fi știut, dacă ai fi bănuit, te-ai fi considerat răsplătită cu vîrf și îndesat și probabil, ai fi scăpat de umbra fantomei mele.

Așa, am continuat să rămîn — cum bine ai precizat —, un mic chist în inimă. Urmarea unei răni ușoare, prost cicatrizate. Din cînd în cînd, cine știe prin ce întîmplare, te loveai, și constatai că doare. M-ai căutat ca să ți-l extirp. Nu știai cum, ghiceai că numai de mîna mea poate fi scos. În schimb, pe mine nu mă interesa supraviețuitoarea gestului. Am aflat cu stupoare că ești pe urmele mele. Uitasem că mai există o Magda în carne și oase. De ce am venit ? Nu știu, mi-am bătut capul, n-am dat de rost. Bănuiesc că s-a născut atunci în mine o mare speranță. Ciudat ! Uitasem că ești căsătorită ? Poate speranța că porți încă pe față semnul dramei, că vii la mine sărind peste timp, comprimîndu-l. Asta speram ? că, prin minune, pelicula timpului se va derula invers, și voi putea să te iau în brațe muribundă ?

Decepție ! Am întîlnit atunci, în cel de-al patrulea an al căsătoriei tale, o femeiușcă zdravănă, cam placidă, aprinzîndu-se doar pentru a-mi transmite iritarea că cel ales nu îi e pe măsură, și pentru a-mi da de știre că e însetată de viață, de dragoste. Așa cum știm, firul s-a retezat brusc, fără voia noastră. N-ar fi fost greu să-l reînnod, dar mă decepționaseși. Te-am uitat complet. Te-am reîntîlnit după cîțiva ani, pe stradă — nu ți-ai mai reamintit acest moment — și m-ai încunoștințat că te-ai despărțit de Fărcașu, că ești liberă. M-am făcut că nu aud, ți-am spus la revedere și am mers mai departe. Ce mă interesa pe mine că ești liberă ? Mai tîrziu, în librărie, de acord cu tine, a fost și mai rău. Ajunseseși o femeie banală.

Ce intuiție am avut, după aceea, să te caut ? Una infailibilă. Prin ce miracol îți recăpătaseși puritatea după care eu tocmai începusem să scormonesc în trecut ? Să scormonesc, precum într-o spuză rece, cu speranța nebunească de a mai găsi un tăciune nestins și de a reaprinde focul. Aceeași lumină ? Asemănare aiuritoare a luminilor ? Fosforescența unei putreziciuni expurgate de fermenți, egală cu frăgezimea senină și arzătoare a virginității ?

Treceai, ca și mine, printr-o criză. Așa cum pricepusem altădată, fuseseși o femeie practică. Adaug,

exercitînd o practică mediocră. Nu observasem, însă, că duceai și o viață paralelă, în vis. Te convinseseși că diferitele fapte săvîrșite nu te-au ajutat să-ți atingi țelul, sau că țelul atins a fost minor. Te-am găsit blazată. Deziluzionată de o acțiune ineficientă, căreia îi consacraseși totul. Ca și de vis, rămas imobil, intangibil. Iată putreziciunea, iată fosforescența !

Am fost înșelat de lumina ce-ți tremura, convalescent, pe obraz, cu o tristețe imaculată. De ce m-am lăsat, după aceea, luat și tîrît, totuși, de brațul tău vînjos ? Mi-a surîs, deodată, să ajung obiectul acțiunii, al voinței și energiei. M-am simțit ca într-un fluviu, prins în masa irezistibilă a apei, tîrît de torentul spectaculos, atotstăpînitor, prunc în brațele naturii, muritor în valul vertiginos al unui timp ocrotitor. Mi-ai hrănit orgoliul — și pe cel vechi și pe cel nou. Am acceptat-o pe cea de azi, pentru sinucigașa de atunci. Am început să trăiesc retrospectiv, cu frenezia celui ce se îneacă. Inevitabil, am ajuns să descopăr cît de mult murdăriseși propria-ți aură. Nici măcar nu fuseseși conștientă de ea. Iată ! Decepția pierderii, pentru a doua oară, a unui trecut de care-mi legasem viitorul.

La tine ce-a fost ? Ambiția de a finaliza o dorință amputată ? De a-l cuceri pe cel ce te respinsese ? Disprețuiești și urăști trecutul. De cum ne-am întîlnit, te-ai și întors, în întregime, cu fața spre viitor, te-ai cufundat în vîltoarea lui imaginară. O utopică, la fel ca mine. Eu, prizonierul a ceea ce a murit, tu, a ceea ce nu s-a născut încă. Nici unul, nici altul n-aveam înțelepciunea și puterea de a ne înfrupta din carnea fragedă a prezentului. Trăiam cu capul în nori, în timp ce pămîntul ne fugea de sub picioare.

Te-ai bucurat grozav cînd mi-am înfrînt «complexul castității» și, umplîndu-mă de curaj și dorință, m-am apropiat de tine. O, dar nu ți-a dat prin minte că nu mă voi împăca, nicicum, cu ideea că și alții au făcut-o ! Pentru mine nu ai rămas nici Magda cea de demult, n-ai devenit nici o Magdă nouă. Ești numai femeia anilor ce ne-au despărțit, femeia altora. Trebuie să spun adevărul, Magda. Nu te-am iubit în tinerețe, nu te iubesc nici acum. Am iubit și iubesc

amintirea unei singure întruchipări a ființei tale. Înțelegi ? Întruchiparea Magdei ce se omora pentru mine, rănită de o dragoste neîmpărtășită, imposibil de vindecat. Deci, Magda care n-a existat niciodată.

Pot să întreb în numele tău : și ce ar fi trebuit să fac, omule ? Să-i resping pe toți bărbații ce mi-au ieșit în cale ? să-i urăsc ? Iar pe cei ce s-ar fi atins de mine să-i omor ? Să le fi țipat tuturor în ureche, lumii întregi, că nu te iubesc decît pe tine, și în afară de tine nu dau nimănui vreun drept asupra mea ? Nu realizezi absurditatea ?

Ba da, Magda, dar tu m-ai învățat să gîndesc așa. Mi-ai oferit o imagine ireală despre tine. Am crezut în ea nu din naivitate, corespundea nevoii mele vitale de puritate. Și a ceea ce numesc, poate impropriu, orgoliu paseistic. Fă efortul să înțelegi !"

Nu știu de ce nu semnai. De altfel, nu ți-ai semnat niciodată scrisorile. Evident, lipsa semnăturii nu schimba nimic. Un gînd obscur încerca să-i pună la îndoială autenticitatea ? E uimitor că am dus lectura pînă la capăt, și că am rămas relativ calmă. De neimaginat ? Se știe că unele persoane foarte emotive, care în mod curent se pierd și disperă din cauza fleacurilor, în marile nenorociri își păstrează sîngele rece. Nu mă afectau speculațiile tale, le-am și uitat pînă am terminat de citit. De altfel, unele îmi erau familiare, într-o formă sau alta le mai auzisem, le mai citisem. Îmi confirmai că nu m-ai iubit în trecut. Nu mă impresiona. Recunoșteai cu întîrziere. Acuzația ți-o repetasem pe diferite tonuri, de „n" ori. Pentru mine scrisoarea conținea o singură propozițiune : „Nu te iubesc nici acum". Primul impuls a fost să te caut. Nu ca să-ți cer explicații, ca să mă plîng, să protestez, să implor. Știi de ce ? Închipuie-ți ! Să ne sfătuim împreună. Paradoxal ? În momentele grele către cine alergi, instinctiv ? nu către omul cel mai apropiat ? O, cît de apropiat mi te arătai în scrisoare ! M-am scuturat. La Gloria ! mi-am zis. Și chiar am pus mîna pe

telefon să mă anunț. M-am cenzurat. Sigur că am s-o vizitez pe Gloria, că am să-i cer părerea, dar încă nu gîndisem cu propriul meu cap. Și cum s-o fac ? Ceva îmi spunea că nu ca pînă atunci, nu lăsîndu-mă pradă anxietății, nu oferindu-mă dezarmată hoardelor de gînduri ce mă pustiesc. Altfel, metodic, la rece, urmărind să mă edific în privința... în privința a ce ?

Am stat toată noaptea pe pat, cu fața în sus, nemișcată, și am gîndit. Căutam „ieșirea". Pîcla deasă, rece, mă pătrundea la os, nici o vizibilitate. Deodată, afirmația ta mi-a sunat neverosimil. Cum nu mă iubești ? După toate cele întîmplate ? după cîte am văzut, am auzit, am trăit ? Imposibil ! Doar n-am avut halucinații. Nu cred ! Nu cred că nu mă iubești ! Prinzînd curaj, n-am mai făcut apel la ce a fost de cînd ne-am reîntîlnit, am sfredelit ce era în momentul acela. De ce să mă iluzionez cu trecutul ? – mă refeream la cel apropiat – trecutul poate fi bîntuit de iluzii, uneori e în întregime iluzie. Să scormonesc în prezent. De ce m-ai suporta, dacă nu m-ai iubi ? Cu mine n-ai umblat niciodată cu mănuși. Cînd ți-ai dat seama că nu mă iubești ? Ieri, astăzi ? azi la prînz ? Să fim serioși. Dacă era așa, ai fi aflat demult. Ai avut tot timpul să te gîndești. Mi-am amintit ce mi-ai spus în ziua cînd mi-ai cerut înapoi partiturile. Frazele de atunci anticipau conținutul scrisorii. Miezul : că îți sînt străină. Ai văzut ? n-am dat atunci nici o atenție bombasticelor sentințe. Nici tu, de altminteri. Ce a urmat le-a anulat de la sine. Deci, nu acum ți-a răsărit în cap aiureala. Recidiva va avea aceeași soartă, mi-am zis, și merită același tratament. Afirmînd că mă suporți, am fost mult prea modestă. Mă și cauți. Rar, ce e drept – te-ai făcut zgîrcit, n-ai fost așa la început, poate ți s-au mai epuizat rezervele, sau ai devenit calculat – totuși mă cauți, mă cauți în momentele mele de criză, de cădere. Cum le intuiești ? Ai un al șaselea simț – cînd încep să mă duc la fund aud telefonul sau soneria, inima îmi tresare, știu că ești tu. Îți apuc mîna și mă salt. Dacă nu m-ai iubi, n-ai face-o. Mi-ai spus de o sută de ori, și m-am convins, că fără sentiment ești de lemn. Ce nu iubești, ignori

cu desăvîrșire. Nici măcar nu repudiezi — oho, m-ai repudiat de atîtea ori, am văzut ce exprimă asta : furia sentimentului. A sentimentului, subliniez. Chiar de curînd se petrecuse ceva concludent în sensul de mai sus. Cîteva seri la rînd răspunseseși la telefon, plictisit, nu putusem să leg o frază ca lumea cu tine, îmi alunecai printre degete ca un țipar. Închideam aparatul, călcată în picioare. Cădeam în prostrație. Și, deodată, zbîrr ! Am știut că suni tu. Clinchețeai ca o troică împodobită de sărbătoare, alergînd pe șleaul cel mare, nins proaspăt. De bucurie, n-am dormit mai bine de jumătate de noapte. M-am sculat odihnită, m-am dus la slujbă plutind, au rămas colegele cu gura căscată. Ce e cu tine, ai înviat din morți ? Dar să mergem mai departe. Ce se întîmplă cînd ne întîlnim ? Prin ce dovedești că nu mă iubești ? În dezmierdări sîntem egali. Te dai de gol. Apoi, cînd un bărbat nu iubește o femeie, suferă din cauza ei ? Or, pentru mine suferi. Cît e de cînd mi-ai mărturisit că mă vezi în brațele altora ? Gelozia ta, chiar numai pentru trecut, probează indiferență ? Cînd, cu moartea în suflet, te-am întrebat ce se va întîmpla cu noi, ce mi-ai spus ? De, Magda, ce să facem, o să tragem targa pe uscat ! Bine, cum zici tu, o să tragem targa pe uscat, va fi bine și-așa, orice rău e bun dacă sîntem împreună. Iubire tragică, ai zis. Oricît ar fi de tragică, dacă e iubire sînt fericită.

Așa că nu te-am crezut. Mi-am petrecut noaptea cu folos. Am văzut și eu ce înseamnă să-ți întrebuințezi capul, să nu-l lași, cum s-ar zice, să-și facă de cap. N-am resimțit pic de oboseală la serviciu, și, la ieșire, m-am dus la Gloria. Un singur punct rămăsese de lămurit : ce-ai intenționat, trimițîndu-mi scrisoarea ? Să ne despărțim ? Nu vedeam nici un motiv logic, de altfel nici nu aminteai de despărțire, viitorul ieșea complet din raza preocupărilor tale. Să mă strivești ? Absurd. Mai strivită decît eram cum să fiu ? Vedeai foarte bine. Ești, însă, un maniac al sincerității. Ghicisem, demult, că din sinceritatea asta excesivă poate să mi se tragă cele mai mari nenorociri.

Ce e dragă, m-a luat în primire Gloria. N-ați mai terminat de tocat trecutul ăla nenorocit ? Nu sînteți în toate mințile ? Parcă ați făptuit moarte de om, că alte păcate mai mari nu știu. Ați ucis ? Ați stat la drumul mare, ați strîns drumeții de gît și le-ați luat pungile ? Ați dat foc, ați vîndut aproapele pentru bani ? V-ați țicnit. Alt subiect nu mai aveți ? Mă interesa să lămuresc cu Gloria de ce îmi porți pică : pentru ce-am făptuit, sau pentru ce-am tăinuit ? Gloria avea certitudinea că pentru fapte. Și eu la fel presupusesem, adică presimțisem, și asta de la bun început. Te-ai orientat just, mă aproba Gloria, ca o femeie normală. Ca o femeie normală ? Toate femeile își ascund trecutul în împrejurări similare ? Îmi plăcuse să cred că la hotărîrea de „a ascunde" mă condusese o sensibilitate aparte. Gloria susținea că această sensibilitate o au toate femeile. Ea aprecia că minciuna mea — nu ezita să-și însușească termenul folosit de tine — a fost în întregime justificată. Ai mințit din interes ? insista, ai mințit din dragoste. Tu ești mai tînără, nu știi, dar pe vremuri crimele pasionale beneficiau de circumstanțe atenuante, uneori făptuitorii erau chiar achitați. Dar Cristi pretinde, Gloria, că poate rezista la orice șoc al sincerității. Aiurea ! Minte, minte fără să-și dea seama. Atunci de ce mă pedepsește atît de crunt pentru minciună ? Nu pentru minciună te pedepsește, ți-am mai spus, pentru ce i-ai dezvăluit. Ai pornit bine, ai mers un timp ca lumea, după aia te-ai lăsat dezarmată, te-ai dezarmat singură. Devoalîndu-te complet, ți-ai făcut cel mai mare rău pe care și-l poate face o femeie. Natura te-a înzestrat, aveai simțurile întregi, capul te-a lăsat. Nu știu în ce sens, capul, Gloria ! Probabil că n-am știut să mint cum trebuie. N-aveam dexteritate. De altfel, nici nu realizam că mint. Abia începeam să trăiesc, și mă simțeam curată, curată ca la început. Nici acum nu-mi intră în cap că am mințit. Teoria asta la Gloria nu ținea. A dat din umeri plictisită. Mîncați-vă zilele reciproc, n-am nici un sfat să-ți dau.

Nu i-am cîntat în strună, dar, cînd am plecat, eram convinsă că are dreptate. Da, nu trebuia să mă las

impresionată ! Nu trebuia să cedez ! Am început prin a capitula în fața unor simple bănuieli. Or, trebuia să-mi dau seama că, prin fire, ești suspicios. Datoria mea ar fi fost să-ţi împrăştii bănuielile, nu să le alimentez, cu atît mai puţin să le confirm. M-am lăsat prinsă în plasa deducțiilor tale. Eram sigură că sînt deducții, și totuși m-am speriat, mă neliniștea posibila lor extensiune, le vedeam incluzînd și ce n-am săvîrșit. M-am grăbit să recunosc ce-a fost, ca să nu-mi atribui culpe inventate. Psihologia mincinosului prost, nu ? Chiar și ce ți-a spus după aceea, Lizi, puteam să contest. De ce era obligatoriu să mint eu ? de ce să nu mintă Lizi ? O combatantă redutabilă ar fi avut îndrăzneala să ceară să ne pui de față. N-ai fi făcut-o, curajul simulat te-ar fi descumpănit. Și chiar dacă ne-ai fi confruntat ! Lizi ar fi dat îndărăt. Nu dădea ? O înfundam. Vezi ce naivă am fost ? De neiertat. Dreptatea e de partea Gloriei ! Să fi mințit, să fi mințit, să fi mințit ! O, cît de mult aș fi salvat, cîte neplăceri aș fi preîntîmpinat. Ce frumos ar fi fost ! Rămîneam, pentru tine, cea de pe vremuri.

Te-am lăsat să-ți alegi arma care-ți convenea. În primul rînd, un cavaler nu duelează cu o femeie, dar dacă prin absurd o face, cel puțin o lasă să aleagă ea armele, nu ? Îți plăcea să folosești, uneori, o metaforă. „Magda, îmi spuneai, viața a mușcat rău din noi. Se văd urmele dinților, se vede locul bucăților smulse." Dar dacă e pe-așa, din tine a mușcat de o mie de ori mai mult. Iată cum trebuia să-ți răspund. Dar ai fost cinic, ți-ai recunoscut păcatele de la început. Crezi că mi-a fost ușor ? Toate crizele tale de sinceritate m-au măcelărit. Cu ce a fost mai bună sinceritatea ta ? Cu ce-ai fost mai uman ? Ce sentiment e ăla, din care nu se naște nici cea mai elementară nevoie de ocrotire ? Nu m-ai menajat. Ce am de la tine ? un maldăr de imagini urîte. Cu toate acestea, dragostea nu mi s-a clintit. Nimic n-a știrbit-o. Iată cum se cuvenea să-ți răspund la scrisoare. Dar mă simțeam atît de mulțumită de descoperirea făcută în chestiunea principală, de anularea nefastei

propozițiuni, încît mi-a pierit cu desăvîrșire spiritul polemic.

M-am hotărît să pun piciorul în prag. Gata cu trecutul ! N-aveam să mai răspund la nici o întrebare. La rîndul meu, n-aveam să mai doresc să știu nimic. Dacă tu continuai să fii orb, eu, de-acum, vedeam.

Nu crezusem aserțiunea ritoasă că nu mă iubești, dar tot ce am gîndit după aceea, n-a avut decît menirea să verifice dacă ipotezele mi se confirmă sau nu.

„Să-ți spun drept, m-a clătinat curajul tău, încredințarea înverșunată că greșesc, sau că mint și, nu-ți ascund, mi-ai stîrnit admirație. Am început să filmez, să te filmez pe tine, și proiecția ta în oglinda conștiinței mele. Operațiune anevoioasă, obositoare. Am făcut retrospecția perioadei de după «dezvăluiri», în care probabil se găseau germenii «concluziei pripite», cum o numeai.

Într-o bună zi, îmi spuseseși că ai vorbit cu mama. Mi-am închipuit că a răspuns la telefon, în lipsa mea, și ați schimbat cîteva cuvinte. Nu ! o vizitaseși. Ai fost la mama ? astăzi ? Da ! Nu m-am supărat, cum ar fi fost normal. O nouă trăznaie de-a ta. Fără să vreau, actele astea surprinzătoare, adevărate răsturnări de situație, mă cucereau. Admiram la tine inventivitatea, îndrăzneala, spargerea bruscă a rutinei, neașteptatele cotituri de 180 de grade, toate învelite în pelicula nebuniei sentimentale. Ce-o fi zis biata mama ! I-ai ridicat tensiunea arterială. O s-o găsesc bolnavă. Rîdeai șugubăț, clătinînd capul a alint. Adică, știi tu ce știi. Ce știi, năzdrăvano ? spune ! Ai năvălit peste ea ? Mă mir că ți-a deschis, e o femeie prudentă. Pretindeai că vă cunoșteați dinainte. De unde ? De la telefon. Mi-a răspuns de sute de ori, îmi recunoștea vocea după primele cuvinte. Într-adevăr, mama te cunoștea după voce, ba și după nume. Te-a căutat Magda, îmi aducea la cunoștință, din cînd în cînd, dar n-a avut niciodată curiozitatea să întrebe cine e

Magda. Așa cum nu mă întreba cine e Sanda, secretara directorului filarmonicii. Vechea, frumoasa reținere a mamei de a nu se amesteca în viața mea intimă. Ei, telefoanele nu se rezumau numai la întrebare și răspuns, mai avea loc și cîte o mică și plăcută conversație. Despre ce ? Despre una, despre alta ! Și cum ai ajuns la vizită ? I-am cerut audiență. Ai, ai, ai, ai ! și cum a fost ? E nemaipomenită, doamna Răceanu ! Ai să crezi că și-a adus aminte de chestia cu copca ? Imposibil ! Ba da, dînsa nu se mutase încă la București. Are o memorie fenomenală. Ții o comoară ascunsă, avarule ! Ce-ați putut vorbi, voi două ? Cît a durat ? O oră. Audiență, ce vrei ! Nu puteam abuza. Dar cîte nu se pot spune într-o oră ! N-am smuls mare lucru de la tine. I-ai destăinuit mamei că mă iubești, și ai rugat-o să-ți spună dacă dragostea ta nu mă împovărează. Și mama ce ți-a răspuns ? Ai zîmbit enigmatic, clătinînd capul a șagă, după obiceiul tău, cu aerul că ascunzi o mare taină. N-am insistat. Eram nerăbdător s-o văd pe mama, mă stăpînea un amestec de îngrijorare și bucurie naivă.

Am găsit-o bine dispusă, flatată că i se încredințase secretul. Nici o femeie nu i se confesase pînă atunci. Profesoara de estetică venise de multe ori în casa noastră, dar își socotise calitatea de la sine înțeleasă, nu simțise nevoia s-o comenteze cu mama, și nu-și deschisese niciodată inima. Deși încîntată de rol, mama n-a fost prea locvace. Cele cîteva propozițiuni – nu mă îndoiesc, bine cîntărite – au fost suficient de concludente, însă. Fata asta îmi place ! a declarat, și, de fapt, prin aceasta a spus totul. Invit-o într-o seară. Nu mai exprimase asemenea dorinți. Nu știu de ce, mi-a apărut, deodată, foarte emancipată. Am destupat o sticlă din vinul ei preferat și m-am trezit vorbindu-i de tine. N-a afișat o curiozitate specială în ce privește datele biografice. Nu punea preț pe ele ? Mai curînd se stăpînea, mama știe să se abțină, să fie discretă. Am simțit de datoria mea să menționez că la originea unor zigzaguri ale vieții tale a stat un complex nefast de împrejurări, o greșeală inițială, de care nu ești în întregime vinovată – i-am implicat și pe părinți – și

care a tras apoi după sine altele, ca o verigă lanțul întreg. Mi-a confirmat că își amintea cazul tău, s-a ferit să spună, și eu n-am întrebat-o, dacă avusese cunoștință de idila noastră. Știa că făcuseși o partidă bună și o întrista că se terminase prost. Cred că, pe neobservate, m-am însuflețit, și ți-am creionat un portret mai mult decît măgulitor — mă supravegheam să nu cad în ditirambe, dar n-am lăsat să-mi scape nici una din ceea ce consideram a fi marile tale calități : energie psihică, vulcanism sentimental, tărie de caracter, voluntarism, gingășie, devotament fanatic și acea eternă slăbiciune pentru mine. Mama a ascultat concentrată, fără să trădeze nici îndoială, nici entuziasm. N-a manifestat curiozitate în ce privește sentimentele și intențiile mele. Mi-a impus tactul ei desăvîrșit.

De cum ai intrat pe ușa casei noastre, am remarcat o netă schimbare în înfățișarea și comportamentul tău. N-am știut pe seama a ce să o pun. Te îmbrăcaseși ca atunci cînd mersesem împreună la vechile mele cunoștințe, cînd dăduseși acel spectacol exuberant, dar de prost gust. În schimb, obrazul tău n-avea acum nici o strălucire. Dimpotrivă, mat, uscat, puțin boțit, exprima platitudine. Întîlnirea cu mama a fost stîngace și reținută. Îmi vorbiseși cu însuflețire despre impactul vostru, îmi închipuisem că sînteți mult mai departe pe scara afinităților elective. Conversația a trenat, mama se mai ducea din cînd în cînd la bucătărie, dar și cînd rămîneam singuri înotam, stingheri, în locuri comune. Nu se lipea nimic. Cina, spre deosebire de mesele în doi, luate la tine, s-a desfășurat într-o atmosferă mohorîtă. Mîncai apatică. Nici o scînteie în ochi, nici un nerv, nici o sclipire a minții. Am făcut cîteva încercări stîngace de a anima aerul sălciu, saturat de plictiseală, nu mi-a venit nimeni în întîmpinare. Tu, anesteziată, absentă, nu prindeai nimic. Mama, într-o rezervă totală, se rezuma la minimum de mișcări impuse de rolul de gazdă. Spre deosebire de mine, lăsa impresia că nu remarcă stupiditatea discuției, starea apăsătoare, de însingurare a tuturor. Mîncarea mi se părea fadă, deși mama e o bucătăreasă de prim rang, vinul fără nici un gust. Straniu e

că nu ne grăbeam să încheiem această masă exasperant de anostă. Minutele se lungeau, se îngreuiau, trăgeau dureros de răbdarea noastră, dar înduram stoic, nu ne clinteam, ca și cînd am fi luat parte la o probă de rezistență a sistemului nervos. Cînd ai dat semne că vrei să te retragi, mama a întrebat cît e ceasul. Se făcuse aproape douăsprezece, te-a privit dezaprobator. Unde să pleci la miezul nopții ? mijloacele de transport în comun abia dacă mai circulă, un taxi poți să aștepți ore în șir, fără nici o șansă și, în general, o femeie singură, noaptea... N-ai ripostat, ai căzut de acord, docilă, să rămîi peste noapte. Speram că, singuri, ne vom reveni. Am rămas la fel de acri. Am luat cîte două somnifere și am căzut într-un somn greu. M-am trezit mahmur, mi-am amintit de o ședință matinală, mi-am făcut toaleta în grabă și am plecat. M-ai rugat să-ți las cheia de la intrare, ca să n-o deranjezi pe mama.

Și la vizitele următoare a continuat să planeze aerul îmbîcsit, atmosfera închisă. Mama mă scruta. Intram într-un imobilism de cap pătrat. Nici măcar un gest de curtuazie, dacă nu de afecțiune. Nu interveneam în discuții, decît atunci cînd mi se părea că prostiile debitate de tine sînt prea gogonate, pentru a te contrazice moale. Mama te studia și pe tine, cu cea mai mare atenție. Vedea o persoană placidă, cu un orizont intelectual și o inteligență în cel mai bun caz mediocre, cu preocupări care în mod normal n-ar fi trebuit să beneficieze de nici un interes. Într-adevăr, pălăvrăgeai vrute și nevrute. Subiecte minore, povestioare de doi bani dintr-o lume obscură, întîmplări de servici de pe vremea cînd dețineai un post de răspundere, supărător de specioase. Ăsta era fondul tău principal ? Acest erzaț ? Cum reușiseși să ascunzi dezolantul deșert ? Așa te formaseși prin birourile de contabilitate ale fabricilor, prin serviciile administrative ale centralelor și ministerelor în care lucraseși, printre funcționari mărginiți, tributari formalismelor celor mai goale, cu abilități de suprafață, navigînd în ape scăzute, lipsiți de cultură, de spirit creator, nefrămîntați de nici o întrebare gravă, existențială, de nici

o mirare filozofică ? În ce privește latura culturală, situația se prezenta catastrofic, și ocoleam, cît puteam, acest tărîm, pe care tu nu pregetai să te înghesui, cu acea inconștiență și îndîrjire a ignorantului, convins că nimic nu e mai simplu decît ceea ce este foarte complicat. La început mă impresionase ciudatul tău stil epistolar sentimentalo-patristic. Acum îl descopeream și în vorbirea curentă, nu cînd ne aflam în trei, bineînțeles, ci în dialogurile intime. Nu-i mai găseam nici un farmec, se demonetizase complet. Depozit de șabloane. Nici tăcerile nu mai aveau expresivitate, ca odinioară, cînd îți citeam în adîncul ochilor metamorfoza uluitoare a trăirilor celor mai adînci. Dispărură și strîngerile de mînă, nevoia de a sta lîngă mine. Nu te mai ridicai să te așezi pe genunchii mei, nu mi te mai ghemuiai la picioare. Dragostea, în nopțile cînd rămîneai să dormi la noi, era searbădă, din ce în ce mai searbădă. Viața se stingea în tine ca într-un crater golit. Îți pierduseși farmecul, din demonismul tău captivant, magnetic nu mai rămăsese nici urmă.

Iată la capătul cărei experiențe ți-am scris că nu este iubire. M-ai vizitat la filarmonică. Ai intrat, ca și altădată, surîzînd enigmatic, parcă plutind, cu capul puțin răsucit într-un gest de trufie bine strunită. Nici o panică. Trec peste primele fraze. Exclus să nu mă iubești ! ai decretat. O glumă proastă. Sau minciună tendențioasă. Vrei să scapi de mine, și fantezia nu te ajută să găsești un pretext verosimil ? Mi-ai cerut o înfruntare deschisă, pe toate fronturile. Veniseși pregătită pentru lupte dîrze și îndelungate, pe viață și pe moarte. La filarmonică nu se putea. Ca un făcut, în ziua aceea era la noi o agitație, un du-te-vino, cum nu mai văzusem. Dacă nu mă înșel, ne aflam în ajunul turneului. M-am văzut nevoit să merg la tine. Am găsit un taxi. Tot drumul ai stat agățată de gîtul meu, m-ai sărutat cu o pasiune nouă, sau una uitată, puțin îți păsa de ochiul treaz, cercetător al șoferului, din oglinda retrovizoare. Din nou iubita descreierată, femeia iederă, caracatița cu o sută de brațe, cu o puzderie de tentacole, care te atrage încetul cu încetul... Așa m-ai atras în ziua aceea, între cearcea-

furile mătăsoase... Ne-am regăsit, dintr-o dată, și mi-am dat seama că cei dinainte nu fuseserăm noi. Doi străini ne uzurpaseră personalitatea, ne luaseră locul, noi lipsisem, abia ne reîntorsesem dintr-un lung voiaj. Într-adevăr, fusesem victimele unei neînțelegeri, unei confuzii regretabile. M-am convins definitiv că nu putem fi noi înșine decît singuri, în afara lumilor în care am trăit înainte separat. Spirit insipid ? Rutină ? Saturație ? Plictiseală ? Blazare ? Contrariul. Cu o condiție : să nu încercăm să ne lăsăm domesticiți, să nu ne punem căpestre, să rămînem în junglă, în stare de sălbăticie, naturi simple, nesofisticate, cu o vitalitate nedrămuită, nestrunită, înscriindu-ne în marele cerc liber al naturii materne. Dar se putea ?

În timpul turneului, desprins de tine, am judecat la rece. Ce mă contraria ? Că nu ești ca cei, ca cele din cercul meu vechi, ca profesoara de estetică, de pildă ? Că n-ai rafinament intelectual, că n-ai spirit hermeneutic în materie de artă, că nu emiți aprecieri pertinente într-un stil fluent, că nu cunoști termenii consacrați ? Într-adevăr, mă agasau raționamentele simpliste, lipsite de nuanțe, de relativism, tonul categoric, rudimentar, mijloacele de expresie străine sferei culturale, frustețea opiniilor. Nu puteam aborda împreună creația spirituală. Nici viața nu o puteam priza prin prisma culturii, așa cum fusesem obișnuit. Se năștea întrebarea : aceste carențe reprezentau un defect capital ? În criteriile obișnuite, cele mai răspîndite, de estimare a omului, a ansamblului valorilor sale esențiale, gîndirea și exprimarea intelectuală, în sensul conceput de mine, ocupă un loc atît de mare, de important, un loc crucial ? Nu pot ieși din perimetrul îngust, elitist, în care mă mișc ? În afara lui, nu pot stabili o comunicare profundă cu omul ? Ce aveai tu, în schimb ? Toate simțurile vieții. Puteau ele compensa lipsurile enumerate ? Cum îmi apăreau aceste atribute, de care devenisem conștient încă de la realuarea legăturii noastre ? Nu neg, performanțele în acest domeniu mă cucereau. Mă umpleau de încîntare și admirație. Ca atunci cînd privești un meșteșugar abil, și vezi ce-i iese din mîini, ce minuni fac de-

getele lui de vrăjitor. Dar această vocație, sau rezultat al altei experiențe, mă și deranjau, mă puneau în fața unor noi unghiuri de vedere, unor noi opțiuni, presupuneau schimbări substanțiale în ordinea judecăților și convingerilor mele. M-am surprins, astfel, cum, reflex, apăr o comoditate a opticilor prestabilite, și nu numai comoditatea, ci și influența, în unele cazuri hotărîtoare, a educației intelectuale, a considerentului estetic. Îngust sau nu, unilateral sau nu, greșit sau nu, acest mod specific al apropierii de realitate mi-l însușisem organic, confruntarea lui cu tine dădea naștere unui conflict ce ne inhiba, ne determina să ne închidem fiecare în carapacea lui, să ne privim cu neînțelegere, cu răceală. Dar de ce discrepanța ieșea în relief în prezența mamei ? Mama constituia aparatul de măsurătoare imparțial, obiectiv, privirea intransigentă, neînrîurită de sentimente, a societății ? Uitasem ! Pretutindeni societatea ne arunca în conflict. Ce se petrecuse de atîtea ori la Gloria ? Ce se petrecuse în faimoasa vizită la vechile mele cunoștințe ? Eram condamnați să trăim singuri, izolați ?

Dar numai dimensiunea estetică a existenței ne despărțea ? În timp ce tu te lăsai greu explorată în straturile adînci ale conștiinței — o, cîtă bătaie de cap îmi dăduseși în perioada prospecțiunii trecutului ! — pe mine mă cotrobăiai prin toate ungherele. Ţineai să-mi iei în posesie mintea și întreaga simțire, în sensul de a le obliga să se concentreze exclusiv în jurul persoanei tale. Cereai contact inimă pe inimă, or acesta mă imobiliza, fusesem obișnuit cu contacte mai superficiale, care nu-mi antrenau procesele lăuntrice, îmi lăsau miezul personalității liber. Nimeni nu se vîrîse în viața mea cum îndrăzneai s-o faci tu. La început am crezut că așa-numitul totalitarism îmi place, cu timpul a început să mă apese. Cu atît mai mult, cu cît făceai imprudența de a-mi cerși declarații radicale, cu valoare absolută. Pe lîngă frecventele întrebări privind amploarea sentimentului (cît, și cum te iubesc ? dacă mai există pe lume altceva în afară

de tine ? și altele), apăreau rugăminți imperative : spune-mi că sînt femeia ta pe viață și pe moarte, spune-mi că nu poți trăi fără mine, spune-mi cutare, spune-mi cutare, acest cutare nemaiavînd, treptat, nici o limită, nemaipăstrînd nimic rezonabil, rațional. Încercam să mă sustrag, te maimuțăream agasat, sau mă baricadam în mutism. Asemenea accidente întrerupeau comunicarea. Vedeai în tăcerea mea rea-voință, încăpățînare, sau începutul unui pericol, și deveneai zgrunțuroasă. Îmi prelungeam greva tăcerii. De fapt, preferam să nu vorbesc, pentru ca să nu te jignesc. Comunicarea mea, de tip vechi, cu femeile, rămînea superioară ? Nu mă satisfăcuse, nu-mi dăduse senzația plenitudinii, dorisem mai mult. Nu bănuisem, însă, că forul meu intim poate fi cotropit în asemenea hal. Preferam să mă întorc la îngrădirile dinainte ? Ar mai fi fost suportabile ? Sau mi-ar fi lipsit răul cel nou ?

Inimă pe inimă, am spus ? Într-adevăr, aici e buba. Rana. Am pus degetul pe rană. Atît de simplu ! Adevărurile simple ne scapă cel mai adesea. Inimă pe inimă ! Inimile noastre nu băteau la unison, nu băteau la fel de puternic și, mai ales, nu îndeplineau același rol în metabolismul complicat al făpturii materiale și psihice. La tine, inima părea să fie totul, la mine, doar o parte. Inima mea pompa sînge – fluviul în care săreau și își plezneau, zgomotos sau lin, cozile, peștii simțurilor, crapii grași ai voluptății, păstruga și cleanul, iuți ca șfichiul bicelor de argint, ale zvîrcolitoarelor, imprevizibilelor, nedomolitelor dorinți. Și a ta pompa sînge, bineînțeles, dar și sentimente, gînduri, impulsuri de toate felurile – furie, trufie, egoism, frică, viclenie, instinctul de conservare cu cele două fețe, apărarea și atacul... Inima ta îndeplinea funcții infinite. Mintea însăși i se subordona, o slujea, se tîra în coada ei, îi făcea toate capriciile, fără să șovăie, ca o roabă. Mintea, la tine, n-avea nici un drept, nici o autoritate. Executa orbește. De aceea, cînd mă adresam ei, direct, și o solicitam să răspundă, să emită ju-

decăți independent — luînd-o prin surprindere, nelăsîndu-i timp să aștepte porunca inimii —, se pierdea, se fisticea, dădea din colț în colț, bălmăjea vrute și nevrute. Bla, bla, bla! Inima stătea nepăsătoare, n-o interesau dialogurile cu mintea, se făcea că nu știe despre ce e vorba, nu intervenea, nu sărea, nu dădea o mînă de ajutor. Părăsea mintea, lăsînd-o să se descurce cum o da Dumnezeu, iar dacă nu se descurca, treaba ei... Înclin să cred că nu auzea ce întrebam, sau nu voia să știe, poate nici strădanța minții de a face față n-o remarca. Îndeletniciri mărunte, secundare, cum mai avusese ea, mintea, de îndeplinit, ani și ani, și o făcuse fără participarea inimii, și nu se produsese nici o nenorocire. De ce s-ar fi deranjat, așadar, de ce și-ar fi mobilizat amplele instalații, antenele, receptorii, furnizorii de impulsuri etc.? Or, fără inimă, capul acționa ca un automat simplu, aproape rudimentar — cum îl construiseși, cum îl adaptaseși la nevoi, într-adevăr nevoi de rutină, exigențe diurne, minore. Nu-ți mobilaseși mintea, nu ți-o cultivaseși, n-o puseseși la munci grele, migăloase, la forări adînci, care necesită programări precise, un vast depozit de informații, de date, viteză de prelucrare, reflecție ascuțită, orientare simultană în nenumărate direcții, răbdare, gustul reverberațiilor largi. De ce? Trăiseși exclusiv prin forța inimii? Negai, afirmai sus și tare că inima ți s-a trezit la viață în preajma mea, adulmecîndu-mă, regăsindu-mă. Nu știu, era dificil de separat adevărul de minciună, și mă plictisisem, nu mai aveam poftă s-o fac, îmi pierise cheful, interesul. Să admitem ipoteza că și-a luat, într-adevăr, în primire, rolul la care mă refer, după ce m-ai întîlnit. Important în raționamentul de față este nu cînd, ci cum. Cum se manifesta acest rol? Cînd intra ea, inima, în acțiune, deveneai alta, deveneai Magda cea mare, cea frumoasă, ispititoare, incitantă, dominatoare, demnă de admirat. Cînd se odihnea, sau se dădea la o parte, neconsiderînd de rangul ei să coboare la așa-zise mărunțișuri, pasîndu-le exclusiv

minții, strălucirea ți se stingea, te transformai într-un robot mediocru, bun să dea răspunsuri de duzină, să îndruge verzi și uscate. Bineînțeles, mintea mea, situată pe primul loc în alcătuirea pe care o constitui, vedea și auzea spectacolul sumar al cerebralității tale, judeca, aprecia, compara, clasifica și, ca urmare, cădea într-o deprimare iremediabilă. Dimpotrivă, cînd trăiai, vorbeai, gîndeai, te mișcai sub imperiul inimii, mă pătrundeam de admirație și dragoste.

Așa se descurca mintea mea, dar inima, inima ce făcea ? Răspundea inimii tale ? capta și emitea pe aceleași lungimi de undă, cu aceeași intensitate, acoperea aceleași spații, popula, încingea, răscolea la fel ? Îți dădeai bine seama că nu. Inima mea era mult mai mică, mai chircită, mai neputincioasă. Nici a suta parte din funcțiile inimii tale nu îndeplinea. Deși vedeai, înțelegeai, comparai, apreciai, la rîndu-ți, nu te formalizai, nu cădeai în deziluzie și marasm, ca mine. Acceptaseși imparitatea – un eufemism pentru enormul decalaj – te resemnaseși, concluzionaseși că e destul și atît, mulțumitor, ba chiar în măsură să te facă fericită. Inimă pe inimă ? Nicidecum. Inimă pe creier, și invers, creier pe inimă. Tu-mi ascultai creierul cu inima, și-l iubeai. Eu îți ascultam inima cu creierul și, de asemenea, o iubeam. Contrariul însă nu mai era valabil. Tu manifestai îngăduință față de inima mea nedezvoltată, necultivată, neexersată, lăsată să lîncezească mult timp, cu bătăile amortizate dinadins, apărată de convulsii, ținută departe de mari focare magnetice. Din contră, eu mă arătam necruțător față de mintea ta rămasă în urmă, aflată în inferioritate față de a mea, nu ca urmare a proastei înzestrări, ci datorită condițiilor vitrege, aridității vieții, unei îndrumări intelectuale greșite, lipsei mentorului. Cine era de vină ? Ce era de făcut ? Din cele spuse, reiese, elementar, că eu eram vinovatul. Nu vedeam însă nici o ieșire, nici o soluție. Firesc ar fi fost să mă schimb, dar așa ceva, sincer vorbind, nu părea posibil. Cum să mă programez din nou ? De unde să-și însușească

bietul meu clopot de carne, miraculoasele proprietăți ? Prin simpatie nu mi le transmiteai. Eforturile tale de a-mi biciui cordul leneș, rămăseseră fără rezultat. Să te schimbi tu ? Ooo ! Cînd să mai străbați drumul necesar și, în primul rînd, cum ? Ar fi trebuit să-ți iei viața de la început, să-mi încredințezi capul ca să-l torn în alt tipar, mult mai mare, mai perfecționat, și să revărs în retortele lui substanțe noi, mai rafinate, mai tari, distilate superioare ! Iată ce antagonism, ce conflict insurmontabil ! Gîndul neputinței se instala, fatal și paralizant.

La întoarcerea din turneu am găsit o situație schimbată. Am dedus că lucraseși zdravăn cu mama. Între voi se statorniciseră alte raporturi, vă unea un sentiment necunoscut, calm, egal, stăpînit, dar puternic. Comunicați pe căi inobservabile, însă din plin. Deveniseși prietena mamei, veneai în vizită cînd voiai, convenind cu ea diferitele aspecte organizatorice. Mama mă ghida, discret, spre tine. Îmi indica și cînd să-ți telefonez. Ar fi timpul s-o suni pe Magda ! Mă consulta asupra meniului cîte unei cine, mai mult pentru a-mi aduce aminte că te-a invitat la masă. Schimbați între voi priviri cu tîlc, în absența mea epuizați repertorii bogate din care, apoi, fără voie, prindeam frînturi. Ce-i făcuseși mamei, de-o cuceriseși în asemenea grad ? Mama nu-mi mai gusta sarcasmele la adresa precarelor tale opinii culturale, dimpotrivă, se întuneca la față, îmi arunca priviri dojenitoare, pleca ostentativ. Dar dacă tu «lucraseși», nici mama nu stătuse cu mîinile în sîn. Și tu te schimbaseși. Parcă erai altă femeie. Una fără piele rugoasă, fără acute, fără instinct dominator, fără pretenția de a porunci sentimente, fără hărțuitoarea obsesie a zilei de mîine. Te-am găsit supusă, tandră, duioasă, purtînd mlădios povara unei iubiri îmblînzite. Ce vrăjitorii făcuse mama ? Urmele, atît de vizibile, pînă atunci, ale asprimii vieții, trăite în alt context, se estompau. Obrazul căpătase o strălucire adolescentină. Am redescoperit micul defect, remarcat pe vremuri, ca un deliciu al

personalității tale : limba un pic mai scurtă, vorbirea peltică, deci copilăroasă, dulce. Ochii oblici, cu gene lungi, strînși într-un anumit fel, îți accentuau aerul de copil cuminte. Minciunile se șterseseră, și siluetele bărbătești își pierdeau conturul, reducîndu-se la forme impersonale, de momîi.

Din ce spun ar reieși că începusem să mă împac cu tine ? să te iert ? Nu ! Doar că vinovăția nu mai îmi apărea generală și difuză, ca înainte. Nu numai că am reușit s-o localizez, dar și-a schimbat conținutul. Am recunoscut în forul meu intim că-ți port pică. Și, pentru prima dată, m-am lămurit pe de-a întregul de ce. Nu pentru că ai trăit, pentru ce ai trăit, nu eram deci un bărbat absurd, o ființă obtuză, meschină, cum mă temusem. Altă răfuială aveam cu tine. Mă lăsaseși să mă păcălesc. Văzuseși bine ce prostie fac, și tăcuseși, ba ai întreprins tot ce-ai putut ca să mă afunzi în ea. Presupusesem, ca un naiv — cu această convingere și intrasem, intempestiv, în dragoste — că ai plătit ! Că ți-ai răscumpărat greșelile prin penitență. Crezusem că-ți imput numai crima de a ascunde fapte, cînd îți reproșam, fără să știu, în primul rînd că nu te-ai mîntuit prin suferință. Nu, nu suferiseși pentru trecut, Magda. Pentru faptul că te-ai desprins, încet, de mine, și ai alunecat, sau pentru că m-ai lăsat pe mine să mă desprind, să alunec, să mă îndepărtez, ca și pentru greșeala de a mă fi înfruntat copilărește, cu inelul tău de logodnă, pentru neștiința de a-ți repara, apoi, gafa, și de a mă face să înțeleg ce mare și frumos sentiment îmi purtai, pentru nepriceperea de a-ți dezvălui sîmburele originar, tare și fertil, al ființei, fibra durabilă și prețioasă a inimii, fibră de aur, de platină, setea de viață, de zbucium, ce începuse să-ți ardă sufletul, gaizerele fierbinți gata să erupă, zăcămîntul adînc de tandrețe, pasiune și credință, da ! patima, duioșia și credința ! semnele ascunse ale martiriului pentru care fuseseși născută. N-ai reușit să devii conștientă de erorile pe care le-ai comis, de grava vină ce o porți în fața destinului.

Degeaba îți vîram degetele în ochi, degeaba strigam și te biciuiam, în zadar îmi zgîriam pieptul, obrazul și mă dădeam de ceasul morții. Nu înțelegeai ! și această neînțelegere mă îndîrjea și mă înrăia, și în pofida nevoii irezistibile de tine, mă înstrăina. Te împotriveai cu înverșunare scormonirii în trecut. Credeai că o fac pentru a te umili și ofensa, pentru a-ți adînci complexul de inferioritate, pentru a te scoate singura vinovată. Nu ! acesta a fost felul meu particular de a suferi, de a-mi adînci și înteți suferința, cu propria-mi mînă, în speranța că mă mîntui, căci eu, spre deosebire de tine, am fost tot timpul încredințat că am greșit și că sînt vinovat, și nu mă iertam. Am recunoscut în fața ta că fusesem orb – și îmi venea să-mi scot ochii și să-i arunc la cîini, fiindcă degeaba mi-i dăduse Dumnezeu. Nu văzusem, nu pătrunsesem dincolo de aparențe nici un milimetru. Ca un mărginit, ca un netot. Tu văzuseși, tu știai, tu descoperiseși ce era de descoperit. Eu nu ! Deși mîngîiaseră pielea ta, degetele nu-mi transmiseseră arsura, deși le atinseseră pe ale tale, buzele nu simțiseră dogoarea jarului, ochii nu deslușiseră bucuria jertfei, voința neînfrînată a sacrificiului din privirile tale, în rîsul tău nu deosebisem mugurii extazului neîmblînzit, sălbatic, nici în plînsul tău tăria de a te umili pînă la autonegare și autodistrugere, pentru ca sentimentul să fie primit, și să facă să rodească și piatra.

Cum să nu sufăr pentru un asemenea mare păcat ? Cine-mi luase mințile ? ce vrăjmaș, ce demon ? Eram vinovat. Ai văzut lacrimi în ochii mei ! Lacrimile căinței, ale durerii și desperării că nu mai pot schimba nimic, și că tot ce putuse să fie frumos, frumos pînă la sublim, murise în fașă. Ale neputinței de a redobîndi ce pierdusem, sau de a ispăși, de a uita – ca și ale neputinței de a te ierta pe tine și de a uita răul pe care mi-l făcuseși și, odată desfăcută și golită, de a mai umple la loc, și închide, Cutia Pandorei, cu dezgustătoarele jivine ce se lipiseră de ființa ta, sau ieșiseră din tine, în cursul vieții. Această neputință mul-

tiplă îmi otrăvea sufletul. Ţi-am spus odată, în timp ce te mîngîiam, cu vocea tremurîndă, cît de mult regret că n-ai fost perechea mea ! Şi mie îmi era ferecată gura, nici eu nu mărturiseam tot ce trebuia să mărturisesc. Dar mă descuraja, şi îmi oprea cuvîntul în gît, înverşunarea rece şi ostilă cu care te apărai de orice învinovăţire, şi fugeai de răspunderea greşelilor tale.

Lipsa căinţei, regretului, şi a nevoii tale de a suferi pentru trecut, sporea, infinit, nevindecabila mea durere. Nu sufereai, nu ştiai şi nu voiai să suferi pentru ce-ai săvîrşit, pentru răul făcut amîndurora. Te lăsai torturată de incertitudinile zilei de azi, şi de nebulozitatea viitorului, dar această tortură nu avea cum să o aline pe-a mea, cum să mă îmblînzească. Mă uluiau, mă indignau şi mă exasperau repetatele, încăpăţînatele tale încercări de a ascunde, de a acoperi, de a mistifica sau minimaliza erorile, stîngăcia, neştiinţa, uşurătatea, dovedite în trecut. N-ar fi fost de-ajuns să recunoşti numai ca să-mi faci hatîrul, să-mi dai satisfacţie, să-mi cîştigi bunăvoinţa. Aveam nevoie să-ţi văd privirile nemîngîiate, să-ţi aud oftatul amarnic şi pieptul zbuciumîndu-se de deznădejde, să simt piatra de moară de pe inima ta. Toate acestea lipsind, dragostea ta îmi apărea suspendată, fără rădăcini. Uşuratică şi ea.

Înainte de a mă reîntîlni, n-avuseseşi timp să plăteşti, fuseseşi absorbită în întregime de ţopăitul pe pietre ca să ieşi din mlaştini, sau să nu mai cazi în ele. Voinţa îţi fusese solicitată de treburi practice, te lepădaseşi de trecut, te feriseşi de amărăciunea nostalgiei. De altfel, pe-atunci, nici nu ştiai ce să regreţi. Abia cînd a izbucnit din nou vîlvoarea, ai dobîndit putinţa de a măsura pierderea, de a-ţi revela nenorocirea. Asta pot să înţeleg. Dar, după ce ne-am reîntîlnit, de ce te-ai încăpăţînat să te ţii tare ? De ce ai fugit de pedeapsă ? Te făcuseşi de cremene. Dacă nu toată, partea de suflet ce trebuia întoarsă cu faţa spre începuturi. Ce greşeală enormă, să mă asiguri că ai plătit, fără să plăteşti ! Să refuzi să-ţi achiţi

datoria, acum, sub ochii mei avizi, nerăbdători, dispuși să accepte și o răscumpărare tîrzie, oricît de tîrzie !

A ne retrăi trecutul, împreună, însemna, cum vezi, a ne înfiora de groază pentru ce făptuisem unul împotriva altuia, și fiecare împotriva lui însuși, a recunoaște deschis că mințile ni se rătăciseră, că am fost păcătoși, răi, nesimțitori, flușturatici, frivoli, și că necazurile ce se abătuseră asupra noastră le meritam din plin, cum meritam orice lovitură a soartei, mînia ei turbată. Retrăirea nu însemna să ne mîndrim, cum făceai tu, cu asceze inventate. Nu însemna să ne drapăm în faldurile unor false virtuți mînăstirești. Dimpotrivă, cerea să smulgem de pe noi tot ce acoperea, și ascundea privirilor celuilalt, plăgile, hidoșenia vieții greșite, terfelite aiurea, prin locuri sordide, opuse firilor noastre, idealurilor noastre, dreptului nostru la fericire adevărată.

Fiecare nouă «dezvăluire» îmi confirma că ai tras chiulul destinului și, implicit, că m-ai trișat. Tacit și expres, mi-ai cultivat încredințarea că față de soartă, și față de mine, ești chit. Aceasta a fost crima ta. Ai sperat că mă poți înșela. Ai avut superficialitatea să-ți închipui că vei stăpîni sufletul meu cu mîinile netrecute printr-un foc purificator.

Nu cred că schimbarea ta s-a produs ca urmare a înțelegerii acestei greșeli. Pur și simplu, ai început să realizezi ce-ai pierdut, și să sîngerezi. Te sfîșia desperarea ireversibilului. Te-am surprins plîngînd în hohote. Alt plîns, cu care te ascundeai de ochii mei. Am văzut în privirile tale că nu mai îndrăznești să cerșești iertare, singură nu te puteai ierta. Nu mai sufereai pentru ce-ți era potrivnic în prezent, sau în viitor. Te zbuciumai pentru ce nu se mai putea schimba, pentru ce n-a fost. Te considerai vinovată. Mi-am dat seama că aceste suferinți sînt tocmai plata cu care îmi ești datoare. Ele spărgeau, și lăsau să cadă la pămînt, crusta, scoteau la iveală blîndețea, căldura, gingășia feminină. Te nășteai din nou ? Te nășteai încă o dată, pentru mine ? Însemna că vei fi ca la începuturi ? Și că,

pornind din acel punct, am să te modelez după voia mea, făcînd din tine opera proprie ?

Dar cine se poate naște a doua oară în același trup ? După ce trupul a fiert în cazanul de pucioasă al vieții ? Și a fost impregnat de lucoarea galben-spectrală ?"

M-am trezit cu o perspectivă de ochean întors. Lăsam în urmă un nesfîrșit tunel care înghițea, lacom, puzderie de scene vii, de gînduri și sunete, printre care trecusem în goana simplonului, cu fața turtită de fereastră, sau poate în afara lui, privind de la geamuri proprii. Mai vedeam, mai auzeam, dar colosala bandă de desen animat se bobina vertiginos, furîndu-mi detaliile, mari părți din ansamblu, și sădindu-mi, totodată, nu știu de ce, convingerea că nu se pierde nimic, nici o secvență, nici un metru de rolă, totul închizîndu-se, și sigilîndu-se, ca un prețios document secret.

Un fascicol de lumină strălucitoare pătrundea prin jaluzelele desfăcute. Alături, răsufla obosit, ca o locomotivă pe ultima sută de metri, Mihai. Cîteva secunde n-am știut ce e cu mine, unde mă aflu, dacă am trecut și cu Mihai prin tunel, sau venisem singură, esprinzînd ultima cursă, cum se întîmpla adesea în escapadele noastre, din cauza deosebirii de program.

Brusc, pînzele somnului s-au sfîșiat, visul a fost înghițit de lumina dimineții. Nici un tunel. Ocupam o cîn vilă cu încă două familii, stătusem tîrziu noaptea, cîntasem, dansasem, Mihai băuse votcă și se cam îngrămădise, și eu mă ameţisem, fusesem exuberantă, apoi, nu știu de ce, melancolică, malițioasă, întunecată. Flirtasem cu Jean. Ca de obicei, Margulis a luat lucrurile în glumă, ne-a tachinat paternal făcîndu-ne neastîmpărați (sic !).

Visul se ștersese, dar capul îmi rămăsese greu, zumzăind difuz. Nu mă deșteptasem odihnită, parcă toți dracii araseră cu mine în timpul nopții. Mi-am

amintit că, spre sfîrșitul petrecerii, Gloria mi-a dat în cărți. Îi ieșea mereu un crai de ghindă. Ce e cu craiul ăsta de gindă, în viața ta ? mă interoga, cu un aer concentrat, grav, pe care și-l ia ori de cîte ori dă în cărți. Chestie veche, nu ? Apar drumuri întrerupte, întretăiate, șterse. Îți va face o mare surpriză ! Și curînd de tot, să știi ! După ce s-a asigurat că nu ne aude nimeni, m-a privit pătrunzător, și m-a întrebat cu o voce joasă, conspirativă : Știi de cine e vorba ? Spune sincer ! Habar n-aveam. Crai de ghindă în viața mea ? O fi fost, nu mă pricepeam la clasificările astea. Am dat din umeri. Deodată, mi-a răsărit în minte chipul lui Cristi. El ce crai o fi ? I-am cerut Gloriei lămuriri. Da, după descrieri, Cristi ar fi fost. Dar, cum să-mi facă mie, Cristi, o surpriză ? Și, încă, în curînd ? Aiurelile Gloriei. Am mai băut o gură de whisky și am plecat la culcare.

Și visul ăsta ! Ce poveste lungă, întortochiată ! Senzație acută de realitate. Imprimarea se făcuse ireproșabil. Visul conținea multă frumusețe, dar și durere, umilință, incertitudine. Dragostea cu Cristi atingea sublimul, dar, în mare, reprezenta un calvar. Atîta zbucium, atîta renunțare, atîta sacrificiu ! Trebuie să ai o fire de martir. Cu asta, probabil, te naști.

Margulis s-a întors în somn cu fața spre mine. Obrazul lui gras, gălbejit de votcă și de nesomn, cădea pe pernă ca o bucată mare de cocă moale. Mihai e întreprinzător și docil, îndatoritor și consecvent, previzibil ca răsăritul și apusul soarelui ; Mihai mi-e cunoscut ca propriul buzunar, mi-e comod, foarte comod. Nu-l iubesc, și asta simplifică enorm lucrurile, îmi cruță inima, mintea, îmi face viața ușoară, sigură, o viață fără emoții, fără frămîntări și traume. Aș da realitatea, care mi-a intrat în sînge ca o doză mare de tranchilizant, pe zigzagurile răscolitoare ale visului ? De ce îmi repugnă să schiez ? deși în tinerețe făceam sport. De ce prefer să privesc de la distanță siluetele schiorilor, pe coamele munților, sau prăvălindu-se pe pîrtii ? Așa cum mă mulțumesc să privesc la televizor palpitantele povești de dragoste. Și cîte un vis, ca cel de

azi-noapte, îmi face plăcere. Nu implică nici un risc. Dar să-l trăiesc aievea ?

Deodată, nu știu cum, planurile s-au amestecat. Frînturile de vis și realitatea au început să-și schimbe neîntrerupt locul, să pătrundă unele într-altele, interșanjabile, nestatornice, amestecîndu-se, confundîndu-se. M-a cuprins amețeala, ca atunci cînd ești prins între două ceruri, cel de sus, pulsînd îndepărtat și eteric, și cel de jos, din ape, care-și clatină fantomatic podoabele stelare, și nu mai știi care e cel adevărat, pe ce tărîm te afli.

Nu cumva, acuma, visez ? Nu aceasta o fi plăsmuire ? Că m-am trezit alături de un bărbat obez, cu obraji cadaverici, răsuflînd greu ? Iar cealalta, lunga, istovitoarea, palpitanta, incredibila aventură e, în fond, realitatea ?

Versurile liedurilor dedicate Magdalenei și ale proiectelor de arii pentru „Văpăi vesperale“

DUPĂ CĂDERE

Ai uitat că iarna aceea a fost
o nesfîrșită dimineață,
și noi tocmai căzusem
cu trupuri feciorelnice
în tîrgul năpădit de vise ofilite
în tăceri de gheață ?
Aveam așchii de cremene
în coapse, în brațe, în priviri ;
cînd ne apropiam și ne ciocneam
ne împroșcau scîntei, beteală
de parcă am fi fost odraslele lui Moș Crăciun.
Da, ai uitat cum băteam încet din aripi
pe cînd ne coboram pe-acoperișurile ninse.
Și-apoi,
cînd pe-un trotuar îngust
descopeream — mirați și neîncrezători —
că începea pămîntul
să ne preschimbe-n oameni —
cu strania impresie că mai fusesem muritori.
Singuri, plăpînzi,
speriați de orizontul mic și gol,
cu amintiri culese-n paradisul
din care-abia coborîsem ?
În iarna aceea

ochii tăi s-au împînzit de stele
iar degetele au descoperit că-ntrezăresc
— îmi străpungeau prin piele
tîmpla,
cătînd culcușul
unui gînd incandescent.
Atuncea au îmbobocit și crinii
pe care-i ocroteam cu pieptul, nopțile, de ger,
pe cînd cămașa albă se destrăma
ca o perdea de nori arsă de lună.
Buzele ți se împurpurau
de la dogoarea fulgilor
și raza zbuciumată
a unui felinar electric
îți adia pe frunte
presimțirea unei cununi de spini.
Ne afundam
în întunericul strălucitor și înghețat
cu inimile-ncătușate de tăcere
— meteoriți adolescenți
pe-un cer lipsit de puncte cardinale,
la frontiera
dintre galaxii necunoscute.
Tot timpul flutura-ntre noi
un steag în bernă
și ne-ncleștam ca-n somn
în curba prăbușirii.
S-au șters amprentele
pe care le-am lăsat
în spuma-acelei ierni —

brazdele paralele tăiate
de sania trasă de reni
peste calota polară părăsită,
topită în cataclismul unui vis.
Ai uitat... ?
Tu ai uitat cum lunecau
tălpile noastre, încă străvezii,
după cădere,
cu aripi grele, împovărătoare
pe drumul nedestroienit ?

RÎSUL

Cînd soarele scînteia
în smalțul dinților tăi
pumnale arăbești se ascuțeau
pe polizoare de gheață
și-un bulgăre cosmic se izbea de Mont Blanc.
Limba înnoda panglici
pe cuvinte ovale, de ciocolată.
Erai vitrina cofetăriei de primăvară.
N-am apucat sărbătoarea,
n-am înghițit miezul de pîine pătrat,
n-am lins lingurița de-argint.
Cînd vocea ți se acorda pentru recviem
te rușinai sau uitai să ridici arcușul,
și notele izbucneau, deșucheate, în rîs.
Buzele sorbeau valul mareei
și-l lăsau să se scurgă-napoi,
spre craterul lunii mirate.
Îți ascundeai fața aprinsă
în blana luminii agonice.
Melancolia cădea ca noaptea
peste obrajii repede cuprinși de paloare.
Te simțeai vinovată
că ai lăsat să se stingă jăraticul pe altar,
tu, nouă, începătoare vestală ?

Într-o seară m-a izbit un do major rătăcit,
o notă grea
cît o bilă de fier.
Ai înțeles și tu, în sfîrșit,
că iubirea e vecină cu moartea
și că un sunet prea plin te poate descăpățîna.
Izvoarele au țîșnit
ca din stînca lovită de Moise
cînd cohorta se ruga cu buze arse-n deșert.
Lacrimi de nitrat de argint
se rostogoleau pe obrajii fardați
de cerul pufos de decembrie.
Ochii semnalizau
dintr-o constelație cuprinsă de ger,
predestinată să cadă în haos
fără fumul de turbină al cometei.
Să fi stat amîndoi în genunchi
iar casa izvoarelor
s-o fi ferecat în inele de aur !
Dar încă o dată spada luminii
a scînteiat pe smalțul dinților
și notele grave s-au prăbușit lîngă nepăsătorul tău rîs,
în timp ce sprintena velieră
se încastra în banchiza cerească.
Mai tîrziu, însetată,
ai început să sorbi, vai !, himere solare !
Cine mai știa
de stînca lui Moise ?
Acum îți ții buzele strînse.
Pe smalțul dinților
nu-și mai știrbesc tăișul
săbiile de Toledo.

Se-aude toiagul
necontenind să izbească
și izvorul
adăpînd zadarnic arșița
pe urmele pașilor
celor pedepsiți pentru idolatrie.

PESTE NOROIUL POLENULUI DE TEI

Columbă-nchipuită-n icoane bizantine,
gîndeai că te ţinteşte un ucigaş de rînd,
şi snopul de alice
dulci ca mierea,
pe lîngă inima ta strînsă
a trecut cîntînd.

Vîsleam spre soare cu penaj de aur,
ne îmbăiam în apele văzduhului sleit,
pluteam, alături, îngînduraţi şi singuri,
sub bolta numai cioburi,
părelnic infinit.
Firea majestuoasă mă-nfrigura de umilinţă,
nemărginita ei blîndeţe mă speria,
pentru săraci pomană
m-aş fi-mpărţit la rîndu-mi,
nemeritat, prisosul de smerenie
să se reverse asupra ta.
Pe-atunci nu cunoşteai beţiile furtunii.
Venea din pacea zorilor
cumintele luceafărului val.
Cînd ochii mi s-au înnegurat
răniţi de nefiinţă,
te-ai rupt de siamezul prea sentimental.
Marea vîlvătaie născută-n întuneric

se asemuia cu răsuflarea unui Hades
întărîtat de zei,
te-ai tras, vicleană-n lături
speriată de dogoare,
cortegiul luciferic
s-a stins peste noroiul
polenului de tei.

PĂUNI ALBAŞTRI

Genele se împungeau
ca ramurile cerbilor făloşi.
Moliciunea palmei
îngenuncheată-n palma ta !
Mirarea unui trandafir trezit din somn...
Şi-atît de mult senin,
atîta cer fără de pată !
Iar jos nisipuri aurii necunoscînd sămînţa ploii !
Eram păuni albaştri
ieşiţi unul în calea celuilalt.
N-am aţîţat foamea inimii tale
de tristeţe !
N-a fost iubire,
doar amărăciune că nu intri-n
cohorta infanteriştilor singurătăţii.
N-a fost iubire,
doar regret că nu-ţi moi buzele-n
ambrozia nefericirii.
Numai în vis trecea, din cînd în cînd,
panaşul albastru de păun,
şi mîna transparentă culegea perechi de ochi
multicolori.
Nu dragoste,
ci joacă pe-un stadion de piatră
năpădit de maci !

Te-am regăsit în șirul
fugiților din Arca veseliei,
cu luminarea toamnei licărind pe-obraz.
Înțeleseseși în sfîrșit că dragostea nu face parte
din jucăriile copilăriei ?
Plătiseși vama voioșiei,
nu mai aveai în pungă nici un creițar ?
Tot aurul pierdut în jocuri de noroc
cu slugi pe la banchetele nocturne... ?
Ne tîram în șirul
celor mințiți și înșelați,
săraci, cuminți și triști,
către luntrașul cu miinile bătătorite,
sperînd că poate totuși ni se-aruncă-un curcubeu.
A fost odată
mîna ta de fildeș...
Acum apele fluviului sînt răscolite
de patima bolnavă a-întoarcerii către izvor !
Brațele se întind spre a opri căderea putredului
firmament !
Și sîmburele iubirii între dinți —
lemn sîngeriu mustind de-arome și otrăvuri.
Căință, răzvrătire, resemnare —
troițe strîmbate de furtuni
sub care doarme
paznicul visului demult încarcerat.

OCHEANUL

Prin irișii ce nu-mi purtau noroc
vedeam văiugi nemărginit unduitoare
și merele Hesperidei cum se coc.
Mă azvîrleam în marea sinilie
nepîngărită de împerecheri,
cîrduri de sori planau în juru-mi,
sta scris că-n mine ai să mori.
Guri clevetitoare șopteau buna vestire,
nerăbdător și-nfricoșat mă hotărîsem
miracolul s-aștept,
purtam în piept o lacrimă de nemurire,
copil gîngav și trist și înțelept.
Eram gelos pe bolta înstelată,
pe o privighetoare ce murmura în gînd,
sorbeam surîsul rumenit de lună,
dar vaierul cum să-l înăbuș, cînd ?
Și i-ai lăsat să rupă
cartea sfîntă,
proorocirea să o înece în blestem,
atunci de unde să se mai prelingă
bobul de diamant fierbinte
sub care, prăbușiți, să-ngenunchem ?
Izbesc exasperat zăvorul,
cerșesc ocheanul îndărăt,
privirea îți alunecă în lături,
nici eu nu știu ce pot să-ți mai arăt.

Iar scutul ghintuit, de luptă,
lancea mi-o frînge nemilos.
N-am unde să mai fug, de-acuma,
din marea carceră de os.

LOCOMOTIVA DE ARGINT

Şuierul trenului
se destrăma ca un fuior de fum
dintr-un tăciune-abia mocnit.
Ne balansam pe şine, concentraţi,
de parcă jos
lătrau dulăii Niagarei.
Ciocnirea avusese loc
în punctul terminus al drumului de fier
şi nici o staţie
n-avea să mai apară-n calea noastră.
Acolo orizontul se închidea
în timp ce, înapoi,
de unde se iveau fuioarele,
mulţimi de gări
se înşirau strălucitoare
în necunoscut —
şi ne-ndemnau
să înghiţim pămîntul cu coamele în vînt,
în nări cu fumul proaspăt şi aţîţător.
Ne-ademenea o şovăielnică şi singură chemare,
şuierul locomotivei de argint.
Prea lungi cîmpii aveam de străbătut
şi nimeni, nicăieri nu ne-aştepta,
dar într-o glastră de cristal înmugurise
dorul de nemărginit.

Așa s-a întîmplat că te-ai oprit —
și cu privirea grea, mîngîietoare
ai fluturat batista după himerele de fum !

FUSELAJUL LIBELULEI

Fregata zveltă, legănată
în uriașa matca-a verii
de foșnetul eșarfelor cerești,
fusese precedată de-o solie
cu multe și-ncîlcite vești.
O coamă lungă
îți mîngîia grumazul
— de ce mi se părea bălaie ? —,
panglica neagră, de corsar,
o desfăcea în evantaie.
Am deslușit sub falduri
fuselajul delicat al libelulei
turnat în porțelan lucios.
Parcă am și țipat,
cînd de pe piedestalul tău nesigur
ai lunecat
pe pavimentul parcului, prăfos.
Apoi, odorul de tînără sălbăticiune
cu smoc de iarbă crudă-n subsuori...
Pe blana mătăsoasă unduia
privirea tulbure a țapilor pădurii,
și nerăbdarea de-a strivi-n copite flori.

PARODIE

Buzele sparte de colţii poftei
lăsau mici stropi trandafirii
pe limba zeului adolescent.
Sînge îndoit cu apă,
tremurul primelor molatice înjunghieri...
Rouă necunoscută
îţi picura prin vene, galeş.
Ameţită, pierdeai merele timpurii.
Scările templului se năruiau...
Nu auzeai foşnind pulpana pelerinei
plăpîndului răpus de palma ta
cu sabia ulanului împlătoşat.
Nici tropăitul capuleţilor
în timp ce-i fugăreau pe montaghii.
Sînge a curs şi din caseta stacojie
spartă pe cînd te zvîrcoleai s-arunci
un giuvaer de sticlă colorată.
În patul nupţial
l-ai căutat pe învingătorul tînărului zeu bolnav.
Se lăfăise parodia lui Romeo !

COPITA NĂZDRĂVANULUI

Soseau cocori
cu aripi – îndoliate plicuri,
batalioane de poştaşi în unghiuri cenuşii,
primăvara ameţită baleta prin parcuri,
pe-un iceberg de aur
te aşteptam să vii.
Adormitoare coruri îmi fredonau pe stradă,
valtrapurile burgului se legănau tăcut,
retina mea-ţi cioplea statuie diafană,
lumina o spărgea
şi-o luam de la început.
Dar Împăratul Roşu hotărîse altfel,
te hărăzise spînului de la hotarul de apus.
Te-ai dus cu pocitania de-a curmezişul şeii,
închipuindu-ţi că izbeşte-n pădurea de mesteceni
copita Năzdrăvanului Tungus.
Te-ai mai trezit vreodată
fecioară scandinavă
din somnul fără vise, hibernal ?
sau rătăceşti prin lume adormită,
învîrtindu-te cu gravitate, mută,
în halucinantul bal ?

LUPUL APROAPE ÎMBLÎNZIT

Ai răsărit lîngă umărul meu.
Cît pe ce să exclam : „Iată luna !"
Luna cu buze de „Sfîntă Fecioară",
cu ochi împăienjeniți de-o beție de jad.
Te iviseși — pe oceanul deșert —
la orizontul privirii mele încețoșate,
catarg de corabie ușor aplecat.
Mă duceai pe puntea lucioasă
sub delirante ploi selenare
în Odiseea — sau cum s-o numesc ? —
fără porturi și-ntoarceri,
Odiseea perechii !
Strada aiura,
tocurile noastre o împungeau în inimă
cu nepăsătoare tandrețe.
Ce cadență !
Halebardieri cu mîinile goale.
Rond de noapte în orașul străin...
Vedeai gloanțele șuierătoare de smoală
țintind mirificul porumbel ?
Toate clipele noastre au fost împușcate așa !
Nu le păzeam nici acum
disprețuind însuși timpul.
Reînviaseși dintr-un munte faraonic
de marmură neagră.
Și mai departe !

Dintr-un cocon de mătase...
Din capul uitucului zeu.
În loc de coif purtai diadema ta albă
tăind cercuri mari de mister împrejur.
Ne-am pierdut, demult, într-un bîlci...
Te-ai urcat pe-armăsarul de lemn
și-ai schimbat cai de poștă vopsiți
într-o lungă deportare pe loc.
Înghițitor de săbii,
ghiftuit de rece-tăiosul metal,
m-am făcut stîlp de fier zgrunțuros și năpraznic.
Caruselul scuipa scîntei centrifuge
împrăștiind mormane de steril
dintr-un zăcămînt excavat la-ntîmplare.
Am visat ?
Sau ne întorceam din galaxia uitării
cu fețe pudrate de pulbere cosmică
supli, înalți, laminați printre aștrii de-argint,
singuri pe planeta gîrbovită
de povara sacrilegiului
ferecat în memoria ei ?
Trufia îmi înălța fruntea,
căci eu te purtasem în coapsă,
și mă mîndream c-ai crescut într-atît
încît poți să-ți legeni umărul lîngă umărul
meu
în orașul amuțit
de atîta taină revărsată pe strada pustie.
Ce-ați putut să vedeți, ziduri bătrîne !
Cutremurați-vă de ce-o să vă spun :
iubita e fiica, fiica de suflet !
Mîna mea în strînsoarea de clește.
Palma verigă...
Lanțul pierdut, reclădit din oasele sfărîmate.

Prunci-ocnași
trăgînd după noi, greu, destinul,
coada sură
a lupului aproape-îmblînzit.

BANCHETUL A ÎNCEPUT

Fructele lacom își sorb
alcoolul perfid, incolor
în despicături carnivore.
Morene orbește se-mpung,
prelung încolăcite, elastic,
bete de-otrava furată –
inocentă, melodioasă,
răspîndindu-și notele subteran,
cîrlionți ai unui fulger suav.
Se ciocnesc pietricele
înșelător legănate
de valul furișat pe nisip, cotropindu-l.
Pe sub vechile-oceane
mucegaiuri și foșnet leneș de umbre.
Vietăți stranii, de fund, înoată, trezite, pe loc,
ferite de lumini, de priviri.
Ochi febrili se rostogolesc,
înfulecă hectare lăptoase
lăsînd urme de melc, sidefii,
și îmbolnăviți de vedere,
ca jaguarii de mirosul sîngelui proaspăt,
coboară spre iadul făgăduit.
Acum, liziera !
Liziera infernului.
Șerpii se despoaie de piele,
nerușinate, stacojii, termitele dănțuie.

Gîfîit de gorile păroase...
În pămînt fermentat
sămînța plesnește obscen.
Peștera-ascunsă-n liane palpită.
Învăpăiate chemări !
Curg seve în pădurea animală.
Ochii bulbucați dau în clocot.
Dogorind de-o candoare bolnavă,
infanta își desface fustele largi, încrețite
și tremurîndă, întinde
perla ei viorie în palme,
de ritual.
Capul se-afundă în mlaștina moale
încălzită de un soare intern.
Pruncul ridat mușcă în beznă
bobul mustind de tenebre,
alungat cîndva din catifeaua oului umed
ca primii oameni, din rai.
Peștera, în cazne, imploră,
ispășind păcatul expulzării.
Culcuș pentru fiară,
de somn, de-îmblînzire.
Cînd, Inorogul...
Inorogul răsare pe culme
sîngerînd din cornul de fildeș.
Afundare în abisul gingaș, fierbinte, flămînd !
Prin carne aleargă șuvoaie de radium,
buturii sfîrîie pe altar
trimițînd mireasmă spre zei.
Convulsii, așteptare și spaimă...
Vulcanul icnește și vomită potopul de lavă,
peștera deschisă absoarbe vorace.
Plouă în deșert,
natura se botează pe sine.

Duhul se zbate în piept,
piere în vaier amar —
de dor, de ruşine, de durere, de milă.
Rănit, inorogul îşi pleacă grumazul
şi pîraie de opal se revarsă pe lespezi.
Şovăitor, o mînă apucă pocalul
Şi toarnă fierea cea dulce...
Porţile înalte lin se desfac.
Murmur de imnuri în vis.

Şi din nou fructele lacom îşi sorb
alcoolul perfid, incolor
în despicături carnivore...

PRĂPASTII DE LUMINĂ

Ovalul ochiului leneş
leagănă trupul tolănit pe blană de samur.
Madona-mi pare o bacantă
stropită pe genele întoarse
cu boabe crude de azur.
În galeriile siberiene
salamandrele au fost orbite
de-un diamant ca păsările paradisului
cu aripi aurii, de chihlimbar şi verzi.
Zeiesa, răpusă de plăcere,
uită şi ea să-şi părăsească-ascunzătoarea
cînd, în incendiul alb,
începi să mă dezmierzi.
Mireasă-mpodobită cu beteala mării
întinsă pe tronul lui Neptun...
Luna despuiată
înotînd spre mine
în noaptea-njunghiată
pe un lac de scrum.
Furnalul pîntecului arde
cremenea anilor săraci. O mai avea... ?
Învăpăiat, obrazul clipoceşte de departe,
fără speranţă plînge-o cucuvea.
Şi pe sub vălul diafan, pe sub linţoliul veşniciei
enorme nestemate bat tăcerile polare.

Tremurul aurorei pe istmul nostru strîmt
cînd soarele îngenunchează, însîngerată și
efemeră floare.
De ce nu-ntorci cumplitul și suavul diamant
să-și slobozească focul
în miez, în beznă, în pofta ta haină ?
Crestați de colțuri, nemilos,
ne-am mistui unul pe altul
în nemăsurate și opuse prăpastii de lumină.

PIETÀ

Plînsul femeii prăbuşite pe coapsa iubitului,
rece !

Buze pe urma dîrei de lacrimi —
de la ochii aţintiţi spre tavan
spre tălpile goale, cuminţi.
Naufragiul dorinţei în liniştita furtună
cu timona şi cîrmele sfărîmate.
Derivă către leşul atolului
spălat şi pustiu.
Suferinţa lingînd colţuri de stîncă,
tocindu-le, şlefuind, înmuind,
trezind în piatră slabe zvîcniri,
sculptînd braţe noi,
învăţîndu-le îmbrăţişarea, mîngîierea,
legănatul.

Femeia nu se mai mulţumeşte
cu sferturi, cu jumătăţi.
Sfinxul întreg pentru ea !
Leul cu cap de poet
sprijinit pe labe în Egipet deşert
pentru încă cinci mii de ani de-acum înainte,
pînă ce vîntul va face din moloh
un ou
sau lespezi sub mulţimi trecătoare.
Femeia ţine uşa cuştii deschisă
şi plezneşte din bici.

Glas răguşit de profet obosit.
Buzele cos epiderma crestată,
întind miere de lacrimi pe răni.
Orga trupului de femeie
nu se mai golește de sunet
deși degetele lui s-au ridicat demult
de pe clape.
Tremură note monotone, rotunde
în gușa porumbiței cu aripa săgetată.
Gura adună lacomă mustul dulce, nefiert,
turnînd împărtășanie în cupe mari, de orgie.
Durerea naște și botează dorința –
o credință mai oarbă decît iubirea.
Femeia își rostogolește în iarbă
capul livid de gorgonă
cu șerpii colcăindu-i în păr.
Ochii ruginesc verde
ca o căldare cu bani
uitată în pămînt.
În mintea ei încolțește,
mîntuitoare,
blîndețea de a-l scălda-n veșnicie.
Grijă maternă pentru trupul neînsuflețit.
Pietà...

LINGĂ TOTEM

Mi-ai ucis tristețea
ieșindu-mi în cale, în armura ta de argint,
călărind armăsarul în spume,
războinico, amazoano
cu dinții sticlind între buzele fastuoase
ca două logodnice crude, de zeu !
Tu nu vezi că mă perpelesc
de nevoia de a fi dat uitării ?
Cavalcadele tale, clinchetul armelor,
privirile de iarbă înghețată,
zîmbetul umed, cu urme de sînge-aburit,
țipătul de triumf abia înăbușit
mi-au alungat bocitoarele mute,
mi-au rupt pînzele vechi de păianjen
din gura peșterii unde priveam toată ziua
în gol
fără lacrimi și fără durere.
Umblu acum pe drumuri străine.
Mi-ai furat copilul schilod
al mîhnirii fără de leac,
mi-ai încordat pectoralii,
mi-ai pus o sabie lungă în mînă
și mi-ai zis : „Iată viața !
Galopează, lovește, răpune și mușcă,
totul e viu și de carne,
totul respiră,

fericirea e cînd strîngi calul alb între coapse
și sorbi vinurile vechi din văzduh !"
O, iubito ! ai alcooluri prea tari pentru mine!
Tînjesc după singurătate,
după dezolanta uitare de sine.
De cînd n-am mai sunat din cornul regretelor
fără noimă !
Niciodată nu voi mai putea să fiu singur, lihnit ?
Totdeauna îmbuibat ?
Cu pînza freatică a sevelor fremătînd chiar sub
piele ?
Niciodată suferind de lingoare,
vlăguit de mătănii cu genunchii de piatră ?
Niciodată nu voi mai fi pelerin ?
Doar cavalerist de elită ?
Niciodată orfan ?
Doar odrasla regelui Cresus ?
Ce plăcut lîncezeam prin unghere mucegăite,
iubito !
Cît de ușor de purtat era carnea mea de mumie !
Am să mă prăbușesc în zgomotosul festin,
mintea nu poate să digere atîtea bucate,
inima nu e în stare să pompeze
valuri de sînge care să facă pustiul fertil.
Prizonier în Olimp !
Îmi răpești bucuria de a visa
lîngă totemul tocit,
de a fabula,
de a fabula în zadar...

CÎNTEC DE TIHNĂ

Ai fugit cu o șatră
ascultînd strigătul sîngelui de nomadă.
Te-a tocmit un țigan bogat și fudul
cu rozete de aur
bătute-n carîmbi.
Ți-a cumpărat privirea rătăcită,
smaraldul nebun
lovit de orbirea fără leac, dinăuntru,
potirele de cristal
în care nu-mi înmuiasem
buzele fripte.
Zlătarul își spăla mustățile
în cleștarul neatins,
izbea cupele de pămînt
strivind sub talpă
grămada cioburilor străvezii.
Ursoaica țopăia pe jar
în ritmul dairelei,
al palmelor plesnite pe genunchi,
legată cu belciug
de un chimir slinos.
Pășeai după căruța
cu coviltirul gros și afumat,
dormeai la focurile aprinse cu tizic.
Ai dansat și ai rîs
cătînd către stele

cu ochii opaci
sub lintița crescută-n voie,
ai gemut spintecată
în iarba sîrmoasă a pustei,
mereu în nări cu mirosul de cal și de iuft,
mușcată
precum coada lulelei.
Nopțile răsturnau peste tine valul unui fluviu
mîlos
și porii absorbeau docili
apele nespălate de suflarea rece a lunii.
Vechiul vis
fiersese-n ciaun ;
mestecaseși carnea peștelui sfînt,
cîinii împrăștiau zdrobind în măsele
oasele lungi, efilate.
Amintirile se pierdeau diminețile-n vînt
împreună cu fumul gros ;
o țigancă bătrînă
îngropa în ghioc
nenorocul,
iar vuietul talazului asurzitor
te învăța pribegia.
Schimbai din vreme în vreme cortul,
se îngreuna salba cu monezi pătrate, tocite,
cocleala aurului
îți mînjea țîțele triste.
Ți-au îndesat și hățuri
în palma bătucită ;
chircită pe capra căruței
mînai caii costelivi murmurînd
un cînt pentru efebul pierdut
ce nu-și găsise tihna în pămînt.

FRUNTEA MAGDALENEI

Sub frunte, ochiuri de geam
afumate de trupul
ars în pîrjoluri ațîțate cu stoguri de paie...
Raze țîșnite din spectrul genuin,
de ce nu m-ați străpuns
pe cînd vă așteptam în sacristie ?
Cum am dorit să cadă trăznetul
pe tîmpla întoarsă către început !
Îl imploram pe Jupiter ghicit în umbră :
„Satrapule, sloboade un milion de megavați,
cutremură-mi rărunchii, osul,
prefă-n cenușă frica
și nedorința lașă de-a afla
cum carnea bărbătească
stă prăvălită peste carnea ei !"
Frumoasă mînă feminină de călău,
în panoplia cu securi însîngerate
n-ai tu o ghilotină de mărturisiri
pentru grumazul meu înțepenit de așteptare ?
Unde e otrava sfîntă de pe limba ta ?
Unde lama dezmierdătoare pentru venele
sfioase
de sinucigaș ?
Sub boaba de mărgean
hangerul taie o gură mai ademenitoare...

Aștept aerul șoaptei
ca un scafandru
cu rezervorul gol, sub mări.
Și carii spaimei rod în tine!
De bunăvoie te-ai închis în lazaret
să cred că amfora albă de mătase
a mîncat-o lepra.
De ce te înverșunezi în blasfemie?
Nu sînt făptură frămîntată din țărînă.
Pipăie și ai să crezi, necredincioaso!
Pentru tine m-am pogorît
în chip de blînd arhanghel fără paloș.
Îmbătrînit în sihăstrie
sălășluiesc în pieptul tău
ca Iona în burta chitului.
Cînd răsucești în lacăt
cheia cuvîntului slobozitor,
ție te vei mărturisi întîi pentru iertare.
Șterge urmele tălpilor celor ce-au pîngărit,
curăță templul năpădit de iarbă și furnici,
albește-l iar,
întocmai ca nămeții din care s-a clădit
în iarna părăsită!
Zeul cărunt refuză postament...
Fii Magdalena ce-a rîvnit
trupul lui Crist.
și l-a urmat
cu fruntea încununată
de rușine spovedită
și căință...

TABLOURI FOSFORESCENTE

Mi se aşterne pe pleoape,
îmi pătrunde-ntre dinţi
cenuşa puzderiei de imagini nearse.
Ştii ce gust are scrumul
putrezirilor lente ?
Fermentaţia timpului
înăuntrul ramelor descleiate de tine
cu mîini tremurînde ?
Te sperii cînd intru în muzeu,
tragi negre draperii prăfuite
şi încerci să acoperi pereţii
cu neputincioase degete de fildeş vechi,
obosit.

Tablouri fosforescente...
Ţi-ar trebui în frunte
vîlvătaia ochiului de ciclop.
De ce închizi Luxorul
plin de cadavrele succesive
ale trupului tău ?
De ce te temi de disecţii ?
Au rămas urme de viaţă-n formol ?
Şi vopseaua e lipicioasă,
amestec de sînge, lacrimi, secreţii,
de frisoane lichefiate.
Făţarnicul bocet
nu aşează forme pe oseminte străine,

nu mă fac să văd siluete
în cripta mare şi goală.
Fără să ştii,
părăsiţii se joacă în tine,
întind palmele
şi, în timp ce mă sugrumă,
gînguresc drăgăstos.
Filme de groază trucate stîngaci...
Te văd cu veşmintele sfîşiate,
răstignită pe carul de luptă,
sfidînd lancea lui Achile, cea grea.
Pe zăpezi împurpurate
laşi petice de foc stacojii.
Flăcăruia de gheaţă
linge borna înfiptă în drum, la-ntîmplare.
Şi nopţile, codoaşe dibace,
se furişează cu tine de mînă
spre mindire de paie
roase de trupul mereu tăvălit.
Căptuşeşti pereţii cu vată,
dar nu de tăcere ţiuie urechile mele,
timpanul împrăştie în adînc vocea ta
ca o pîlnie de gramofon ruginit
tremolouri desuete
înăbuşite de marea distanţă.
Muţenie bolborosită
de o gură cu limba tăiată...
Incendiază lupanarul,
vîntură cenuşa
cu harfa la piept.
„San Pietro" nu se încheagă
pe ruine păgîne.
Michelangelo nu mai ţese,
lipit de bolta „Capelei",

mirifica pînză.
Și timpul se naște
cu o tumoare coraliformă
în craniul prea mic.

ÎNGERI SPERJURI

Iartă judele răsturnat
în jilțul craniului meu legănat șovăielnic
pe umeri.
Cine pe cine-a vîndut ?
Meşterul s-a lepădat primul de ucenici.
Te-am împins și eu să mă vinzi,
mînat de ambiția vană a crucificării —
cu gîndul ascuns
să opresc pentru mine
arginții,
să înhaț punga cu mîini făcătoare de false
minuni.
N-ai luat prețul, nu te-ai bucurat de răsplată ;
ai urcat pe muntele tocit
de picioarele goale
ale purtătorilor închipuitului chivot biblic.
Și acum, verdictul rostit din jilțul rotund
în care va șuiera cîndva vîntul !
Ai venit, ca și mine, pe lume
plămădită dintr-un strop de lumină vîscoasă,
scoțînd un țipăt de spaimă.
Ce-ți cer să mărturisești ?
Că n-ai auzit și strigătul meu,
ecourile lui repetate ?

Că nu te-ai călăuzit după el
în labirintul de piatră ?
Am fost la fel ca tine de surd.
În timp ce ne încrucişam cărările
înecate-n ţărînă,
căutam bijuteriile de onix
căzute din întunericul propriilor ochi.
Înduioşare de sine ! ipocrita iubire-egolatră !
Acum scormonim în noi
după îngerii sperjuri,
după zburătorii dolofani, fără minte,
cu surîs nevinovat-mincinos.
Aceștia or fi ?
Cicatrizații, căruntii, osoșii bătrîni
împovărați de păcat,
doar în ochi cu urma luminii sleite,
urma picăturii căzute din rai ?
Aripile imaculate, pufoase
demult le-au căzut !
Își cioplesc altele, din șindrilă,
ca ostatecul în aer, Manole.
Se vor zdrobi în cădere ?
Ei și ?
Îngreunați de vinovăție,
vor trece din nou pe puntea văzduhului.

FLOARE DE OȚEL

Pe plita-ncinsă a pustiei,
neştiutoare printre pelerini,
te-nghesuiai lîngă picioarele uscate,
spărgeai în dinți, la cină, mărăcini.
Şiruri de păsări tîrîtoare
ciuguleau boabe de nisip răscopt,
către izbăvitoarea Meccă
purtai trecutul prin văzduhul mort.
Vedenii vechi cădeau pe brînci,
corbii rupeau din pînze destrămate,
te apărai de praful din deșert
cu brațele scheletelor carbonizate.
Mulțimi vuiau torențial,
urechile ți le-astupai cu șoapte,
scurmai în pîntecul apropiat
culcuşul pentru fiecare noapte.
Te-nvăluia întotdeauna-n somn
grea răsuflare minerală,
creştea o floare de oțel
pentru războinica zeiță goală.
Deasupra nu zbura nimic —
de ce să-ți mai ridici privirea ?
Te sprijineai într-un toiag de fier,
bătea în piept lingoul, mîntuirea.
Călcai cu grijă de semănător,
lîngă răzorul tigvelor de soi,

Mecca aflaseşi că s-a scufundat
şi că Hegira e-napoi.
Fluviul de pulbere topită
curge-n neştire, fără mal,
în spuza cerului stă ghemuită,
diformă, umbra unui animal.

ODISSEA

Călcînd pe urma eroului plecat din Troia,
dintre atîția morți și dintre vii,
Circe m-a sechestrat într-un serai de gală
cu turme alb-trandafirii.
Ardeau parfumuri hipnotice, moleșitoare...
Odihnitor e, oameni buni,
să nu te hărțuiască „punctul de plecare" !
Rîdeam de generalul grec
lăsat la vatră
cu gîndul la Ithaka
patului conjugal expus într-o vitrină de cleștar.
Mă bucuram de nemișcarea
vîslelor uitate în apă,
de astuparea peșterilor vîntului hoinar.
Veni însă o peregrină surîzînd apatic,
cu ecuson de Penelopă
pe bustul acoperit de-un peplu mohorît.
Perfidă, împrăștie pe insula aceea vestea
că eu sînt regele rătăcitor
și ceilalți jurară îndată că m-au recunoscut.
Țesea frînturi decolorate
de trecut ambiguu
în scoarța destrămată de insistenții pretendenți,
Ulise să nu le deslușească,
glorios și tandru,
cu ochii lui cînd stinși, și cînd ardenți.

Jucînd șotron pe micile pătrate
am dat peste-o colibă de chirpici,
îmi pregătise prea fidela
pat de scînduri,
și-n loc de pernă, un arici.
M-am apucat să cîntăresc
țărîna de pe statornicele tălpi desculțe,
balanța se apleca sub drumuri lungi,
tovarășii de drumeție au rămas la porțile cetății
nu te mai obosi Ulise să-i alungi.

Sleită de lunga căutare în arhipelaguri,
femeia face țarc în lunci,
grumazul veteranului se îndoaie
sub jugul unei mari porunci ;
Se ascunde în păpurișuri lancea
se-ngroapă ciuruitul scut ;
Noua Cartagină s-o are trubadurul
de la sfîrșit către-nceput.

VEŞMÎNTUL RUGOS

De unde să bănuim
că gurile ne sînt pline cu dinţi de rechin
şi limbile s-au făcut cozi veninoase de scorpion ?
Cum să credem că în iertarea îmbrăţişării
vor ieşi din piepturile noastre pumnale ?
Baloane vopsite frumos,
în loc să plutească
se izbesc pretutindeni de colţuri
icnind dureros ca saltimbancii stîngaci.
Să ne lipim în varul din naos
hieratici apostoli murali ?
Să ne zugrăvim în culori stinse, obosite
şi să aşteptăm scorojirea zidului
ca să fim numai pată
sau contur tremurat ?
Nu există loc
nici în sfera îngălbenită,
în vechiul adevăr sfoiegit
încă trist-luminos ?
Ne împiedică să privim înăuntru veşmîntul
rugos,
pielea prea groasă,
în timp ce baciul îşi jupoaie frumoasa miaua
cîntînd.

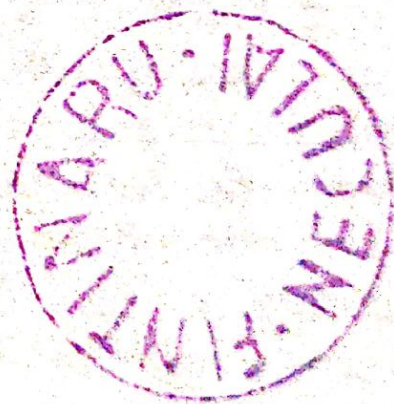
SLUGĂ A ASTARTEII

În părul tău zăpada s-a mineralizat.
Vestigiul unei necunoscute catastrofe
hibernale.

Melancolia ninsorii
o topeai pe pajiştile ironiei puerile,
dar eu cădeam mereu
sub paloşul de ghiaţă
dornic să mă îngrop, pentru vecie, în
nămeţi.

Apoi client de rînd al toamnelor modeste
— bistrouri comode, liniştite.
Pecetluit de-o falsă tinereţe
rămas-am manechinul de servici
al unei case mari de modă.
Ai revenit purtînd înalţii prapuri ai milostivirii,
m-ai îmbiat cu blîndă viclenie
să intru în procesiune,
m-ai luat de mînă
şi mi-ai arătat necropola
cu trupurile noastre de demult.
Un fum molatic înălţau
căţuiurile de malahit oval ;
inspiram nesăţios
efluviul privirii de haşiş.
Înfăşurat în curcubeu
mă bucuram că s-a sfîrşit potopul.

De ce ai tăinuit că ne-nchideau
trupuri mai grosolane ca-înainte,
mai lacome și neîndurătoare ?
După trezirea din beția albă
ne-așteaptă în ceață „zidul chinezesc"
și cu genunchi zdreliți
începem escaladarea
versanților opuși.
Nicicînd nu voi mai fi, deci,
piramida eternelor uitări,
ci o măruntă slug-a Astarteii.
Asin împovărat de noaptea
pruncilor striviți în carnea ucigașă.

DARUL TĂMĂDUIRII

Maternitatea nostalgică
a leagănului fără prunc ;
coroana cireşului în floare
visînd rodul pierdut ;
ugerul picurîndu-şi roua în piatră ;
chilia pîntecului oblonit
după zadarnicele liturghii ;
măr neculeș, dormind cu buze roşii
sub primele zăpezi.
Anestezia resemnărilor
apoteotic pîlpîia pe-obrazul tău.
Durere molcomită...
Frunziș îngălbenit de frig
și răscolit de pași molateci prin păduri.
Erai o sală de spital îmbietoare
pentru arsura mea nevindecată.
În lungile războaie
legaseşi sumedenie de plăgi,
gîndeam că nu te va îngreţoşa cangrena.
Pe vremuri mîngîiaseși locul,
degetul găsise rînduri de hieroglife
săpate în tăbliţă,
citiseşi făr-a şti, în alfabetul Braille,
frînturi dintr-o ursită rea.
Nu cunoşteai caligrafia parcelor,

nu-nțelegeai nici spovedania învinsului
venind din viitor.

Şi, totuşi, intrînd deunăzi,
dintr-o privire m-ai recunoscut !
Aşa, cu plaga purulentă din stînga de
sub sîn,
cu brazda trasă
de plugarul Cronos
pe fruntea de lut ars.
„Tămădui-te-vom " au spus palmele tale,
şi buza a început, uşoară,
să culeagă spini.
Tot n-ai deprins a dezlega tăblița ?
Ai smuls patul de suferință
de sub mine
şi-ai poruncit
să merg.
Nu ai ştiut că pe asemenea bolnavi
îi vindecă bolnavii şi mai mari,
şi că, pripindu-te să te înzdrăveneşti,
darul tămăduirii l-ai pierdut ?

OROLOGIU PUTREZIT

Dangătul s-a îngropat
în ruina de clopotniță a vremii.
Roiuri de viespi
cotrobăie prin stupul plin
cu miere părăsită.
Somnul trupului
e mai adînc chiar decît somnul pietrei.
Rod șoareci, sparg meteoriți,
cad ploi de suliți grele, homeride...
Pulsar halucinat,
mă pierd pe calea mea lactee.
Nu pui un semn
cînd treci prin mine,
nu-mi lași în grabă, ca Cenușăreasa,
condurul de argint pierdut.
De ce nu faci să-mi explodeze
un obuz în piept,
să fiu o peșteră deschisă visătorilor bătrîni ?
Gura ta e masca mea de oxigen,
de ce se închide, ca un acordeon uzat,
stingînd indiferentă melodia ?
Nu vezi cum mă împuținez,
și cum mă lași de fiecare dată
mai sărac ?
Buzele tale nu știu să-nfigă nituri
în ambalajul meu de tablă, gros.

Dă foc acestor temniți
și fă din orele ce-au mai rămas
trîmbița Ierihonului.
Secunda să tresară în orologiul putrezit
sunînd iluzia-nvierii.

PACTUL FAUSTIC

Pluteşti pe apa înserării
spre ţărmuri cosmice
şi nici o briză nu mişcă unda somnolentă.
Clopot alb
cu dangăt mut
bate în turla lunii.
Nu vreau să ştiu
unde-ai să duci epistola nefericirii.
Să dăinuie cît dîra mea de fum...
Inghiţitoare de văpăi, vorace,
foamea nu ţi-o astîmperi cu o torţă.
O, dar n-am atîtea dulcege mîngîieri !
Nu vezi că toate luminile-asfinţesc
şi scrumul mă-nfăşoară
în pelerina lui de borangic ?
Nimb solar agonic
împrăştiat !
Butucii iadului
ard carnea ta,
scheletul de neon gălbui să lumineze bezna siderală
pentru enoriaşul voluptăţii convertit în mine.
Vrei să semnezi pactul faustic ?
Ştii ce-ai să ceri în schimb ?

Tu nu-ţi chemi tinereţea înapoi ;
a fost o pîlpîire vană,
lucoare ruşinată
pe frumoase, pîngărite goliciuni.
Tu ai nevoie să păstrezi
nemîngîierea
clipei năpădite de regrete şi gînduri istovite.
Te ispiteşte
nesiguranţa –
balans pe sîrmă
între luceferi anemiaţi
de îmbrăţişarea cerului îmbătrînit ?
Eu ştiu !
Toţi Herculii de gips i-ai cîştigat aşa,
la învoială cu tartorul,
vînzînd aceeaşi aguridă
a sufletului şi necopt, şi necules.
Ţi-ai înmuiat din nou
pana în oceanul de sînge subteran.
Ce poliţă ai să semnezi ?
Îl vrei pe Agamemnon măcelărit
după un lung război victorios ?
Sau tava Salomeii,
capul sîngerînd să-mi strîngi la piept,
să-mi mîngîi hîrca şlefuită
şi dinţii fără buze să-i săruţi, rîzînd ?
Nu-ţi trebuie iubirea mea
cum fierului din teacă
nu-i prieşte duioşia.
Ce fală !

Să-ţi fiu predat
cu lanţuri lungi, de aur, la picioare,
să mă auzi cum zornăi
tîrîndu-mă în urma ta,
ocnaş pe viaţă
condamnat să sape în galeria cărnii
ca în sare!